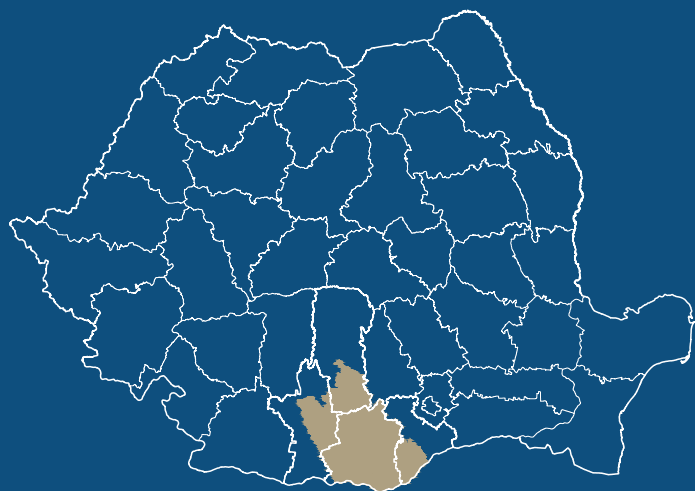

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA CÂMPIA TELEORMANULUI

EDITURA **OZALID**

Ordinul Arhitecților din România

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din timbrul arhitecturii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Țugui, Emilia

Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural : Zona Câmpia Teleormanului / arh. Emilia Țugui..., arh. Gabriel Negulescu..., arh. Roberta Boeriu.... - București : Ozalid, 2020

Conține bibliografie

ISBN 978-606-94837-2-5

I. Negulescu, Gabriel

II. Boeriu, Roberta

72

Editura Ozalid, București, 2020

ISBN online • 978-606-94837-1-8

ISBN tipărit • 978-606-94837-2-5

Ghidul a fost elaborat pe baza documentării bibliografice și a cercetării de teren întreprinse în perioada 2015-2020. La acestea se adaugă documentarea anterioară de teren și materialele puse la dispoziție de colaboratori sau alte entități (așa cum sunt menționate alăturat).

Mulțumim tuturor celor care ne-au ajutat în documentarea de teren și cu informațiile și materialele oferite cu generozitate.

Materialele din prezentul document pot fi preluate în documentațiile de urbanism din localitățile la care face referire ghidul. Orice altă preluare a materialelor din această lucrare se poate face doar cu menționarea autorilor și a sursei. Imaginile nu pot fi preluate decât cu acordul scris al deținătorilor drepturilor de autor (vezi lista prezentată la finalul lucrării).

Publicația nu este destinată vânzării. Varianta tipărită se distribuie gratuit. Varianta în format digital poate fi descărcată gratuit în format PDF de pe *web-site-ul* Ordinului Arhitecților din România, de la adresa <https://www.oar.archi/despre-oar/ghidurile-de-arhitectura-pentru-incadrarea-in-specificul-local-din-mediul-rural> sau consultată *online* la adresa <https://issuu.com/ozalid>.

Coordonator

arh. Emilia ȚUGUI • autor cap. 1-7, Anexa 2, Bibliografie

Consultanți de specialitate

etnolog dr. Ana BÂRCĂ

arh. Anca FILIP

dr. arh. Teodor Octavian GHEORGHIU

ist. Bogdan ȘANDRIC

geograf dr. Veselina URUCU

Echipa

arh. Roberta BOERIU • redactare scheme explicative

arh. Gabriel NEGULESCU • cercetare de teren, fotografii

arh. Alexandra-Eliana PELCEA • fotografii

arh. Emilia ȚUGUI • elaborare ghid, cercetare de teren, fotografii, scheme explicative, punere în pagină

Grupul Rural al OAR • autor introducere, Anexa 1, cap. 8

Asociația Monumentum, Grupul Rural • structură
Ghiduri de intervenție în mediul rural

Imaginile aeriene aparțin Institutului Național al Patrimoniului (INP) și au fost reproduse cu acordul instituției (sursa: www.peisaje-arheologice.ro), iar fotografiile cu drona au fost realizate de Camil IAMANDESCU.

Redactor

dr. Mădălina-Oana MIHĂILĂ

Corectură text

Marian BUSUIOC • Evelin CECIU

Editare imagini

Raluca BOBARU • Emilia ȚUGUI

Concepție grafică

arh. Veronica VAIDA • arh. Emilia ȚUGUI

Caractere • TeX Gyre Heros •
Bogusław Jackowski • Janusz
Nowacki • GUST e-foundry

Format • 29x21 cm

Hârtie • offset 120 g/mp

Coperta • DCM 300 g/mp

Tiraj • 40 exemplare

Bun de tipar • 2020

Tipar și legătorie • Smart Print,
București

Editura Ozalid

Dr. Alexandru Vitzu 17,
sector 5, București 050671

t +4 031 401 37 37 •
m +4 0749 281 381

www.ozalid.ro • contact@ozalid.ro

Ordinul Arhitecților din România

GHID DE ARHITECTURĂ

PENTRU ÎNCADRAREA ÎN
SPECIFICUL LOCAL DIN MEDIUL RURAL

CÂMPIA TELEORMANULUI

CUVÂNT-ÎNAINTE

Elaborarea *Ghidurilor de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural* a fost realizată la inițiativa Grupului Rural al Ordinului Arhitecților din România (OAR). Prezentul ghid a fost elaborat pe baza structurii stabilite de membrii Grupului Rural și propuse prin proiectul-pilot inițiat de Asociația Monumentum: *Ghidul de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural. Zona cu influență săsească, sudul Transilvaniei*, autori arh. Eugen Vaida, arh. Veronica Vaida, arh. Klaus Birthler, arh. Dana Raicu, publicat la Editura Pro Editură și Tipografie în 2017.

Deoarece satele și arhitectura rurală din zona de câmpie din sudul țării au anumite particularități în raport cu cele din Transilvania, am considerat necesară o adaptare a acestei structuri pentru ghidurile concepute pentru localitățile din Câmpia Română. Astfel, a fost introdus un capitol nou, care se referă la *Elementele de alterare a peisajului rural* (cap. 3), unde au fost incluse și câteva recomandări de ordin general și principii pentru încadrarea noilor investiții în specificul satelor din zona de câmpie din sudul țării. De asemenea, datorită caracteristicilor fondului construit din satele din Câmpia Română, care conține în cea mai mare parte clădiri de mici dimensiuni, capitolul dedicat *Amenajării clădirilor existente* din proiectul-pilot al ghidurilor a fost adaptat pentru a cuprinde *Intervenții pe construcții existente*, cu accentul pus pe posibilitățile de extindere a acestora.

În aceeași măsură, deoarece în Muntenia și în Oltenia porțile nu reprezintă un element arhitectural ce poate fi asociat construcțiilor principale ale ansamblului gospodăriei, subcapitolul referitor la porți a fost tratat împreună cu împrejuririle, în cadrul capitolului *Amenajări exterioare*. Acest capitol este, la rândul lui, puțin mai extins față de modelul oferit, deoarece aspectele urbanistice nu pot fi disociate de cele arhitecturale. Urmărind logica spațiului exterior clădirilor, care structurează cadrul în care sunt amplasate, am pornit de la componentele aflate în proximitatea acestora, începând cu spațiul privat al curții, până la elementele urbanistice și cele care țin de traiul actual. Am grupat în acest capitol toate construcțiile și amenajările care se află în exteriorul clădirilor, de la terase și scări de acces, pavimente, împrejuriri și porți, amenajarea spațiului public adiacent proprietăților și a celui din localitate, inclusiv mobilierul urban și monumentele de for public, dar și vegetația și alte elemente proprii vieții contemporane: instalații și obiecte publicitare, iluminat exterior și echipare edilitară. Chiar dacă această din urmă categorie a fost tratată foarte sumar, am considerat că impactul său asupra înfățișării satului contemporan nu este deloc de neglijat, astfel că și o simplă punere în discuție într-un material precum ghidurile de arhitectură poate atrage atenția asupra importanței pe care o joacă în reprezentarea spațiului rural.

Imaginea satului din Câmpia Română nu este evidențiată, de multe ori, de arhitectura clădirilor, care uneori nici nu pot fi percepute din spațiul public, în special în satele unde terenurile sunt de dimensiuni mai mari, iar clădirile sunt amplasate mai adânc pe parcelă, ascunse în vegetație. Ceea ce este perceput din șosea sau din uliță în aceste zone este, mai degrabă, structura rețelei stradale, vegetația și eventualele construcții ce țin de amenajarea și utilizarea spațiului public: fântâni, troițe, împrejuririle și amenajările specifice spațiului rural din sudul țării pentru a înlesni interacțiunea cu ceilalți membri ai comunității (băncile de lângă porți). Am considerat, deci, necesară referirea și la aceste componente care conturează imaginea caracteristică a satelor de câmpie din Muntenia și Oltenia. Chiar dacă nu face obiectul *Ghidurilor de arhitectură*, vegetația joacă un rol important în definirea specificului satului din Câmpia Română. De aceea, am considerat necesară tratatea acesteia într-un subcapitol distinct, iar referirile la importanța vegetației în satul de câmpie se regăsesc și în capitolul 2. *Specificul local*.

Capitolul 2. *Specificul local* este împărțit în subcapitole care fac trecerea de la caracteristicile urbanistice ale satelor la elementele care definesc peisajul cultural rural din zonele de câmpie din sudul țării (construcțiile și amenajările din spațiul public, gospodăria, construcțiile reprezentative, inclusiv o trecere în revistă sumară a celor cu funcțiuni publice și agro-industriale) și se încheie cu detalii referitoare la arhitectura clădirilor din zonă. Acest capitol nu are rolul de a orienta arhitectura contemporană spre o imitare a celei tradiționale, deoarece sensul *Ghidurilor de arhitectură* nu este acela de a transforma satele în rezervații de arhitectură tradițională și ansambluri de replici ale acesteia, ci, așa cum se afirmă și în argumentul oferit la început, acela de a asigura o dezvoltare armonioasă a acestor zone, în concordanță cu cerințele contemporane de trai și de confort, dar în respect față de tradiția și valorile păstrate și în acord cu o dezvoltarea pe termen lung a acestor zone. Toate informațiile sintetizate în acest capitol au rolul de a contura imaginea satului din zona la care face referire ghidul, pentru ca trecerea la capitolele ce conțin recomandări să poată fi făcută firesc. Detalierea capitolului referitor la specificul local în ghidurile de arhitectură este esențială pentru a trasa reperele în vederea înțelegerii recomandărilor din ghid, care nu pot fi tratate în mod amănunțit din cauza considerentelor menționate mai jos. Prezentarea aceasta oferă, în același timp, un argument pentru necesitatea elaborării *Ghidurilor de arhitectură pentru încadrarea în specificul local* al satelor din zona de câmpie din sudul țării – mai puțin cunoscute și mai puțin înțelese de către cei ce nu le locuiesc – dar și pentru aplicarea recomandărilor din aceste ghiduri.

Recomandările grupate în mai multe capitole și subcapitole organizate pe structura propusă pentru *Ghidurile de arhitectură* inițiate de Grupul Rural al OAR urmăresc aspectele considerate esențiale de respectat pentru ca noile investiții din zona la care se referă ghidul să fie în conformitate cu principiile enunțate în introducere, dar acordate la specificul local identificat în capitolele anterioare, însă fără a defini un cadru rigid în care creația arhitectului să fie îngrădită.

Deoarece zonele rurale din Câmpia Română au un caracter eterogen, este dificilă delimitarea unor arii cu un specific foarte bine reflectat și limitat la anumite caracteristici ușor de identificat și de prezentat. Astfel că recomandările pentru încadrarea în specificul local din zonele cuprinse în cele patru ghiduri care se referă la satele din Câmpia Română nu pot oferi prescrieri de detaliu pentru aceste intervenții. Am preferat, de aceea, menținerea recomandărilor din ghiduri într-un cadru general și mai degrabă în limitele unor principii ușor de aplicat și care sunt valabile pentru toate cele patru zone, considerând că este mai importantă respectarea unor recomandări prin care sunt definite direcțiile de urmat în conceperea și realizarea investițiilor și identificate excesele ce trebuie evitate. Acest lucru este și în avantajul investitorilor și al arhitecților, prin conturarea unui cadru generos de intervenție și de creație, ce este doar orientat înspre a respecta specificul satelor din zona de câmpie din sudul țării și principiile unei dezvoltări armonioase a acestora, pe termen lung. Un subcapitol nou, 6.6. *Utilizarea unor materiale tradiționale în arhitectura contemporană*, aduce argumente în plus pentru păstrarea tradiției locale de a construi, ce poate fi valorificată în arhitectura contemporană. Exemplele pozitive oferite aici se referă la mai multe componente ale construcțiilor sau la întreaga clădire și pot fi încadrate în categoria bunelor practici, nu doar a unor ilustrări. Exemplele oferite la rubricile „Așa da” și „Așa nu” din ghiduri se referă doar la încadrarea în specificul local al zonei la care face referire ghidul și la caracteristicile discutate în capitolul respectiv, și nu la un comentariu despre calitatea arhitecturii în ansamblu sau la încadrarea construcțiilor într-o altă zonă, rurală sau urbană. Comentariul cu litere cursive aferent imaginilor se referă la aspectele considerate pozitive sau negative din punctul de vedere al elementelor discutate, prin prisma încadrării arhitecturii în specificul zonei rurale din ghid.

Ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural pentru zonele de câmpie din sudul țării (care cuprind cea mai mare parte a Câmpiei Române) au fost tratate unitar deoarece, în ansamblu, acest teritoriu,

raportat la alte zone rurale cu caracteristici distincte din România, poate fi considerat ca fiind relativ omogen. Analizat în detaliu însă, acest teritoriu cuprinde mai multe zone ce pot fi diferențiate, în special la nivelul unui areal mai restrâns. Cu toate acestea, așa cum am menționat deja, spațiul rural din Câmpia Română este caracterizat prin eterogenitate, atât la nivelul localităților, cât și al fondului construit. Din acest motiv, împărțirea teritoriului vast al Câmpiei Române în zone cu caracter distinct se face cu oarecare dificultate, indiferent de criteriile utilizate: structura satelor, tipul de arhitectură tradițională, evoluția istorică sau recentă ori influențele primite din alte zone etnografice sau spații culturale, prin migrații sau colonizări succesive. Prin coroborarea acestor criterii și încercând păstrarea unui echilibru privind complexitatea materialului referitor la specific, fără a intra în detalii inutile unui ghid de intervenție, am stabilit patru mari zone pentru delimitarea teritoriilor aferente ghidurilor de intervenție: zona de câmpie din Oltenia, la vest de râul Olt (*Zona Câmpia Olteniei*), câmpiile din vestul Munteniei, cu teritoriul aproximativ cuprins între râul Olt și cursul inferior al Argeșului (*Zona Câmpia Teleormanului*); zona învecinată Bucureștiului și județului Ilfov, cu teritoriul cuprins între văile Argeșului și Mostiștei (*Zona Câmpia Română, sectorul Argeș-Mostiște*) și, în sfârșit, partea de sud a Bărăganului (*Zona Bărăganul de Sud*). Delimitările acestora s-au raportat și la celelalte *Ghiduri de arhitectură* elaborate de echipe ale Grupului Rural pentru zonele adiacente, astfel că limita nordică a teritoriilor la care se referă ghidurile s-a făcut în funcție de acestea.

Zonele etnografice din Câmpia Română nu sunt delimitate în mod distinct în raport cu caracteristicile arhitecturii. Din cauza dificultății de a identifica o zonă etnografică la care fiecare ghid să se raporteze (așa cum se întâmplă cel mai adesea în celelalte materiale pregătite de colegii din Grupul Rural), denumirile ghidurilor sunt raportate la coordonatele geografice care definesc cel mai bine teritoriul la care face referire ghidul, conform subunităților Câmpiei Române sau, atunci când acestea nu corespund teritoriului cuprins în ghid, în funcție de sectorul delimitat de principalele râuri. ■

CUPRINS

ROSTUL GHIDULUI

Implicarea comunității în gospodărirea responsabilă a mediului construit 5

Rostul arhitectului..... 5

1. ZONA CÂMPIA TELEORMANULUI

1.1 Delimitare geografică și etnografică 6

1.2 Unități administrativ-teritoriale 6

1.3 Caracteristici generale ale zonei..... 7

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1 Caracteristici morfologice ale satelor ... 10

2.2 Amplasarea în cadrul așezării..... 14

2.3 Elemente specifice ale peisajului cultural
..... 15

2.4 Gospodăria tradițională 19

2.5 Tipuri de construcții reprezentative 21

2.6 Dimensiuni și proporții ale
volumelor construite 30

2.7 Raportul plin – gol. Dimensiuni și
proporții ale golurilor 32

2.8 Tratarea pereților. Elemente de decor ... 32

3. ELEMENTE DE ALTERARE A PEISAJULUI RURAL

Elemente de alterare a peisajului rural..... 34

Principii de realizare a construcțiilor din
mediul rural 36

Considerații generale privind încadrarea în
specificul local 37

4. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR

4.1 Parametrii urbanistici și regim de înălțime
..... 42

4.2 Amplasare pe lot 44

5. INTERVENȚII PE CONSTRUCȚII EXISTENTE

..... 48

6. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE

6.1 Acoperișul 58

6.2 Pereții 62

6.3 Soclul 65

6.4 Tâmplăria și golurile..... 66

6.5 Elemente de fațadă 70

6.6 Utilizarea unor materiale tradiționale în
arhitectura contemporană. Construcții
comunitare. Clădiri de dimensiuni mari 74

7. AMENAJĂRI EXTERIOARE

7.1 Terase și scări exterioare 80

7.2 Pavimente exterioare 81

7.3 Împrejmuiri și porți de acces..... 83

7.4 Spațiul public..... 87

7.5 Vegetație 92

7.6 Reclame, firme, inscripții, totemuri..... 95

7.7 Iluminat exterior. Echipare edilitară 95

8. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

8.1 Sistemele de încălzire 97

8.2 Sisteme și materiale pentru
izolarea termică..... 98

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în
imaginea așezării 102

ANEXA 2

Glosar de termeni 102

Bibliografie 107

Credite fotografice 109

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor din mediul rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de construire sau de elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural. *Ghidul* își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul „Așa da” și „Așa nu”), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, prin acest *Ghid* se dorește ușurarea activității echipelor de proiectare sau consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al *Ghidului* este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, concomitent cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent – acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea durabilă în mediul rural. În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului XXI care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele. Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau, din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale, dar în același timp oferă soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

Se recomandă consultarea ghidurilor împreună cu studiile de fundamentare pentru elaborarea documentațiilor de urbanism (PUG și PUZ) ale localităților din zonă și, eventual, preluarea recomandărilor corespunzătoare secțiunilor din regulamentele locale de urbanism. Autoritățile locale (consilii județene și locale) vor informa proprietarii, investitorii și proiectanții privind existența ghidurilor și vor recomanda consultarea lor anterior elaborării proiectelor de investiții din zonele rurale. ■

Abrevieri utilizate în ghid

LMI Lista Monumentelor Istorice

P / P+1 [referitor la regimul de înălțime al construcțiilor] construcție cu un singur nivel (parter) / construcție cu două niveluri (parter și etajul 1)

POT procent de ocupare a terenului [vezi glosarul de termeni]

CUT coeficient de utilizare a terenului [vezi glosarul de termeni]

PUG / RLU Plan urbanistic general / Regulament local de urbanism [afere PUG]

PUD / PUZ Plan urbanistic de detaliu / Plan urbanistic zonal

Simboluri utilizate în ghid

[1-5] / [1] Explicații pentru ilustrațiile 1-5 / Referire la ilustrația 1

[→5] Trimitere la textul de la pagina 5 (pentru mai multe informații).

[→1] Trimitere la imaginea 1 de la pagina curentă, pentru ilustrare.

[→1/18] Trimitere la imaginea 1 de la pagina 18, pentru ilustrare. ■

Chiriac, P. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Implicarea comunității în gospodărirea responsabilă a mediului construit

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim – fie că este vorba de casele tradiționale, părințești sau de clădiri noi – reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate.

Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării satești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident în cazul clădirilor cu funcțiuni publice sau comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, biserica etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, întreținere, modernizare sau construire) sunt următoarele:

- **respectul pentru moștenirea culturală:** se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea în cât mai mare măsură a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural;
- **responsabilitate față de urmași:** îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare;
- **utilizarea surselor de energie regenerabile;**
- **valorificarea amplasamentului, astfel încât forma sau volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local:** orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de

temperatură etc.;

- **utilizarea materialelor și a tehnicilor tradiționale** care, utilizate și îmbunătățite de-a lungul timpului, reflectă cele mai bune soluții pentru condițiile de mediu locale;
- **utilizarea materialelor reciclabile și re folosirea apelor uzate și pluviale.**

Pentru noile programe sau funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- **relevanța:** *Cât de necesară este această nouă clădire sau ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?*
- **incluziunea socială:** *Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?* Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității, în aceeași măsură, la noile funcțiuni;

- **dezvoltarea comunitară** prin calificare profesională și încurajarea economiei locale.

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor se pierde. În această situație este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la aceste resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate. Acest principiu este extrem de important, atât datorită rezultatului direct de ieșire a investiției prin folosirea resurselor de materie primă locale și a forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze și să le întrețină. Acest deziderat se poate atinge doar prin programe investiționale coerente, care trebuie să urmeze niște pași necesari, cum sunt:

- identificarea cunoscătorilor locali ai tehnicilor tradiționale de construire și facilitarea transmiterii acestor cunoștințe către noile generații;
- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificată;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, maștrilor, tehnicienilor și muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale cu aplicații în domeniul construcțiilor.

Pe măsura derulării programelor, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține construcțiile nou create. Atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Acesta va fi capabil să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, fiind astfel capabil să-și întrețină casele și gospodăriile. ■

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o companie, o organizație non-guvernamentală (ONG) sau autorități locale, și de a oferi soluții realiste în timp util.

Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate anterior. Aceste aspecte nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și nonvaloare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul, fără a-l manipula, pentru a asigura premise realiste unor proiecte sau demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau ale fondului construit la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat. ■

1. ZONA CÂMPIA TELEORMANULUI

1.1 Delimitare geografică și etnografică.

Zona cuprinde localitățile situate în sectorul central al Câmpiei Române (satele de câmpie din vestul Munteniei); este delimitată la sud de Dunăre, la nord de Podișul Getic, la vest de râul Olt și la est de lunca râului Argeș. Recomandările ghidului sunt valabile în localitățile rurale din zona amintită, dar și în localitățile urbane sau cartiere și sate aparținătoare unor localități urbane, în care este păstrat un caracter preponderent rural. Pentru localitățile sau părți din localități în care sunt prezente preponderent caracteristici specifice ariilor învecinate (detaliate în alte *Ghiduri de arhitectură*), datele privind specificul zonei și recomandările vor fi coroborate (sau preluate, după caz) cu analizele și recomandările din aceste ghiduri. Pentru investițiile care presupun edificarea unor construcții cu suprafețe sau volume mari, recomandările prezentului ghid vor fi corelate cu cele ale *Ghidului pentru construcții cu gabarit mare*.

Ghidul este conceput pentru **zona de câmpie din vestul Munteniei**, care corespunde în mare parte teritoriului județelor Teleorman și Vlașca, anterior reorganizării administrative din 1950¹, împreună cu zona de câmpie a județelor Olt și Argeș, conform aceleiași organizări administrative. Teritoriul la care se referă ghidul aparține zonelor etnografice Olt și Argeș, la nord-vest și nord, și Teleorman și Vlașca, în cea mai mare parte a zonei. Delimitarea teritoriului s-a făcut în funcție de trei determinante importante ale caracterului așezărilor și ale arhitecturii rurale: regiunile istorice, zonele etnografice și unitățile de relief. De asemenea, s-au avut în vedere diferențele de evoluție a așezărilor rurale din Oltenia, spre deosebire de cele din Muntenia. Relieful este determinant în special pentru felul în care sunt structurate și organizate localitățile, în timp ce caracteristicile etnografice se regăsesc în detaliile de arhitectură și configurația construcțiilor și uneori a gospodăriilor. Ocupațiile principale ale locuitorilor din zonele rurale din teritoriul studiat – agricultura (în special agrofototehnia și zootehnia, mai rar viticultura, legumicultura, piscicultura, piscicultura și sericicultura) sau meșteșugurile – determină tipurile de construcții-anexă și organizarea gospodăriilor. Pe măsură ce înaintăm în partea de nord, se observă influența zonei de deal și în nord și vest, a zonelor etnografice adiacente.

Întreaga zonă rurală din Câmpia Română este caracterizată prin eterogenitate, atât la nivelul structurii satelor, cât și al fondului construit, această caracteristică fiind identificată, uneori, în cadrul aceleiași localități (vezi cap. 2). De aceea, am pus accentul pe recomandările generale, aplicabile în satele din întreaga zonă de câmpie din sudul țării, o diferențiere netă între zona identificată în ghid și celelalte areale din Câmpia Română nefiind posibilă din cauza acestui aspect. Există mai multe tipologii de sate, cu moduri variate de amplasare a construcțiilor pe parcelă, dar și clădiri cu influențe și caracteristici diferite. Acestea au fost sintetizate în cap. 2, *Specificul local*. Astfel, recomandările pentru localități, părți de sat sau pentru construcțiile existente și noi pot varia, în funcție de caracteristicile vecinătăților în care urmează a fi amplasată investiția. Atunci când nu au un caracter general, aceste recomandări fac referire la tipologiile identificate în cap. 2. Așa cum este menționat și în acest capitol, la nivelul fiecărei zone sau localități există o coerență a structurării parcelarului, a modului de amplasare a construcțiilor sau a caracteristicilor fondului construit, de aceea o investiție concepută și realizată cu respect față de zona în care este amplasată nu se poate face decât în urma unei analize atente a fondului construit existent, a caracteristicilor vecinătăților imediate și chiar a unui teritoriu mai amplu. ■

1.2 Unități administrativ-teritoriale

Ghidul se aplică în toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor comune:

Județul Olt (localitățile situate la est de râul Olt)

Bălteni, Brebeni, Corbu, Coteana, Crâmpoia, Curtișoara, Dăneasa, Găvănești, Ghimpești, Icoana, Ipotești, Izvoarele, Mărunței, Mihăești, Milcov, Movileni, Nicolae Titulescu, Periești, Priștea, Radomirești, Sârbii-Măgura, Schitu, Seaca, Stoicânești, Șerbănești, Tufeni, Valea Mare, Văleni, Vâlcele.

Județul Argeș

Bârla, Buzoești, Căldăraru, Căteasca, Coșești, Hârșești, Izvoru, Miroși, Mozăceni, Negrași, Oarja, Popești, Rătești, Râca, Recea, Rociu, Slobozia,

Stolnici, Suseni, Ștefan cel Mare, Teiu, Ungheni.

Județul Teleorman

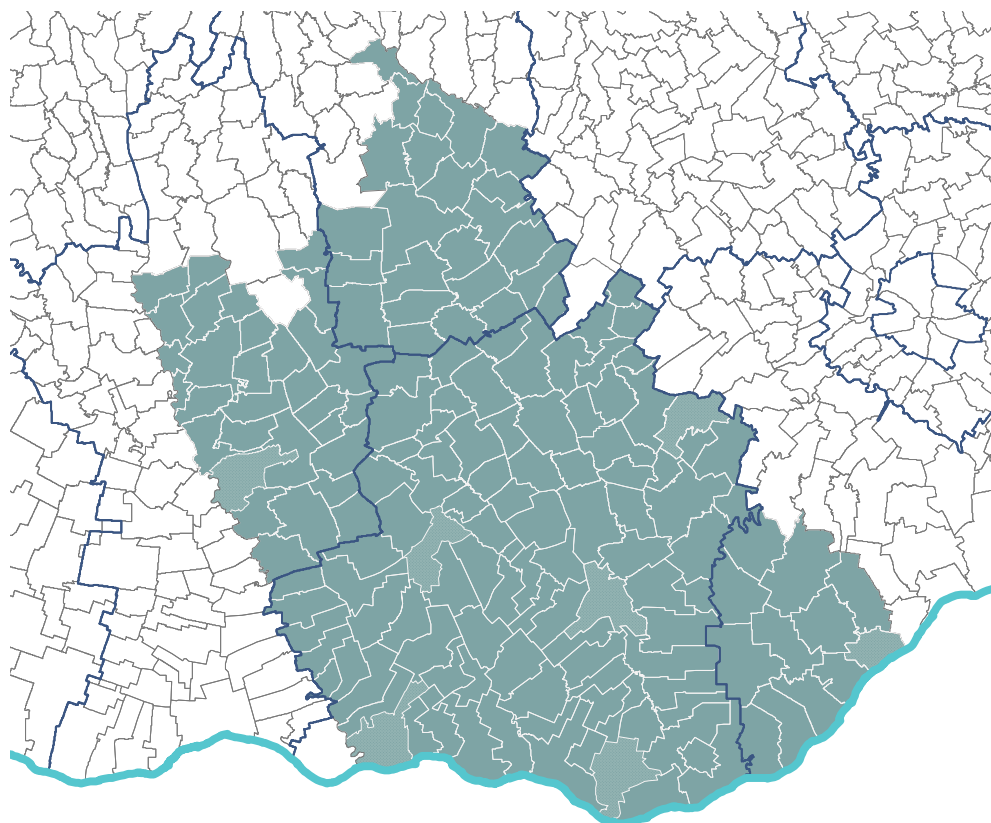
Băbăița, Balaci, Beciu, Beuca, Blejești, Bogdana, Botoroaga, Bragadiru, Brânceni, Bujoreni, Bujoru, Buzescu, Călinești, Călmățuiul, Călmățuiul de Sus, Cervenia, Ciolănești, Ciuperceni, Conțești, Cosmești, Crângu, Crângeni, Didești, Dobrotești, Dracea, Drăcșenei, Drăgănești de Vede, Drăgănești-Vlașca, Fântânele, Frâsinet, Frumoasa, Furculești, Gălățeni, Grăția, Izvoarele, Lisa, Lița, Lunca, Măgura, Măldăeni, Mărzănești, Mavrodin, Moșteni, Nanov, Năsturelu, Necșești, Nenciulești, Olteni, Orbeasca, Peretu, Piatra, Pietroșani, Plopii-Slăvitești, Plosca, Poeni, Poroschia, Purani, Putineiu, Rădoiești, Răsmirești, Săceni,

Saelele, Salcia, Sârbeni, Scarioaștea, Scurtu Mare, Seaca, Segarcea-Vale, Sfințești, Siliștea, Siliștea Gumești, Slobozia Mândra, Smârdioasa, Stejaru, Ștorobâneasa, Suhaia, Talpa, Tătărăștii de Jos, Tătărăștii de Sus, Țigănești, Traian, Trivalea-Moșteni, Troianul, Uda-Clocociov, Vârtoape, Vedeia, Vișoara, Vitănești, Zămbreasca.

Județul Giurgiu

Frătești, Găujani, Gogoșari, Izvoarele, Malu, Putineiu, Răsuceni, Slobozia, Stănești, Toporu, Vedeia. ■

- Granița de stat
- Limita de județ
- Limita unităților administrativ-teritoriale urbane și rurale
- Localități rurale (comune)
- Localități urbane (orașe)

¹ Vezi *Atlasul teritorial al României*, sursa: http://www.mie.ro/_documente/atlas/index.htm

1.3 Caracteristicile generale ale zonei

Caracteristici fizico-geografice

Din punct de vedere geografic, zona este **mărginită** la sud de Dunăre, la vest de râul Olt, la nord de Podișul Getic, iar la est de râul Neajlov. Zona aparține bazinului hidrografic al Dunării, al râurilor Călmățui, Vedea, partea vestică a bazinului hidrografic al râului Argeș și partea estică a bazinului hidrografic al râului Olt, corespunzătoare cursului inferior al acestora. Teritoriul este fragmentat de o **rețea hidrografică** densă, orientată de la nord spre sud, cu excepția râului Câlneștea, orientat de la vest spre est, formată din râuri cu debit scăzut și un curs meandrat. Aceasta cuprinde afluenți ai Dunării (Sâi, Călmățui, Vedea), ai Vedei (Cotmeana, Burdea, Teleorman), ai Neajlovului (Dâmbovnic, Câlneștea, cu afluentul Glavacioc) și ai Argeșului (Sabar, cu afluentul Ciorogârla), care la rândul lor au alți numeroși afluenți cu debit scăzut. În partea de sud sunt prezente lacuri naturale între dunele de nisip, croturi (formate în depresiuni de tasare pe depozite loessoide) și limanuri fluviale. **Substratul geologic** este sedimentar, format din loess, depozite loessoide, nisipuri, pietrișuri, nisipuri argiloase sau argile nisipoase și lentile de argilă, pe o grosime de câteva zeci de metri. Apele freatice sunt la adâncimi care variază între 5 m în lunci și 20-30 m. Din punct de vedere **pedologic**, zona se încadrează în provincia danubiano-getică, cu soluri aluvionare brune în partea de nord, urmate spre sud de soluri argiloluviale brun-roșcate, cernoziomuri legivate, iar în lunca Dunării de soluri de luncă și deltă. În zona de sud a câmpiilor Boianului și Burnazului, adiacent luncii Dunării, sunt prezente cernoziomuri. **Resurse naturale:** sunt reprezentate în special de terenuri prielnice culturilor agricole, exploatarea de țiței (zona Siliștea – Cosmești – Videle), țiței și gaze

naturale (zona Potcoava – Bădești – Tufeni), pietriș și nisip (în albiile râurilor mari), argilă. **Relieful** cuprinde sectorul Olt-Argeș al Câmpiei Române, cu câmpii fluvio-lacustre acoperite cu depozite loessoide, fragmentate pe direcția nord-sud de numeroase zone de subsidență de-a lungul râurilor (Câmpia Burnazului, Câmpia Boianului, Câmpia Găvanu-Burdea) și câmpia piemontană joasă, Câmpia Piteștilor. De asemenea, de-a lungul Dunării și între râurile Olt și Sâi, se întâlnesc câmpiile fluviale joase (zone aluviale de subsidență). În partea de sud și între râurile Teleorman și Câlneștea există numeroase depresiuni de tasare (croturi și padine)¹. În lunca Dunării există un tip de relief și sol specific, format prin secarea fostelor bălți și brațe ale fluviului. **Altitudinea** este scăzută, cuprinsă de la cca 20-30 m în lunca Dunării și 200-400 m către partea de sud a Podișului Getic.

● Diferențele de nivel în cadrul localităților apar de-a lungul văilor cursurilor de apă existente sau al unor vechi cursuri de apă și sunt datorate tasărilor stratului de loess sau eroziunii solului. Acestea oferă posibilitatea unor perspective favorabile asupra unor zone din localitate sau a unor perspective panoramice asupra localităților, care au fost sau pot fi valorificate pentru punerea în valoare a unor obiective.

Vegetația. Se întâlnesc păduri cu stejar brumăriu, cer și gârniță; păduri de luncă cu stejari și zăvoaie de plop alb și negru și sălcii; vegetație de stepă (pajiști amestecate cu terenuri agricole și plantații de viță-de-vie), vegetație de silvostepă (în Câmpia Burnazului), cu pajiști și păduri cu stejar brumăriu, stejar pedunculat, gârniță și pe alocuri stejar pufos; frasin,

¹ Cf. „Harta geomorfologică”. Institutul de Geografie, *Atlasul geografic al României*, București: 1976.

arțar tătărească, paltin de câmp, jugastru, ulm, carpen, păr păduț; vegetație de luncă: diferite specii și hibrizi de plop și salcie²; arbuști: păduțel, lemn căinesc, măceș, corn, porumbar, sorb, mlin, sânger, zălog, alun, anin; arbori și arbuști meliferi (tei, salcâm, glădiță, soc); vegetație acvatică specifică malurilor (stuf, papură, plaur); în sate sunt plantați pomi fructiferi și specii melifere.

Fauna este reprezentată prin câprioară, mistreț, vulpe, dihor, specii de rozătoare (iepure, popândău, hârciog), păsări (dropie, potârniche, ciocârlie, drepnea etc.), reptile și insecte; bălțile, râurile și lacurile sunt bogate în specii de pești (crap, caracudă, șalău, somn, plătică etc.).

Caracteristici climatice

Din punct de vedere **climatic**, teritoriul se încadrează într-o zonă de climă temperat-continentală de tranziție, caracterizată de ierni blânde și regim pluviometric mai bogat (mai ales toamna), cu **vânturi dominante** pe direcția est-vest (crivățul), băltărețul (în partea din sud, pe direcția sud-nord, vânt cald și umed), austrul (un vânt uscat, dinspre sud, ce aduce secetă vara și ger iarna). Fenomenele de îngheț pot fi prezente de la sfârșitul toamnei până la mijlocul primăverii; pe parcursul iernii se pot înregistra mai multe cicluri de îngheț – dezgheț, iar adâncimea de îngheț a solului este la cca 80-90 cm. **Temperaturile medii anuale**³ sunt dintre cele mai ridicate la nivelul întregii țări pentru perioada verii. Temperatura medie a lunii iulie este de peste 22°C în jumătatea sudică și 20-22°C în partea de nord. Temperatura medie a lunii ianuarie este cuprinsă între -3,9°C și -2°C. **Precipitațiile medii anuale**⁴ sunt relativ scăzute, cu valori medii pentru luna iulie cuprinse între 60mm și 70 mm și 50-60 mm în partea de sud-est și de sud-vest și în luna ianuarie între 30-40 mm și 40-50 mm în partea de sud. **Radiația solară:** în Câmpia Română sunt prezente printre cele mai ridicate valori din țară.

² Sursa: website ICAS Stațiunea Simeria (www.icashd.ro).

³ Valorile prezentate sunt preluate de la Administrația Națională de Meteorologie și Hidrologie (ANMH) și reprezintă medii anuale pentru intervalul 1961-1991 (sursa: www.meteoromania.ro).

⁴ Idem.

Exploatarea de țiței, Cosmești, jud. Teleorman

1

Măgura, jud. Teleorman

2

Hodivoaia, jud. Giurgiu

3

Bâscoveni, jud. Teleorman

4

Relația cu teritoriul. Accesibilitate

• Principalele **localități urbane** sunt Slatina, Drăgănești-Olt (la vest), Costești, Roșiori de Vede, Alexandria (în zona centrală), Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu (în sud), Videle și Drăgănești-Vlașca (la est).

• **Rețeaua rutieră:** drumuri europene: autostrada A1 București – Pitești; București – Alexandria – Roșiori de

Vede, Slatina – Pitești; București – Giurgiu; drumuri naționale principale (Costești – Roșiori de Vede – Turnu Măgurele) și drumurile care leagă localitățile din sud: Roșiori de Vede, Turnu Măgurele, Zimnicea, Alexandria și Giurgiu. Cea mai mare parte a localităților din zonă, cu excepția celor din partea de sud-vest și a celor aflate de-a lungul culoarelor rutiere majore menționate, sunt deservite de drumuri

Beuca, jud. Teleorman

1

Budești Siliștea, jud. Teleorman

2

Nicolae Titulescu, jud. Olt: 1 - biserica; 2 - moara; 3 - conacul

3

Bujoreni, jud. Teleorman

4

Cămineasca, jud. Giurgiu

5

Nicolae Titulescu, jud. Olt; moara – 2

6

Nicolae Titulescu, jud. Olt; biserica – 1

7

județene și locale.

• **Rețeaua feroviară** străbate teritoriul studiat, deservind localitățile rurale aflate de-a lungul traseelor prin: linia dublă electrificată (magistrala 900) pe direcția est-vest, ce asigură legătura București – Videle – Roșiori de Vede – Timișoara; magistralele secundare (linii simple neelectrificate), pe direcția nord-sud (Pitești – Roșiori de Vede – Turnu-Măgurele, Roșiori de Vede – Alexandria – Zimnicea și Videle – Giurgiu) și sud-vest – nord-est (Craiova – Slatina – Pitești).

Date economice, ocupații și meșteșuguri tradiționale

În cadrul zonei, în localitățile rurale tradiționale, se remarcă:

- preponderența agriculturii și a zootehniei;
- menținerea trocului, o formă veche de comerț practică și în prezent; existența multor târguri (săptămânale, sezoniere) organizate în diverse localități (viață economică vie);
- prezența multor stâne, târle, construcții provizorii pentru oameni și animale, cu diferite funcții: de adăpost, de pază, de depozitare a vinului, nutrețurilor etc., amplasate în afara vetrei satului.

Modul de utilizare a terenului:

arabil (în proporție de 70-90%), vii (în zona Zimnicea), livezi, grădini, pășuni, fânețe, păduri (la vest: Plopii Slăvițești, Pădurea Călugărească, Nicolae Bălcescu; de-a lungul râului Vedea: Ghimpețeni, Didești-Neagra, Braniștii, Vedea, Pojorățele; pădurile Bucov, Ciolăneasca, Bulgărească, Trivalea, Copăceanca, Lăceni, Lamba, Corneanca, Grozea, Vetricosul etc.), izlaz, bălți și heleșteie (în special în lunca Dunării), teren neproductiv.

Ocupații principale tradiționale: cultura de cereale, porumb, floarea-soarelui, rapiță; creșterea animalelor, viticultura, pomicultura, grădinăritul (legume: dovleci, fasole, cartof, tomate, ardei, ceapă, usturoi; fructe: lubenite, căpșuni etc.), cultivarea tutunului, pescuitul, apicultura, sericicultura (creșterea viermilor de mătase), meșteșugurile și industria casnică, negoțul (fructe, țuică, sare, vite, produse meșteșugărești); alte ocupații: vărșit, pietrărit, cărăușie, împletit de nule, papură, culesul fructelor de

pădure. **Tipuri de meșteșugari:** fierari, dogari, rotari, lemnari-rudari (care confecționau obiecte casnice din lemn: albi, linguri, fuse etc.), croitori, cojocari, cizmari, țesătoare, țesători de covoare, vărari, constructori, dulgheri, tâmplari, zidari, cărămidari, șindrilari, drănițari,

pietrari, sobari, olari (există și sate specializate), împletitori de stuf, împletitori de alte materii vegetale (nuiele, pănuși de porumb etc.); pe lângă aceștia existau brutari, morari, negustori, cărăuși, iconari, fabricanți de instrumente muzicale.

Război de țesut

Montarea șitei

Cărămizi lucrate manual

Amenajări piscicole, Schitu – Cămineasca, jud. Giurgiu

Turme de animale pe izlaz, Rădoiești-Deal, jud. Teleorman

Modul de valorificare a produselor și de organizare a forței de muncă

Târguri ocazionale sau sezoniere: sunt frecventate piețe și târguri ținute în sate (sezoniere, anuale sau ocazionale) sau târguri și piețe organizate în apropierea sau în orașele din zonă. Comercializarea produselor tradiționale se realizează prin vânzare sau, în special în trecut, prin schimbul în natură (trocul).

În localitățile rurale (în special cele aflate în proximitatea centrelor urbane sau a unităților industriale) se înregistrează o migrație importantă a forței de muncă spre aceste zone, în detrimentul ocupațiilor tradiționale. Deplasările se realizează în special pentru: angajări în industrie, construcții, transporturi, industria energetică; munci necalificate: pază imobile, măturatul străzilor; munci sezoniere; angajări în comerț, servicii, alimentație publică, turism; comerț ambulant; meseriași.

Caracteristici sociale

Structura etnică și confesională în microregiunea 3, sud – Muntenia (județele Argeș, Dâmbovița, Prahova, Teleorman, Giurgiu, Călărași și Ialomița)⁵: structura populației din mediul rural din punct de vedere etnic este formată din 91,7% români, 4,54% romi (cu un procent de cca 8% în Călărași, mai mare de 5% în județele Dâmbovița, Giurgiu și Ialomița și sub 2% în județele Prahova și Teleorman), celelalte etnii regăsindu-se sub 1%; din punct de vedere confesional, 97,18% este de

⁵ Conform datelor recensământului populației din 2011, publicate de Institutul Național de Statistică; sursa: www.recensamantromania.ro.

Relief terasat și stână în afara vetrei satului, Stejaru, jud. Teleorman

religie ortodoxă, în timp ce nici o altă confesiune nu ocupă mai mult de 1%. **Diversitate etnică:** Dintre comunele din zona studiată, se înregistrează două cu peste 20% populație de etnie romă (o comună în Argeș și o comună în Teleorman). Celelalte etnii, la nivelul comunelor, înregistrează sub 1%.

Caracteristici demografice

În zonele din Câmpia Română, în ultimele decenii, rata de creștere naturală a avut valori negative printre cele mai mari la nivel național, coroborată cu o vitalitate foarte scăzută și o îmbătrânire accentuată a populației⁶. Tendința de evoluție a mișcării migratorii interne arată o ușoară creștere a migrației urban – rural în perioada 2013-2018⁷, însă acest lucru afectează în general localitățile aflate în proximitatea centrelor urbane sau bine conectate în teritoriu⁸. În multe localități, există mai degrabă o tendință de depopulare și de îmbătrânire a populației, prin migrația rural – urban și în afara țării sau cauzată de evoluția negativă a natalității și a creșterii demografice (tendență generală la nivelul țării, dar cu valori mai ridicate în anumite zone, printre care și mare parte din Câmpia Română – cele mai afectate zone fiind cele din mediul rural)⁹. ■

⁶ Cf. *Strategia de dezvoltare teritorială a României. Studii de fundamentare. Studiul 1 – Analiza structurii și evoluției demografice. Raport de sinteză*, 2014. Elaborat de asociat responsabil Quattro Design. Arhitecți și urbanisti asociați, p. 10. Sursa: <https://sdtr.ro>.

⁷ Cf. Institutul Național de Statistică, *România în cifre. Breviar statistic*, București, seriile 2015 - 2018, p. 16. [sursa: <https://www.insse.ro>].

⁸ Cf. datelor statistice ale INS, prelucrate în *Strategia de dezvoltare teritorială a României...*, p. 10, Graficul 1.3.

⁹ Idem, p. 5-10, v. și Tabelul 1.1, p. 5.

Balaci, jud. Teleorman

Poeni, jud. Teleorman

Scurtu Mare, jud. Teleorman

Slobozia, jud. Giurgiu

Cetățuia, jud. Giurgiu

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1 Caracteristicile morfologice ale satelor

Evoluția localităților rurale din Câmpia Română a înregistrat mai multe etape, astfel încât structura tramei stradale și a parcelarului și fondul construit prezintă diferențe însemnate, unori chiar în cadrul aceleiași localități. Pot fi identificate câteva tipuri, atât în ceea ce privește trama stradală, cât și parcelarul și fondul construit, care prezintă anumite caracteristici generale ce sunt semnalate mai jos. Analiza se referă în special la structura tramei stradale și a parcelarului. Tipurile de construcții sunt prezentate în capitolele următoare.

● O particularitate a satelor din zona de câmpie din vestul Munteniei, datorată amplasării localităților pe cursurile de apă sinuoase, o reprezintă posibilitatea de a percepe panorame ale satului – din care se distinge adesea silueta bisericilor – vizibile din mai multe zone ale satului sau din afara vetrei. Aceste perspective oferă o imagine pitorească a așezărilor din zonă, prin urmare, pentru edificarea unor construcții noi trebuie acordată atenție zonelor (adesea multiple) de vizibilitate (uneori de la mare distanță) ale diverselor obiective importante din sat, astfel încât conformarea noilor construcții să nu afecteze considerabil perspectivele valoroase asupra satului sau obiectivelor reprezentative din localitate. [→12-4/7; 1-7/8, 4-7/11]

Tipologia satelor

■ Tramă stradală și parcelar

Sate cu tramă stradală neregulată:

- sunt sate **dezvoltate organic**, în funcție de relief, tipul și dimensiunea proprietăților și căile de comunicație;
- este tipul cel mai frecvent întâlnit;
- **configurație:** amplasate de-a lungul

râurilor, cu ulițe cu traseu sinuos, care prezintă numeroase inflexiuni în lungul traseului, dispuse neregulat;

- **tip de teren, relația cu un curs de apă:** există de cele mai multe ori diferențe de nivel, satele fiind amplasate de-a lungul unui curs de apă;
- **relația cu teritoriul:** este foarte bine asigurată prin mai multe drumuri de

acces; rețeaua stradală este ierarhizată și cuprinde drumuri principale și numeroase ulițe înguste sau fundături cu acces carosabil sau pietonal;

- **extinderi:** unele sate au fost extinse prin împroprietări succesive, cuprinzând zone cu o dezvoltare liniară (tentaculară) sau, mai rar, zone cu parcelări ulterioare, cu străzi dispuse după o rețea ortogonală;

- **repere:** datorită configurației rețelei stradale și a terenului există repere la nivelul localității, cu elemente dominante: biserică sau conac, clădiri cu funcțiuni administrative, educative sau culturale;

- **parcelarul:** cuprinde terenuri cu forme și dimensiuni variate, în general de mari dimensiuni;

- **țesut:** poate fi rarefiat sau compact; în interiorul localității pot exista terenuri mari cultivate sau pășuni, aflate în relație cu gospodăriile, ceea ce poate determina un țesut rarefiat;

- **gospodăria:** construcțiile sunt grupate fără a respecta o ordine anume, în funcție de orientarea față de punctele cardinale și de caracteristicile reliefului sau ale parcelarului;

- **dispunerea construcțiilor pe lot:** în funcție de punctele cardinale, fără a se raporta la spațiul public (de exemplu, atunci când acesta este adiacent laturii

○ biserică ○ cimitir ○ conac △ centru administrativ

[1-6, 1-10/11] Sate cu structură neregulată: Crevenicu [1], Zâmbreasca [2], Moșteni [3], Beuca [3, 7/11], Talpa [6], Merenii de Sus [1/11, dreapta], jud. Teleorman; Movileni [5], jud. Olt, Suseni [3-11], jud. Argeș. Se observă zone mari neconstruite în cuprinsul vetrei satului, precum și amplasarea bisericii în raport cu terenul accidentat și valorificarea perspectivelor oferite de acesta sau de rețeaua stradală pentru punerea în valoare a obiectivului, vizibil din mai multe zone și de la mare distanță, în ciuda dimensiunilor modeste [4-7/11]. Extinderi succesive ale localităților, prin parcelări noi, liniare, tentaculare sau cu rețele ortogonale [2/11]. Sate cu structură liniară: Catanele și Schitu [8/11], Corbu [9/11], jud. Olt, Furduești [10/11], jud. Argeș. Țesutul poate fi rarefiat [2, 4, 6; 2, 3/11] sau adunat [3, 5, 1/11].

de nord a proprietății, clădirile nu sunt orientate către stradă, ci către spațiul principal al gospodăriei).

- Pentru satele cu tramă stradală

neregulată sau amplasate în zone cu diferențe de nivel, care oferă posibilitatea valorificării unor perspective, este important ca la amplasarea noilor construcții să se urmărească păstrarea

vizibilității către obiectivele-reper din localitate (perspective panoramice din zone mai înalte, perspective de-a lungul străzilor). De asemenea, se recomandă valorificarea perspectivelor

oferite de diferențele de nivel sau de inflexiunile rețelei stradale pentru amplasarea și configurarea volumelor construite (în special a celor care adăpostesc funcțiuni reprezentative, ce pot deveni repere – vezi fig. 4-8).

- Se recomandă ca dezvoltarea localității prin ocuparea terenurilor neconstruite din interiorul vetrei satului să se realizeze fără afectarea imaginii de ansamblu și fără îndeșirea excesivă a fondului construit.

- Se recomandă ca terenurile cultivate din interiorul localităților să fie păstrate, pe cât posibil, cu aceeași utilizare; iar acolo unde se dorește construirea pe aceste terenuri, se recomandă retrageri mai mari față de spațiul public și amplasarea construcțiilor în spatele unei perdele de vegetație, pentru a păstra percepția imaginii satului tradițional.

- Pentru extinderea localităților se recomandă, pe cât posibil, păstrarea structurii rețelei stradale și a caracterului țesutului, fără a încerca divizarea excesivă a parcelelor și îndeșirea țesutului, acolo unde acesta nu este compact, dat fiind că aceste sate sunt dintre cele mai vechi.

- Extinderile localităților se pot realiza și prin parcelări (cartiere) noi, în afara vetrei satului, cu diverse configurații ale rețelei stradale și ale parcelarului, cu delimitarea netă a zonei vechi de cea nouă, dar cu recomandarea păstrării unui specific rural al zonei și al configurației noilor gospodării (vezi capitolele următoare).

Sate cu o tramă stradală liniară [9-11]:

- sunt realizate după **planuri prestabilite**: planuri de trasare și hotărânicii din sec. XIX sau extinderi din sec. XX ale unor localități;

- **configurație**: localitățile sunt dezvoltate de-a lungul unui drum; au o configurație liniară dreaptă sau cu puține inflexiuni ori sunt organizate de-a lungul unor ulițe cu puține ramificații, configurate în forma literelor T, L, E, Y, U; extinderi ale localităților s-au făcut uneori prin multiplicarea străzilor, dispuse paralel cu cea inițială (ex. Babaroaga, Mozăceni, jud. Argeș, Năvodari, jud. Teleorman) sau prin parcelări dispuse pe o rețea de străzi ortogonală;

- acest tip de sate sunt în special în partea de vest și în nord;

- **tip de teren, relația cu un curs de apă**: adesea sunt adiacente unui curs de apă și pot fi dispuse pe teren accidentat sau pe teren plat (mai rar, fără a fi în relație cu un curs de apă – de exemplu, Rătești, Tigveni, jud. Argeș);

- **relația cu teritoriul** este de cele mai multe ori realizată doar prin intermediul drumului de-a lungul căruia se dezvoltă localitatea;

- **repere**: în general, nu există o ierarhizarea a spațiului public (a zonei

Merenii de Sus și Merenii de Jos, jud. Teleorman

Crevenicu, jud. Teleorman

Parisești-Videle, jud. Teleorman

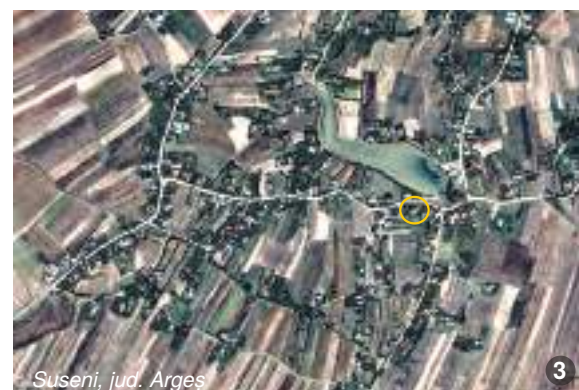
Belciug - Gârdești - Necșești, jud. Teleorman

Hodivola, jud. Giurgiu

Stănești, jud. Giurgiu

Suseni, jud. Argeș

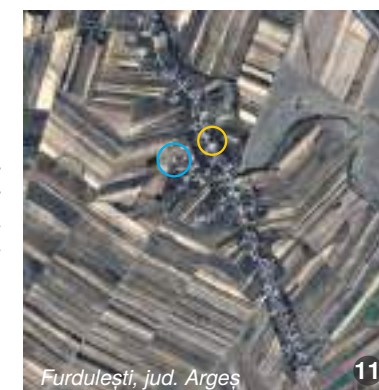
Beuca, jud. Teleorman

Catanele - Schitu, jud. Olt

Corbu, jud. Olt

Furdulești, jud. Argeș

centrale, față de zonele periferice); zona centrală este marcată prin prezența construcțiilor reprezentative (primărie, școală etc.);

- **parcelar:** parcelele sunt dispuse de-a lungul drumului, cu laturile terenurilor perpendicular sau oblic pe acesta; dimensiunile și configurațiile parcelor sunt similare; de multe ori parcelarul este format din terenuri cu deschideri reduse către stradă, care pot fi dezvoltate în adâncime cu terenuri cultivate;

- **țesut:** în general este dens (așa cum este perceput din spațiul public), datorită deschiderii adesea egală și redusă a terenurilor la stradă; prin amplasarea clădirilor către limita laterală dinspre nord a terenului se creează o alternanță construcție – vegetație cu un ritm relativ constant, perceput din spațiul public chiar și în cazul loturilor înguste;

- **dispunerea construcțiilor pe lot:** există o dispunere asemănătoare pe teren, datorită deschiderilor reduse și dimensiunilor similare ale parcelor:

clădirile sunt amplasate în partea din față a terenului, de obicei cu latura scurtă spre stradă și accesul pe latura lungă, orientată către sud, est, vest.

- Datorită lipsei ramificațiilor rețelei stradale, extinderea localităților pe alte direcții decât de-a lungul drumului principal este dificilă, deoarece realizarea unor ramificații ale acestora ar implica exproprieri. În aceeași măsură, ierarhizarea spațiului la nivelul localității pentru configurarea unei zone centrale este greu de realizat în structura existentă.

Sate sistematizate după o tramă stradală geometrică neregulată [→1-6]

- realizate după un **plan de sistematizare**, cu străzi dispuse de cele mai multe ori după o rețea geometrică neortogonală, fără încercarea de adaptare la formele de relief; majoritatea sunt sistematizate în sec. XIX sau la începutul sec. XX;

- sunt prezente în toate zonele din teritoriul studiat;

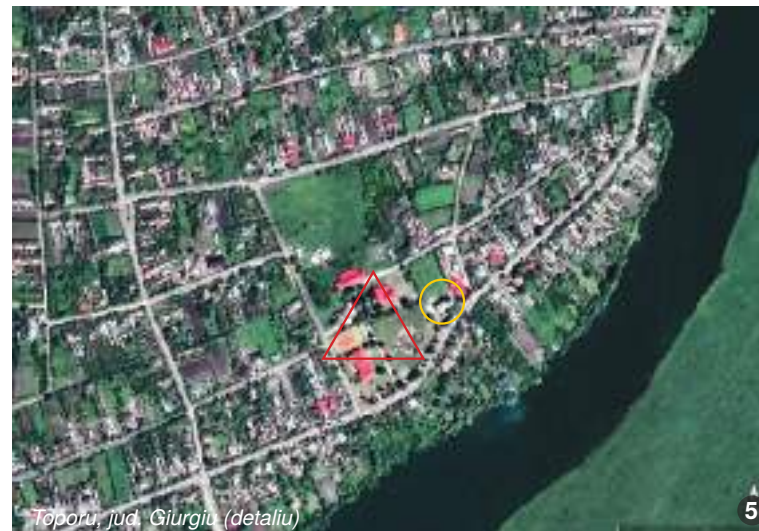
- **configurație:** organizate pe un teritoriu mai întins, străzile sunt, de regulă, drepte sau cu puține inflexiuni și prezintă multe ramificații; în general, trama stradală nu este ierarhizată, cu excepția situațiilor în care localitatea este străbătută de un drum național sau european;

- **tip de teren, relația cu un curs de apă:** pot fi dispuse pe teren accidentat sau de-a lungul unui râu sau pe teren plat, fără a fi în relație cu un curs de apă;

- **relația cu teritoriul** este asigurată prin rețeaua stradală existentă (de cele mai multe ori densă și ramificată); extinderile se pot realiza similar;

- **repere:** construcțiile cu caracter public (școala, primăria, dispensarul, oficiul poștal) sunt amplasate în zona centrală, care are uneori o configurație a profilului stradal sau a spațiului public diferită față de alte zone ale satului;

- **parcelar:** parcelele sunt dispuse perpendicular pe stradă, cu dimensiuni

[1-6, 1-6/13] Sate cu structură geometrică neregulată: Pietroșani [1], Bujoreni [3], Drăgănești Vlasca [4], Toporu [6, 5 - detaliu], jud. Teleorman; Câmpoaia [2], jud. Olt; Frătești [2, 3 - stânga], jud. Giurgiu. Se observă omogenitatea țesutului și similitudini în configurarea parcelor și dispunerea construcțiilor, chiar dacă trama stradală nu permite configurarea unor loturi egale. Terenurile cultivate în interiorul vetrei satului sunt relativ puține și de dimensiuni mici. Dezvoltări ulterioare, cu trama stradală ortogonală: Toporu [6, stânga], Frătești [3/13, dreapta]. Sate cu structură geometrică: Buzescu [1/13], Piatra [5/13], Traian [7/13], jud. Teleorman; Zidurile [4/13], jud. Argeș. Structura permite parcele similare ca dimensiuni și formă, iar țesutul este relativ uniform. Dat fiind că sunt parcelări mai recente, în multe localități pot exista numeroase terenuri needificate, ceea ce determină un țesut rarefiat [6 - stânga, 4/13]. Țesutul poate fi rarefiat [3, 6 - stânga, 4/13], adunat [1, 2, 4, 5; 1-3, 5, 6/13] sau compact [1, 7/13 - stânga]. Parcelar istoric și construcții supradimensionate în raport cu parcelarul – alterări extrem de nocive ale peisajului rural, foarte greu reversibile – zona de vest a localității Buzescu, jud. Teleorman [7/13], marcată în imaginea [1/13] cu linie punctată portocalie.

și configurații similare; parcellarul este format din terenuri relativ mici, fără a fi dezvoltate în adâncime cu terenuri agricole; de obicei nu există terenuri cultivate de dimensiuni mari în interiorul localităților;

- **țesut:** în general dens, cu o dispunere relativ uniformă în teritoriul localității;

- **dispunerea construcțiilor pe lot:** gospodăriile au o organizare asemănătoare; construcțiile sunt amplasate către partea din față a terenului, dar

retras față de limitele de proprietate.

- Pentru satele cu tramă stradală geometrică neregulată sau amplasate în zone cu diferențe de nivel, care oferă posibilitatea valorificării unor perspective, este important ca la amplasarea noilor construcții să se urmărească păstrarea vizibilității către obiectivele-reper din localitate (perspective de-a lungul străzilor, eventual perspective panoramice din zone mai înalte). Pentru amplasarea și configurarea

volumelor construite, în special a celor care adăpostesc funcțiuni publice reprezentative, care pot deveni repere, este importantă valorificarea perspectivei oferite de orientarea și inflexiunile rețelei stradale sau de eventualele diferențe de nivel.

- Pentru extinderea localităților se recomandă păstrarea structurii rețelei stradale și a caracterului țesutului, fără a se încerca divizarea excesivă a parcelelor și îndesirea țesutului, unde acesta nu este compact. Acolo unde

sunt prezente, se recomandă păstrarea terenurilor cultivate din interiorul localităților. Dacă se dorește edificarea pe terenurile cultivate din interiorul localității, se recomandă retrageri mai mari față de spațiul public și amplasarea clădirilor în spatele unei perdele de vegetație, pentru a prezenta mai discretă a noilor clădiri, pentru a păstra percepția imaginii satului tradițional.

Sate configurate după o rețea ortogonală sau geometrică regulată [→1-6]

- sunt realizate după un **plan de sistematizare** (sate sistematizate la sfârșitul sec. XIX sau în sec. XX și extinderi ale unor localități existente);

- sunt prezente în toate zonele din teritoriul studiat, dar cu o concentrare mai mare în partea din sud;

- **configurație:** străzi dispuse după o rețea ortogonală; rar, pot avea străzi în diagonală (Toporu, jud. Teleorman);

- **tip de teren, relația cu un curs de apă:** în general sunt amplasate pe teren neaccidentat și fără a fi adiacente unui curs de apă;

- **relația cu teritoriul** este asigurată prin rețeaua stradală existentă; extinderile se pot realiza similar;

- **repere:** construcțiile cu caracter public (școala, primăria, dispensarul, oficiul poștal) sunt amplasate în zona centrală, de-a lungul unei artere care poate avea o configurație a profilului stradal sau a spațiului public diferită de celelalte străzi;

- prezintă uneori o ierarhizare la nivelul spațiului public a zonei centrale față de celelalte zone ale localității (profil stradal, amenajări în spațiul public, retrageri ale construcțiilor față de aliniament); dacă nu există o ierarhizare a rețelei stradale, pentru configurarea unei zone centrale este dificilă stabilirea unei diferențieri a spațiului public la nivelul localității;

- **parcellar:** parcelele sunt dispuse de-a lungul drumurilor, cu dimensiuni și configurații similare; de cele mai multe ori parcellarul este format din terenuri relativ mici, fără a fi dezvoltate în adâncime cu terenuri agricole; în general nu există terenuri cultivate de dimensiuni mari în interiorul localităților;

- **țesut:** relativ dens, cu o dispunere relativ uniformă în teritoriul localității;

- **dispunerea construcțiilor pe lot:** construcțiile au o dispunere asemănătoare pe lot și sunt de cele mai multe ori de dată relativ recentă (sfârșitul

sec. XIX sau sec. XX); acestea sunt din cărămidă, cu influențe urbane, unde caracteristicile arhitecturii tradiționale (orientarea către punctele cardinale și prezența prispei) nu mai sunt întotdeauna prezente.

- Pentru extinderea localităților se recomandă păstrarea structurii rețelei stradale și a caracterului țesutului, fără a încerca divizarea excesivă a parcelelor existente și îndesirea țesutului. Acolo unde există, se recomandă păstrarea terenurilor cultivate din interiorul localităților; iar dacă se dorește edificarea pe terenurile cultivate din interiorul localității, se recomandă retrageri mai mari față de spațiul public și amplasarea clădirilor în spatele unei perdele de vegetație, pentru a păstra percepția imaginii satului tradițional.

■ Țesut

Din punctul de vedere al **densității fondului construit**, indiferent de tipologia tramei stradale, există mai multe tipuri:

- **sate răsfirate:** în zonele cu dimensiuni ale loturilor mai mari, în care sunt prezente terenuri mari cultivate în vatra satului. Adesea sunt sate cu trama stradală neregulată, dar pot fi și localități cu trama stradală geometrică, în care nu toate loturile sunt edificate; sunt prezente mai ales în partea de nord (jud. Argeș);

- **sate adunate:** majoritatea localităților prezintă acest tip de organizare a fondului construit;

- **sate îngrămădite:** au parcele de dimensiuni reduse, cu deschideri mici la stradă; în general fără terenuri mari cultivate în vatra satului. ■

2.2 Amplasare în cadrul aşezării

Aşezările rurale tradiţionale din Câmpia Română au două componente majore: vatra şi moşia. Vatra satului reprezintă zona construită, iar moşia este zona de teren cultivat, aflată în afara vetrei satului. Vatra satului este nucleul localităţii şi corespunde zonei pe care astăzi o numim „intravilan”, în opoziţie cu „extravilan” – terenurile neconstruite, aflate pe teritoriul administrativ al localităţii. Teritoriul „administrat” de comunitate (fie că era cultivat, păşune sau pădure) era delimitat de un hotar, pentru care existau mai multe repere: cruci, arbori, pietre, movile, fântâni, troiţe, drumuri, forme de relief. Atât zona construită a satelor, cât şi hotarele s-au modificat în timp, dar memoria fostelor vetre de sat şi a hotarelor se păstrează în toponime, iar unele dintre reperele care delimitau vechile hotare au ajuns să fie înconjurate de zone cultivate.

Beuca, jud. Teleorman

1

Dudu – Plopii Slăviteşti, jud. Teleorman

2

[1-4] Se poate observa relaţia vetrei satului cu cadrul natural şi cu terenurile cultivate, precum şi vegetaţia abundentă care acompaniază zonele construite şi concentrarea arborilor în intravilan, de-a lungul căilor de comunicaţie şi a limitelor de proprietate. Prezenţa măgurilor este uşor de remarcat prin imagini aeriene – exemple de măguri la marginea satelor [3, 4]. [sursa: Proiectul ArcLand derulat de INP]

În localităţile tradiţionale, amplasarea vetrei în moşie s-a realizat de-a lungul căilor de comunicaţie importante (drumuri de acces), pe deal, de o parte şi de alta a râului, în apropierea unei ape. Tipul cel mai frecvent de sat din zona de câmpie din vestul Munteniei este cel adunat sau, în cazuri mai rare, îngrămădit (de ex. Peretu, Malu) şi răspîrît (în special în partea de nord Bălteni, Urluieni, Tecuci, Strâmbeni; Bratcovu, ş.a.). Indiferent de structura reţelei stradale şi de densitatea ţesutului, conturul satelor este bine delimitat – chiar şi terenurile cultivate din vatra satului sunt diferenţiate de cele din afara vetrei prin arborii şi arbuştii plantaţi, care adesea bordează proprietăţile din vatra satului, prin împrejmuiri şi prin tipul de cultură.

În afara terenurilor în proprietate privată (cultivate sau construite), în proximitatea vetrei satelor sunt terenurile administrate în comun – izlazul, aflat de cele mai multe ori în relaţie cu un curs de apă. În satul tradiţional de câmpie existau construcţii şi în afara vetrei satului, în moşie: fântâni, cruci, troiţe, adăposturi pentru animale şi pentru depozitarea cerealelor şi adăposturi temporare pentru munca câmpului sau pentru paza recoltelor. Din a doua jumătate a sec. XIX, în proximitatea localităţilor au fost edificate ferme, mori pentru prelucrarea cerealelor, iar în a doua jumătate a sec. XX, construcţii care aparţineau cooperativelor agricole de producţie (CAP), staţiunilor pentru maşini agricole (SMA) şi instalaţiile necesare exploatărilor agricole (silozuri, mori etc.). [→29, 30; →3, 6/8]

Construcţiile recente din afara intravilanului sunt destinate în cea mai mare parte activităţilor agricole (ferme, construcţii pentru depozitarea recoltelor sau a utilajelor), activităţilor de producţie conexe funcţiunilor agricole (mori, centre de panificaţie, centre de prelucrare a produselor agricole), dar pot fi destinate, în multe situaţii, activităţilor de producţie industrială sau manufacturieră sau pentru depozitare şi logistică, în special în localităţile aflate în proximitatea centrelor urbane.

În zonele de risc, în trecut sau în epoca modernă, au fost luate măsuri de protecţie sau au fost realizate amenajări de îmbunătăţiri funciare:

- contra inundaţiilor: îndiguiuri prin amenajarea unor cheiuri din pământ (uneori consolidat cu ciment); mutarea gospodăriilor din zonele cu pericol de inundaţii;
- contra vânturilor: păduri de salcâmi (numiţi în Oltenia şi Muntenia „dafini”);
- pentru fixarea nisipurilor: dune de nisip puternic nivelate, fixate prin păduri sau plantaţii de salcâmi („dafini”);
- contra alunecărilor de teren: se plantau sălcii; se realizau împăduriri şi plantaţii de salcâmi, pomet, stejar; „izături” (pari înfipti în pământ, împleţiţi cu nuiiele);
- contra eroziunii solului: terasarea unor pante (acestea se realizau şi pentru mărirea suprafeţelor agricole, prin plantarea cu viţă-de-vie, pomi fructiferi şi legume);
- contra secetei: stăvilare pentru captarea apelor cu debit scăzut şi sisteme de irigaţii.

O caracteristică a peisajului cultural din Câmpia Română o reprezintă prezenţa unor situri arheologice din diverse epoci preistorice: aşezări, necropole, fortificaţii, cetăţi, castre etc. Necropolele tumulare şi aşezările tip tell-uri au de cele mai multe ori corespundenţă toponimică, cu denumirea de movilă, măgură, gorgan. Acestea sunt amplasate, în general, în zonele joase ale câmpiei, de cele mai multe ori în zona terenurilor cultivate din afara localităţilor sau în imediata vecinătate a acestora, iar imaginea caracteristică este aceea a unor movile de pământ acoperite de vegetaţie, vizibile de la mare distanţă în peisajul orizontal al câmpiei. Măgurile se prezintă adesea ca forme de relief atipice (cu forme geometrice în plan orizontal, de cele mai multe ori circulare), dar pot fi de foarte multe ori confundate cu formele de relief naturale atunci când sunt privite de la nivelul solului, fiind mai uşor de identificat prin imagini aeriene sau imagini din satelit [→3, 4].

● În cazul în care pe teritoriul localităţii sunt prezente situri arheologice care ar putea fi afectate de lucrările de construire, acest lucru este semnalat în certificatul de urbanism emis de autoritatea locală sau judeţeană, iar pentru autorizarea lucrărilor de construire vor fi respectate prevederile legislative. Siturile arheologice ar putea fi afectate şi de lucrările agricole, în aceste situaţii proprietarii sunt înştiinţaţi de autorităţile competente asupra condiţiilor de realizare a acestora. ■

Măgura, jud. Teleorman

3

Trivalea-Moşteni, jud. Teleorman

4

2.3 Elemente specifice ale peisajului cultural

Localitățile rurale tradiționale din zona de câmpie din Muntenia sunt, în general, mono-ocupaționale. Acest lucru determină o oarecare omogenitate la nivelul organizării parcelarului și a fondului construit tradițional, care încă se păstrează în multe sate.

Majoritatea fondului construit și a amenajărilor din satele tradiționale din Câmpia Română este formată din gospodării specifice ocupațiilor tradiționale: n principal agricultura (predominante fiind cultivarea plantelor de câmp și zootehnia), apicultura, meșteșugurile tradiționale, piscicultura (în special în partea de sud), mai rar comerțul. Aceste activități determină organizarea gospodăriei și construcțiile tradiționale care o formează; acestea vor fi detaliate într-un capitol dedicat (cap. 2.4), iar construcțiile din cadrul gospodăriei în cap. 2.5. În continuare sunt amintite alte construcții sau amenajări ce compun imaginea satului tradițional, alături de gospodăria țărănească.

Vegetația – element dominant în imaginea satului de câmpie

Imaginea satului din Câmpia Română este caracterizată de **abundența vegetației** în zonele locuite (vatra satului), spre deosebire de terenurile agricole cultivate (în moșia satului), unde vegetația înaltă este mult mai puțin prezentă. Astfel, satul din Câmpia Română este dominat de prezența arborilor și arbuștilor, construcțiile fiind de dimensiuni relativ mici, amplasate retras față de limitele de proprietate, astfel încât coama acoperișurilor nu depășește de cele mai multe ori coroana arborilor. Mai mult decât atât, foarte frecvent, de-a lungul limitelor de proprietate sunt plantați arbori și arbuști (în special salcâmi și pomi fructiferi). Un rol important în definirea peisajului rural tradițional din Câmpia Română îl au și pălcurile de copaci sau arborii răzleți din afara vetrei satului. [→1-4; →1, 2/14, 1/18, 1-3/19, 1-4/42; →92-94]

● Vegetația poate fi un element important în mascarea unor intervenții care în alte condiții nu se încadrează în imaginea de ansamblu a localității, prin necesitatea edificării unor volume compacte (atunci când nu este posibilă dispunerea pavilionară a funcțiunilor pentru care sunt necesare suprafețe mari construite) sau în cazul construcțiilor mai înalte, cu condiția ca acestea să fie amplasate retras față de limitele de proprietate, iar înălțimea lor să nu depășească cu mult coroana arborilor plantați în spațiul dintre limita terenului și construcții (pentru mai multe detalii, vezi cap. 3). Majoritatea fermelor și a construcțiilor destinate exploatărilor agricole pot fi integrate mai ușor în peisajul rural cu ajutorul plantațiilor (din interiorul parcelei și de-a lungul limitelor de proprietate).

Construcții-reper în satele tradiționale

Biserica. De cele mai multe ori, biserica este în mijlocul satului; acolo unde relieful permite, **biserica** este amplasată într-un punct mai înalt, cu

vizibilitate în și din diverse zone (vale, ulițe). **Cimitirul** este amplasat adesea la margine sau în afara localității. În unele localități, biserica și cimitirul sunt pe același teren, la marginea vetrei satului sau înglobate în zona construită.

Biserica este reperul dominant în imaginea satului; ea este edificată de cele mai multe ori de comunitate și se află amplasată pe un teren propriu, împrejmuit, separat sau împreună cu cimitirul. Biserica este *amplasată în raport cu cadrul natural și cu formele de relief*, de cele mai multe ori pe un teren mai înalt (deal sau terasele adiacente luncii râului), ceea ce conferă o vizibilitate mare din spațiul ansamblului asupra zonei înconjurătoare, dar mai ales din mai multe zone ale satului sau din sate învecinate asupra bisericii, aceasta constituindu-se ca *element dominant și reper în cadrul localității*. Împrejurimile terenurilor bisericii și cimitirului sunt, de regulă, realizate cu un gard transparent sau traforat, care oferă o bună vizibilitate din spațiul public asupra construcțiilor și a amenajărilor. [→1, 3, 4; 4-8/11; 4, 5, 7/8]

● Biserica este elementul identitar al comunității rurale, multe dintre vechile biserici fiind edificate de comunitate. În multe sate se păstează încă vechile biserici (multe din lemn), chiar dacă serviciul religios se desfășoară în construcții mai noi și mai spațioase. Păstrarea vechilor biserici în bună stare și fără modernizări inutile, chiar dacă nu mai corespund prin dimensiuni necesităților actuale ale comunității, este esențială pentru perpetuarea unor elemente autentice, valoroase, ale comunității și ale satului tradițional.

Un element caracteristic al multor sate din Câmpia Română îl reprezintă prezența unor **curți boierești** [→1-6/16], compuse de cele mai multe ori din conac și acareturi, uneori și paraclis sau capelă. **Conacul** este, de regulă, edificat la marginea satei, orientat către un curs de apă, iar localitatea este dezvoltată în evantai în jurul curții boierești. În aceste sate, **biserica** este uneori construită într-o incintă adiacentă conacului, iar ambele pot fi amplasate pe un teren mai înalt (acolo unde există diferențe de nivel),

Satul Hodivoaia văzut de pe malul râului, jud. Giurgiu

1

Vedere aeriană, Tătăraștii de Jos, jud. Teleorman

2

Vedere aeriană, Drăcești, jud. Teleorman

3

Sericu, jud. Teleorman

4

[1-4] Silueta satului este marcată de prezența vegetației abundente și a arborilor și arbuștilor, în contrast cu suprafețele cultivate sau izlazurile cu vegetație joasă și aspect uniform: Hodivoaia, jud. Giurgiu [1], Tătăraștii de Jos, jud. Teleorman [2]. Silueta bisericii (de cele mai multe ori amplasată în zona cea mai înaltă din localitate) domină imaginea satului tradițional: Drăcești [3], Sericu [4], jud. Teleorman. Cimitirul este adesea în jurul bisericii [1, 3, 4].

cu vizibilitate din diverse puncte (vale, ulițe). În general, conacul este orientat cu zona de acces către spațiul public, iar fațada opusă se deschide către o vale (lunca râului). [→2, 3]

Curtea boierească (cu conacul ca elementul ordonator și dominant al ansamblului, aflat în poziție centrală) este amplasată în raport cu cadrul natural și cu formele de relief, de obicei pe un teren înalt (deal sau lunca râului), de cele mai multe ori în vecinătatea unui curs de apă, limitat pe cât mai multe laturi de diferențe mari de nivel, cea ce conferă o vizibilitate mare, atât din spațiul ansamblului asupra zonei înconjurătoare, cât și din mai multe zone ale localității

sau din vecinătate asupra ansamblului, constituindu-se ca *element dominant și reper în cadrul localității*. Terenul aferent poate fi împrejmuit cu zid din cărămidă, cu porți monumentale de acces dinspre spațiul public. Adesea, curțile boierești au beneficiat de amenajări peisagere – acestea fiind un element important al ansamblului, care contribuia la coerența și la integrarea acestuia în peisajul rural.

● Conacele și, în general, ansamblurile curților boierești sunt un patrimoniu valoros în spațiului rural extracarpatic. Păstrarea, restaurarea și punerea în valoare, în formă autentică, a ansamblurilor și a construcțiilor care le compun pot deveni atracții turistice care

pot contribui la dezvoltarea economică a întregii comunități.

● Ansamblul curții boierești și mai ales conacul sunt elemente singulare în cadrul unei așezări rurale, amplasate pe terenuri de dimensiuni și configurații atipice, mult mai mari decât parcelarul localității. Preluarea modelului unor astfel de construcții sau a unui ansamblu de acest tip pentru mai multe obiective din vatra satului este în măsură să altereze considerabil configurația și imaginea localității, prin dimensiunile mult sporite ale terenurilor și construcțiilor și prin organizarea particulară a ansamblului, în comparație cu cele ale gospodăriilor

tradiționale care formează fondul majoritar al localităților rurale. Prin urmare, nu se recomandă adoptarea modelelor conacelor și ale ansamblurilor curților boierești pentru noile investiții din vatra satului, ci modul de organizare a gospodăriilor rurale tradiționale. [Pentru descrierea gospodăriei tradiționale și a construcțiilor care o compun, vezi cap. 2.3.]

● O eventuală asimilare a modelelor conacelor, în situații justificate, se poate face doar prin preluarea tuturor caracteristicilor ansamblului: amplasarea pe terenuri generoase, cu retrageri mai mari față de limitele de proprietate, cu grădini amenajate peisager, alei de

acces cu arbori de aliniament etc.

Construcții social-administrative.

Alte construcții reprezentative pentru așezările rurale din zona de câmpie din vestul Munteniei sunt primăria, școala, grădinița, dispensarul (cabinetul medical), oficiul poștal etc., o parte dintre aceste obiective fiind edificate la sfârșitul sec. XIX, iar cea mai mare parte, în prima jumătate a în sec. XX. Acestea obiective se găsesc, de regulă, în centrul localității, iar profilul stradal al arterei sau al zonei în care sunt amplasate construcțiile cu funcțiuni publice sau comunitare poate fi diferit (mai amplu) față de alte zone din localitate. [→1-8/17]

Frăsinet, jud. Teleorman

1

[1] Culele sunt un element definitoriu al peisajului cultural rural al Olteniei, care au fost prezente și în vestul Munteniei. Singura culă păstrată în zona de câmpie din Muntenia este la Frăsinet, jud. Teleorman, aflată, din păcate, în stare de degradare, neglijată de autorități și de comunitate, într-o continuă degradare, împreună cu conacul alăturat, aflat în ruină [1]. Atât culele, cât și conacele și, în general, ansamblul curților boierești, cu toate componentele sale, sunt un patrimoniu notabil al zonelor rurale de Câmpia Română. Prin păstrarea și punerea în valoare a acestora este perpetuat unul dintre elementele identitare ale acestui spațiu geografic.

Nicolae Titulescu, jud. Olt

2

Conacul Nicolae Titulescu, jud. Olt, văzut din lunca râului Vedea

3

Bujoreni, jud. Teleorman

4

Goleasca, jud. Giurgiu

5

Tufeni, jud. Olt

6

[2-6] Edificate pe terenuri generoase, clădirile conacelor sunt într-o relație particulară cu cadrul natural – acolo unde terenul permite, amplasamentul este pus în valoare prin formele de relief: vezi conacele de la Nicolae Titulescu [2] și Bujoreni [4]. Conacul era de regulă înconjurat de grădini amenajate peisager și avea alei de acces sau de promenadă bordate cu plantații de aliniament, restaurarea acestora fiind în aceeași măsură importantă pentru coerența ansamblului. Restaurarea și valorificarea conacelor și ale tuturor construcțiilor ansamblurilor curților boierești aduc beneficii atât proprietarilor, cât și comunității. Conacul (casa memorială) Nicolae Titulescu, Nicolae Titulescu [2], jud. Olt; Tufeni [3], jud. Olt; Bujoreni [4], Bulbucata [6], ruinele ansamblului de la Goleasca [5], jud. Giurgiu.

● Majoritatea construcțiilor administrative, pentru învățământ sau pentru sănătate, construite în prima sau a doua jumătate a sec. XX sau mai vechi au fost concepute ținând cont de specificul localităților rurale și au fost integrate în ansambluri care nu contrastează în mod supărător cu imaginea tradițională a satului. Multe dintre acestea (în special cele mai vechi) completează imaginea caracteristică a satului, de aceea se recomandă păstrarea și punerea lor în valoare – **într-o formă cât mai apropiată de cea inițială** – prin reparații ale elementelor originare și fără intervenții inutile de modernizare, care afectează arhitectura clădirii.

● Se recomandă ca extinderea ori construirea unor ansambluri sau construcții din categoria clădirilor social-administrative și a dotărilor publice să se facă în același spirit și cu păstrarea și punerea în valoare a eventualelor construcții existente și cu volume de dimensiuni medii sau mari, cu gabarite și compoziții volumetrice inspirate din cele tradiționale.

● Se recomandă amplasarea clădirilor retras față de limitele de proprietate, în compoziții în care se va favoriza dispunerea pavilionară a construcțiilor care au suprafețe desfășurate mari.

● Pentru compoziția fațadelor se va favoriza plinul, cu suprafețele pereților preferabil tencuite, și nu placate cu diverse materiale.

● La alegerea finisajelor se recomandă materiale naturale: lemn, materiale ceramice (țiglă, eventual cărămidă aparentă), în culori neutre sau în tonuri pastelate, puțin intense, în concordanță cu gama cromatică a construcțiilor tradiționale.

● Nu sunt recomandate materialele de construcție care imită materialele naturale sau finisajele cu suprafețe, culori sau texturi strălucitoare, stridente sau puternic contrastante.

Răsuceni, jud. Giurgiu

1

Siliștea, jud. Teleorman

2

Blejești, jud. Teleorman

3

Lada, jud. Teleorman

4

Frăsinet, jud. Teleorman

5

Mereni, jud. Teleorman

6

Turia, jud. Olt

7

Bulbucata, jud. Giurgiu

8

[1-8] Construcțiile destinate școlilor [4, 5] și autorităților locale (sediile primăriilor) sunt printre primele clădiri comunitare pentru care s-au realizat proiecte în mediul rural. Alături de acestea, au fost construite la începutul sec. XX clădiri cu funcțiuni culturale [6], destinate sănătății [1, 2], sedii ale unor instituții (oficii poștale, bănci populare) [3]. În perioada interbelică a existat un program pentru realizarea unor proiecte-tip sau a unor proiecte de construcții unicat, concepute în spiritul arhitecturii tradiționale din diverse zone, susținut de autorități, cum ar fi cele din satele-model Dioști din jud. Dolj sau Antonești din jud. Argeș. Inspirare din arhitectura tradițională locală, aceste construcții pot oferi modele de utilizare a unor finisaje din materiale naturale foarte bine integrate în zona rurală, chiar dacă nu întotdeauna specifice arhitecturii tradiționale (de ex., pardoseli din cărămidă) – vezi și „Ghidul de intervenție în mediul rural. Zona Câmpia Olteniei”.

Construcțiile comunitare edificate în deceniile 5-7 ale sec. XX (sedii administrative sau ale autorităților publice locale, unități de învățământ sau unități sanitare, oficii poștale, construcții destinate comerțului etc.) se integrează foarte bine contextului rural în care sunt amplasate, prin modul de amplasare pe teren, arhitectura austeră, compoziții volumetrice și proporții, raport plin-gol și finisajele utilizate [8]. Fără a fi o pastişă a arhitecturii vernaculare, acestea pot constitui bune exemple de integrare a unor construcții de dimensiuni medii sau mari în zonele construite din Câmpia Română, pentru diverse funcțiuni.

Construcții în spațiul public [1-9]

În spațiul public, în satele tradiționale se remarcă prezența fântânilor, a crucilor sau a troițelor. Acestea pot fi întâlnite atât în vatra satului, cât și la răscruce de drumuri sau, uneori, pe terenurile cultivate. În afara vetrei satului, fântânile cu cumpănă de pe câmp sunt o prezență vizuală cu o particularitate aparte, prin contrabalansarea orizontalității câmpiei cu accente verticale – păstrarea și întreținerea lor (chiar și a celor nefuncționale) contribuie la perpetuarea imaginii tradiționale a Câmpiei Române. [→1-5]

Un element de specific local pentru multe sate din zona extracarpatică îl reprezintă prezența monumentelor de for public ridicate în perioada interbelică în memoria eroilor căzuți în Primul Război Mondial. De regulă, sunt amplasate în centrul localității, în vecinătatea primăriilor, a școlilor, a bisericilor sau la intersecția unor străzi. Monumentele sunt dedicate eroilor comunei căzuți pe frontul de luptă în Primul Război Mondial, plăcile comemorative fiind completate uneori cu numele eroilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. Mai rar, pot fi întâlnite cruci sau monumente

comemorative dedicate eroilor Războiului de Independență [6-9].

● Păstrarea în bune condiții și întreținerea monumentelor de for public este o datorie a comunității față de înaintașii care s-au sacrificat pentru patrie, fără ca acest lucru să presupună „retușarea” statuilor pentru obținerea unei imagini realiste sau punerea în evidență a însemnelor naționale (prin colorarea drapelului, de exemplu). Statuile soldaților sau alte elemente realiste conținute de aceste monumente nu au fost concepute în scopul de a fi vopsite; de asemenea, nici însemnele naționale pe care acestea le conțin nu au fost destinate a fi pictate în culorile naționale – ele au valoarea simbolică în ansamblul compozițional al monumentului și trebuie păstrate cu materialele și finisajele originale. Dacă se dorește o punere în valoare a acestor monumente, acest lucru se poate realiza prin arborarea drapelului sau completarea ansamblului monumental cu amenajări peisagere adecvate zonelor rurale, în armonie cu ansamblul monumental și cu contextul în care acesta este amplasat. ■

Pietroșani, jud. Argeș

6

Vedea, jud. Giurgiu

7

[1-5] În zonele rurale, monumentele dedicate eroilor au fost ridicate, în cea mai mare parte, prin contribuția comunității, fiind necesară o întreținere continuă pentru împiedicarea degradării lor, cu păstrarea în forma autentică a acestora. Exemple: monument dedicat eroilor din Primul Război Mondial, Pietroșani, jud. Argeș [6], monument dedicat eroilor din comuna Arsache, căzuți în al Doilea Război Mondial, Vedea, jud. Giurgiu [7].

Valea Mare, jud. Olt

1

Băscoveni, jud. Teleorman

2

Tărăștii de Jos, jud. Teleorman

3

Goleasca, jud. Teleorman

4

Scurtu Mate, jud. Teleorman

5

[1-5] Fântâni în sat [1, 2] și în afara vetrei satului [3] și troițe [4, 5].

Grecești, jud. Dolj

8

9

ASA DA: [8] Se recomandă restaurarea materialelor originare utilizate pentru tratarea soclului și a altor componente ale monumentului sau, acolo unde este necesar, intervenții de reabilitare cu același tip de materiale, realizate sub îndrumarea unor specialiști în domeniul restaurării monumentelor istorice. Punerea în valoare a monumentelor de for public se poate realiza prin arborarea drapelului sau completarea ansamblului monumental cu amenajări peisagere adecvate zonelor rurale, în armonie cu ansamblul monumental și cu contextul în care acesta este amplasat – exemplu din Grecești, jud. Dolj.

ASA NU: [9] Nu se recomandă intervenții asupra monumentelor de for public, pentru obținerea unei imagini realiste a elementelor figurative, ci păstrarea lor cât mai aproape de imaginea originală, fără intervenții inutile – recomandarea se referă inclusiv pentru înlocuirea materialelor din care este realizat soclul.

2.4 Gospodăria tradițională

Mai jos sunt discutate caracteristicile construcțiilor frecvente din mediul rural din componența unei gospodării, astfel încât, prin preluarea caracteristicilor generale, acestea pot servi ca modele pentru construcțiile propuse pentru investițiile din zona cuprinsă în ghid. Organizarea gospodăriei poate constitui un model de amplasare și configurare a construcțiilor pentru diverse funcțiuni, prin organizarea pavilionară a noilor clădiri, acest tip de dispunere fiind recomandat în toate situațiile unde această tipologie poate fi adoptată.

[1-6] În funcție de structura și dimensiunile parcelarului și de orientarea terenului față de punctele cardinale, organizarea gospodăriilor poate varia de la o localitate la alta sau în diferite zone ale satului. Există, în schimb, o coerență și o unitate la nivelul zonelor în configurarea gospodăriilor și modul de amplasare a construcțiilor. În satul tradițional, locuințele nu erau amplasate în raport cu spațiul public, ci erau orientate în funcție de punctele cardinale, astfel că, atunci când drumul este în partea de sud a terenului, pot exista construcții cu fațada principală orientată spre curte și fațada posterioară orientată spre stradă [3]. Pe loturile înguste, organizarea gospodăriei este mai unitară, dar se păstrează ritmul construit-spațiu liber plantat, vizibil din spațiul public [1].

Configurarea loturilor și amenajarea gospodăriilor

Configurarea parcelor este foarte diferită ca formă și dimensiuni, de la o localitate sau zonă la alta. Acestea pot fi:

- terenuri cu forme neregulate și dimensiuni variate (în general, în satele cu tramă stradală neregulată);
- terenuri cu deschideri relativ mici la stradă și adâncime mare (în special în satele liniare);
- parcele de formă dreptunghiulară, cu dimensiuni similare (în satele cu tramă stradală liniară sau ortogonală).

În satul tradițional **organizarea gospodăriilor** respectă același tipar: amplasarea construcțiilor se face în partea din față a terenului, retras față de limitele de proprietate, iar curtea este organizată în funcție de utilizarea spațiului: curtea casei, bățătura, ograda. În schimb, amplasarea construcțiilor în gospodării nu respectă un tipar anume, identificabil pentru întreg teritoriul studiat: construcțiile sunt orientate în funcție de punctele cardinale și de condițiile climatice (însoțire, vânt dominant, condițiile de drenare a apelor pluviale). Cu toate acestea, la nivelul satelor sau a unor zone din localitate (care corespund, de obicei, cu un anumit tip de parcele) există o structură asemănătoare și chiar o similitudine a tipurilor de construcții. Acest lucru se datorează etapelor succesive de dezvoltare a zonelor rurale extracarpătice și condițiilor economice și

juridice care au variat în timp. În trecut, configurarea gospodăriei nu se făcea în raport cu spațiul public, clădirile putând fi amplasate cu fațada posterioară către stradă [3]. Începând cu sec. XX, sub influența arhitecturii urbane, amplasarea clădirii principale (locuința) în raport cu spațiul public a început să capete o importanță mai mare. În satele colonizate sau sistematizate, organizarea gospodăriilor este mai unitară, datorită dimensiunilor și formelor mai apropiate ale parcelor și, în unele cazuri, deschiderilor mici la stradă, care nu permit configurații variate ale dispunerii construcțiilor pe lot, dar și datorită edificării construcțiilor într-o perioadă limitată de timp, spre deosebire de satele a căror dezvoltare s-a realizat organic și peste care s-au suprapus mai multe etape de constituire. De asemenea, pot fi identificate construcții realizate după același proiect sau de aceeași meșteri. Organizarea gospodăriei se face de cele mai multe ori prin subîmpărțirea în mai multe „curți”, ierarhizate în raport cu spațiul public și cu utilizarea spațiului. Acestea sunt despărțite prin garduri mai scunde față de cele care împrejmuiesc proprietatea. Construcțiile sunt grupate în partea din față a terenului, dar retras față de aliniament, astfel încât terenul rămas neocupat cu construcții să poate fi cultivat. În trecut, locuințele erau amplasate la distanțe mai mari față de stradă (10-30 m); ulterior, din cauza restrângerii în timp a dimensiunilor parcelor, casele au fost amplasate

mai aproape de stradă (cu retrageri de cca 3-6 m) și cu retrageri minime (cca 1 m) față de limita laterală a terenului orientată spre nord [→3].

Succesiunea curților, dinspre spațiul public, este următoarea:

1. Curtea casei [→2, 3]

- amplasată în partea din față a terenului, vizibilă din spațiul public;
- este zona de acces către locuință și către celelalte curți: accesul se face printr-o alee (potecă) pietruită sau realizată mai nou din ciment sau dale prefabricate, cu o lățime minimum necesară pentru a asigura accesul pietonal sau al utilajelor;
- aleea de acces poate fi dublată de o structură (din lemn sau metalică) pe care este susținută viță-de-vie;
- este o curte de reprezentare, amenajată cu plantate ornamentale și viță-de-vie: grădini cu flori sau grădini de zarzavat și pomi ornamentali și fructiferi; adesea, în fața casei sau în grădină sunt plantați unul sau mai mulți pomi fructiferi.

2. Bătătura [→2, 4]

- este spațiul în care se desfășoară activitatea zilnică, aici sunt amplasate anexele gospodărești pentru depozitarea grânelor și a porumbului și pentru adăpostirea animalelor, a uneltelor și utilajelor agricole;
- de regulă, există o bucătărie de vară amenajată în afara locuinței, în prelungirea casei sau separat de aceasta (sub forma unui spațiu deschis, acoperit, sau a unei construcții de dimensiuni reduse);
- este de cele mai multe ori delimitată de locuință și de acareturi și separată de grădina de flori și de ogradă prin împrejmuiri reduse ca înălțime;
- este singurul spațiu neplantat, uneori suprafața este pietruită, dar poate fi plantată viță-de-vie (amenajată cu structuri pentru susținere, uneori sub forma unor bolți).

3. Ograda sau oborul vitelor [→2, 5]

- este amplasată în partea din spate a loturilor;
- terenul este utilizat ca grădină de legume și zarzavaturi sau ca plantație agricolă, pentru depozitarea resturilor vegetale (paiele cerealelor, strujeni și coceni de porumb, tulpini de floarea soarelui); aici se țin animalele în timpul verii, în spații special amenajate, uneori acoperite;
- spațiul poate fi plantat cu arbori și pomi fructiferi.

În bătătură sau în ogradă pot fi delimitate curtea păsărilor, a porcilor și oborul vacilor, uneori și oborul oilor. ■

[1-5] Construcțiile sunt grupate în partea din față a terenului, pe latura de nord, pentru a beneficia de însorire maximă pe fațada principală și pentru a utiliza cât mai eficient terenul pentru a fi cultivat. Succesiunea „curților” (dinspre spațiu public) este: curtea casei (grădina), bătătura, ograda sau oborul vitelor [1-5]. Schema [4] arată și o proporționalitate între diferitele spații ale curții în raport cu dimensiunea terenului. Curtea casei [1, 3], vizibilă din spațiul public, este un spațiu de reprezentare, amenajat cu plante ornamentale. Accesul (atât pietonal, cât și pentru vehicule) către casă și celelalte „curți” se face printr-o alee cu lățimea minimă, dublată uneori de o spaliere pentru susținerea viței-de-vie. Bătătura (lateral sau în spatele casei) este spațiul în care se desfășoară activitățile zilnice [2, 3] – ea este în relație cu construcțiile-anexă pentru depozitarea recoltelor și pentru adăpostul animalelor. Către partea din spate a terenului, ograda [3] este organizată cu parcele cultivate sau plantate (de regulă cu pomi fructiferi) și uneori cu spații pentru animale, amenajate în aer liber (obor).

2.5 Tipuri de construcții reprezentative

Locuințele

Până în secolul XIX, locuința semiîngropată (bordei¹) era predominantă în zona de câmpie din sudul țării, în special în zonele din apropierea Dunării (până în 1860, o mare parte din locuințele din sud Munteniei erau construcții semiîngropate, cu o concentrare mai mare în partea de sud-vest a regiunii). Construcții de acest tip erau frecvente și în nordul-vestul Bulgariei, în special într-o zonă care corespunde, de cealaltă parte a Dunării, cu zona cu cea mai mare concentrare a bordeielor întâlnită în România, respectiv partea de sud a zonelor Mehedinți, Dolj, Romanați și Teleorman. Bordeiele erau organizate în plan similar cu locuințele de suprafață și erau luminate prin configurația acoperișului în două ape, care era deasupra solului și avea în zona timpanelor ferestre. Accesul se făcea prin gârlici – o încăpăre în pantă, cu acoperiș în două ape, mai înalt, cu grinzile timpanului sculptate adesea în forma unor capete de cai. Construirea locuințelor semiîngropate pare să nu fi fost determinată (doar) de mijloace materiale modeste sau de lipsa lemnului ca materie primă (așa cum a fost adesea invocat), ci mai degrabă de o tradiție care ține de un anumit tip de locuire, identificabil în bazinul inferior al Dunării, atât la nord, cât și la sud², deoarece construirea unui bordei presupunea resurse materiale similare cu cele pentru ridicarea unei case de suprafață și un consum substanțial de lemn (pentru arderea gropii, dublarea pereților interiori și realizarea acoperișului). Astfel de construcții se întâlneau atât la sate, cât și la orașe, iar în afara locuințelor existau construcții semiîngropate și pentru biserici, adăposturi pentru animale sau pentru depozitarea recoltei. Astăzi bordeiele pot fi întâlnite doar în muzeele etnografice în aer liber, ultimele exemple *in situ* fiind identificate în Oltenia, la Castranova, în anii 1950.

¹ Pentru mai multe detalii despre locuințele semiîngropate și construcțiile de pământ, vezi articolele: Stahl, Paul-Henri, „L'Habitation enterrée dans la région orientale du Danube (XIXe et XXe siècles)”, în *L'Homme* 12 n°4, 1972, pp. 37-61 doi : 10.3406/hom,1972, 367299; E. Țugui, M. Bârnaure, M. Coman, „Earth buildings in Romania. Tradition and perspectives”, *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* 399 012049, 2018, accesibil online la adresa <https://doi.org/10.1088/1757-899X/399/1/012049>.

² Vezi studiul lui Paul-Henri Stahl, citat mai sus.

[1-9] Locuințele tradiționale din Câmpia Română au prispă, iar o caracteristică a arhitecturii din sud-vestul Munteniei este polata (depozitare cu acces din exterior, realizată prin prelungirea acoperișului casei) [1-6, 10, 11/22]. Prisma poate fi deschisă [1, 2, 4, 6, 8] sau mărginită de pâlmar [3, 5, 7, 9]; există analogii între arhitectura locuințelor din diverse sate din zonă, cu rezolvări similare ale planului [3-7, 4-8, 5-9].

Balaci, jud. Teleorman

1

Talpa, jud. Teleorman

2

Mozăceni Vale, jud. Argeș

3

Balaci, jud. Teleorman

4

Cartojani, jud. Teleorman

5

Balaci, jud. Teleorman

6

Balaci, jud. Teleorman

7

Valea Mare, jud. Olt

8

Ca și structurarea localităților, edificarea locuințelor a cunoscut o evoluție de-a lungul timpului, atât în ceea ce privește modul de organizare în plan și volumetriile, dar și materialele de construcții sau decorațiile. Urmărind evoluția localităților, în privința arhitecturii pot fi distinse trei tipuri de locuințe:

- construcțiile tradiționale, cu volume simple și cu prispe de-a lungul fațadelor principale, realizate din pământ bătut, chirpici sau paianță, până în prima jumătate a sec. XX;
- construcțiile inspirate de arhitectura târgurilor de provincie (sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX), cu decorații abundente modelate pe fațade;
- casele din a doua jumătate a sec. XX, cu mai multe încăperi, volume austere și decorații simplificate, sunt adesea inspirate din locuințele tradiționale și realizate din paianță sau cărămidă (uneori cu stâlpi și grinzi din beton armat).

Mai jos vor fi detaliate caracteristicile principale ale arhitecturii locuințelor care se înscriu în cele trei mari categorii menționate anterior. Clasificarea temporară este relativă și se referă la perioada în care au fost edificate cele mai multe dintre aceste construcții, dar pot exista locuințe cu aceleași caracteristici edificate ulterior perioadei respective (de exemplu, casele tipic tradiționale, realizate în a doua jumătate a sec. XX).

Locuința tradițională (ante 1918 sau construcții tradiționale realizate ulterior): [→1-12; 1-14/23]

Caracteristici generale:

- sunt orientate cu fațada principală (dublă de prisă) spre sud;
- volumetrii compacte, simple, fără volume compuse și elemente decroșate;
- la cele mai multe construcții, în lateral sau în partea din spate (mai rar) locuința se continuă cu o zonă destinată depozitării, cu acces din exterior, acoperită prin prelungirea acoperișului (polată);
- acoperiș (configurare, pantă și materiale): este în patru ape, cu o volumetrie simplă și pante mici (20°-25°);
- șarpanta este din lemn, iar învelitoarea din țiglă, șită, șindriă, tablă plană fâltuită; în vechime era adesea din stuf, snopi de coceni de porumb sau paie;
- în compoziția fațadelor domină plinul, golurile fiind, în general, de mici dimensiuni; la unele construcții se întâlnesc

Balaci, jud. Teleorman

1

Vedea, jud. Giurgiu

5

Vedea, jud. Giurgiu

2

Slobozia, jud. Giurgiu

6

Valea Mare, jud. Olt

3

Dealul, jud. Giurgiu

7

Tufeni, jud. Olt

4

Stănești, jud. Giurgiu

8

două ferestre duble alăturate, pentru mărirea suprafeței vitrate;

- tâmplăriile sunt din lemn; ferestrele au cel mai adesea unul sau două canaturi și pot fi montate câte două ferestre îngemănate; ușile sunt din panouri de lemn și pot avea o supralumină pentru iluminarea (suplimentară) a tindei;
- pereții sunt realizați din bârne de lemn tencuite, pământ bătut cu maiul, chirpici sau paianță; casele erau tencuite și vâruite (cu alb, foarte rar cu pigment albastru); casele sunt vâruite cu alb, dar varul poate fi colorat cu pigment albastru (albastru deschis pentru pereți sau albastru mai închis când pigmentul este utilizat doar pentru marcarea decorațiilor); construcțiile recente au pereți tencuiți cu tencuială de var, uneori texturată, în culori pastelate.

Configurarea în plan: cele mai multe locuințe au trei încăperi (două, la casele

mai vechi), distribuite de-a lungul prispiei;

- tinda este încăperea centrală, spațiul de intrare și de trecere, cu vatra – locul unde se prepara hrana, „la foc”;
- „casa mică” („în casă”) – camera de locuit, cu soba oarbă (dispusă în partea din spate, spre curte, la casele amplasate cu latura mică spre stradă);
- „casa mare” („camera curată”, „odaia bună”) – camera în care erau păstrate obiectele de preț, lucrate în casă (zestre); de obicei este o cameră neîncălzită, fără sobă; este dispusă în partea din față a casei, la construcțiile amplasate cu latura mică spre stradă;
- adesea, locuințele au în încăperi de depozitare, accesibile din exterior, adosate volumului locuinței, realizate prin prelungirea acoperișului (polată), accesibile din exterior sau încăperi pentru depozitare (celar), în prelungirea tindei, în partea din spate sau la capătul din spate spre curte al casei;

Talpa Ogrăzile, jud. Teleorman

9

Pietroșani, jud. Giurgiu

10

Cosmești, jud. Teleorman

11

Bădești, jud. Argeș

12

Vadu Lat, jud. Giurgiu

13

Bădești, jud. Argeș

14

[1-12/22; 1-14] Locuințe cu prispă și depozitare sub polată, în prelungirea casei [1-6, 10, 11/22]. Prispă poate fi deschisă [1-3, 8/22] sau mărginită de pălmar [4-7, 9-12/22] ori, la construcțiile mai recente, de parapet din zidărie [1-8, 10, 12]. Modelul casei tradiționale cu prispă este preluat de locuințele din a doua jumătate a sec. XX [9-14], putându-se identifica similitudini în configurarea construcțiilor vechi din paianță cu cele mai noi, din cărămidă [9-10, 11-12, 13-14].

• construcțiile din a doua jumătate a sec. XX realizate după modelul caselor tradiționale, cu prispa pe fațada principală, pot avea mai multe camere, organizate în configurații variate (de exemplu, un hol central cu camerele dispuse în adâncime).

Accesul: este amplasat pe fațada de sud și se realizează prin intermediul prispei;

• poate fi dublat de o intrare secundară pe fațada de nord, dacă prispa este orientată spre stradă, pentru a avea un acces direct spre curtea în care se desfășoară activitatea zilnică („bătătură”);

• de regulă, accesul este în axul fațadei principale.

Prispa: este un element definitoriu pentru arhitectura locuințelor tradiționale din Muntenia;

• cel mai frecvent este pe toată lungimea fațadei de sud (fațada lungă); acoperă uneori parțial fațada de sud sau este prezentă pe două laturi (fațada principală și fațada dinspre stradă) sau pe trei laturi (sud, est, vest) și foarte rar pe patru laturi;

• stâlpii prispei sunt din lemn, cu secțiune pătrată sau cu muchiile teșite, fasonați manual sau mecanic (la construcțiile mai recente); pot fi simpli sau cu decorații la partea superioară și uneori pot avea și un decor cioplit sau crestat la nivelul parapetului ferestrelor;

• la casele vechi, în general, prispa nu avea parapet (parmalâc); la cele mai multe locuințe, prispa are un parapet plin, din panouri de lemn (rame și tăblii simple sau decorate) sau din panouri traforate din lemn (la locuințele din perioada interbelică);

• partea laterală a prispei (la una sau la ambele laturi) sau uneori una dintre laturile scurte ale casei (la locuințele cu prispa pe două sau mai multe laturi) poate fi închisă cu un perete traforat din stînginii de lemn, dispuse de obicei în diagonală, sau opac, realizat din panouri de lemn (similar parapetului prispei);

• uneori, fațada laterală a casei (dinspre stradă) este în întregime închisă cu panouri din lemn, inclusiv zona laterală a prispei, iar acestea are, la rîndul ei, o fereastră spre stradă;

• prispa este un **element caracteristic pentru arhitectura din sudul Munteniei**, preluat și la construcțiile cu alte funcțiuni, precum și la majoritatea

locuințelor construite în sec. XX.

Decorațiile: elemente de decor apar la căpriori, pazii, stâlpii prispei, tâmplării;

• decorațiile sunt concentrate pe fațadele vizibile dinspre spațiul public (fațada principală, uneori și fațadele laterale și mai rar fațada posterioară) și sunt prezente la stâlpi și grinzi, la pazii și la închiderea prispei;

• parapetul din lemn al prispei poate fi la rîndul său realizat din panouri decorate (în general, prin decuparea pe margine a șipșilor din lemn, realizându-se prin asamblarea lor motive geometrice sau florale).

La casele tradiționale, decorațiile prezente la diferitele elemente de arhitectură (stâlpi, căpriori, pazie, parapet, tâmplării, pereți) sunt foarte bine armonizate. Acestea sunt frumos echilibrate în compoziția de ansamblu a fațadelor prin dispunere, proporții și relațiile între elemente de decor, astfel încât, deși abundente uneori, decorațiile nu sunt excesive. Decorațiile locuințelor tradiționale, de cele mai multe ori discrete, nu încarcă inutil compoziția fațadelor și sunt foarte bine echilibrate în raport cu ansamblul volumului și în ceea ce privește proporția între elementele de decor și obiectul decorat.

Locuințe cu arhitectură cu influență urbană (sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX) [→1-8, 1-9 / 25]:

• sunt construite din zidărie de cărămidă sau din paianță, iar arhitectura acestora este de cele mai multe ori influențată de arhitectura urbană din târgurile de provincie (volumetrie, decorații);

• compoziția fațadei principale, orientată de obicei către stradă sau în lateral, este simetrică, cu accesul ca element ordonator, marcat adesea cu elemente de arhitectură: decroș în planul fațadei, un volum cu acoperiș supraînălțat sau, rar, cu fronton. Compoziția fațadelor este de obicei sobră, fără decorații în exces, se întâlnesc puține exemple cu decorații abundente, coloane adosate cu capiteli decorative.

• în compoziția fațadelor predomină plinul; ferestre sau deschiderile prispei au arce trilobate sau în plin cintru, cu ancadrame sau decorații la partea superioară sau la solbanc;

• volumul central prin care se face

Balaci, jud. Teleorman

1

Tufeni, jud. Olt

5

Icoana, jud. Olt

2

Balaci, jud. Teleorman

6

Balaci, jud. Teleorman

3

Vedea, jud. Giurgiu

7

Vârtoapele, jud. Teleorman

4

Vârtoapele, jud. Teleorman

8

accesul ordonează compoziția simetrică a fațadelor și concentrează mare parte din decorația de la nivelul fațadelor și al acoperișului; intrarea, amplasată, de regulă, în centrul compoziției, este marcată printr-un element decroșat, cu fronton sau cu cornișa supraînălțată;

- prisma este redusă ca dimensiune sau uneori este înlocuită de un corp decroșat, de dimensiuni reduse, la intrare; prispă sau parapet și coloane din cărămidă (uneori cu marcarea capitulului), de cele mai multe ori cu capituluri decorate; uneori sunt prezente marchize sau geamlăcuri (prispă închisă cu geamuri fixate pe un schelet de lemn sau, mai rar, metalic – „sală” sau „verandă”);
- acoperișul este în patru ape; multe dintre construcții prezintă un volum decroșat în axul fațadei principale (prin care se face accesul), al cărui acoperiș în patru ape are de obicei pante mai abrupte față de cele ale volumului principal, cu schimbări de pantă sau cu un volum bombat, mai rar cu fronton decorat; pentru aerisire sau iluminatul podului: una sau două lucarne de mici dimensiuni sau elemente de aerisire dispuse simetric; acoperișul prezintă elemente de decor la coamă (din corpuri ceramice) și la pazie (din lemn); șarpanta este din lemn, iar învelitoarea este din tablă plană simplă sau dublu fâltuită sau din țiglă ceramică;

- tâmplăria este compusă din mai multe elemente (panouri decorative în cazul ușilor și ochiuri de geam și baghete în cazul ferestrelor) și este realizată din lemn fasonat cu profile decorative, cu subîmpărțirea ochiului de geam prin baghete din lemn profilate (de multe ori cu rol decorativ); ușile sunt de cele mai multe ori cu profile și tăblii decorate;

- fără a fi abundentă, decorația caselor influențată de arhitectura cultă din sudul Munteniei se află la cornișă și ancadramele golurilor – console decorative din lemn și ornamente din tencuială în relief, modelate manual sau profile trase; mai rar se întâlnesc clădiri cu decorație bogată, cu coloane cu capituluri, frontoane, coloane sau stâlpi angajați;

- se remarcă o similitudine cu decorația cornișei unor construcții țărănești (denumită „război”), formată din console decorative din lemn, marcate de casete în relief (uneori prin diferențe de culori similare cu ale fundalului fațadei), fără contraste;

- cornișa poate fi marcată și cu profile

trase sau denticule, ciubuce etc.;

- decorația fațadelor poate fi completată de ornamentele elementele din lemn (tâmplării decorate și partea vizibilă a câpriorilor sculptată, pazii cu decoruri traforate, console decorative din lemn);
- fațadele sunt de obicei colorate în tonuri pale, predominant crem, bej, ocru, galben-pai, kaki deshis; tâmplăriile sunt în culori mai închise, în general, diferite nunațe de maro, gri, verde, albastru sau roșu-cărămiziu.

Influența arhitecturii culte asupra celei vernaculare din mediul rural din zone de câmpie din Muntenia s-a manifestat prin preluări ale unor elemente ale arhitecturii urbane adaptate la arhitectura locuințelor tradiționale (elemente de construcție, decorații) sau prin edificarea unor construcții cu caracter urban, cu arhitectură de tip neoclasic, eclectic, neoromânesc etc. Elemente specifice arhitecturii urbane (ferestre cu arce în plin cintru și ancadrame, prispă mărginită de arce în acoladă sau în plin cintru ș.a.) au fost preluate și la unele construcții tipic tradiționale. Începând cu jumătatea sec. XX, arhitectura cu influență urbană nu mai reprezintă un model preluat în tipologia construcțiilor rurale. Deși un fenomen relativ răspândit la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, influența arhitecturii urbane nu a alterat caracterul rural al localităților. Construcțiile cu caracter urban au fost integrate în localitățile rurale în care au fost edificate prin

Sericu, jud. Teleorman

Sârbeni, jud. Teleorman

Ghimpețeni, jud. Olt

Blejești, jud. Teleorman

Balaci, jud. Teleorman

Valea Mare – Bârca, jud. Olt

Tecuci Kalinderu, jud. Teleorman

Icoana, jud. Olt

Găujani, jud. Giurgiu

[→1-9] Construcții cu influențe urbane, sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX. Se remarcă decorațiile reținute, compoziția simetrică și volumul decroșat pe fațada principală, accentuat de acoperișul în patru ape, supraînălțat, care marchează accesul în clădire. Compozițiile volumetrice sunt simple (monovolum sau cu un volum decroșat). Locuințele tradiționale pot avea influențe urbane, prezente la decupajul ferestrelor, ancadrame, decorații la cornișă și prispă cu arcade.

Blejești, jud. Teleorman

1

Pietrișu, jud. Giurgiu

5

Balaci, jud. Teleorman

9

Vânătorii Mici, jud. Giurgiu

10

Gratița, jud. Teleorman

11

Balaci, jud. Teleorman

2

Pietroșani, jud. Argeș

6

Pietroșani, jud. Argeș

12

Pietroșani, jud. Argeș

13

Găujani, jud. Argeș

3

Pietroșani, jud. Argeș

7

Vedea, jud. Giurgiu

4

Găujani, jud. Giurgiu

8

[1-13] Locuințe cu prăvălie: construcții tradiționale: Blejești [1], Obedin [2], Balaci [9], jud. Teleorman; construcții cu influențe urbane, sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX: Vedea [4], Pietrișu [5, 8], jud. Giurgiu; Găujani [3], Pietroșani [6, 7], Pietroșani [12, 13], jud. Argeș; Gratița [11], jud. Teleorman; prăvălii au acces pe colțul țesit, orientat spre stradă [2, 5, 6, 9-11], sau pe latura scurtă a casei, amplasată pe aliniament [4, 7, 8, 12, 13].

adaptarea dimensiunilor (mai modeste spre deosebire de cele urbane) și prin relaționarea cu construcțiile-anexă, astfel că localitățile în care acest tip de arhitectură este prezent au păstrat caracterul rural specific. Odată integrate în fondul construit al satului, prezența acestor construcții a determinat apariția unei zone centrale a localității, alături de construcțiile administrative și social-culturale construite în aceeași perioadă. Clădirile cu caracter urban reprezintă un fond construit distinct, prezent sporadic sau mai frecvent în diverse localități din zona de câmpie din sudul țării. În funcție de frecvența lor în anumite zone sau localități, acestea au remodelat parțial caracterul rural specific (tradițional) sau au fost asimilate în spațiul tradițional al satului.

O tipologie aparte pentru construcțiile edificate în această perioadă sunt **casele cu prăvălie** [→1-5], construite de cele mai multe ori după configurații particulare și amplasate uneori pe aliniament [→4-8, 11-13]. La aceste construcții, locuința este amplasată în partea din spate, cu intrare separată de a încăperilor destinate prăvăliei, pentru care accesul era direct din stradă. Unele construcții sunt amplasate la colțul străzii, iar intrarea se realiza prin colțul țesit al clădirii [2, 5, 6, 10, 11]. Adesea, construcțiile sunt dispuse cu latura scurtă spre stradă, pe aliniament; în încăperea dispre stradă este organizată prăvălia, iar fațada este în cea mai mare parte vitrată, dublată de obloane din lemn [→1, 3, 4, 7-9, 12, 13].

Locuințe edificate în a doua jumătate a sec. XX: [→1-12/27]

- casele sunt de obicei din cărămidă, cu elemente din beton armat: stâlpi, grinzi, buiandrugi, arcade, planșee (la cele mai recente, din anii '70-'80), mai rar din chirpici, paianță (în special cele din anii '50-'60); sunt cu unul (mai rar două niveluri), cu decorații simplificate, în comparație cu cele descrise anterior;
- prispa poate lipsi sau este de dimensiuni reduse, integrată în volumul casei, ocupând doar o parte din fațadă; stâlpii prispei sunt din cărămidă sau beton armat, tencuiți, și imită coloane și arcade din piatră sau cărămidă;
- acoperișul este în patru ape, are o volumetrie simplă și nu are, în general,

Slobozia, jud. Giurgiu

1

Sârbeni, jud. Teleorman

5

Sârbeni, jud. Teleorman

9

Vadu Lat, jud. Giurgiu

2

Radomirești, jud. Olt

6

Tecuci Kalinderu, jud. Teleorman

10

Scurtu Mare, jud. Teleorman

3

Slobozia, jud. Giurgiu

7

Mozăceni Vale, jud. Argeș

11

Obedin, jud. Giurgiu

4

Bâscoveni, jud. Teleorman

8

Suseni, jud. Argeș

12

lucarne sau elemente de aerisire;

- tâmplăria este din lemn, cu o compoziție și decor simplificat față de construcțiile mai vechi; ferestrele sunt decorate cu ancadramente cu profile simplificate sau sunt marcate de panouri cu tencuială decorativă, colorată;
- pereții sunt tencuiți, uneori cu tencuială texturată, pe bază de ciment; de regulă, fațadele sunt colorate;
- decorațiile sunt profile trase sub cornișă, dublate uneori de un brâu la nivelul parapetului; pot fi prezente ancadramente ale ferestrelor; pereții interiori ai prispei pot fi decorați cu picturi sau desene decorative executate cu rola sau cu șablonul;
- culorile utilizate sunt de obicei mai vii decât la construcțiile din celelalte categorii, atât la pereți, cât și la tâmplărie; culorile sunt naturale în tonuri deschise, pastelate sau mai rar în tonuri saturate, fără a fi utilizate culori stridente.

În programul de sistematizare a localităților rurale inițiat în perioada socialistă era stipulat – cel puțin la modul declarativ – că noile construcții prevăzute a fi ridicate în localitățile ce urmau a fi sistematizate să fie concepute în spiritul arhitecturii locale: „păstrând specificul zonei, cu materiale ieftine, locale”. Cu excepția clădirilor multietajate construite în localitățile care urmau a fi urbanizate (în special la sfârșitul sec. XX), construcțiile-tip realizate în sec. XX pentru mediul rural au fost concepute în urma unor studii realizate în diverse zone rurale, pentru ca arhitectura propusă să se integreze în specificul zonei în care urmau să fie edificate (vezi și p. 36).

Concluzii generale legate de locuințele rurale din zona de câmpie din vestul Munteniei

Analizând construcțiile din zonă, se pot desprinde câteva caracteristici, indiferent de etapa în care au fost edificate:

- clădiri cu compoziții și volumetrii simple, adesea monovolum;
- acoperișul este în patru ape, cu pante line;
- decorațiile sunt, de obicei, reținute, concentrate pe fațada principală, în zona accesului sau a prispei și la pazie;
- tratarea fațadelor și culorile sunt sobre, fără tonuri saturate, combinarea mai multor nuanțe pe fațadă sau contraste între elementele fațadei.

[1-12] Locuințe cu un nivel, a doua jumătate a sec. XX, [1, 4-12] și locuințe cu două niveluri (P+1), [2, 3].

Construcții-anexă [→1-10]

- sunt orientate în raport cu locuința, astfel încât de cele mai multe ori acestea delimitează „bătătura” (curtea în care se desfășoară activitățile zilnice);
- așezarea construcțiilor în curte („bătătură”) este de cele mai multe ori independentă; în parcelările cu loturi înguste, dispunerea este liniară, pe una sau două laturi paralele, uneori pe trei laturi și foarte rar pe patru laturi;
- organizarea acareturilor gospodăriei și amplasarea lor pe lot se face în raport cu orientarea față de punctele cardinale și de alte elemente geo-climatice

(însorire – umbrire, relief, vânt dominant), acolo unde suprafața terenului permite o orientare liberă a construcțiilor;

- uneori, datorită terenurilor înguste la stradă, așezarea construcțiilor anexă se face pe aceeași parte cu locuința, în spatele acesteia sau paralel cu locuința; în unele gospodării, construcțiile anexă sunt preponderent concentrate sub același acoperiș;
- tipuri de construcții:
 - pentru păstrarea recoltelor: pătule pentru porumb, magazine pentru cereale;
 - pentru animale: grajduri pentru vite;
 - pentru adăpostirea utilajelor și a uneltelor: șopron pentru car, căruță,

unelte agricole;

- pentru depozitarea nutrețului și a combustibilului pentru foc, în ogradă: paie, strujeni de floarea-soarelui sau porumb clădiți în șire sau glugi, stive de lemne;
- pot avea unul sau două niveluri (la primul nivel grajd sau șopron pentru atelaje, iar la etaj magazie sau pătule);
- sunt, de regulă, cu acoperiș în două ape și au uneori prispă sau foișor pentru accesul la primul nivel;
- anexele pentru păstrarea cerealelor: sunt de cele mai multe ori din lemn, dar pot fi și din paianță, chirpici sau cărămidă; pereții sunt tencuiți sau cu

Icoana, jud. Olt

Bădești, jud. Argeș

Suseni, jud. Argeș

Băscoveni, jud. Teleorman

Tufeni, jud. Olt

Găujani, jud. Giurgiu

Ghimpețeni, jud. Teleorman

Băscoveni, jud. Teleorman

Blejești, jud. Teleorman

Talpa, jud. Teleorman

[1-10] Construcție-anexă pentru adăpostul animalelor și depozitarea recoltelor cu două niveluri, cu parterul din paianță, chirpici sau zidărie, tencuit, și cu închideri din lemn la partea superioară (grajd pentru animale și șopron pentru utilaje agricole la parter și magazie și pătule la primul nivel): [2, 4, 7, 9, 10]; construcții anexă din paianță sau chirpici, cu un nivel și pereții tencuiți [5, 6] și cu structură și închideri din lemn, cu un nivel supraînălțat [1, 3, 8].

închiderile din lemn păstrate aparent (uneori tratat împotriva umidității, cu ulei ars, păcură); închiderile sunt opace sau traforate;

- pățulul (pentru păstrarea porumbului): realizat din lemn, detașat față de pământ (construit pe pari din lemn înfipti în pământ – „furci”), cu pereții (închiderile) din nuiete împletite pe stîngii de lemn dispuse vertical;

- anexele pentru animale: sunt din paianță, chirpici, cărămidă sau lemn, tencuite (ca și locuințele), uneori cu închideri din lemn păstrat natur sau tratat împotriva umidității (ulei ars, păcură) cu închideri opace sau din nuiete împletite (la unele adăposturi pentru oi);

- acoperișul pentru construcțiile anexe: uneori în patru ape, foarte des în două ape, cu fronton; materiale și panta: tablă plană fălțuită, țiglă, șită, șindrilă, în vechime paie (panta e adaptată materialului);

- construcțiile anexă au uneori prispă sau foișor de acces la primul nivel, amplasat în axul fațadei principale.

Alte construcții specifice mediului rural [->1-8]

În afara construcțiilor tradiționale (locuințe și anexe gospodărești, biserici și conace), în satele din Câmpia

Română există construcții administrative, pentru învățământ și social-culturale, pentru producție, comerț etc. Aceste clădiri au fost edificate începând din secolul XIX; majoritatea celor păstrate datează din prima jumătate a secolului XX, dar există și clădiri mai vechi. Deși mult diferite prin dimensiuni și proporții, prin materialele utilizate, forma și panta învelitorilor, aceste clădiri se integrează în imaginea generală a localităților rurale, fără a crea contraste supărătoare. De asemenea, acestea completează armonios imaginea satului tradițional prin proporții și compoziția volumelor, materialele utilizate și modul de amplasare pe teren (cu retrageri mai mari față de spațiul public, înconjurate de obicei de vegetație, amplasate pe un teren împrejmuit cu gard transparent sau similar celor al gospodăriilor).

În perioada socialistă, în a doua jumătate a sec. XX, au fost edificate o serie de construcții cu caracter administrativ, pentru sănătate, educație sau comerț și servicii, în special în localitățile în care construcțiile de acest tip nu erau prezente sau în localitățile reședință de comună. Acestea au fost construite de multe ori având la bază proiecte-tip, a căror concepție a fost realizată

astfel încât să răspundă necesităților funcționale, dar să nu altereze caracterul rural al localităților. Arhitectura se remarcă prin austeritatea tratării fațadelor, cu decorații minimale și volumetriile, materialele de construcție și finisajele adaptate arhitecturii locale și funcțiunii: ponderea plinului pe fațadă, acoperiș în patru ape, învelitoare din țiglă ceramică, tencuieli în tonuri neutre (alb, crem sau gri deschis), streșini și tâmplării din lemn, cu utilizarea unei game de culori neutre sau dintr-o paletă restrânsă (în special verde sau albastru). Finisajele și elementele aparente ale acestor construcții sunt fie în culoarea materialelor utilizate, netratate (lemn, cărămidă aparente), fie cu tencuieli cu vopsitorii albe.

Construcțiile de dimensiuni mai mari, pentru depozitarea recoltelor sau pentru amenajarea unor ferme, sunt amplasate de regulă la marginea satelor. Printre acestea menționăm:

- **Hambare** pentru depozitarea recoltelor: sunt construcții cu volume simple, masive, detașate de sol; construite de obicei pe pari de lemn înfipti în pământ sau fundații izolate sau continue din cărămidă sau beton; structura este de obicei din lemn netratat; acoperișul este în patru sau în două ape, cu șarpanta

Hambar, Bulbucata, jud. Giurgiu

5

Hambar, Frăsinet, jud. Teleorman

6

Clădire administrativă, Balaci, jud. Teleorman

7

Moară, Scurtu – Slăvești, jud. Teleorman

8

Moară, Balaci, jud. Teleorman

1

Fermă, Bulbucata, jud. Giurgiu

2

Fostul IAS Vedea, jud. Giurgiu

3

Unitate agricolă pe amplasamentul unui fost CAP, Răsceni, jud. Giurgiu

4

[1-8] Construcțiile pentru stocarea și prelucrarea cerealelor sunt numeroase în Câmpia Română. Acest patrimoniu construit din zonele rurale de câmpie este valoros și trebuie protejat. Chiar și clădirile fostelor CAP-uri [3] pot fi recuperate și refuncționalizate (vezi exemplul de la p. 54). Silozurile sunt, în general, construcții prefabricate – din beton armat (înainte de 1989) sau metalice (după 1990) [4].

din lemn și învelitoarea din țiglă sau tablă plană fălțuită.

• **Mori** pentru măcinarea cerealelor: sunt construcții masive, uneori cu volume complicate, realizate din zidărie de cărămidă; în funcție de vechime pot avea elemente de beton armat; pereții sunt tencuiți, vopșiți în alb sau în culori pastelate; acoperișul este în patru ape, cu învelitoare din țiglă sau tablă plană.

• **Ferme (și foste CAP):** în funcție de specificul fermei, sunt amenajate pe terenuri ample, în ansambluri cu construcții cu gabarit mare, predominant orizontale; în compoziția fațadelor predomină plinul, iar pereții sunt albi; acoperișul este, de regulă, în două ape, cu învelitoare în țiglă sau tablă. Ansamblurile fermelor, cu volumele masive, orizontale, risipite în vegetație, oferă de la distanță o imagine asemănătoare unui sat de mici dimensiuni. Și aici, ca și în cazul localităților, vegetația ocupă un rol important în conturarea imaginii de ansamblu, prin diminuarea impactului vizual al construcțiilor de mari dimensiuni.

• **Silozuri:** sunt construcții masive, amplasate în vecinătatea terenurilor mari cultivate; volumele acestora, ca niște turnuri foarte înalte, domină peisajul de câmpie și sunt vizibile de la distanțe foarte mari. Majoritatea silozurilor din sec. XX sunt realizate din beton armat, iar cele recente sunt de obicei metalice. Amplasarea unor silozuri presupune un întreg complex de construcții pentru încărcarea și descărcarea recoltelor și amejarea terenului aferent cu platforme betonate de mari dimensiuni. Impactul acestor construcții este dificil de atenuat, ele sunt repere vizibile de la mari distanțe și dinamizează peisajul monoton al suprafețelor întinse cultivate. ■

Gălățeni, jud. Teleorman

silozurile, văzute de la cca 2km

2.6 Dimensiuni și proporții ale volumelor construite

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp)

Locuința [→1-9, 1-6/31]

- construcțiile tradiționale sunt realizate din volume paralelipipedice, peste care se suprapune cel al acoperișului în patru ape; la clădirile mai recente (sec. XX) sau la cele cu două niveluri pot fi prezente compoziții cu volume juxtapuse;
- construcții monovolum, cu un singur nivel, de înălțime relativ mică, cu acoperiș în patru ape, cu pante puțin abrupte;
- la construcțiile tradiționale, distribuția

încăperilor de locuit se face de-a lungul prispei, rezultând de cele mai multe ori volumele paralelipipedice alungite, cu laturile lungi orientate preponderent pe direcția est-vest, astfel încât prispa să fie orientată spre sud;

- în special la clădirile din prima jumătate a sec. XX, în compoziția fațadelor principale se detașează volumele decroșate care marchează intrarea, amplasat, de obicei, în poziție centrală;
- înălțimea pereților este egală sau mai mare decât cea a acoperișului; proporția între înălțimea pereților și cea a acoperișului poate fi 1:1, 2:3, 1:2.

Găujani, jud. Argeș

Chiriacă - Izvoarele, jud. Giurgiu

Vedeia, jud. Giurgiu

Bădești, jud. Argeș

Slobozia, jud. Giurgiu

Pietrișu, jud. Giurgiu

Grăția, jud. Teleorman

Talpa, jud. Teleorman

1

Valea Mare, jud. Olt

2

Bâscoveni, jud. Teleorman

3

Talpa, jud. Teleorman

4

Cosmești, jud. Teleorman

5

Gratiia, jud. Teleorman

6

Construcțiile-anexă [→7-9]

- construcțiile-anexă pot fi volume independente sau concentrate sub același acoperiș, în continuarea locuinței (în special în zonele cu parcele cu lățime redusă);
- volumele unor acareturi diferite (grajd sau magazia de cereale) pot fi unite printr-un acoperiș comun sub care se amenajează, într-un spațiu deschis, șopronul ce adăpostește carul și uneltele;
- au uneori două niveluri (la primul

nivel, grajd sau șopron pentru atelaje, iar la al doilea nivel, magazie sau pățul), cu acoperiș în patru sau două ape și pot avea prispă sau un foișor pentru accesul la al doilea nivel, amplasat de obicei în poziție centrală;

- au volume simple, cu acoperișul în patru sau două ape;
- uneori pățulul este construit sub forma unui volum alungit, aplatizat, detașat de sol, cu închideri realizate prin împletirea unor nuiile de alun, montate pe o structură de lemn.

Suseni, jud. Argeș

7

Frâșinet, jud. Teleorman

8

Frâșinet, jud. Teleorman

9

Alte construcții [→10-13]

B Construcții noi cu gabarit mediu și mediu (120-250mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250mp)

- indiferent de funcțiune, clădirile sunt monovolum sau cu volumetrii simple, cu unul sau două niveluri;
- la clădirile de la începutul sec. XX cu funcțiuni reprezentative, în compoziția volumetrică este prezent un

volum decroșat, uneori ca accent vertical ce marchează intrarea (adesea în poziție centrală), fără însă ca acesta să fie accentuat ca dominantă – compoziția este echilibrată de celelalte volume cu care acesta intră în relație;

- ca și la celelalte construcții, acoperișul este în patru ape, iar învelitoarea din țiglă ceramică sau tablă, cu panta în funcție de materialul utilizat pentru învelitoare (cca 25-30°). ■

Merenii de Sus, jud. Teleorman

10

Merenii de Jos, jud. Teleorman

11

Balaci, jud. Teleorman

12

Lada, jud. Teleorman

13

2.7 Raportul plin–gol. Dimensiuni și proporții ale golurilor

- În compoziția fațadelor predomină plinul; festrele sunt de dimensiuni relativ mici, iar golurile sunt dreptunghiulare, dispuse vertical, sau cu arce în plin cintru sau trilobate (în special la construcțiile din prima jumătate a secolului XX).
- Volumele au, în general, decupaje pentru prispe, parțial sau pe toată lungimea fațadei; orientarea golurilor este preponderent către sud, est și vest; construcțiile pot avea fațada de nord complet opacă. ■

Malu, jud. Giurgiu

1

Pietroșani, jud. Argeș

2

Pietroșani, jud. Argeș

3

2.8 Tratarea pereților. Elemente de decor

Casele tradiționale sunt finisate cu tencuială din pământ și văruițe; suprafața este albă (obținută din spoirea pereților cu var), mai rar cu pigment albastru. Decorația construcțiilor tradiționale este realizată în cea mai mare oarte din lemn. Consolele, paziile și contrafișele traforate ale stâlpilor, parmalăcul sunt armonizate cu tâmplăriile din lemn ale casei, fiind finisate cu aceleași culori.

La construcțiile mai noi, tencuielile pe bază de var sau var-ciment pot fi vopsite în culori pastelate sau, mai rar, în culori mai saturate (la casele din ultima jumătate a sec. XX). În a doua jumătate a sec. XX, au fost utilizate tencuieli de var hidrolic sau var în amestec cu ciment, în culori pastelate sau saturate, uneori cu elemente de decor în tencuială modelate manual sau cu șabloane, profile trase.

Pentru diferențieri, în funcție de tipurile de construcții, vezi cap. 2.4. *Tipuri de construcții reprezentative*, iar pentru detalieri, cap. 6.5. *Pereți*, 6.8. *Elemente de fațadă*. ■

Găujani, jud. Argeș

4

Icoana, jud. Olt

5

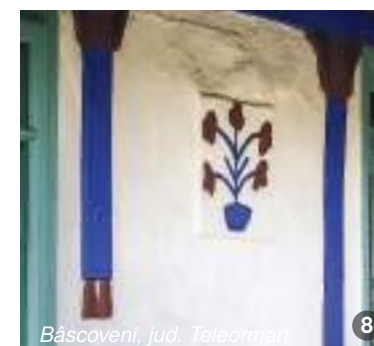
Băscoveni, jud. Teleorman

6

Băscoveni, jud. Teleorman

7

Băscoveni, jud. Teleorman

8

[1-8] Pereții caselor tradiționale sunt văruiți, cu decorațiile în relief diferențiate uneori prin culoare. Pereții construcțiilor din a doua jumătate a se. XX au de obicei tencuieli texturate, în culori pastelate. Vezi și cap. 2.5 și 6.2 și ilustrațiile de la paginile 21-27 și 63.

Găujani, jud. Argeș

1

Nicolae Titulescu, jud. Cluj

4

Găujani, jud. Argeș

2

Stănești, jud. Giurgiu

5

Blejești, jud. Teleorman

3

Chiriacu-Izvoarele, jud. Giurgiu

6

Stănești, jud. Giurgiu

7

Gratia, jud. Teleorman

13

Stănești, jud. Giurgiu

8

Gratia, jud. Teleorman

14

Valea, jud. Teleorman

9

Cartojani, jud. Giurgiu

15

Radu-Vodă, jud. Giurgiu

10

Balaci, jud. Teleorman

16

Râsuceni, jud. Giurgiu

11

Râsuceni, jud. Giurgiu

12

[1-16] O caracteristică a arhitecturii populare din sudul Munteniei o reprezintă decorația bogată și variată de la nivelul peziei și elementele de decor ale prispei: partea superioară a stâlpilor și parmalăcului. Ornamentele sunt realizate din lemn, prin cioplituri, incizii, traforuri sau din elemente aplicate și sunt fie vopsite, fie lăsate aparent. Toate decorațiile sunt armonizate, iar tratamentul tuturor elementelor de decor este uniformă: căpriorii, consolele, panourile decorative, stâlpii și pașile, parapetul, dar și tâmplăriile sunt vopsite în aceeași culoare sau sunt realizate din lemnul netratat. Nici în cazul ornamentelor realizate din elemente aplicate nu există diferențieri de culoare [3, 5-16].

3. ELEMENTE DE ALTERARE A PEISAJULUI RURAL. PRINCIPII DE REALIZARE A CONSTRUCȚIILOR DIN MEDIUL RURAL

În ultimele decenii ale sec. XX, în urma aplicării legislației privind sistematizarea localităților rurale¹, mai multe localități din Câmpia Română au fost afectate de intervențiile inițiate pentru a pune în aplicare acest program. Astfel, o parte din zonele centrale ale localităților reședință de comună a fost sistematizată pentru a fi create centrele civice care cuprindeau sediile politico-administrative ale comunei, unitățile culturale, de învățământ și pentru ocrotirea sănătății, de prestări servicii și comerț și locuințe colective, majoritatea realizate după proiecte-tip. Cu toate că prin programele de sistematizare a localităților rurale din perioada socialistă se urmărea transformarea acestora în „centre economice și sociale cu caracter urban”, era declarat, în același timp, că proiectele-tip pentru noile construcții urmau să fie realizate „într-o gamă variată, care să țină seama de specificul local și de tradiție și care să folosească materiale locale existente, ieftine”. În programul de sistematizare a localităților rurale era prevăzută densificarea fondului construit, prin limitarea suprafeței loturilor pentru locuințe la maximum 250 mp – erau prevăzute terenuri cu suprafețe cuprinse între 200 și 250 mp, cu o deschidere la stradă de min. 12 m – și creșterea regimului de înălțime a clădirilor: noile construcții de locuințe trebuiau să aibă, de regulă, două niveluri, iar clădirile din centrul civic cel puțin două niveluri. Satele din Câmpia Română au fost printre cele mai afectate de acest program, însă în multe localități prevederile legislației pentru sistematizarea

rurală au fost implementate parțial, astfel că în centrul unor comune există astăzi construcții dispersate cu mai multe niveluri, cu caracter urban (de exemplu, clădiri de locuințe colective cu parter și două-patru niveluri), fără a fi integrate într-un ansamblu coerent de tipul centrelor civice sau în imaginea localității rurale tradiționale. [1, 2]

Un element recent de alterare a imaginii și calității vieții în localitățile rurale constă în amenajarea căilor de rulare și a zonelor adiacente ale drumurilor naționale, județene sau locale, care străbat localitățile, prin supraînălțarea nivelului străzii peste cel al parcelelor adiacente (cauzate de asfaltările repetate) și prin realizarea unor rigole supradimensionate. Pe lângă imaginea nepotrivită pentru zone din intravilan ale localităților (uneori chiar în centrul acestora), sunt create rupturi între spațiul privat și cel public (între parcelă și stradă, prin accesul adesea dificil) și între diferite zone ale satului (prin ruptura creată în țesut de configurația drumurilor supradimensionate pentru facilitarea circulației auto), dar și o zonă de nesiguranță pentru circulația pietonală, cu biciclete sau cu atelaje, datorită amenajării drumului exclusiv pentru circulația auto și facilitării, prin soluțiile de amenajare, a traficului auto de viteză crescută, dar și a micșorării sau subdimensionării zonei destinate circulației pietonale. [3]

Foarte multe dintre parcelările noi din zonele rurale nu au fost concepute în spiritul spațiului rural (deși acesta este unul dintre „atuurile” adesea promovate de investitori). Acestea oferă mai degrabă imaginea unor cartiere sau parcelări urbane de standard redus, prin loturile de dimensiuni modeste, cu deschideri mici la stradă. Contrastul cu imaginea rurală este amplificat și de densitatea și masivitatea construcțiilor, de concepția arhitecturii, care nu este în armonie cu contextul localităților tradiționale, dar și de amplasarea pe aliniament și la mică distanță față

de limitele laterale de proprietate, în raport cu înălțimea clădirilor, sau de realizarea construcțiilor în regim cuplat sau înșiruit [4-7; 1-3/43]. La alterarea imaginii localităților rurale contribuie, de asemenea, lipsa vegetației și prezența împrejmuirilor opace, foarte înalte, cu compoziții încărcate și culori stridente. O situație destul de des întâlnită în cazul noilor construcții din afara localităților este și nerespectarea zonelor de siguranță față de liniile electrice aeriene, ceea ce reprezintă un risc atât pentru locuitori, cât și pentru buna funcționare a capacităților energetice [4, 6].

O altă consecință, deloc de neglijată, a presiunii imobiliare necontrolate asupra zonelor rurale din apropierea marilor orașe o reprezintă diminuarea sau alterarea fondului funciar din extravilan, prin scoaterea din circuitul agricol a unor terenuri din extravilanul localităților (care nu sunt în relație cu alte zone construite) pentru realizarea unor lotizări sau a unor construcții destinate activităților de producție sau pentru servicii de logistică, amplasate izolat față de localități. De multe ori, acestea rămân în stadiu de proiect sau sunt nefinalizate, dar șantierele începute sau necultivarea terenului au

¹ Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale.

Mozăcenii-Vale, jud. Argeș

Chiriacu – Izvoarele, jud. Giurgiu

repercusiuni asupra substratului pedologic și a culturilor agricole adiacente. De asemenea, construirea pe malul lacurilor și al râurilor fără respectarea zonelor de protecție a apelor, conform

legislației naționale, și prin defrișarea zonelor împădurite afectează habitatul natural și alterează, în ansamblu, imaginea peisajului cultural rural. [4-7/34; 1]

ASA NU: [1-10] Cele mai multe inserții contemporane în țesutul satului tradițional de câmpie sunt în contrast puternic cu contextul în care sunt amplasate, în toate aspectele urbanistice și arhitecturale: volume masive, cu configurații atipice și compoziții complicate, materiale, texturi și culori contrastante, stridente și din afara paletelor arhitecturii locale sunt amplasate pe teren fără a ține seama de configurația loturilor și de construcțiile învecinate și împrejmuite adesea cu ziduri înalte. Acest aspect a condus la alterarea substanțială a caracterului multor sate din Câmpia Română, având drept consecință ansambluri rurale eterogene, ale căror elemente cu greu pot fi puse în acord cu o dezvoltare coerentă a localităților.

La construcțiile edificate în ultimele decenii și uneori chiar la reabilitările și extinderile clădirilor vechi – fie că este vorba de locuințe sau de clădiri cu alte funcțiuni – nu s-a ținut, în general, seama de specificul local. Configurația, amplasarea pe lot și aspectul acestor clădiri sunt adesea în dezacord cu imaginea satului tradițional, păstrată de cele mai multe ori până recent [1-10]. Clădirile contrastează deseori prin volumele foarte mari în raport cu arhitectura tradițională, prin compoziții volumetrice complicate sau necaracteristice zonei, utilizarea unor materiale inadecvate mediului rural și construirea pe aliniament sau pe limitele laterale de proprietate.

O altă categorie de construcții contemporane care afectează în mod substanțial caracterul zonelor rurale oferă exemple de clădiri cu volume masive și compoziții complicate ale fațadelor și acoperișului, completate adesea de utilizarea unor culori intense, saturate. Arhitectura acestor construcții nu se raportează la un model anume (deși în unele cazuri se poate identifica o anumită tipologie) și reprezintă un element puternic contrastant în contextul în care sunt amplasate. De foarte multe ori sunt construcții disproporționate în raport cu spațiul în care se află, cu volume și compoziții nearmonizate, realizate cu materiale cu texturi și culori stridente. Adesea, elementele de decor sunt inspirate din alte zone culturale și sunt dispuse fără a respecta compoziția și modul de amplasare a celor din construcțiile-model sau cu combinarea mai multor elemente decorative ce provin din spații culturale diverse, străine de tradiția autohtonă, sau cu preluarea arbitrară a unor simboluri locale. Deși de cele mai multe ori sunt construite pe parcele cu dimensiuni modeste și deschideri la stradă relativ mici, amplasarea pe lot se face fără o utilizare rațională a terenului, așa cum se întâmplă în cazul gospodăriei tradiționale, ci în poziție centrală, ceea ce accentuează caracterul de monumentalitate al volumelor supradimensionate, dar și inadecvarea volumelor construite în raport cu parcellarul. Multe dintre construcțiile recente, edificate mult peste necesitățile și posibilitățile reale ale locatarilor, au rămas nefinalizate după foarte mulți ani [7, 8].

Recomandări generale privind integrarea noilor construcții în imaginea de ansamblu a localității

Recomandări comune tuturor categoriilor de construcții: **A** Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

- Amplasarea noilor funcțiuni se poate face în vatra satului sau pe moșie, ținând cont de prevederile din Planurile Urbanistice Generale (PUG) și din Regulamentele Șocale de Urbanism (RLU) aferente acestora.
- Pentru configurarea noilor parcele

și amplasarea construcțiilor pe lot se va ține seama de specificul fiecărei localități, păstrând retragerile față de limitele de proprietate și urmărind posibilitatea amenajării de spații verzi în interiorul parcelelor și, pe cât posibil, a plantațiilor de aliniament.

- Pentru amplasarea construcțiilor noi se va realiza un studiu de amplasament, elaborat conform metodologiei propuse (conform Anexei 1). Anterior elaborării studiului va fi obținut un Certificat de urbanism (CU), pentru a afla condițiile de construire și pentru a identifica dacă există situri arheologice sau monumente istorice care trebuie protejate sau dacă investiția

nu interferează cu zonele de protecție ale acestora. În aceste situații, vor fi obținute avizele autorităților competente solicitate prin CU, iar proiectul va fi realizat, după caz, cu aportul sau consultarea unor specialiști în domeniu.

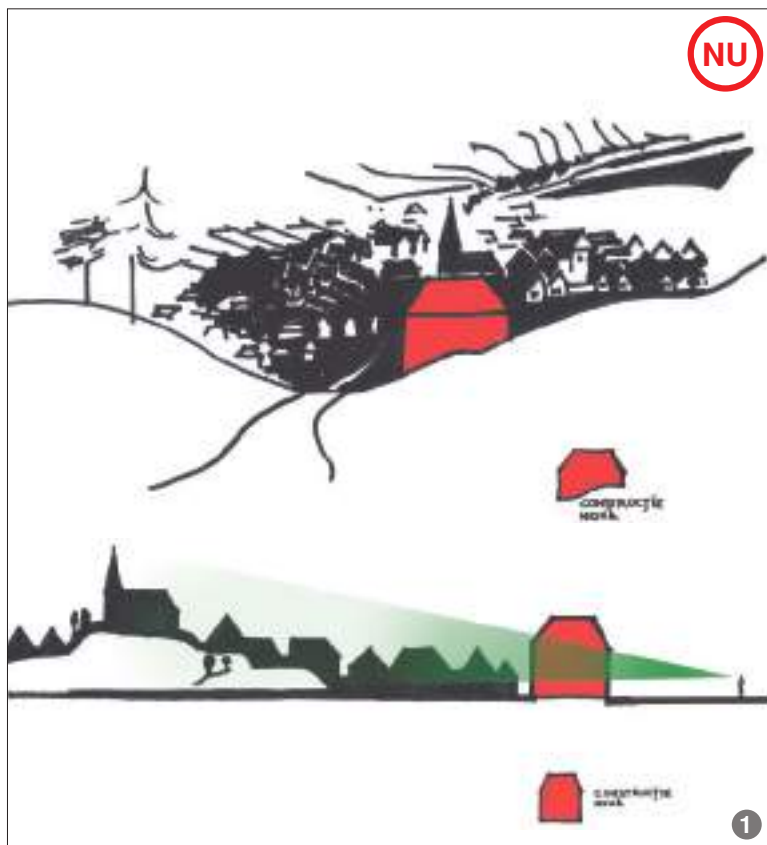
- În elaborarea studiului de amplasament vor fi identificate, de asemenea, zonele de risc (de inundații, tasări și alunecări de teren, vânturi puternice, dune de nisip etc.), astfel încât să poată fi luate măsuri de limitare a riscurilor încă de la faza de proiectare.
- Se recomandă păstrarea și reutilizarea în cât mai mare măsură a vechilor construcții – inclusiv a celor care au aparținut cooperativelor agricole de producție (CAP), în măsura în care acestea se mai păstrează – prin reabilitarea sau conversia acestora pentru a adăposti noi funcțiuni.
- Pentru amplasarea noilor funcțiuni se recomandă utilizarea terenurilor care au fost ocupate anterior cu construcții, pentru a evita extinderea zonelor construite pe terenuri cultivate, pășiți permanente (pășuni și fânețe naturale sau cultivate) sau alte zone cu caracter agricol (terenuri aflate permanent sau temporar în circuitul agricol).
- Recomandările pentru amplasarea

noilor construcții vor fi aplicate în funcție de situația existentă și de tipul investiției, de necesarul spațiului construit și amenajat. Pentru aceasta se vor analiza atent amplasamentul și zona în care urmează a se realiza investiția.

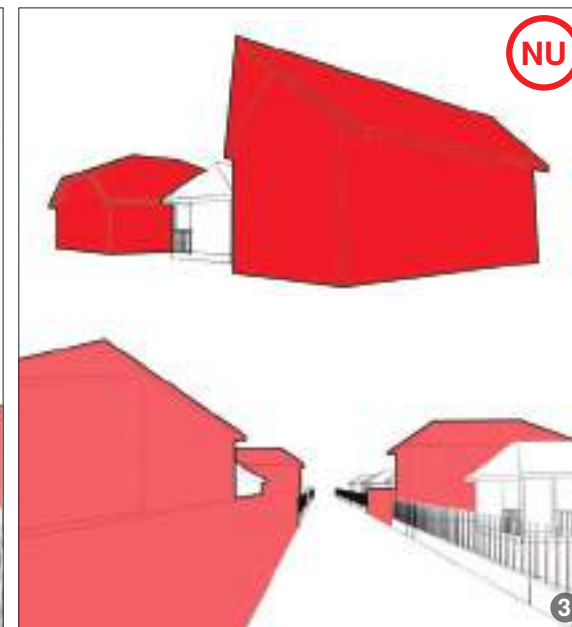
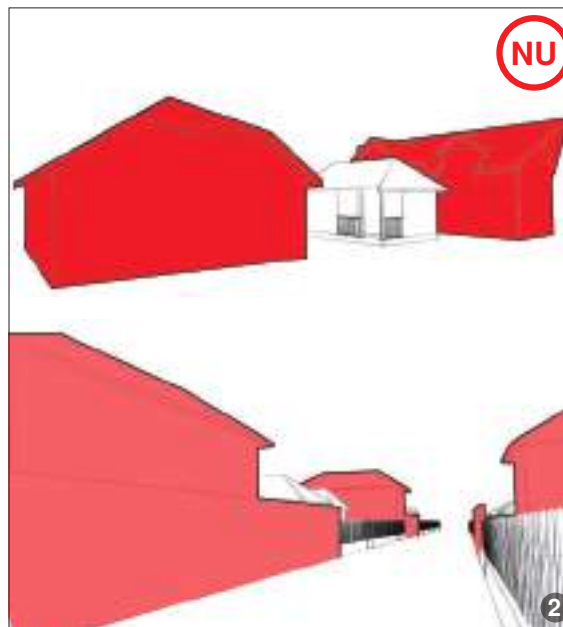
- Pentru configurarea noilor construcții și pentru amplasarea lor se vor lua în considerare caracteristicile zonei (localității), ale construcțiilor și amenajărilor existente, vegetația și elementele valoroase (din peisajul natural sau antropic), eventualele construcții monument istoric și situri arheologice prezente în vecinătate, care ar putea fi afectate sau a căror vizibilitate din spațiul public sau din diverse zone ale localității ar putea fi perturbată de noile intervenții.
- În măsura în care este posibil, se recomandă amplasarea pavilionară a construcțiilor, respectând specificul local al unei gospodării tradiționale: retrageri, dimensiuni și gabarite, amplasarea construcțiilor pe parcelă și orientarea față de punctele cardinale (vezi capitolul 2.3).
- Noile construcții vor fi amplasate astfel încât să nu afecteze imaginea de ansamblu a localității printr-o prezență agresivă sau dominantă.
- Se vor evita amplasamentele

și configurarea volumelor care pot crea elemente dominante în peisajul localității, în special în situația în care există riscul ca acestea să afecteze perceperea unor construcții reprezentative sau valoroase ori a unor monumente istorice existente.

- Se va opta pentru o configurare volumetrică și o amplasare a noilor construcții pe parcelă care să nu obtureze percepția elementelor dominante și de reper existente în localitate (biserică, conac sau alte construcții reprezentative).
- Pentru investițiile care necesită suprafețe desfășurate construite mari, acolo unde este posibil, se va opta pentru dispunerea pavilionară a funcțiunilor.
- Dacă este necesară construirea unor volume compacte de mari dimensiuni, se va urmări obținerea unei imagini fragmentate a volumului construit (vezi exemplele de la pagina următoare).
- Amplasarea construcțiilor înalte va avea retrageri mai mari față de limitele parcelei, iar clădirile voluminoase vor fi mascate cu vegetație. În partea din față a terenului, poziționat pe alinierea construcțiilor existente, vor fi amplasate volume de dimensiuni mai mici, similare celor din zonă.

ASA NU: [1-3] Noile construcții vor fi configurate și amplasate astfel încât să nu afecteze percepția de ansamblu asupra unor panorame ale localității sau percepția asupra unor construcții reprezentative din localitate. Prin configurarea volumetrică și amplasarea noilor construcții pe parcelă se va urmări ca acestea să nu obtureze imaginea elementelor dominante și de reper existente în localitate (biserică, conac, clădiri publice sau alte construcții reprezentative) sau a altor construcții existente pe teren sau în vecinătate.

Considerații generale privind încadrarea în specificul local

Recomandări comune tuturor categoriilor de construcții: **A** Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

- O construcție adecvată mediului rural nu presupune crearea unor replici ale unor construcții tradiționale, adoptarea unor elemente „rustice” sau a unor împrumuturi din alte zone etnografice ori repere culturale, în contrast cu specificul zonei în care se realizează intervenția. Este recomandat ca noile construcții sau extinderile să fie concepute în urma analizei arhitecturii tradiționale din zonă, prin preluarea și interpretarea într-un limbaj contemporan a elementelor care definesc acest specific. În general, se recomandă evitarea pașiselor. Maniera de utilizare și tratarea materialelor de

construcție în arhitectura vernaculară, precum și interpretări ale construcțiilor influențate de arhitectura cultă pot reprezenta modele pentru realizarea construcțiilor contemporane. Astfel, în arhitectura tradițională, realizată cu mijloace materiale reduse și cu materiale de construcție puțin durabile, este pusă în valoare expresivitatea finisajelor folosite, prin înțelegerea calităților și utilizarea optimă a materialelor de construcție. Încercarea de a imita alte materiale, mai costisitoare, și influența arhitecturii culte asupra celei tradiționale sunt specifice primei jumătăți a sec. XX și constituie exemple particulare, care sunt dificil să fie preluate în zilele noastre, fără riscul ca rezultatul să fie un kitsch.

- Pentru integrarea noilor intervenții în mediul rural este neadecvată încercarea de a crea în mod artificial un aspect „rustic” sau „antichizat” (prin utilizarea lemnului neecarisat, a trunchiurilor contorsionate sau cu noduri ori

prin tratarea lemnului pentru a accentua impresia unor materiale uzate). O caracteristică a arhitecturii tradiționale românești este tocmai aceea că, și în lipsa unor mijloace materiale consistente, s-a acordat întotdeauna atenție finisării materialelor de construcție (prelucrarea lemnului, tencuirea pereților), dar și întreținerii permanente a clădirilor. Aspectul „primitiv” sau „antichizat” al arhitecturii nu este specific zonelor etnografice românești. Trunchiurile din lemn neecarisat se întâlnesc la construcțiile provizorii, nu la cele tradiționale destinate locuirii sau la anexele gospodărești.

- Deopotrivă, este inadecvată acoperirea stâlpilor sau a pereților cu diverse materiale ori imitații ale materialelor naturale sau aplicarea unor tratamente ale suprafețelor (de exemplu, lăcuirea lemnului sau a pietrei, bălăuirea lemnului cu substanțe care accentuează fibra sau crează aparența unor esențe nobile ori

Construcțiile într-o gospodărie tradițională din Câmpia Română, Grecești, jud. Dolj

1

Exemplu de fragmentare a unui volum mare construit, pentru integrarea construcției în zona rurală, Sâlcia, jud. Alba

2

Construcții pavilionare într-un ansamblu, Zamfira, jud. Prahova

3

Construcții pavilionare într-un ansamblu, Zamfira, jud. Prahova

4

Fragmentarea volumelor construite, Sâlcia, jud. Alba

5

[1] Gospodăriile tradiționale erau compuse din construcții de mici dimensiuni, dispuse, în general, independent una față de cealaltă (vezi cap. 2.4), de aceea se recomandă ca și pentru noile investiții să fie adoptate soluții compoziționale prin care funcțiunile să fie dispuse pavilionar sau în volume fragmentate.

ASA DA: [3, 4] Dispunere pavilionară a construcțiilor într-un ansamblu: chilii și clădiri administrative, Mănăstirea Zamfira, jud. Prahova.

ASA DA: [2, 5] Exemplu de volum fragmentat, pentru a reduce impactul unei investiții ce presupunea o suprafață mare construită: pensiune, autori SKBD.

exotice, tratamente de antichizare cu ardere și fumigare sau patinare aplicată în exces). Aceste soluții nu sunt specifice zonei rurale și nu compensează alegerea unei concepții arhitecturale adecvate, prin care construcțiile să se încadreze în specificul localităților rurale românești.

- În aceeași măsură, nu se recomandă utilizarea pentru finisaje sau placarea stâlpilor ori a pereților cu materiale care imită materiale naturale sau nobile (de exemplu, placaje din material plastic care imită lemnul, ceramica sau marmura; placaje ceramice care imită piatra sau marmura, tablă profilată care imită țigla sau fâșii bituminoase care imită șifa, betonul amprentat ș.a.). Acestea creează o imagine străină de cea a arhitecturii tradiționale sau cu calități arhitecturale deosebite – care este de cele mai multe ori efectul scontat de cei care le utilizează –, prin impresia de butaforie sau de imitație nereușită.

- Se va evita utilizarea oricăror materiale care prezintă luciu, care reflectă lumina sau care creează o imagine contrastantă sau stridentă prin aspect sau culoare. Se va evita acoperirea materialelor naturale (lemn, piatră) cu lac care dă luciu suprafeței sau cu băi care schimbă culoarea ori textura naturală a materialului.

- În cazul în care sunt adoptate soluții pentru sporirea eficienței energetice a instalațiilor ori amenajărilor (panouri solare sau fotovoltaice, instalații eoliene, centrale termice și instalații pentru producerea sau stocarea energiei electrice), se recomandă evitarea amplasării acestora către spațiul public sau integrarea lor în volumele construite vizibile din spațiul public.

- Se va evita amplasarea unor instalații sau echipamente tehnice în zone care sunt vizibile din spațiul public (firide pentru electricitate sau alimentare cu gaze naturale, echipamente de aer condiționat, antene pentru televiziune, telecomunicații sau parabolice ș.a.).

- De asemenea, este importantă retragerea față de limitele de proprietate, dispunerea pavilionară a noilor construcții sau fragmentarea volumelor de mari dimensiuni, care nu pot fi dispuse pavilionar, precum și mascarea cu vegetație a construcțiilor voluminoase sau înalte și păstrarea înălțimii noilor construcții sub înălțimea

ASA NU: [1, 2] Preluarea unor modele care provin din alte zone etnografice sau spații culturale alterează substanțial spiritul satului tradițional din zona de sud a țării. În aceeași măsură, împrejmuirea și vegetația contribuie la integrarea noilor intervenții în imaginea satului de câmpie.

ASA NU: [3] Se va evita construirea unor volume compacte, de mari dimensiuni, care prin compoziții și amplasare conduc la o prezență agresivă sau dominantă. În configurarea și amplasarea pe parcelă a noilor volume de dimensiuni mari se va urmări un impact cât mai redus al percepției acestora din spațiul public (de exemplu, prin favorizarea amplasării volumelor retrase față de aliniament și cu latura scurtă spre stradă). [→47]

Arhitectura contemporană poate fi integrată în satele din sudul țării, cu condiția respectării unor principii și a raportării la cadrul construit și natural existent. Vezi și exemplele și observațiile de la p. 39-41 și 74-79.

ASA DA: [4-6] Modelul locuințelor țărănești poate fi preluat pentru construcții contemporane, cu păstrarea gabaritelor și a proporțiilor clădirilor tradiționale. Pentru acoperirea unui necesar de suprafețe construite mai mari, volumele de dimensiunea unor locuințe pot fi dispuse pavilionar într-un ansamblu. (Exemplu: chiliile și clădiri administrative, Mănăstirea Zamfira, jud. Prahova.) Vezi și exemplele și explicațiile de la p. 37, 39-41.

coroanei arborilor.

- Împrejmuirile și porțile sunt importante în perceperea spațiului rural – păstrarea caracteristicilor celor tradiționale joacă un rol esențial în perpetuarea particularității satelor din Câmpia Română, dată de relația vizuală între spațiul public și cel privat.

- Așa cum s-a arătat mai sus (p. 16), preluarea modelelor conacelor și a curților boierești pentru realizarea noilor construcții pentru investițiile din mediul rural nu este oportună decât în cazuri justificate și pe terenuri cu suprafețe care permit acest lucru; în cadrul unei localități tradiționale nu există decât o construcție sau ansamblu de acest tip, astfel, reproducerea modelelor acestora în număr mare în localități va fi în dezacord cu specificul local.

- Preluarea unor modele arhitecturale care provin din alte zone etnografice sau spații culturale este în măsură să altereze substanțial spiritul satului tradițional din zona de sud a țării. De exemplu (dar fără a limita recomandarea la exemplele oferite), este total nerecomandată realizarea unor investiții noi ce preiau compoziția volumetrică și tipologia caselor de deal sau de munte, a celor inspirate de arhitectura maramureșeană, din Transilvania sau din nord-estul țării, a arhitecturii mediteraneene, a arhitecturii inspirate de stilul colonial nord-american sau din zona alpină central-europeană, a configurării gospodăriilor similare celor din zona săsească sau din Banat; utilizarea pantelor abrupte pentru acoperiș sau a lucarnelor specifice caselor din Sibiu; porțile gorjenești sau maramureșene ori bisericile „importate” din Maramureș etc. Această recomandare este valabilă atât pentru realizarea unor proiecte noi, cât și pentru mutarea unor construcții din alte zone etnografice și reconstruirea lor în satele din zona de sud a țării.

- Influența arhitecturii culte asupra celei vernaculare s-a materializat, în general, prin adaptări și abstractizări ale elementelor care au fost sursă de inspirație, nu prin încercări stângace de a le copia (de exemplu, contrafișele din lemn în forma unor arce sau elementele de decor traforat inspirate din capitelluri sau frizele la prispe). Astfel că arhitectura veche poate constitui

AȘA DA: [1, 2] *Prispa joacă un rol esențial în definirea arhitecturii tradiționale, preluarea acestui element aduce nu doar beneficiile unei configurații adaptate condițiilor climatice ale zonei de câmpie, dar contribuie și la integrarea arhitecturii contemporane în imaginea satelor tradiționale, în special în situația în care investițiile sunt amplasate în zone în care se mai păstrează construcții tradiționale.*

AȘA DA: [3-7] *Locuințe pentru mediul rural, inspirate din arhitectura construcțiilor tradiționale din Câmpia Română. Proiectele au fost gândite ca locuințe-tip, din elemente modulare, ce pot fi prefabricate. Construcțiile pot fi adaptate și extinse în funcție de necesități și realizate în etape, cu elemente atașate construcției inițiale, care pot fi adăugate ulterior sau în funcție de necesități, în lateral sau în partea din spate a construcției (loc de parcare acoperit, depozitare cu acces din exterior sau spațiu pentru centrala termică). Variante de locuințe cu unu și două dormitoare. Autor: arh. Emilia Jugu*

Bujoreni, jud. Teleorman

1

Bujoreni, jud. Teleorman

2

Câmpulung, jud. Argeș

8

Stana, jud. Cluj

3

Stana, jud. Cluj

4

Călinești, jud. Botoșani

5

Călinești, jud. Botoșani

6

Câmpulung, jud. Argeș

7

Câmpulung, jud. Argeș

9

ASA DA: [1, 2] Arhitectura modernă și finisajele contemporane pot fi utilizate la construcțiile din satele din Câmpia Română, dar prezența acestora nu trebuie să fie ostentativă. **Caracterul locuirii și al arhitecturii rurale din Câmpia Română poate fi definit prin discreție, atenția acordată detaliului și căutarea armoniei formelor, volumelor, materialelor folosite pentru finisaje și a culorilor, chiar și în cazul utilizării unor resurse modeste și, nu în ultimul rând, o raportare la cadrul natural atentă și plină de respect pentru acesta din urmă. Orice intervenție și construcție care respectă aceste principii poate fi integrată cu succes în imaginea satului din Câmpia Română, chiar și în cazul unei arhitecturi contemporane, cu finisaje actuale.**

ASA DA: [3-9] Configurația unui acoperiș în patru ape, cu streășină, poate fi utilizată în compoziția construcțiilor cu o arhitectură contemporană, cele două elemente neexcluzându-se reciproc. Proiecte realizate în ultimele două decenii în țările nordice, Austria, Elveția etc. au demonstrat că preluarea arhetipului locuinței tradiționale și adaptarea arhitecturii locale poate fi făcută în limbaj contemporan, fără a altera expresivitatea plastică și volumetrică a arhitecturii. O abordare similară, pornind de la arhitectura tradițională locală, este recomandată și în zonele rurale de la noi. [3, 4] Anexele pot fi o sursă de inspirație pentru construcții care deserveșc funcțiuni complementare, organizate pe parcelă similar unei gospodării tradiționale: bucătăria de vară, locuri de luat masa acoperite, în aer liber etc. sau pentru clădiri cu dimensiuni medii și mari [3-6]. Locuințe: Stana, jud. Cluj, arh. Gábor Tóthfalusi [3, 4]; Câmpulung, jud. Argeș, arh. Dragoș Dordea [7-9] Exemple de arhitectură contemporană care se poate integra în imaginea satului de câmpie pot fi consultate și la p. 74-79.

un model pentru construcțiile actuale, prin preluarea, reinterpretarea și adaptarea contemporană a elementelor tradiționale. Caracteristicile generale (configurația, proporțiile și scara obiectelor de arhitectură tradiționale) sunt elementele cele mai importante care contribuie la integrarea clădirilor noi în fondul construit existent din zonele rurale. Componentele de detaliu (în special decorațiile) pot fi preluate sau nu, dar se recomandă reinterpretarea acestora în limbaj contemporan, pentru a evita tendința spre folclorism (exagerarea elementelor folclorice în artă), prezentă în multe creații care au ca inspirație elemente etnografice.

- Pentru a se integra cu succes în specificul rural al unei localități, nu este nevoie ca stilul arhitectural adoptat să fie o pastişă a arhitecturii tradiționale, construcțiile pot fi tratate într-un limbaj contemporan, inspirate sau nu din arhitectura tradițională locală, dar realizate în mod obligatoriu cu respectarea principiilor arhitecturii locale, amplasate cu respect față de cadrul existent (construit și natural), față de parcelar și față de eventualele elemente valoroase din punct de vedere istoric, ambiental, arhitectural sau urbanistic aflate în vecinătate.

- În aceeași măsură, construcțiile care prezintă un amalgam de elemente arhitecturale și decorative din zone etnografice și culturale diferite sunt în măsură să altereze specificul zonei în care sunt amplasate și nu aduc un plus din punct de vedere cultural sau ambiental spațiului rural – realizarea unor astfel de intervenții, fie la construcții noi sau reabilitări și extinderi, este întru totul nerecomandată. ■

Chitila, jud. Ilfov

1

Buftea, jud. Ilfov

2

Buftea, jud. Ilfov

3

Mogoșoaia, jud. Ilfov

4

Mogoșoaia, jud. Ilfov

5

Poenarii Rali, jud. Prahova

6

Bughea de Jos, jud. Argeș

7

Bughea de Jos, jud. Argeș

8

ASA DA: [1-8] Acoperișul în patru ape cu o volumetrie cât mai simplă, fără lucrări sau alte elemente compoziționale (schimbări de pantă, frontoane etc.), poate fi adaptat arhitecturii contemporane. Acoperișul în patru ape, cu pante reduse, este caracteristic majorității construcțiilor din Câmpia Română, o astfel de configurare a învelitorii (cu un pod scund, nelocuit) asigură nu doar integrarea construcțiilor în specificul localităților din zona de câmpie, ci reprezintă și o adaptare la clima locală, prin crearea unui spațiu-tampon ce previne supraîncălzirea spațiilor interioare în timpul verii și reduce pierderile de căldură din timpul iernii. [2-5, 7, 8]

[2-8] Pentru arhitectura din sudul țării sunt recomandate compozițiile volumetrice realizate prin decupaje în volumele construcției, fiind de evitat compozițiile cu volume adosate și clădirile cu copertine, terase sau balcoane în consolă.

Exemple: centru comunitar, Buftea [2, 3], ADP birou de arhitectură; locuințe: Chitila [1], arh. Mihai Duțescu, Mogoșoaia [4, 5], arh. Dragoș Dordea; Poenarii Rali [6], arh. Mihai Ene, arh. Adela Ene; pensiune, Bughea de Jos [7, 8], arh. Dragoș Dordea.

4. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR

4.1 Parametrii urbanistici și regim de înălțime

În satele din zona de câmpie din vestul Munteniei construcțiile sunt amplasate izolat pe parcelă. În unele sate, clădirile-anexă pot fi grupate sub același acoperiș, independent sau în prelungirea casei [1-4, 6, 9]. Datorită diferențelor mari în forma și structura parcelarului, pentru satele cu structură neregulată, frecvente în această zonă, amplasarea clădirilor și organizarea gospodăriei pot varia de la un sat la altul, dar în imaginea vizibilă dinspre stradă predomină vegetația și terenurile cultivate, și nu perceperea fondului construit [5, 6]. Ca regulă generală, construcțiile

sunt amplasate retras față de limitele de proprietate și sunt grupate în partea din față a terenului. Regimul de înălțime este parter (P) sau parter și un nivel (P+1) – în special la construcțiile mai recente sau la clădirile-anexă. În mod excepțional, construcțiile tradiționale ce au funcțiuni cu acces public (locuințe cu prăvălii, cârciumi) sunt amplasate pe aliniament (pe limita de proprietate, către spațiul public), cu acces direct din stradă – majoritatea construcțiilor de

acest fel sunt de dimensiuni reduse și cu un singur nivel (parter). Accesul se face direct din spațiul public și este marcat, la clădirile amplasate la colțul străzilor, de un volum dispus în diagonală.

Clădirile social-administrative, pentru educație sau sănătate, edificate la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, sunt amplasate retras față de limitele de proprietate, în curți generoase, împrejmuite cu garduri. Clădirile care

adăpostesc funcțiuni cu acces public, edificate în a doua jumătate a sec. XX, sunt amplasate, de regulă, pe terenuri de mari dimensiuni, retras față de aliniament (chiar dacă, în cazul spațiilor destinate comerțului, de exemplu, nu există o împrejmuire spre stradă a terenului). Ponderea construcțiilor pe parcele este redusă, terenurile sunt în mare parte acoperite cu vegetație (grădini, terenuri cultivate, pomi fructiferi sau arbori). Procentul de ocupare a terenului (POT)

Baldovinești - Ciolănești, jud. Teleorman

1

Zâmbeasca, jud. Teleorman

2

Perii Broșteni - Olteni

3

Dădu - Plopii Slăvițești

4

Poeni, jud. Teleorman

5

Scurtu Mare, jud. Teleorman

6

Coșmești, jud. Teleorman

7

Vedeia, jud. Giurgiu

8

Valea Mare, jud. Olt

9

Beuca, jud. Teleorman

10

Vedeia, jud. Giurgiu

11

Slobozia, jud. Giurgiu

12

[1-12] Construcțiile, înconjurate de vegetație, sunt amplasate în partea din față a terenului, retras față de limitele de aliniament. Toate clădirile sunt retrase față de limitele de proprietate. Clădirile cu acces public (din stradă) pot fi amplasate pe aliniament, dar acestea sunt, aproape în exclusivitate, volume de mici dimensiuni, construcțiile fiind dezvoltate în adâncimea lotului – vezi casele cu prăvălie, p. 28. Construcțiile de pe parcelă (locuința și acareturile) sunt grupate într-un spațiu limitat (vezi cap. 2.4, Organizarea gospodăriei). Partea din spate a proprietății este cultivată, chiar și pentru parcelele din intravilan, iar limitele de proprietate sunt de cele mai multe ori marcate de vegetație înaltă. Clădirile de dimensiuni medii și mari au, în general, retrageri mai mari față de aliniament și față de limitele laterale, dar nu sunt amplasate în partea din spate a terenului – nu depășesc (în adâncimea lotului) spațiul destinat construcțiilor în gospodăriile tradiționale.

și coeficientul de utilizare (CUT) sunt reduse – dominant pe parcelă este spațiul plantat: grădina cu flori, grădina de legume, livezi sau terenuri cultivate.

Recomandări

Recomandări comune pentru toate tipurile de construcții: **A** Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

- Pentru construcțiile noi și pentru extinderi vor fi respectați parametrii urbanistici și regimul de înălțime specifici localității și alinierea construcțiilor din zonă, așa cum este prevăzut în Regulamentul Local de Urbanism (RLU) din Planul Urbanistic General (PUG) al localității.
- Pentru parcelele de dimensiuni mari, în satele sau zonele unde există terenuri mari cultivate în vatra satului, se va evita divizarea acestora în loturi cu suprafețe mici (pentru zona rurală) și ocuparea suprafețelor de teren needificate în proporție mare cu construcții.

Dat fiind că acest tip de organizare a satului este dintre cele mai vechi (vezi informațiile de la p. 10-13), se recomandă păstrarea caracteristicilor parcelarului și ale țesutului caracterizat prin dimensiuni mari ale parcelelor și un fond construit relativ rarefiat la nivelul localității și prezența terenurilor neconstruite din interiorul vetrei satului (terenuri cultivate sau pășune).

- Pentru extinderi și parcelări noi, se recomandă ca dimensiunile loturilor să fie suficient de generoase pentru a nu conduce la îndeșirea excesivă a fondului construit (tradusă prin parametrii POT și CUT cu valori apropiate de cei din zonele urbane). O caracteristică a zonelor rurale, care reprezintă unul dintre cele mai mari avantaje în alegerea acestora pentru noii rezidenți, o reprezintă ponderea mult mai mare a zonei neconstruite și plantate (curtea) în comparație suprafețelor construite pe parcelă. Ignorarea acestui aspect în configurarea noilor zone parcelate conduce nu doar la deteriorarea imaginii satului, dar și la devalorizarea suprafețelor de teren în raport cu

potențialul acestora.

- În cazul în care reglementările locale permit edificarea unor construcții cu regim de înălțime mai mare, decât al clădirilor existente în zonă se recomandă ca acestea să fie construite cu retrageri mai mari față de limitele de proprietate (dar nu în partea din spate a terenului) și cu mascarea volumelor cu vegetație, astfel încât să nu fie percepute din spațiul public ca prezențe masive, dominante. Pentru volumele vizibile din spațiul public se recomandă construirea unor corpuri de clădire cu regimul de înălțime specific zonei rurale: P (similar locuințelor) sau P+1 (similar construcțiilor-anexă sau celor din a doua jumătate a sec. XX). [Vezi cap. 2. Specific local]

- Pentru a evita construirea unor volume compacte de mari dimensiuni, care nu sunt specifice localităților rurale din Câmpia Teleormanului, se va urmări dispunerea pavilionară a construcțiilor și realizarea unor volume care să nu depășească în înălțime coroana arborilor plantați pe lot (vezi și cap. 3.2). ■

DA

ASA DA: [4] Se recomandă amplasarea clădirilor retrasă față de limitele de proprietate, în special în cazul construcțiilor înalte. Vegetația joacă un rol important în imaginea satului de câmpie; prezența ei are un rol major, atât în conturarea imaginii specifice peisajului rural din Câmpia Română, dar și în crearea unui microclimat favorabil în aceste zone cu veri calde și secetoase și ierni cu vânturi puternice.

NU

ASA NU: [5] Alături de elementele de arhitectură, amplasarea construcțiilor (în special a celor voluminoase) pe aliniament sau cu retrageri minime față de stradă și unele față de altele, precum și lipsa vegetației alterează substanțial caracterul satelor din Câmpia Română.

NU

ASA NU: [6] Se va evita amplasarea clădirilor cu regim de înălțime mai mare de P+1 cu retrageri mici față de aliniament sau față de limitele laterale de proprietate. Amplasarea unor astfel de volume pe limitele de proprietate contravine regulilor de construire specifice zonelor rurale din sudul țării.

4.2 Amplasarea pe lot

Construcțiile sunt amplasate retras față de aliniament și față de limitele laterale de proprietate. Clădirile sunt grupate în partea din față a terenului, pentru a lăsa cât mai mult loc pentru amenajarea unei grădini sau plantații de pomi fructiferi și pentru utilizarea terenului din spatele proprietății pentru plantații agricole (acolo unde suprafața parcelei permite acest lucru).

Configurația gospodăriilor frecvent întâlnită în satele din Câmpia Teleormanului (satele cu tramă stradală neregulată și parcele cu suprafețe mari), amplasarea construcțiilor se face în funcție de punctele cardinale și față de condițiile climatice: însorire, vânt dominant, condițiile de drenare a apelor pluviale. În trecut, amplasarea clădirilor nu se făcea în raport cu spațiul public, acestea putând fi amplasate cu fațada posterioară către stradă. În zonele parcelate mai recent și în satele cu tramă stradală regulată

ASA DA: [2-4] Modalitate recomandată de amplasare a construcțiilor, în concordanță cu specificul local, **pentru satele cu tramă stradală liniară sau geometrică** (vezi și imaginea de jos și cap. 1.3): construcțiile vor fi amplasate retras față de toate limitele terenului. Se recomandă orientarea volumelelor cu latura scurtă spre stradă, gruparea clădirilor în partea de nord a terenului, astfel încât fațada dinspre curte să fie orientată spre sud, est sau vest și să beneficieze de o curte cât mai generoasă. Atât arhitectura, cât și respectarea parametrilor urbanistici specifici zonei au un rol important în conturarea imaginii satului de câmpie.

(liniară și geometrică), locuința (clădirea principală) este amplasată în partea din față a terenului, în lateral, dar retras față de limitele de proprietate. Construcția are de cele mai multe ori o latură scurtă orientată spre stradă. Configurația este întâlnită în special la parcelele cu deschideri mici la stradă, unde alte modalități de amplasare sunt dificile. În funcție de lățimea terenului, construcțiile anexă pot fi dispuse fie în continuarea locuinței, fie paralel cu aceasta sau paralel cu strada, atunci când lățimea terenului permite această configurație.

Legendă

- Spațiu public
- Edificabil (perimetru edificabil) / zona edificabilă
- Aliniament: limita dintre spațiu public (strada) și spațiul privat (parcele pe care se construiește)
- Aliniere (alinieră construcțiilor)
- Retrageri laterale
- Retragere față de limita posterioară
- Limitele de proprietate

[1-2] Ilustrarea noțiunii de „edificabil”
[1] și diverse modalități de ocupare a terenului cu construcții în perimetrul edificabil al parcelei **[2]**.

Observații:

- Edificabilul nu coincide cu suprafața terenului, dar nici cu suprafața construită la sol.
- Construcțiile pot fi amplasate oriunde în perimetrul delimitat de zona edificabilă, fără a depăși limitele acesteia.
- Alinierea clădirilor nu coincide cu aliniamentul (definit ca limita dintre spațiul public și cel privat).

(Pentru definirea termenilor, vezi și Anexa 1. Glosar de termeni, „edificabil”, „aliniament”, „alinieră”, „retrageri”).

În unele sate dispunerea anexelor gospodărești se face sub același acoperiș, formând o succesiune de construcții dispuse liniar, pe aceeași parte a parcelei **[→9/42]**. În funcție de orientarea străzilor, locuințele de pe aceeași parte a străzii sunt orientate astfel încât să beneficieze de însorirea maximă pe fațada principală. La gospodăriile din satele unde loturile sunt de dimensiuni mai mari, organizarea gospodăriei se făcea în funcție de punctele cardinale, urmărindu-se însorirea optimă pentru locuință și unele anexe, protejarea construcțiilor de umbra lăsată de celelalte clădiri, o cât mai bună drenare a apelor pluviale și amplasarea față de vântul dominant.

Recomandări privind amplasarea pe parcelă

- A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • B Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • C Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)**

ASA DA: [5] Se recomandă amplasarea noilor volume retras față de aliniament, cu respectarea retragerilor construcțiilor existente.

ASA NU: [6] Pentru amplasarea noilor construcții vor fi respectate retragerile clădirilor existente pe parcelele adiacente. Volumele nou inserate vor respecta formarea arhitecturii tradiționale (acoperiș în patru ape).

• Gospodăria în ansamblu și volumele construcțiilor dintr-o gospodărie pot oferi un model de organizare pavilionară care poate fi preluat pentru noile funcțiuni, chiar dacă acestea nu sunt destinate locuirii. Preluarea modelelor de organizare a gospodăriilor din localitate și în special din zona unde este amplasată noua funcțiune, a retragerilor față de limitele de proprietate și, în măsura în care este posibil, a dimensiunilor și proporțiilor vechilor construcții este esențială pentru coerența de ansamblu a localității sau a zonei și pentru încadrarea noilor intervenții în specificul local.

• Pentru terenurile de dimensiuni mai mari, în satele sau zonele unde există terenuri mari cultivate în vatra satului, se vor evita divizarea parcelor în loturi cu suprafețe mici (pentru zona rurală) și ocuparea în proporție mare cu construcții a terenurilor ocupate anterior cu plantații. Dat fiind că acest tip de organizare a satului este

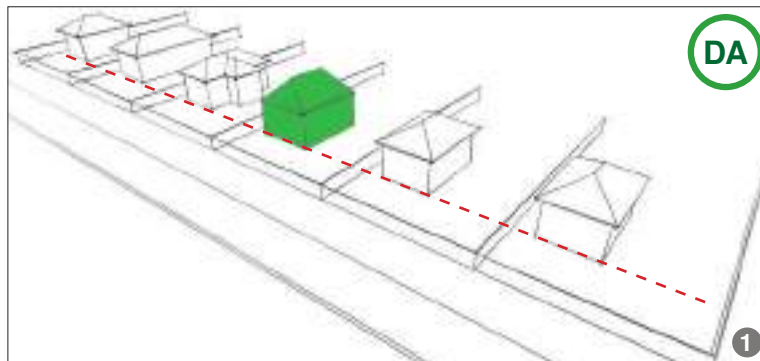
dintre cele mai vechi (vezi informațiile de la p. 10-13), se recomandă păstrarea caracteristicilor parcellarului și ale țesutului (cu dimensiuni mari ale parcelelor și un fond construit relativ rarefiat la nivelul localității) și prezența terenurilor neconstruite din interiorul vetrei satului (terenuri cultivate sau pășune).

- Construcțiile vor fi configurate și amplasate astfel încât să nu creeze imaginea unui front compact construit de-a lungul aliniamentului sau să ocupe toată lungimea frontului constructibil pe latura dinspre stradă, permisă prin regulamentele de urbanism (între cele două retrageri laterale minime impuse de regulament) – vezi „edificabil” la *Glosarul de termeni* și schemele de la p. 44.

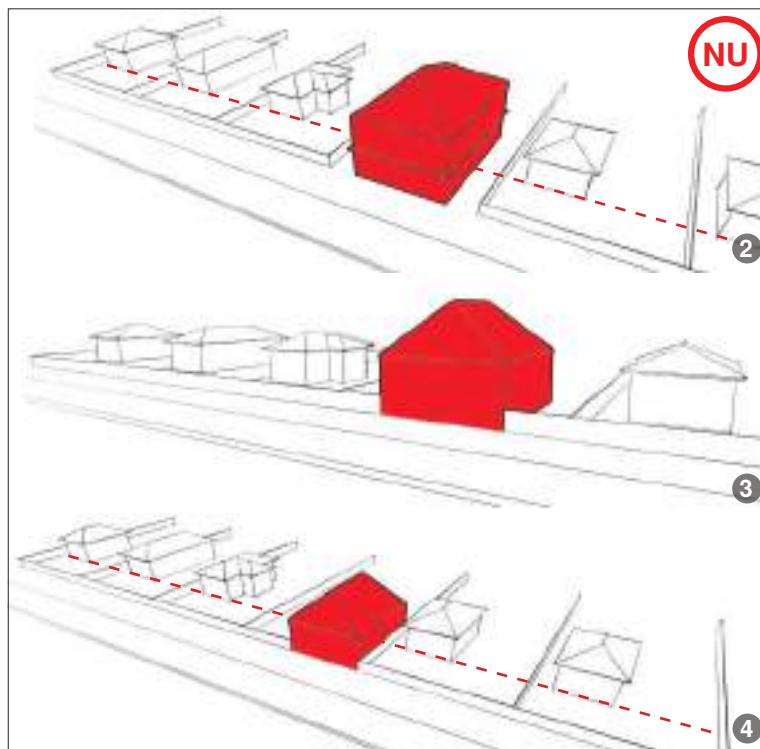
- Se recomandă orientarea construcțiilor în funcție de punctele cardinale (prin favorizarea orientării încăperilor principale și a suprafețelor vitrate majore spre sud sau est) și conformarea noilor construcții, astfel încât să se țină seama de specificul arhitecturii tradiționale raportat la caracteristicile climatice ale zonei (de exemplu, prezența prispelor pe fațada sud, configurarea volumetriei și a acoperișului și panta acestuia, adâncimea streșinilor etc.). Arhitectura noilor clădiri poate prelua caracteristici ale arhitecturii tradiționale din zonă, adaptate la cerințele actuale de trai și transpuse într-o arhitectură contemporană: terase acoperite pe fațada de sud (sau est, vest), favorizarea plinului în compoziția fațadelor, vegetație amplasată în fața construcțiilor (pomi fructiferi, viță-de-vie, foioase), utilizarea materialelor de construcție și a finisajelor tradiționale (cărămida, lemn, țiglă ceramică, tencuieli pe bază de pământ și var etc.). [Vezi și cap. 2. *Specific local* și recomandările de la cap. 5.6 *Utilizarea unor materiale tradiționale în arhitectura contemporană*]

- Pentru amplasarea noilor clădiri se va ține seama de umbra lăsată de construcțiile existente sau de volumele nou-construite, unele față de altele, astfel încât fațadele să nu fie umbrite de celelalte clădiri (în special în timpul iernii).

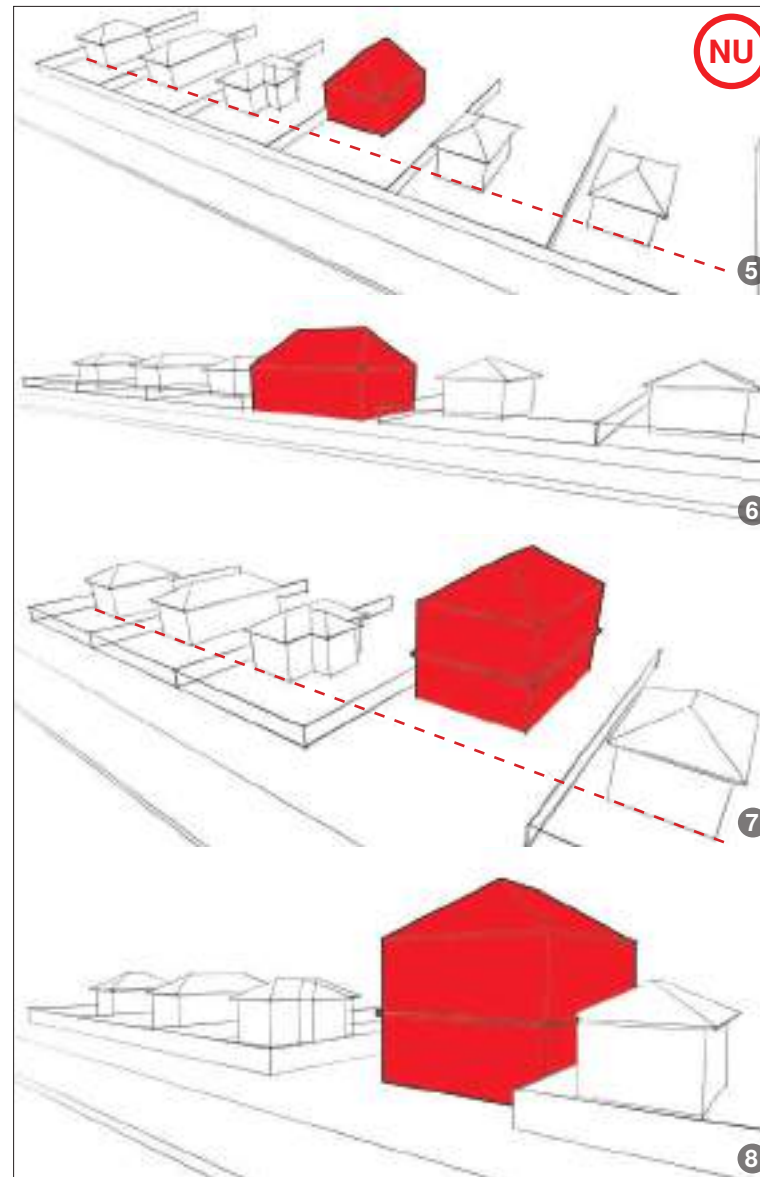
- În cazul extinderii unor construcții mai vechi sau a construirii alături de o parcelă pe care sunt prezente clădiri vechi (cu valoare arhitecturală sau ambientală), se va urmări ca noile volume să afecteze în cât mai mică măsură

AȘA DA: [1] Vor fi preluate retragerea construcțiilor și orientarea construcțiilor în raport cu punctele cardinale existente pe parcele din vecinătate; configurarea, modul de amplasare și organizare a gospodăriilor din localitate și din zonă (pentru configurarea noilor volumetrii și pentru extinderi). Se recomandă configurarea pavilionară a funcțiunilor care necesită suprafețe mari construite sau fragmentarea volumelor de mari dimensiuni.

AȘA NU: [2-4] Construirea unui volum compact, de mari dimensiuni, dispus pe aliniament (limita de proprietate către stradă), nu este în concordanță cu specificul local. Construcțiile tradiționale dispuse pe aliniament erau de dimensiuni reduse și, de cele mai multe ori, cu un singur nivel (vezi p. 28). Construcțiile dispuse pe aliniament nu vor fi amplasate pe limitele laterale de proprietate (cu calcan), iar volumele nu vor fi desfășurate de-a lungul străzii, între limitele edificabile – aceeași recomandare este valabilă și pentru cele retrase (vezi schemele alăturate).

AȘA NU: [5-8] Construirea pe limitele laterale de proprietate nu este în concordanță cu imaginea tradițională. [5, 7] Regulile actuale de construire nu permit edificarea pe limitele de proprietate laterale decât cu condiția realizării unui calcan (perete fără ferestre) și fără ca pantele acoperișului să fie orientate către acesta (astfel încât scurgerea apei de ploaie să nu se facă pe proprietatea vecină) – în acest fel, configurația acoperișului în patru ape nu poate fi realizată, imaginea rezultată fiind în dezacord cu specificul local. Construcțiile tradiționale edificate foarte aproape de limitele de proprietate laterale (sau chiar la limita de proprietate) nu respectă reglementările actuale de construire referitoare la această situație. Cu atât mai mult, construirea unui volum compact, de mari dimensiuni, pe limita de proprietate este în dezacord cu specificul local.

clădirile existente și să nu obtureze percepția acestora dinspre spațiul public.

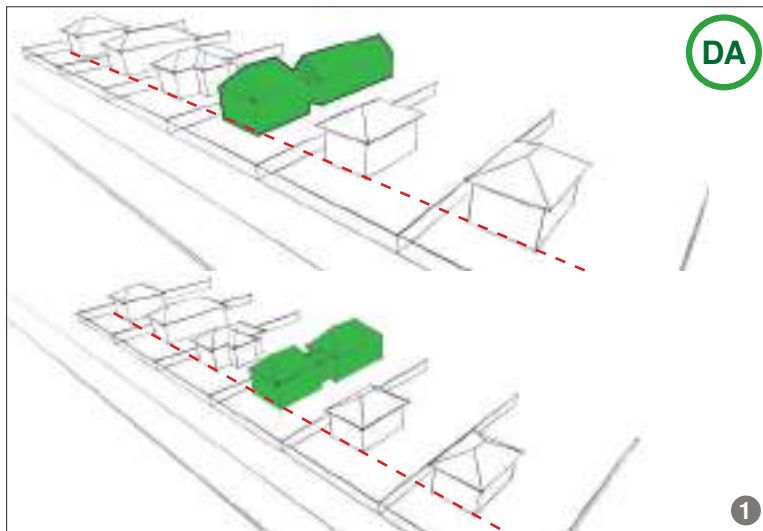
- Extinderea construcțiilor existente se va face în special către partea din spate a proprietății, evitându-se dispunerea compactă către stradă și opturarea în totalitate a frontului stradal. În măsura în care va fi posibil, volumele noilor construcții vor păstra scara și configurarea celor existente sau a construcțiilor tradiționale din vecinătate sau din zonă.

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) •

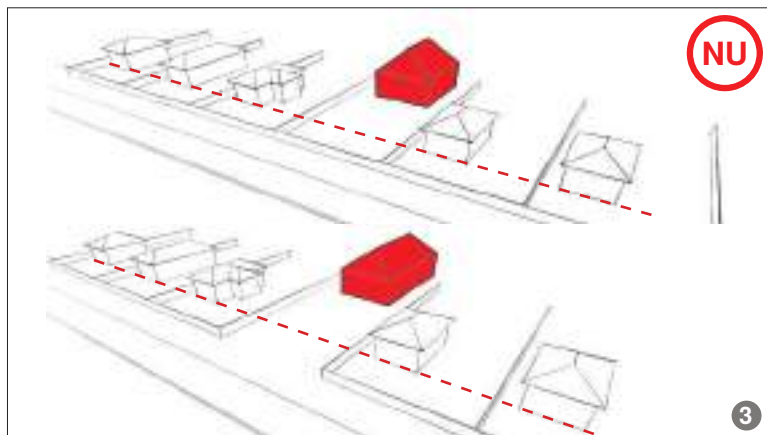
- Pentru amplasarea, configurarea și orientarea noilor construcții pe parcelă vor fi preluate retragerea existentă a construcțiilor din vecinătate, configurarea, modul de amplasare și organizare a gospodăriilor din localitate și din zonă (pentru configurarea noilor volumetrii și pentru extinderi) și orientarea construcțiilor în raport cu punctele cardinale existente pe parcele similare, pe aceeași parte a străzii.

- Construcțiile noi nu vor fi amplasate pe aliniament sau pe limitele de proprietate laterale sau posterioară, ci retras față de limitele de proprietate.

- Construcțiile cu funcțiuni ce

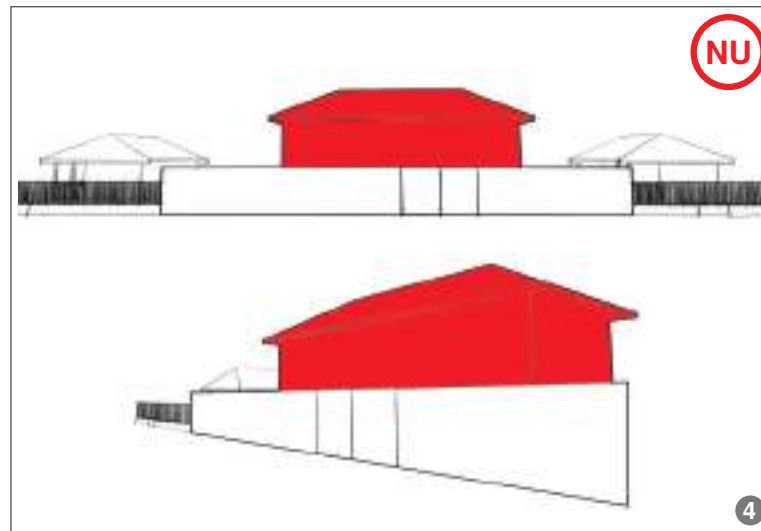

AȘA DA: [1] Se recomandă configurarea pavilionară a funcțiilor care necesită suprafețe mari construite sau configurarea unor volumetrii care favorizează percepția fragmentară a volumelor de mari dimensiuni. Și în cazul funcțiilor dispuse pavilionar sau în volume fragmentate vor fi preluate retragerea construcțiilor și orientarea volumelor în raport cu punctele cardinale existente pe parcele din vecinătate, precum și configurarea, modul de amplasare și organizare a gospodăriilor din localitate și din zonă (atât pentru configurarea noilor construcții, cât și pentru extinderi).

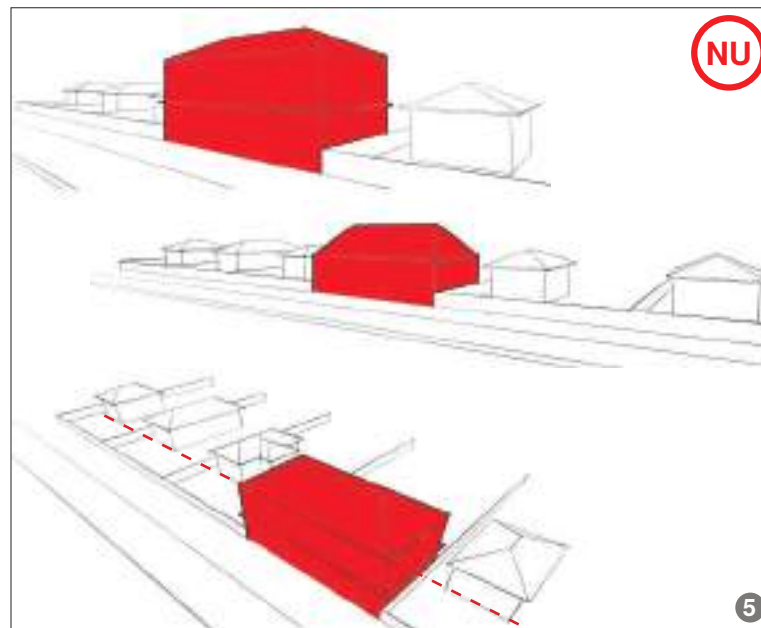

AȘA NU: [2, 3] Nu se recomandă amplasarea construcțiilor în partea din spate a terenului, chiar și în cazul construcțiilor de mari dimensiuni. Se recomandă amplasarea construcțiilor către partea din față a terenului (cu preluarea retragerilor față de limitele de proprietate de la terenurile învecinate sau cele specifice localității), păstrând în partea din spate grădina (în special acolo unde există acest tip de configurare a gospodăriilor, cu terenuri ample cultivate în ogradă).

Dispunerea aleatorie a clădirilor, fără păstrarea unei alinieri la stradă (mai ales în zonele unde construcțiile existente respectă o aliniere), este importantă pentru o configurare coerentă a zonelor construite.

AȘA NU: [4] Construcțiile vor fi configurate și amplasate astfel încât să nu ocupe toată lungimea frontului constructibil pe latura dinspre stradă, permisă prin regulamentele de urbanism (între cele două retrageri laterale minime impuse de regulament). Este recomandată amplasarea construcțiilor cu latura scurtă spre stradă, în special în cazul unor volume de mari dimensiuni, pentru a conserva una din caracteristicile zonei de câmpie din sudul țării: succesiunea construit - spațiu liber ocupat cu vegetație, percepută de-a lungul străzii.

AȘA NU: [5] Construirea pe limita de proprietate dinspre stradă (aliniment), pe toată lungimea frontului stradal, alterează în mod critic imaginea localităților rurale din zona de câmpie din sudul țării. Imaginea fronturilor compacte construite de-a lungul străzii nu este specifică zonelor rurale din Muntenia și Oltenia.

presupun acces public pot fi amplasate pe aliniament, cu acces direct din spațiul public – în acest caz se recomandă ca volumul amplasat pe aliniament să aibă dimensiuni reduse și regim de înălțime P (max. P+1), dezvoltarea funcțiunii realizându-se în adâncimea parcelei, în sistem pavilionar sau cu volume fragmentate.

- Se recomandă amplasarea clădirilor către partea din față a terenului (cu preluarea retragerilor față de limitele de proprietate de la terenurile învecinate construite sau a celor specifice localității), păstrând în partea din spate grădina (în special acolo unde există acest tip de configurare a gospodăriilor, cu terenuri ample cultivate în ogradă). Se vor avea în vedere și observațiile de mai jos, referitoare la volumele de mari dimensiuni.

B Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

- Se va evita amplasarea noilor construcții astfel încât acestea să fie percepute din spațiul public ca o prezență impunătoare și stridentă. Se recomandă configurarea și dispunerea pavilionară a clădirilor sau realizarea unor compoziții care să conducă la perceperea fragmentară a volumelor, respectând cât mai mult posibil dimensiunile și proporțiile construcțiilor tradiționale din zonă și configurarea gospodăriilor tradiționale din localitatea respectivă.

- Pentru a evita construirea unor volume compacte de mari dimensiuni, care nu sunt specifice localităților rurale din Câmpia Română, se va urmări dispunerea pavilionară a construcțiilor și realizarea unor volume care să nu depășească în înălțime coroana arborilor plantați pe lot.

- În cazul în care reglementările locale permit edificarea unor construcții cu regim de înălțime mai mare decât P+1, se recomandă ca volumele mai înalte să fie construite cu retrageri mai mari față de limitele de proprietate (dar nu în partea din spate a terenului) și cu mascarea volumelor mari cu vegetație, astfel încât să nu fie percepute din spațiul public ca prezențe masive, dominante, iar pentru volumele vizibile din spațiul public se recomandă construirea unor corpuri de clădire cu regimul de înălțime specific zonei rurale: P (similar locuințelor) sau

P+1 (similar construcțiilor anexă). [Vezi cap. 2. *Specific local*]

- Se va evita construirea unor volume compacte, de mari dimensiuni (atât în plan, cât și în înălțime). În cazul în care este necesară construirea unor volume compacte, de mari dimensiuni, care nu pot fi fragmentate în volume

pavilionare, acestea vor fi dispuse retras față de alinierea construcțiilor din zonă și se va încerca diminuarea impactului vizual al acestor construcții prin mascarea cu vegetație (arbori înalți și arbuști). Se va favoriza imaginea fragmentată a volumelor percepute dinspre stradă. ■

AȘA DA: [1] Chiar dacă volumele nu sunt în acord cu arhitectura tradițională din zonă, poate fi apreciată amplasarea construcției noi în raport cu locuința veche: perceperea din spațiul public a volumului casei cu prispă nu este obturată de noua clădire, iar prin modalitatea de amplasare în L a celor două construcții se delimitează un spațiu în curte, similar celui al bătăturii din gospodăria tradițională, către care se orientează atât prisma vechii locuințe, cât și spațiile reprezentative ale celei noi.

AȘA DA: [2, 3] Atunci când dispunerea pavilionară a funcțiunilor nu este posibilă, pentru a reduce impactul construcțiilor masive, acestea pot fi amplasate cu retrageri mai mari față de aliniament (dar nu în partea din spate a terenului), iar spațiul neconstruit este recomandat să fie plantat cu vegetație înaltă (în special în situația în care este necesară mascarea volumelor disproporționate față de fondul construit adiacent).

AȘA NU: [4-7] Se va evita construirea unor volume compacte, de mari dimensiuni (atât în plan, cât și în înălțime). În cazul în care este necesară construirea unor volume compacte, de mari dimensiuni, care nu pot fi subîmpărțite în volume pavilionare, acestea vor fi dispuse retras față de alinierea construcțiilor din zonă și se va încerca diminuarea impactului acestor construcții prin mascarea cu vegetație (arbori înalți și arbuști). Se va favoriza imaginea fragmentată a volumelor percepute dinspre stradă.

5. INTERVENȚII PE CONSTRUCȚII EXISTENTE

În acest capitol sunt expuse recomandări generale privind întreținerea, amenajarea și extinderea clădirilor existente. Pentru îmbunătățirea performanțelor energetice ale construcțiilor existente sau noi se va consulta capitolul 7. Pentru detalii referitoare la fiecare dintre elemente de construcție analizate în capitolul următor, se va consulta și secțiunea aferentă acestora.

Prin experimentarea repetată și perfecționarea diverselor sisteme constructive, se poate considera că arhitectura tradițională reprezintă un răspuns optim la condițiile climatice ale zonei, la materialele de construcție și la mâna de lucru disponibile la nivel local, de cele mai multe ori cu utilizarea unor resurse modeste. De aceea, este importantă analiza atentă a construcțiilor și tehnicilor tradiționale și perpetuarea tradițiilor constructive. Acest lucru este cu atât mai relevant în contextul actual, când există o tendință tot mai mare de reconsiderare și experimentare a vechilor tehnici constructive, dar și în contextul schimbărilor climatice, când se impune găsirea unor soluții eficiente ca răspuns la variațiunile climatice extreme, concomitent cu utilizarea unor metode de construire cât mai puțin poluante și cu un consum minim de resurse (atât pentru realizarea, cât și pentru utilizarea clădirilor). În aceeași măsură, la nivel internațional este considerată din ce în ce mai importantă utilizarea materialelor de construcție și a mâinii de lucru disponibile la nivel local. Prin urmare, și din acest punct de vedere – și nu doar al păstrării și valorificării patrimoniului construit – analiza și păstrarea construcțiilor tradiționale sunt importante pentru perpetuarea unui mod de locuire și a unor tehnici constructive care răspund în modul cel mai eficient condițiilor de mediu din zonă.

AȘA DA: [1-10] Se recomandă ca reabilitarea construcțiilor să se execute cu același tip de materiale pentru finisaje ca și cele inițiale (de ex. tencuială pe bază de var și nisip, țiglă ceramică, tablă plană fâltuită, cărămidă aparentă etc.). Pentru păstrarea autenticității și a valorii construcțiilor vechi, sunt importante menținerea și repararea tâmplărilor și a decorațiilor originare (și nu înlocuirea lor), iar utilizarea culorilor tradiționale pentru tencuiele și tâmplării are un rol important în conservarea caracteristicilor arhitecturii tradiționale și a specificului local.

Materialele și tehnicile tradiționale de construire presupuneau o pondere mai mare a operațiunilor realizate manual. Modul de lucru contemporan se bazează pe utilizarea materialelor și a sistemelor constructive parțial sau total finisate, mai costisitoare, pentru care punerea în operă nu implică un efort mare din partea executantului, dar solicită mână de lucru calificată. Acesta prezintă avantajul unui timp de execuție și, eventual, a unui cost mai scăzut pentru manoperă (prin reducerea timpului de lucru), care poate compensa parțial costurile mai ridicate ale materialelor gata finisate sau prefabricate industrial pentru a fi puse în operă. În schimb, utilizarea unor materiale care nu sunt gata finisate – mai ieftine deci – presupune un cost mai mare pentru punerea în operă. Costurile unei construcții pot fi similare în ambele situații, prin ponderea diferită a cheltuielilor între valoarea materialelor de construcție utilizate și costurile manoperei. Prin opțiunea pentru realizarea unei investiții în care manopera ocupă o pondere mai mare și unde este utilizată mâna de lucru locală în cât mai mare măsură, o parte din investiție se întoarce în comunitate. Astfel, investiția poate avea un impact social, contribuind la prosperitatea comunității locale și la o mai bună relație între membrii ei (mai ales în cazul unor investiții făcute de persoane venite din afara comunității, prin angajarea persoanelor active disponibile în comunitate). Similare acestui concept de implicare a comunității în edificarea unor construcții și de creștere a impactului social al unei noi investiții este tradiția rurală legată de construirea unor case noi, practică până acum câteva generații prin lucrul în comun (claca). Aceasta presupunea ajutorul benevol dat de comunitate familiei care își întemeia un cămin, urmat cel mai adesea de o petrecere. Pe lângă avantajul susținerii oferite de comunitate pentru cel ce își construia o casă, această tradiție avea un impact social important pentru întărirea sentimentului de apartenență la comunitate, prin oportunitatea membrilor săi de a fi împreună și de a atinge un obiectiv printr-un efort comun.

Construcțiile tradiționale din mediul rural (uneori și cele mai recente), din zona de câmpie din sudul țării au în

AȘA DA: [1-8] Pentru o reabilitare corectă a clădirilor vechi, **toate** componentele fațadelor sunt importante: decorația paziei, din lemn este compusă de regulă din piese delicate și panourile traforate, montate în compoziții elaborate trebuie reabilitată împreună cu profilaturile și ancadramele de pe fațade, tâmplăria și soclul. Întreținerea, repararea și înlocuirea pieselor lipsă (dacă este cazul), precum și tratarea în culori specifice zonei și armonizate sunt esențiale pentru o reabilitare adecvată.

AȘA NU: [9-12] Construcțiile cu o arhitectură cu influență urbană, edificate la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, și clădirile comunitare au, în general, o arhitectură valoroasă și se disting prin decorațiile aplicate pe fațade (realizate din tencuială), decorațiile la elementele de lemn și tâmplăriile din lemn atent realizate. Reabilitarea lor prin distrugerea ornamentelor, înlocuirea tâmplăriilor și a învelitorii duce la alterarea ireversibilă a unor componente remarcabile care definesc identitatea peisajului rural din sudul Munteniei.

general dimensiuni modeste și sunt edificate de foarte multe ori din materiale de construcție cu rezistență scăzută (în special datorită utilizării argilei pentru pereți, în majoritatea sistemelor constructive). Totuși, prin întreținere constantă și corectă, acestea pot fi păstrate timp îndelungat și utilizate de mai multe generații, oferind un climat de locuire care poate răspunde cerințelor actuale de confort. Construcțiile tradiționale erau întreținute constant, prin reparații periodice ale tuturor elementelor constructive, acolo unde era necesar. Construcțiile din chirpici, paie sau din pământ bătut cu maiul necesitau repararea anuală a crăpăturilor formate în tencuială. De asemenea, întreținerea construcțiilor tradiționale finisate cu var presupunea văruierea o dată sau de două ori pe an. În mod similar, printr-o întreținere periodică adecvată, construcțiile vechi pot fi păstrate și utilizate în continuare,

AȘA NU: Modificarea configurației acoperișului [1, 2, 7-9, 11] și a elementelor de detaliu ale acestuia (frontoane, lucarne) [3, 4, 6] sunt printre cele mai frecvente intervenții întâlnite care alterează substanțial compoziția și proporțiile volumelor. Nu este recomandată înlocuirea finisajelor fațadelor sau a materialelor pentru învelișuri [1-4, 8] și utilizarea mai multor tipuri de învelișuri [12]. Nu se recomandă consolidarea [1, 5, 6] sau reabilitarea termică [3, 4, 8] a construcțiilor care au decorații pe fațade cu intervenții la exterior.

ASA NU: *Intervenții care alterează considerabil imaginea și plastica arhitecturii clădirilor vechi: modificarea formei, a dimensiunilor și a proporțiilor golurilor și înlocuirea tâmplărilor existente [1-3, 4, 8; 3, 4, 10/50]; realizarea unor goluri noi, cu forme atipice [10/50]; eliminarea sau înlocuirea decorațiilor [10-12] sau afundarea acestora în placajul de polistiren [14, 15, 3-6/50]; utilizarea unor culori neadecvate – nuanțe stridente, culori saturate, combinarea a două sau mai multor culori puternic contrastante [2, 12, 6/50]; introducerea unor elemente arhitecturale sau decorații străine de arhitectura originală a clădirii [7/50]; schimbarea materialelor pentru finisaje nepotrivite cu arhitectura clădirii [6; 7, 8/50 fațade; 4/50 soclu]; montarea unor instalații sau echipamente pe fațadele vizibile din spațiul public sau a unor panouri sau firme cu forme și culori stridente [5; 8, 10/50]. Culorile (mai cu seamă cele intense) nu sunt potrivite pentru fațadele caselor tradiționale din Muntenia [5], în afară de alb, singurul pigment folosit tradițional pentru aceste case fiind albastrul (adesea stins). Placarea cu faianță a fațadelor caselor reia o practică întâlnită la sfârșitul sec. XX de-a placi fațadele caselor construite în acea perioadă cu plăcuțe ceramice smălțuite. Materialele actuale utilizate nu sunt corespunzătoare pentru pereții exterior, în plus, au un decor încărcat, prin utilizarea mai multor culori sau a decorului unui decor imprimat.*

fără foarte multe intervenții, acolo unde proprietarii doresc menținerea arhitecturii tradiționale într-o formă cât mai autentică.

Majoritatea fondului construit actual din localitățile rurale din Câmpia Română este formată din construcții din cărămidă, chirpici (cărămizi nearse, uscate la soare) sau paieantă. Structurile din cărămidă ridicate în urmă cu mai multe zeci de ani nu mai corespund, din punct de vedere al rigorilor structurale, standardelor actuale în vigoare, care au fost revizuite în urma evenimentelor seismice și actualizate în ultimii ani, în conformitate cu codurile seismice europene. Cu toate acestea, pentru construcțiile incluse în Lista Monumentelor Istorice (LMI), intervențiile structurale nu sunt menite să asigure atingerea unei performanțe seismice ca în cazul unei construcții noi, ci se limitează la punerea în siguranță și asigurarea stabilității construcțiilor la standardele stabilite de investitor împreună cu echipa de proiectare, urmărindu-se ca soluția și lucrările de consolidare să nu afecteze componentele valoroase ale construcției – menținerea elementelor valoroase și a autenticității monumentului fiind primordiale în luarea unor decizii în aceste situații. Soluții și principii utilizate preponderent în proiectele de restaurare pot fi adoptate și în cazul construcțiilor cu valoare arhitecturală și ambientală care nu sunt incluse în LMI, dar care

printr-o atentă reabilitare vor contribui în mod substanțial la valorizarea patrimoniului local. Arhitectura tradițională păstrată în zonă și construcțiile de la sfârșitul sec. XIX și din prima jumătate a sec. XX, merită toată atenția pentru conservarea într-o formă cât mai autentică, datorită exemplelor de arhitectură valoroasă existente încă într-o formă originală. Pentru aceste construcții este importantă conservarea tuturor elementelor de decor de la nivelul fațadelor, cât și de la nivelul paziilor și al acoperișului. Orice intervenție asupra acestor construcții se va face cu atenția acordată tuturor detaliilor și prin consultarea, de preferință, a unor specialiști cu experiență în restaurarea monumentelor istorice, chiar și în cazul construcțiilor care nu sunt incluse în LMI.¹

¹ Includerea (clasarea) unor construcții în Lista Monumentelor Istorice nu reprezintă decât o recunoaștere oficială a valorii culturale a unui obiect arhitectural – valoarea culturală a clădirilor la nivelul unei localități nu se limitează la cele incluse în LMI. În afara acestora, există un fond construit valoros, care este important să fie păstrat și pus în valoare în aceeași măsură ca și construcțiile clasate, acesta contribuind substanțial la păstrarea identității locale. Pentru orice construcție sau ansamblu cu valoare istorică, arhitecturală, urbanistică, artistică, memorial-simbolică se pot face demersuri pentru includerea în LMI, pe baza unui studiu care să analizeze și să ateste valoarea culturală a acestora. În acest caz, cu atât mai mult este importantă păstrarea într-o formă autentică a elementelor arhitecturale ale edificiului și evitarea oricăror intervenții care ar putea altera aceste valori.

ASA DA: [9] *Reabilitarea fațadelor și îmbunătățirea performanțelor termice ale pereților se poate realiza fără alterarea arhitecturii fațadelor, prin utilizarea unor tenacieli termozolotoare, pe bază de var și dublarea la interior a tâmplărilor existente. Locuința tradițională reabilitată cu astfel de materiale. Materialele utilizate adesea în restaurare sunt potrivite și pentru reabilitarea clădirilor vechi, neincluse în LMI.*

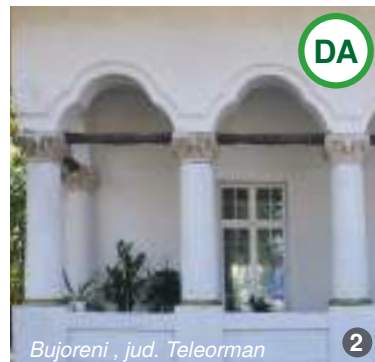
ASA DA: [1-7] Reabilitarea unei construcții tradiționale – vedere de ansamblu și detalii. Se remarcă tratarea pereților, păstrarea tâmplăriei originare, tratarea prispei. Prisma este un element adăugat cu ocazia reabilitării – deși ritmul stâlpilor și detaliile de realizare a prispei sunt contemporane, modul în care aceasta este realizată este în armonie cu construcția tradițională. Tratarea fațadei pentru extinderea unei anexe face ca noua construcție să se integreze organic în ansamblul gospodăriei. În general, toate materialele utilizate sunt cele tradiționale (lemn, țencuială, țiglă), tratate neutru și puse în operă în respect cu arhitectura construcțiilor vechi. Amenajarea interiorului, deși răspunde cerințelor contemporane de trai, păstrează ambianța unei locuințe tradiționale, iar contrastul între nou și vechi este echilibrat, rezultând o atmosferă agreabilă. [Gheorgheni, jud. Harghita; arh. Köllő Miklós]

ASA DA: [8, 9] Prin întreținerea permanentă, atentă și corectă a patrimoniului arhitectural al sec. XIX – începutul sec. XX, cu păstrarea componentelor arhitecturale autentice, construcțiile vechi pot fi locuite în continuare, în cele mai bune condiții de confort.

Bujoreni, jud. Teleorman

1

Bujoreni, jud. Teleorman

2

AȘA DA: [1, 2] Restaurarea construcțiilor vechi cu păstrarea elementelor originare (decorații, tâmplării), Bujoreni, jud. Teleorman.

Cetate, jud. Dolj

3

Cetate, jud. Dolj

4

Cetate, jud. Dolj

5

AȘA DA: [3-7] Conversie potcovărie în capelă privată, Cetate, jud. Dolj; arh. Alexandra Afrăsinei. „Construcția existentă, cu destinația inițială potcovărie, a suferit în timp o serie de degradări la nivel structural, care au condus la dispariția acoperișului și au afectat structura din zidărie portantă. Din volumul inițial al construcției [4] s-au menținut pereții portanți din cărămidă și grinzile din lemn masiv, care făceau parte din structura acoperișului”. Sursa: <http://www.uar-bna.ro/2014/proiecte/d/5/>

6

7

înainte de intervenție

8

după intervenție

9

— existent
— nou-construit

10

Recomandări

- A** Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
- **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

Pentru păstrarea în bune condiții a vechilor construcții este esențială prevenirea apariției infiltrării apei, prin întreținerea și repararea învelitorii și prin îndepărtarea eficientă a apelor pluviale și de infiltrație. O soluție eficientă o reprezintă realizarea unor trotuare perimetrale, cu panta de min. 8% și, eventual, realizarea unor drenuri la distanță de min. 1,5 m față de fundații (în partea mai înaltă a terenului, pentru construcțiile amplasate pe terenuri în pantă). Realizarea unor drenuri perimetrale implică o întreținere permanentă a acestora și o verificare periodică (la maxim 1 an sau după fiecare eveniment meteorologic important), colmatarea

Văcarea, jud. Argeș

11

AȘA DA: [8-11] Reabilitarea unei construcții a cărei arhitectură fusese alterată anterior intervenției: au fost înlăturate elementele parazitare; au fost păstrate aceleași materiale pentru învelitoare și pereți, iar tâmplăriile vechi au fost reparate. Planul este unul tipic pentru construcțiile tradiționale, cu încăperea centrală (tinda) și două camere în lateral, dispuse în lungul prispei. Baia este amenajată în încăperea centrală, fără intervenții majore în configurarea planului. [Văcarea, jud. Argeș; arh. Mihai Duțescu]

AȘA DA: [1-8] Chiar și fără o valoare arhitecturală apreciabilă, fondul construit existent reprezintă o resursă ce nu poate fi neglijată, atât în zonele rurale, cât și în orașe. Reutilizarea construcțiilor existente are implicații nu doar economice, prin reducerea costurilor de investiție implicate de demolarea, îndepărtarea și depozitarea deșeurilor sau prin economisirea unor cantități importante de materiale de construcții, dar și implicații majore asupra mediului, prin reducerea cantității de deșeuri rezultate și a „costurilor” adiacente ale industriei construcțiilor – energia consumată pentru producerea și transportul materialelor de construcții. Vezi și cap. 6.6.

Exemple de recuperare a unor clădiri fără o valoare arhitecturală evidentă:

[1-5] Dotări comunitare (cabine medicale și farmacie) în clădirea unei foste CAP. Circulația exterioră cu pergola din lemn prin intermediul căreia se realizează accesul în diversele spații ale clădirii completează compoziția arhitecturală a volumului printr-un element care adaptează clădirea agro-industrială la scara umană. Preutești, jud. Suceava; proiect: AGD Suceava.

[6-8] Dotări comunitare (ateliere protejate) în clădirile unei foste unități militare. Mediaș, jud. Sibiu, arh. Adrian Pop, arh. Anca Maria Pop, arh. Adrian Sabău.

sau nefuncționarea corectă a acestora poate aduce grave prejudicii fundațiilor construcției. Este importantă, de asemenea, prevenirea stropirii pereților de apa de ploaie (vezi și cap. 6.3).

- O degradare importantă a construcțiilor vechi poate fi determinată de tasarea inegală a terenului (în special în cazul terenurilor argiloase din zona joasă de câmpie, cu o umiditate mai ridicată). Acest fenomen poate provoca crăpături de mari dimensiuni în pereții din cărămidă, în unele cazuri cu prăbușiri ale unor porțiuni de perete sau ale unor elemente constructive (stâlpi, arce). Chiar și în aceste situații, construcțiile vechi pot fi recuperate, iar soluțiile presupun, în general, realizarea unui sprijin sub fundațiile existente (subzidire), consolidări ale suprastructurii, urmată de repararea porțiunilor degradate.

Cetate, jud. Dolj

Cetate, jud. Dolj

ASA DA: [1-2] Malul Dunării are un potențial ridicat pentru dezvoltarea turismului (cu componente de loisir, cultural, sportiv, gastronomic etc.), de care ar putea profita toate localitățile adiacente cursului fluviului. Un bun exemplu pentru punerea în valoare a acestui potențial îl reprezintă „Portul cultural Cetate”, Cetate, jud. Dolj.

- Toate construcțiile vechi pot fi salvate și reabilite cu succes prin măsuri de consolidare adecvate, sub îndrumarea unor specialiști cu experiență în intervenții asupra construcțiilor existente și chiar în restaurarea monumentelor istorice, așa cum s-a precizat mai sus. Se recomandă a utiliza materiale și modificările aduse vechilor construcții (tradiționale sau mai recente) să fie realizate cu aceleași tipuri de materiale ca și cele existente fără a utiliza materiale de construcție cu rezistență mult mai mare (de exemplu, tencuieli pe bază de ciment) și cu comportament diferit față de materialele tradiționale, din punct de vedere al transferului termic sau al permeabilității la vapori (de exemplu, cămășuirea cu beton sau izolarea termică cu polistiren a caselor din paie). Datorită etanșeității acestor materiale, vaporii de apă care migrează în pereți

(antrenați prin transfer termic sau prin capilaritate) condensează în interiorul pereților sau la suprafața acestora, ceea ce va duce în timp la formarea igrasiei, la degradarea elementelor de lemn și, ulterior, a întregului perete. La pereții din pământ bățut, chirpici sau paie nu este necesară termoizolarea și este contraindicată încercarea de a adopta soluții care conduc la împiedicarea transferului vaporilor.

- Este recomandat ca sporirea eficienței izolării termice a construcțiilor vechi să fie făcută cu materiale și soluții cât mai aproape de cele naturale și care modifică în cât mai mică măsură arhitectura vechii clădiri: tencuieli termoizolante, dublarea tâmplărilor existente prin amplasarea unor tâmplări noi la interior, izolarea la partea de interior a pereților (în special la construcțiile care au decorații pe fațade). Datorită incompatibilității acestor materiale cu sistemele constructive tradiționale și datorită impactului negativ asupra mediului, nu se recomandă utilizarea materialelor izolatoare pe bază de polimeri (polistiren expandat sau extrudat, poliuretan rigid, plăci izolatoare din spumă fenolică). Sunt recomandate în special materialele izolatoare derivate din produse naturale (care au la bază celuloză, lemn, plută, lână, cânepă) sau din surse minerale (vată minerală, vată de sticlă). Se va acorda o atenție sporită detaliilor de realizare, la prevenirea eventualelor punți termice, la schimbarea de plan și îmbinarea cu tâmplăriile și la punerea în operă.

- Nu se recomandă utilizarea unor materiale care nu sunt specifice zonei sau a căror imagine contrastează cu cea a materialelor tradiționale: de exemplu, tabla cutată sau profilată pentru a imita țigla, tencuielile texturate contemporane (care pot fi găsite

în oferta producătorilor de materiale de construcție la scară industrială), placările sau închiderile cu panouri din materiale plastice (polycarbonat) etc. Acestea contrastează în mod supărător cu materialele tradiționale, iar utilizarea lor scade valoarea arhitecturală a vechilor construcții.

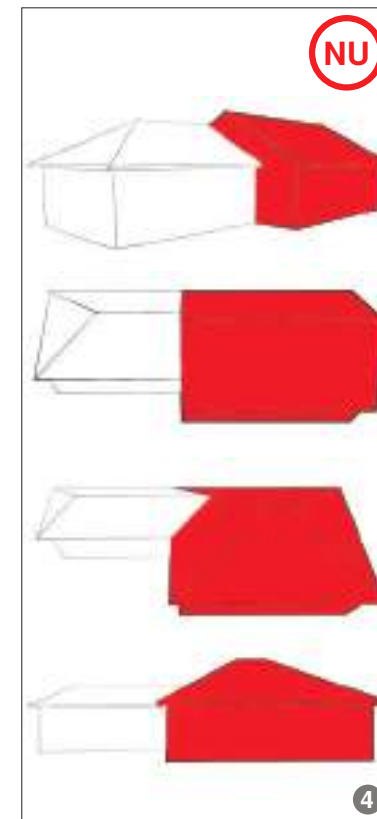
- Panta și configurația acoperișului construcțiilor care datează de la sfârșitul sec. XIX și din prima jumătate a sec. XX nu permit în general amenajarea unor mansarde. În cazul construcțiilor al căror pod nu permite mansardarea fără modificări ale configurației acoperișului, se recomandă ca podul caselor vechi să fie păstrat în aceeași configurație și ca spațiu de depozitare (acesta fiind util ca tampon termic, atât vara, cât și iarna), iar extinderea spațiului util al acestor construcții să se facă într-un mod cât mai discret, în partea din spate a construcției (eventual printr-un volum separat, articulat de clădirea veche printr-o legătură discretă, care să nu fie vizibilă din spațiul public). De asemenea, se recomandă ca extinderea construcțiilor existente să se facă în partea din spate a terenului, prin volume care nu sunt cu mult mai mari decât cel care urmează a fi extins și, în măsura în care este posibil, păstrând aceeași configurație volumetrică cu a construcției vechi, astfel încât noile volume care compun extinderea să fie o prezență discretă, subordonată arhitecturii tradiționale.

- Se recomandă păstrarea, repararea și întreținerea vechilor tâmplării, dublarea tâmplăriei cu una dispusă la interior și, dacă este necesar, creșterea etanșeității tâmplărilor vechi cu garnituri dispuse la contactul dintre elementele fixe și mobile. Nu se recomandă mărirea suprafețelor vitrate pe fațadele vechilor case, ci găsirea unor soluții care să nu

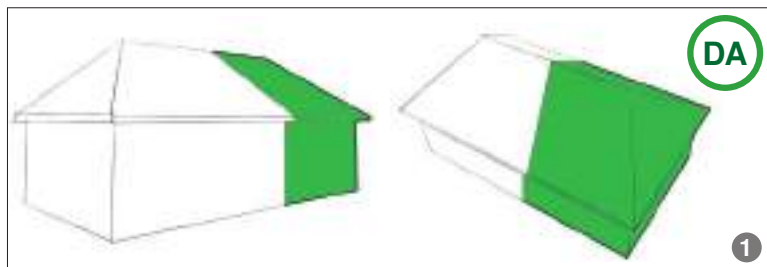

afecteze arhitectura vechilor clădiri.

- Cu ocazia renovărilor construcțiilor vechi se va urmări păstrarea decorațiilor originale, autentice, ale clădirii și repararea – nu înlocuirea – acestora. Lipsa decorațiilor sărăcește mult valoarea arhitecturală și ambientală a construcțiilor vechi, iar decorații noi, mai ales când sunt realizate din alte materiale decât cele originale (polistiren, rășini etc.) denaturează arhitectura vechii clădiri, prin eliminarea unor elemente autentice, dar și prin desenul rigid al elementelor prefabricate și, eventual, prin alterarea coerenței ansamblului dată de modificarea elementelor de decor.

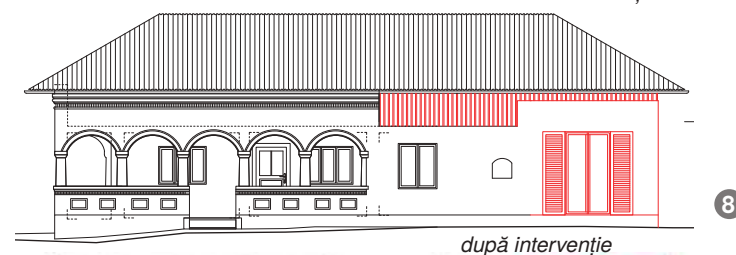
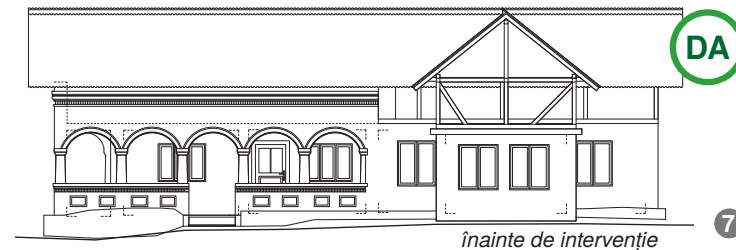
ASA NU: [3, 4] Nu este recomandată extinderea construcțiilor cu volume care să depășească gabaritele celor existente. Se recomandă ca extinderea cu volume de dimensiuni sporite să fie realizată prin volume detașate, „articulate” de cele existente prin intermediul unor volume de dimensiuni reduse (vezi exemplele alăturate).

AȘA DA: [1, 2-6, 7-11] Se recomandă ca extinderea construcțiilor existente să se facă în partea din spate, prin volume mai mici sau egale cu cele care urmează a fi extinse și, în măsura în care este posibil, păstrând aceeași configurație volumetrică cu cea a construcției vechi.

AȘA DA: [2-6] Extinderea unei locuințe tradiționale în prelungirea volumului existent al casei, păstrând dimensiunile și proporțiile vechii clădiri, fără a imita arhitectura tradițională. Cârpiniș, jud. Brașov, arh. Remus Hârșan: înainte de intervenție [2], după intervenție [3-6].

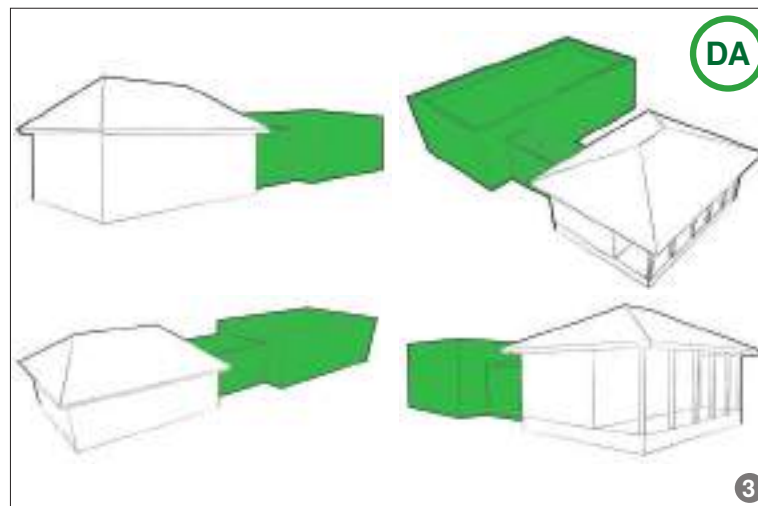
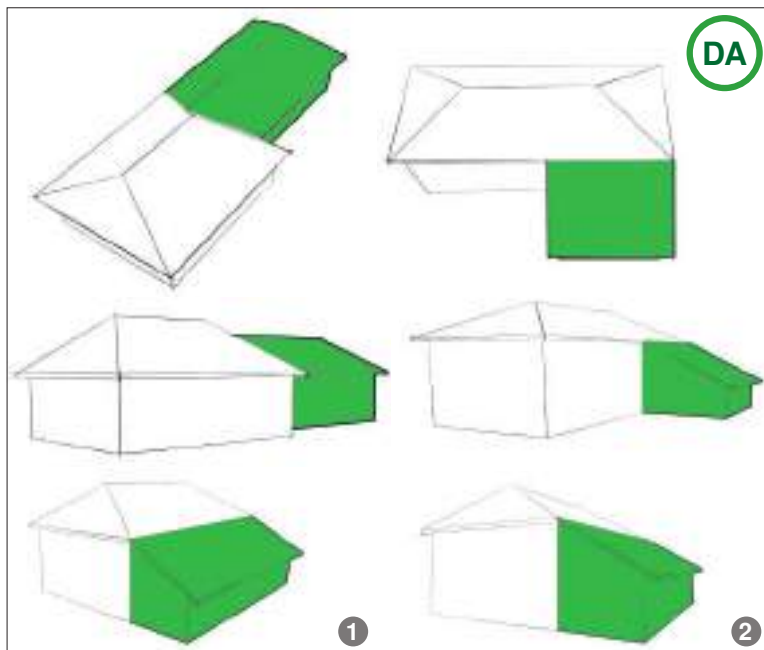

— existent

— nou-construit

AȘA DA: [7-12] Reabilitarea și extinderea unei locuințe: proiectul include îndepărtarea intervențiilor recente (acoperișul în două ape și extinderea aleatorie a volumului) [7, 10], realizarea unui acoperiș în patru ape și a unei extinderi care se încadrează firesc în volumul inițial al locuinței [8, 9]. Extinderea (realizată din cărămidă recuperată) [12] este în partea din spate a construcției, păstrând configurația volumetrică a vechii clădiri, iar tâmplăriile vechi au fost reparate. Baia este amenajată în încăperea centrală (tindă), fără intervenții majore în configurarea planului vechii locuințe [9]. Mihăești, jud. Argeș; arh. Dragoș Dordea.

ASA DA: [1-9] Se recomandă ca extinderea construcțiilor existente să se facă în partea din spate (mai puțin vizibilă din spațiul public), prin volume mai mici sau egale cu cele care urmează a fi extinse [1, 2, 4-6] sau prin volume articulate [3, 7-9] și, în măsura în care este posibil, păstrând aceeași configurație volumetrică cu a construcției vechi.

• În aceeași măsură nu se recomandă completarea vechilor decorații degradate sau lipsă cu profile sau decorații aplicate din polistiren ori rășini. Profilele și elementele decorative prefabricate existente în comerț nu corespund din punct de vedere estetic și ca referință culturală elementelor decorative ale caselor tradiționale, ele sunt destinate în general unui alt mediu cultural: acela al arhitecturii coloniale nord-americane. În plus, realizarea decorațiilor vechi, pe lângă deosebiri ale desenului și compoziției, are proprietatea de a crea o suprafață „vibrată” prin manualitatea execuției. Muchiile și desenul riguros geometric al profilurilor din polistiren creează o imagine străină de cea a arhitecturii vechi, caracterizată de estetica suprafețelor executate manual. Se recomandă, în cazul reparațiilor sau când este necesară refacerea decorației sau a unor porțiuni din aceasta, să fie utilizată tehnica tradițională – respectiv modelarea în tencuială pe bază de var (modelare manuală sau cu șabloane, profile trase etc.). ■

ASA DA: [4-6] Reabilitarea și extinderea unei construcții tradiționale cu un volum cu o arhitectură contemporană: noul volum, cu structura din lemn, este dispus în partea din spate a construcției, pentru a nu fi perceput din spațiul public ca un element dominant al compoziției. Acesta se înscrie în gabaritul construcției vechi și este configurat astfel încât să fie păstrat un arbore existent, care contribuie la modul discret în care intervenția este inserată în contextul tradițional. [Ciumani, jud. Harghita; arh. Nagy Árpád]

ASA DA: [7-9] Reabilitare și extinderea unei construcții cu un volum cu o arhitectură contemporană, detașat de cel vechi: volumul nou-construit nu creează un contrast puternic cu construcțiile existente: prin simplitatea volumului detașat de cel vechi, materialele utilizate, tratate neutru și prin textura și culorile în armonie cu arhitectura veche. [Gheorgheni, jud. Harghita; arh. Köllő Miklós]

— existent

— nou-construit

6 ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE

6.1 Acoperișul

Specific local

Locuința:

- acoperiș în patru ape, cu panta lină (cca 20-30°); șarpanta este din lemn, iar podul casei nu este locuit (este utilizat pentru depozitare);
- cel mai frecvent învelitoarea este din țiglă ceramică (mai rar din olane) și tablă plană fâltuită; în trecut era utilizată șița, șindrila; în vechime paie, trestie;
- uneori, pentru iluminarea și venti-

larea spațiului podului se realizau lucarne de mici dimensiuni (una sau două, dispuse în axul de simetrie sau simetric, în general pe fațada principală – sud);

- streșinile pot fi mici sau evazate (de regulă, cca 60 cm);
- streășina poate fi deschisă sau înfundată; grinzile sau căpriorii acoperișului sunt de regulă în consolă și pot avea decorații cioplite, fiind fasonați mecanic sau manual;
- pазia este de obicei decorată [1, 5, 6, 8, 12-15];

- de multe ori în prelungirea locuinței, în lateral (pe latura scurtă) sau pe latura de nord se realizează polata, prin prelungirea acoperișului până aproape de nivelul solului..

Construcțiile-anexă:

- construcțiile-anexă sunt concentrate sub același acoperiș sau construite ca volume independente;
- acoperișul este în patru ape sau în două ape, cu fronton; șarpanta este din lemn, iar învelitoarea din tablă plană fâltuită, țiglă, șiță, șindrila, în trecut paie, trestie, cu panta adaptată materialului [4]; streășina este de obicei deschisă; rar pot exista decorații

ale paziei și ale altor elemente din lemn, similare locuinței.

Materiale pentru învelitoare:

■ la construcțiile tradiționale:

- șiță sau șindrila; aceasta era executată de meșterii locali, din lemn de de stejtar sau fag, gârniță și salcie sau era adusă de la munte (de obicei din lemn de brad); în vechime: trestie sau papură, paie (puse cu furca sau în snopi) sau maldăre de coceni (tulpini de porumb) fixate contra vântului cu prăjini din lemn sau nuiiele;

■ la construcțiile mai recente:

- în prima jumătate a sec. XX – se utiliza țigla solzi, făcută manual de

[1-16] Acoperișul în patru ape are învelitoarea din țiglă ceramică (solzi sau profilată) cu coame din olane, streășină înfundată și pazii decorate din lemn [1, 12-16]. Învelitoarea din tablă plană fâltuită este de dată mai recentă – cu o greutate redusă în comparație cu țigla ceramică, materialul răspunde bine condițiilor climatice (cu condiția realizării unui pod ventilat) și tipului de arhitectură din zona de sud a țării și permite modelarea pe suprafețe diverse (turle de biserici sau elemente arhitecturale) [3, 5, 8, 10 și 2, 3, 7, 9-11/59]. Lucarnele sunt de mici dimensiuni, iar coșul pentru evacuarea fumului poate fi din cărămidă sau tencuit [1, 3, 6-9]. La construcțiile-anexă acoperișul este uneori în două ape, iar învelitoarea din tablă plană sau țiglă ceramică [4].

[1-3] Indiferent de compoziția volumetrică și de materialul utilizat pentru învelitoare, acoperișul locuințelor este în patru ape.

AȘA DA: [4-6] Țigla ceramică solzi [4] și presată / profilată [5, 6] și tabla plană fălțuită [7] sunt frecvent utilizate ca materiale pentru învelitoare în zona de câmpie.

AȘA NU: [8] Plăcile ondulate din azbociment – un material de construcție nociv pentru sănătate și pentru mediu – au fost utilizate în a doua jumătate a sec. XX. Vezi și Anexa 2.

meșteri olari din localități învecinate; mai recent: țigla profilată, produsă industrial, în fabricile de la Jimbolia, Turda, Cărbunari; la coamă și la colțuri (muchii) se montau olane;

- după 1900: tablă plană galvanizată, montată cu falțuri simple sau duble.

La construcțiile realizate sau reabilitate în a doua jumătate a sec. XX (în special la clădirile-anexe, dar uneori și la locuințe) au fost utilizate adesea panouri de azbociment (panouri ondulate [→8]). Ulterior s-a dovedit că azbestul – material component al azbocimentului, care asigură proprietățile pentru care acesta era apreciat: rezistența mecanică, la foc și la agenți chimici – este extrem de periculos pentru sănătatea oamenilor și pentru mediu. În prezent există o legislație la nivel european și național pentru eliminarea materialelor de construcție care au în componență azbestul, vezi în acest sens mai multe detalii în Anexa 2 – *Glosar de termeni*.

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

- Se recomandă păstrarea specificului zonei, cu acoperiș în patru sau în două ape (pentru construcțiile pentru care se adoptă modelul construcțiilor anexă), cu preluarea configurației, a pantei și a materialelor pentru învelitoare specifice construcțiilor tradiționale din zona unde sunt amplasate noile investiții.

- Toate materialele utilizate pentru structura acoperișurilor și învelitorii au nevoie de întreținere periodică. Conceperea și realizarea unor alcătuiți constructive corecte, cu materiale de calitate, compatibile, precum și urmărirea atentă a punerii în operă, împreună cu o întreținere periodică corectă din partea beneficiarului (utilizatorului), pot asigura o durată mare de viață a construcțiilor vechi și noi.

- Acoperișurile orizontale (terasă) nu sunt specifice zonei rurale și nu sunt potrivite din punct de vedere al exploatarei în timp și al adaptării la condițiile de climă. Ca și acoperișurile cu panta mare (specifice zonelor de deal și de munte), acestea pot crea o imagine contrastantă în ansamblul localității, dacă sunt încadrate într-un front cu construcții vechi.

- Pentru eficiența utilizării spațiilor

construite și evitarea extinderii construcțiilor se recomandă folosirea spațiului interior al acoperișului ca spațiu funcțional (mansardă), acolo unde înălțimea acestuia permite, dar fără a modifica panta sau configurația acoperișului.

Șarpanta. Se recomandă:

- realizarea șarpantei din lemn, cu implicarea meșterilor dulgheri din zonă;
- adaptarea structurii la forme care să se integreze în specific;
- tratarea elementelor din lemn (structurale sau de finisaj, din interior sau expuse temperurilor) în funcție de riscul expunerii la degradări: anticarii, antifungic, ignifug, hidrofug și antimucegai; tratamentele aplicate nu trebuie să modifice structura fizică a lemnului, culoarea, să nu fie toxice pentru mediu și oameni;
- evitarea placării elementelor din lemn cu materiale impermeabile la vaporii, care contribuie la apariția ciupercilor și a atacului biologic asupra lemnului (îmbrăcare în polistiren);
- păstrarea și repararea sau extinderea șarpantelor existente utilizând tehnici și îmbinări similare cu cele existente dacă sunt de calitate, prin implicarea meșterilor dulgheri din zonă; analiza atentă a pieselor din lemn ale șarpantei existente, care pot fi afectate de atac fungic și înlocuirea pieselor deteriorate cu elemente din lemn, din aceeași esență cu cele existente (dacă este posibil).

Forma, panta. Se recomandă:

- realizarea de acoperișuri cu șarpantă în patru ape cu pante line, specifice zonei;
- evitarea realizării de pante inegale la acoperiș sau acoperișuri într-o singură apă, evitarea realizării de calcane;
- în cazul construcțiilor din adâncimea terenului se admit și acoperișuri în două ape (care folosesc formele și proporțiile tradiționale ale construcțiilor anexă: hambare, grajduri);
- se va evita amplasarea construcțiilor cu acoperișuri în două ape și în special a timpanelor orientate către spațiul public;
- evitarea preluării modelelor pentru realizarea elementelor de decor și a celor din componența acoperișului, care provin sau sunt inspirate din alte zone etnografice sau din alte spații culturale (de exemplu: lucarne, decorații).

[9-11] Învelitoarea construcțiilor cu influențe urbane de la începutul sec. XX este de cele mai multe ori din tablă, iar volumul care marchează intrarea este acoperit cu solzi din tablă și are elemente de decor din același material. Păstrarea materialelor originare sau refacerea elementelor degradate sau a celor care lipsesc cu materiale de același tip este importantă pentru conservarea coerenței arhitecturale. De asemenea, este important ca lucrările de tinichigerie aferente unei asemenea construcții să fie realizate cu atenție, în spiritul elementelor autentice.

Învelitoarea – materiale, culori și elemente de decor. Se recomandă:

- utilizarea materialelor tradiționale: țigla ceramică, șifa sau șindrila, tabla plană fâltuită (se recomandă realizarea unei soluții cu strat de aer ventilat, în special în cazul în care se utilizează podul sau acesta este izolat suplimentar la nivelul învelitorii), cu asigurarea hidroizolației cu membrane compatibile cu materialul ales;
- nu este recomandată folosirea tablei profilate, a tablei ondulate sau cutate, a membranelor bituminoase – acestea conduc la o imagine a volumului care este în dezacord cu cea tradițională;
- folosirea materialelor și a soluțiilor care previn acumularea vaporilor și favorizează un climat interior optim; asigurarea hidroizolației și termoizolației acoperișurilor cu materiale naturale,
- o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum și lucarnelor, la racordul suprafețelor aflate în planuri diferite (la muchii, coame și dolii) și la racordul a două materiale sau cu alte elemente volumetrice din planul acoperișului;
- se va evita utilizarea învelitorilor din tablă cutată sau ondulată și din tablă zincată care reflectă puternic razele soarelui; se recomandă alegerea unor culori și nuanțe cât mai naturale sau neutre; evitarea culorilor stridente pentru materialele de învelitoare (albastru, roșu etc.).

Luminatoare, ventilare, elemente aferente instalațiilor. Se recomandă:

- elementele de iluminare și umbrirea acestora să fie realizate din materiale și culori similare cu cele ale învelitorii (în general – materiale și culori naturale);
- elementele de iluminare (lucarne de mari dimensiuni, luminatoare, ferestre în planul acoperișului) să fie pe cât posibil orientate spre interiorul lotului, astfel încât la nivelul străzii să se păstreze o imagine coerentă, apropiată de cea tradițională, fără modificări ale volumetriei, pantei și materialelor acoperișului.
- în cazul adoptării unor soluții pentru sporirea eficienței energetice a instalațiilor sau amenajărilor (panouri solare sau fotovoltaice, instalații eoliene, centrale termice sau instalații pentru producerea sau stocarea energiei electrice, coșuri de fum) se recomandă evitarea amplasării către stradă și/sau integrarea acestora în volumele construite;

- se recomandă, în măsura în care este posibil, montarea panourilor solare termice sau fotovoltaice în planul acoperișului sau integrarea acestora în arhitectura clădirilor noi;
- se va evita amplasarea unor instalații tehnologice sau tehnice în zonele care sunt percepute din spațiul

public (antene TV pentru satelit, alte instalații necesare investiției);

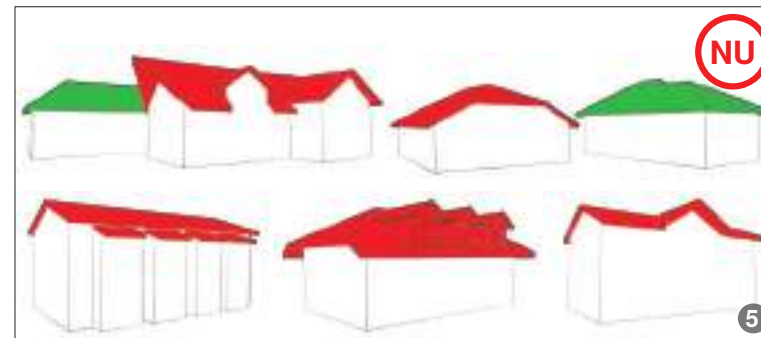
- realizarea sistemelor de colectare și scurgere a apei din materiale, în culori care să nu contrasteze cu restul elementelor construcției sau amplasarea cât mai discretă (ideal mascate prin soluții de detaliu). ■

ASA DA: [1] Acoperișul în patru ape, chiar și la construcțiile mai înalte, contribuie substanțial la integrarea noilor clădiri în imaginea satului de câmpie.

ASA NU: [2-4] Configurarea acoperișurilor în două ape, cu ruperi de pantă sau pante abrupte sau cu frontoane orientate către stradă, contrastează cu imaginea construcțiilor tradiționale, cu acoperișuri în patru ape, cu pante puțin abrupte.

ASA NU: [5-9] Configurarea acoperișurilor în două ape, cu forme atipice, cu ruperi de pantă, cu pantele decalate, frontoane sau lucarne de mari dimensiuni contrastează cu imaginea construcțiilor tradiționale, cu acoperișuri în patru ape, cu pante egale și puțin abrupte.

AȘA DA: [1-4] Pentru conservarea unei imagini coerente a localității este importantă preluarea configurației acoperișurilor tradiționale: acoperiș în patru ape, cu pante line. De asemenea, materialele utilizate pentru învelitoare și detaliile constructive joacă un rol important în păstrarea calităților și autenticității arhitecturii din zona de câmpie a Munteniei.

AȘA NU: [5-11] Nu se recomandă utilizarea tablei profilate care imită țigla [5, 10] sau a tablei cutate [7] pentru a înlocui învelitoarea din țiglă ceramică. Nu este recomandată înlocuirea învelitorii vechi sau utilizarea la construcțiile noi a unor materiale nepotrivite pentru învelitoare: tablă galvanizată strălucitoare [6], tablă cutată [7], tablă profilată care imită țigla ceramică [5, 10] sau utilizarea a două tipuri de materiale [7]. Configurarea acoperișurilor, evitarea unor pante abrupte și realizarea detaliilor constructive ale acoperișului au un rol esențial în păstrarea caracterului localităților tradiționale și în configurarea unei arhitecturi care se încadrează în specificul local.

AȘA NU: [12-14] Culoarea materialelor utilizate pentru învelitoare sunt în aceeași măsură importante pentru integrarea construcțiilor în mediul rural. Culoarea străine de cele ale materialelor naturale utilizate pentru învelitoare (gri pentru șită și tablă, cărămiziu pentru învelitorile ceramice) nu sunt potrivite pentru zonele rurale (de exemplu, tabla albastră, galbenă sau roșie sau învelitorile din șindrilă bituminoasă verde etc.). De asemenea, utilizarea mai multor culori pe acoperiș este contraindicată.

AȘA DA: [15] Montarea unor protecții pentru zăpadă și colectarea apelor pluviale prin igheaburi și burlane, în culori neutre. În prima jumătate a sec. XX, detaliile acestora erau atent lucrate și aveau adesea elemente de decor.

6.2 Pereții

Specific local

Sisteme tradiționale, prin calitatea materialelor naturale și lipsa de etanșeitate a închiderilor, permit transferul termic și circulația vaporilor între interior și exterior, fără riscul apariției condensului în interiorul peretelui sau la suprafața acestuia. Majoritatea sistemelor tradiționale sunt însă vulnerabile la umiditate și foc și necesită reparații și întreținere periodică. Toate construcțiile tradiționale erau reparate și întreținute periodic: prin înlocuirea elementelor degradate (de exemplu, înlocuirea învelitorii), reparații anuale ale tencuielilor din lut și văruierea o dată sau de două ori pe an.

În trecut, pereții celor mai multe construcții din zona de câmpie erau realizați din pământ bătut în cofraje din lemn, paiantă (structură mixtă din lemn și pământ), chirpici, atât pentru locuințe, cât și pentru construcțiile anexă. Construcțiile destinate depozitării recoltelor (hambare sau pătule) aveau, adesea, structura și închiderile din lemn. Conacele erau construite aproape în exclusivitate din zidărie de cărămidă. La sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, construcțiile din cărămidă au început să fie din ce în ce mai răspândite, inclusiv în cazul locuințelor țărănești sau al clădirilor anexă. Începând cu perioada interbelică și în special din a doua jumătate a sec. XX sunt realizate structuri mixte din cărămidă cu fundații, stâlpi și grinzi din beton armat. În ultima perioadă, structura din beton armat cu umplutură din BCA a devenit cel mai răspândit sistem constructiv, datorită materialelor de construcție ieftine și rapidității execuției, datorate dimensiunilor mari ale blocurilor de BCA, spre deosebire de cele din cărămidă. Acest sistem constructiv prezintă dezavantajul unei izolări termice precare, din cauza valorii ridicate a indicelui de transfer termic al acestor materiale de construcție, fiind necesară dublarea pereților cu alte materiale care să reducă pierderile de căldură. Polistirenul este cel mai la îndemână material de construcție folosit pentru creșterea eficienței termice a acestui sistem constructiv, fiind utilizat recent din ce în ce mai des și pentru sporirea calităților termice ale sistemelor constructive tradiționale. Utilizarea polistirenului pentru dublarea pereților din materiale de construcție sensibile la umiditate (lemn, pământ, cărămidă) conduce în timp la degradarea acestora (vezi și capitolele 4 și 7).

Locuințe și construcții publice

■ Sisteme constructive tradiționale:

- pământ bătut cu maiul (ziduri de cca 40 cm), la majoritatea caselor din trecut;
- mai rar, în trecut, pereți din bărne de lemn, rotunde sau cioplite, montate între stâlpi înfipti în pământ („bondoci”); pereții erau lăsați aparenti sau „se cercuiau” cu șipci de salcâm sau brad montate oblic și se tencuiau; acest sistem constructiv se întâlnește încă la casele construite în partea de nord a zonei, la deal sau la munte;
- pereți din împletituri de nuiele cu vâlătuci din pământ și paie („pereți de grădele”) – în special înainte de 1910;
- paiantă (pereți „de cranț” sau „de lănuială”): stâlpi bătuți în pământ la interval de 0,75 - 1 m, de o parte și de alta se montau șipci din lemn la 20-25 cm („cranțuri”), între ele se umplea cu pământ amestecat cu paie; pereții erau tencuiți cu pământ amestecat cu pleavă;
- ciamur (amestec din pământ argilinos cu apă și paie tocate) bătut în tipare (ziduri de cca 40 cm grosime);
- chirpici (ciamur pus în tipare, de 20 × 20 × 40 cm, uscat la soare);
- după anii '20-'30 ai sec. XX – zidărie din cărămidă, uneori cu stâlpi sau elemente din beton armat (în special din a doua jumătate a sec. XX).

● Tratarea suprafeței pereților (paramentului) la sistemele constructive menționate anterior:

- pereții erau realizați cu tencuială din pământ sau tencuială de var, apoi văruiți; culoarea pereților clădirilor tradiționale era întotdeauna alb, fără marcarea prin culoare a elementelor de decor din tencuială;
- sunt prezente uneori elemente de decor modelate manual, cu șabloane, în tehnica *sgraffito* sau profile trase (în

special la construcții edificate la începutul sec. XX; în unele zone până în zilele noastre).

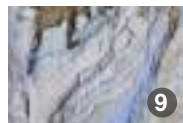
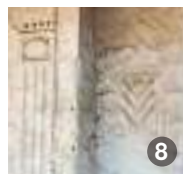
■ Construcțiile recente:

- sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX: pereții sunt finisați în culori pastelate de crem-bej, fără a se crea contraste pe fațade pentru marcarea elementelor de decor; tencuielile sunt, în general, netexturate;
- după 1945: construcții din cărămidă și beton, cu stâlpii prispei din beton armat, cu arce din beton și zidărie, cu tencuieli exterioare șprîțuite, în culori variate, pastelate, decorate cu profilaturi și ancadrame;
- la unele construcții mai recente,

inspirate din arhitectura urbană (în perioada interbelică sau, în unele zone, după 1950), pereții interiori ai prispei deschise sau închise („pe sală” sau în marchiză) puteau fi pictați cu decoruri imprimate cu șabloane sau cu rola (cu motive florale sau geometrice) ori cu picturi naive reprezentând, în general, scene din natură sau animale sălbatice.

● Culori și elemente de decor:

- culoare tradițională este alb (var aplicat pe tencuieli de pământ);
- la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, pereții erau acoperiți cu tencuială de var sau argilă, iar culorile utilizate erau într-o gamă restrânsă (crem, ocru, bej);

[1-6] Pereții construcțiilor tradiționale (alcătuire): **pământ bătut** [1], suprafața peretelui netencuit: se pot observa straturile succesive prin care s-a realizat zidul; **bărne de lemn „cercuite” și tencuite** [3, 5]; straturi succesive [3], bărne de lemn cioplite (stânga), cercuială acoperită parțial de tencuială (dreapta) și tencuială cu decorații (dreapta sus) [5]; **chirpici cu mortar de argilă** [2], văzut în secțiune; **paiantă** [4], înainte de aplicarea ultimului strat (tencuiala din pământ și zugrăveală); **cărămidă** [6], perete netencuit.

[7-17] Pereții construcțiilor tradiționale după finisare: se observă imperfecțiunea muchiilor și a suprafețelor [10, 11]. Pereții tencuiți ai clădirilor tradiționale (locuințe sau construcții-anexă) erau văruiți: straturi succesive de var la o casă tradițională [9]. Decorațiile sunt realizate din tencuială modelată în relief; acestea pot fi sau nu diferențiate prin culoare. [7, 8, 11-17]

1

6

11

18

DA

24

2

7

12

19

25

3

8

13

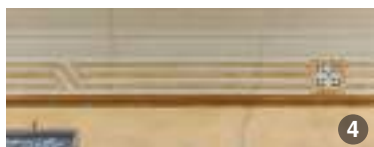
14

20

26

4

5

9

15

16

21

27

5

10

17

22

28

23

[1-12] La clădirile de la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX, de regulă pereții erau tencuiți cu tencuială netexturată, iar culorile fațadelor se mențineau într-o gamă restrânsă (crem-bej); fără diferențieri ale culorii ornamentelor [2, 3, 5-7, 10] sau sau cu contraste minime pentru accentuarea decorului [1, 4, 9, 11, 12].

[13-26] La clădirile din a doua jumătate a sec. XX fațadele sunt tratate în culori pastelate sau cu tonuri mai saturate, uneori cu accentuarea elementelor de decor prin diferențe de culoare puțin contrastante.

AȘA DA: [1-26 și 10-17/62] Culorile prezentate mai sus sunt recomandate și pentru construcțiile noi.

• pentru casele mai noi s-au realizat tencuieli de var hidraulic sau de var cu ciment, uneori texturate (șprițuite), în culori variate, pastelate, cu elemente de decor (profile sau ornamente pe fațade) marcate prin culoare; culori predominante: pastelate sau nesaturate (culori stinse): galben pai, vernil, gri, ocru, oliv, crem, alb cu nuanțe albastre, diverse nuanțe pastelate de verde și albastru, albastru siniliu etc.

Construcțiile-anexă și clădiri cu caracter industrial

- pereții sunt în general din lemn, cu închideri opace sau traforate, din stîngii de lemn dispuse de regulă în diagonală sau din nuiile împletite; lemnul este păstrat natur sau tratat împotriva umidității (cu ulei ars, păcură);
- pereții pot fi din chirpici, paianță sau cărămidă, tencuiți și finisați cu var alb, similar locuințelor.

1

4

2

5

3

6

DA

Vela, jud. Dolj

7

8

11

12

9

13

14

10

15

[1-15] Pereții construcțiilor anexă sunt din lemn aparent, netratat [1-5, 8-16] sau tencuiți [6, 9]. Lemnul este netratat, mai rar vopsit în culori naturale, cu tonuri neutre (gri, verde).

AȘA DA: Paramentul construcțiilor anexă pot fi o sursă de inspirație pentru arhitectura contemporană – locuință cu parament din lemn aparent [7].

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

Principii și recomandări privind utilizarea materialelor de construcție pentru pereți și finisajele paramentului:

- Pentru finisajele exterioare ale noilor construcții se recomandă utilizarea soluțiilor și materialelor de construcție tradiționale (tencuială, lemn, cărămidă).
- Se va opta pentru materiale sau culori care nu contrastează cu imaginea tradițională,
- Este inoportună utilizarea unor materiale stridente prin textură sau culoare (suprafețe cu luciu sau care

reflectă lumina, care au contraste puternice și muchii ascuțite).

- Se va evita utilizarea tencuielilor decorative texturate contemporane, cu texturi cu relief pronunțat și culori saturate și crearea unor contraste pe fațade pentru marcarea elementelor de decor sau a elementelor de construcție (goluri, colțuri).
- Se recomandă utilizarea culorii alb (culoarea tradițională pentru construcțiile din mediul rural) sau a unor culori naturale în tonuri nesaturate, a culorilor naturale pastelate, puțin contrastante.
- Este neadecvată utilizarea unor culori stridente sau contrastante (de ex.: roz, ciclamen, violet, portocaliu, roșu ș.a.).
- Nu se recomandă utilizarea mai

multor culori pe o fațadă sau pe fațadele aceleiași clădiri, cu excepția situațiilor în care există decorații care se dorește a fi puse în valoare prin culoare. Acest lucru se poate face prin utilizarea unor culori tradiționale, neutre, armonizate, care nu creează contraste puternice cu coloritul peretelui de fundal (albastru sau albastru-verzui).

- Pe fațade nu se vor crea desene, nu se vor marca muchii, diverse elemente arhitecturale sau schimbări de plan cu diferențe de culoare.
- Fațadele nu vor fi placate cu faianță sau gresie, lambriuri sau alte placaje din diverse materiale (de exemplu, din material plastic sau tablă) sau cu placaje din diverse materiale care imită aparența unui material natural. ■

6.3 Soclul

Specific local

Pentru sisteme constructive tradiționale (pământ bătut, ciamur, chirpici, paiantă) s-au realizat fundații din pământ bătătorit, bolovani sau bărne din lemn; construcțiile mai noi au fundații din cărămidă, iar cele mai recente, din beton armat (fundații locale sau continui). [Pentru detalii privind tehnicile constructive și recomandări de consolidare la construcții existente, vezi cap. 4]

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

Pentru realizarea fundațiilor și tratarea soclului se recomandă:

- pentru păstrarea construcțiilor în

bune condiții, sunt necesare măsuri pentru evitarea stagnării apei în apropierea clădirilor, pentru prevenirea infiltrațiilor și împotriva stropirii soclului cu ape meteorice; în soluri cu umiditate în exces, se pot realiza drenuri în zonele cu risc de infiltrație a apei (în partea mai înaltă a terenului), la min. 1,5 m de fundații;

- la construcțiile noi: realizarea corectă a straturilor pentru ruperea capilarității și, acolo unde este cazul, a hidroizolațiilor;
- nu este recomandată crearea unui contrast între culoarea și textura fațadei și cea a soclului;
- pentru tratarea soclului construcțiilor noi se pot utiliza materiale naturale (precum piatră, mozaic, similipiatră), evitându-se căutarea unui aspect „rustic”; dacă se optează pentru placarea soclului cu piatră, aceasta va fi fasonată, cu suprafața plană; nu se recomandă placarea cu piatră spartă. ■

[11-13] Chiar dacă erau realizate din materiale diferite, clădirile vechi nu aveau marcat soclul prin diferențe de finisaje, texturi sau culoare.

AȘA DA: [13, 15] Tratarea soclului în culori neutre [13, 15]. Exemplu de detaliu de realizare a trotuarului perimetral pentru a împiedica stropirea soclului la construcții fără igheaburi și burlane [15]. Biserica spitalului de psihiatrie Voila, Câmpina, jud. Prahova, arh. Ana-Maria Goilav.

AȘA NU: [14, 16] Nu se recomandă crearea unui contrast între tencuiala fațadei și soclul [14]. Se va evita stagnarea apei și stropirea soclului [16].

AȘA NU: [1-10] În general, pentru orice tip de construcții, nu se recomandă utilizarea unor culori saturate sau stridente [1-7, 9, 10]. Utilizarea pereților-cortină sau a suprafețelor mari vitrate alterează substanțial imaginea zonelor rurale [8]. Pentru reabilitarea clădirilor, dar și pentru cele noi, sunt indicate culorile specifice zonei, în tonuri deschise (alb sau culori pastelate), similare celor de la p. 62-63.

5.4 Tâmplăria și golurile

Specific local

- Orientarea golurilor pe fațadă: orientarea golurilor este preponderent către sud, sau est și vest, foarte rar sunt ferestre spre nord, ușile de acces sunt amplasate pe fațada lungă (sud, cel mai frecvent; uneori există dublarea accesului pe fațada nord); accesul e amplasat de cele mai multe ori în axul fațadei,
- Tâmplăriile sunt de cele mai multe ori montate la exterior, uneori în planul fațadei,
- Geometrie și dimensiuni: ferestrele sunt în general într-un canat sau în două canate, simple sau duble, de dimensiuni relativ mici; uneori sunt ferestre mari, îngemănate câte două; forma este de regulă dreptunghiulară alungită, dispusă vertical, mai rar (în cazul ferestrelor îngemănate), rezultă goluri pătrate sau dispuse orizontal; la casele cu influențe urbane, golurile ferestrelor pot fi cu arc în plin cintru, trilobat, în acoladă sau turtit.
- Uși: accesul se face prin uși simple, mai rar la construcțiile mai noi, există uși duble. Ușile sunt din lemn, cu tăblii pline sau cu geam; uneori pot avea supralumină sau ferestre alipite, dispuse de-o parte și de alta a intrării.
- Ferestrele sunt cu un canat, cu două canate; perechi de ferestre, cu două canate; mai rar cu trei sau patru canate.
- Materiale:
 - tâmplăriile sunt realizate din lemn;
 - de cele mai multe ori ferestrele sunt împărțite cu șprosuri din baghete de lemn, profilate,
 - ușile sunt realizate dintr-un panou sau mai multe panouri, cu decorații ale elementelor care despart panourile sau cu panouri montate astfel încât crează un decor geometric (romburi sau pătrate).
- Tratarea suprafețelor, culori și decorații: lemnul este tratat aparent sau vopsit cu vopseli pe bază de ulei de in, în culori naturale sau tonuri mai închise decât tencuiala (în general cu tonuri naturale; nu sunt specifice culorile stridente – roșu intens, portocaliu, galben-citron etc.). Culorile predominante sunt: albastru, verde, gri, crem, vernil, maro, mai rar galben-muștar sau grenă (roșu închis, cu tentă maronie).
- Feronerie și grilaje: feronerie este metalică, tratată cu grund, vopsită negru sau în culoarea tâmplăriei; la locuințe

tâmplăriile nu sunt dublate de grilaje exterioare

- Sticla: geam simplu, clar.
- Soluții de umbrire și antiefracție: tradițional pentru locuințe nu există obloane sau sisteme de umbrire montate pe fațade; umbrirea se face prin configurarea volumelor (prispa) și cu ajutorul vegetației; soluțiile antiefracție la ferestre constau în montarea la interior, vertical, a unor drugi din metal. Pentru arhitectura din Câmpia Română nu sunt specifice obloanele și grilajele montate la exteriorul locuințelor,

[1-11; 1-4/59] În funcție de dimensiuni, ferestrele sunt simple sau împărțite în două sau trei canaturi. Pentru o iluminare mai bună se realizau ferestre alăturate, golurile de mari dimensiuni și/sau dispuse orizontal nu sunt caracteristice arhitecturii din sudul țării. La rândul lor, canatele ferestrelor sunt împărțite în ochiuri de geam mai mici, cu cercevele profilate. Înlocuirea acestor tâmplării cu unele formate dintr-unul sau două ochiuri de geam simple (eventual cu ramă din PVC) este una dintre cele mai frecvente alterări ale calităților arhitecturale ale construcțiilor vechi. Deoarece în general clădirile vechi au un singur rând de geamuri dispuse la exterior, tâmplăriile originare ale clădirilor pot fi menținute și reparate și dublate la interior cu o tâmplărie nouă cu geam termoizolant, salvându-se în acest fel un element definitoriu al arhitecturii fațadelor. Tâmplăria este vopsită în culori mai închise decât ale tencuiei sau cu culori similare cu aceasta. Combinarea a două culori pe fațadă (a tencuiei și a tâmplăriilor) nu este specifică zonei și nu este recomandată decât cu o atență alegere a unor culori puțin contrastante.

deși acestea pot fi întâlnite mai rar la construcțiile cu influențe urbane. Pentru alte funcțiuni, soluțiile antiefracție constau în montarea la uși și la ferestre, la partea exterioară, unor obloane din lemn sau a unor grilaje metalice mobile, vopsite în culoarea tâmplăriei.

Dimensiunile ferestrelor construcțiilor tradiționale nu mai corespund necesităților utilizării actuale a spațiilor, de aceea există în prezent tendința de a realiza goluri de dimensiuni mari, dimensiunile

și proporțiile acestora fiind mult diferite de cele tradiționale. Tradițional, suplimentarea suprafeței vitrate se realiza prin montarea a două ferestre îngemănate – se păstra, astfel, proporția tâmplărilor din lemn, chiar dacă golul era mai mare. În cazul în care se dorește realizarea unor suprafețe mari vitrate se recomandă ca acestea să fie mascate de alte elemente care să atenueze impactul vitrajelor de dimensiuni mari (dublarea cu elemente traforate, mascarea zonelor vizibile dinspre stradă cu

alte elemente sau orientarea lor către partea din spate a terenului). Ca rezultat al importurilor nefericite și al adoptării unor soluții pentru iluminarea unor spații – în special a celor cu geometrii diverse, care nu sunt caracteristice zonei, cum ar fi mansardele – în ultimele decenii au apărut goluri de dimensiuni și forme atipice, care nu se încadrează în specificul local și care creează contraste supărătoare atât la nivelul compoziției fațadelor, cât și al integrării clădirii respective în spațiul rural.

Recomandări

- A** Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
- **C** Construcții noi cu gabarit mare (> 250 mp)

Se recomandă realizarea tâmplărilor din lemn, cu profile și proporții cât mai apropiate de cele tradiționale. La construcțiile existente se recomandă evitarea înlocuirii tâmplărilor existente, iar în cazul în care acestea nu pot fi reparate se recomandă realizarea unor tâmplării din lemn, similare celor vechi. Tâmplăriile construcțiilor vechi pot fi reparate, iar etanșeitatea închiderilor îmbunătățită cu ajutorul unor garnituri montate pe profilele ferestrelor sau a tocurilor și prin dublarea tâmplărilor cu uși și ferestre montate la interior. Se recomandă apelarea la tehnici tradiționale și meșteșugari locali pentru repararea și realizarea tâmplăriei interioare și exterioare și pentru repararea și realizarea feroneriei și/sau a diverselor elemente decorative.

Recomandări pentru realizarea tâmplărilor

Orientare: este recomandată păstrarea specificului local, cu orientarea golurilor preponderent pe fațada sudică, pentru a beneficia de însorirea maximă în timpul iernii.

Geometrie și dimensiuni. Se recomandă:

- păstrarea formelor și a proporțiilor golurilor existente la construcțiile din localitate și evitarea suprafețelor vitrate de dimensiuni foarte mari, prin împărțirea suprafeței necesare iluminatului în mai multe ferestre;
- realizarea golurilor cu geometrie simplă (de preferință dreptunghi dispus pe verticală), excluzând golurile cu forme atipice (cerc, triunghi, romb, hexagon etc.).

Materiale. Se recomandă:

- realizarea tâmplărilor din lemn (masiv sau stratificat);
- se recomandă evitarea folosirii tâmplăriei din PVC, iar când aceasta este utilizată la construcțiile noi se recomandă evitarea celor cu folii autocollante care imită lemnul, deoarece profilele tâmplărilor din PVC sunt diferite de cele din lemn – o imitare a culorii și desenului specific lemnului nu este suficient pentru a compensa lipsa acestuia;
- În cazul reparării tâmplărilor vechi vor fi păstrate decorațiile existente,

[5-10] Geamlăcul este un element de arhitectură întâlnit în zonele din sudul țării din a doua jumătate a sec. XIX, atât la construcțiile din mediul urban, cât și la cele din mediul rural. Suprafața vitrată (de obicei cu ochiuri fixe) este montată pe un schelet din lemn sau metalic, iar parapetul este, de regulă, cu panouri din lemn. Adesea prispa și cerdacul caselor vechi sau nou-construite au fost închise în acest mod sau cu ferestre îngemănate, parapetul putând fi în acest caz din zidărie, ten-cuit. Caracteristice acestui element arhitectural sunt ochiurile de geam fixe și de mici dimensiuni, montate în profile cu secțiuni delicate, ritmate de elemente de susținere cu secțiuni mai mari – pentru a prelua acest model de realizare a zonelor mari vitrate este importantă păstrarea acestei caracteristici, panourile vitrate de mari dimensiuni, nedivizate, pereții-cortină sau alte tipuri de tratare a suprafețelor mari vitrate nu pot fi asimilate geamlăcurilor.

AȘA DA: [1-13] Ca și ferestrele, ușile sunt realizate din lemn, cu panouri opace sau cu vitraje în jumătatea superioară. [1-9] Pentru aportul suplimentar de lumină, ușile pot avea deasupra o fereastră de mici dimensiuni (supralumină), compoziția ansamblului tâmplăriei fiind unitară [1, 2, 4, 6-9]. Partea vitrată a ușilor de acces (în special în clădirile cu acces public) poate fi dublată de grilaje metalice care completează decorul tâmplăriei [1, 2, 4, 6, 8, 9]. La prăvălii, atât ușa de acces, cât și ferestrele pot fi dublate de obloane din lemn sau, mai rar, metalice. Acestea au o compoziție simplă, fără elemente de decor [6-10]. Tâmplăriile construcțiilor cu caracter industrial sunt în general realizate din profile metalice. În restaurarea sau conversia acestor construcții este recomandată păstrarea și reabilitarea acestor tâmplării – care pot fi dublate la interior, dacă este necesară o mai bună izolare termică a spațiului – tâmplăria jucând și în acest caz un rol important în coerența compozițională a fațadelor [vezi și ex. de la p. 53 și 55].

ASA NU: [1-15] Înlocuirea tâmplăriei vechilor construcții, în special a celor cu calitate arhitecturală, cu modele de tâmplărie contemporane, realizate din PVC – un material ieftin și de calitate inferioară – conduce la alterarea semnificativă a calității construcției și a compoziției coerente a fațadelor [1-10, 12-14]. Alterarea dimensiunilor gurilor și subîmpărțirii tâmplăriei afectează arhitectura fațadelor [1, 4, 6, 9, 10]. Montarea în gurile construcțiilor vechi de tâmplărie noi, fără împărțirea în canate a ferestrelor, are ca rezultat o imagine nefirească a fațadelor: chiar dacă dimensiunea golului nu este modificată, percepția compoziției fațadelor se schimbă [1-3, 5-10]. Nu este recomandată montarea rulourilor din plastic [12], cel puțin în cazul construcțiilor vechi, obloanele cu lamele din lemn fiind mult mai potrivite (vezi exemplele din pagina precedentă). Este contraindicată utilizarea geamului cu folii reflectorizante [2, 14], a sticlei bombate [15] sau realizarea unor goluri și tâmplărie cu forme atipice, cu geometrii și compoziții complicate, nespecifice zonei [11, 15].

acestea fiind un element important în compoziția plastică a arhitecturii vechi.

- Tocurile și cercevelele tâmplărilor tradiționale erau realizate din profile frezate, care creau o imaginea mai delicată a tâmplăriei. Se recomandă preluarea acestui tip de tratare a elementelor din care sunt alcătuite tâmplăriile (cu modele similare celor existente la tâmplăriile din zona în care se inserează funcțiunea), atât pentru repararea celor vechi, cât și pentru cele noi din lemn.

Tratarea suprafețelor, culori și decorații: Culorile utilizate vor fi cât mai aproape de culoarea naturală a elementelor constructive, discrete, evitându-se culorile stridente la elementele de tâmplărie.

- Se recomandă păstrarea cât mai naturală a materialelor din care sunt realizate tâmplăriile și evitarea materialelor și a soluțiilor care imită lemnul (de exemplu, aplicarea peste tâmplării din material plastic a unor folii PVC care imită lemnul).

- Se vor folosi cu precădere pigmenții naturali. Pentru colorarea lemnului se vor folosi cu precădere lacurile colorate (pe bază de apă) sau în fier care pătrund în textura lemnului și lasă vizibil desenul natural al acestuia, fără a accentua fubra materialului.

- Se va evita folosirea elementelor decorative și a formelor nespecifice zonei în care se amplasează investiția.

- Pentru extinderea construcțiilor vechi se recomandă tratarea lemnului în scopul protecției și eventual folosirea unor pigmenți slab coloranți care vor nuanța culoarea tâmplăriei noi și o vor

aduce la un numitor comun cu ansamblul în care investiția se încadrează.

Feronerie și grilaje: Se recomandă feroneria în culori discrete, naturale, nestrălucitoare, eventual realizată din fier forjat (culoare închisă, mată), excluzând variantele din inox.

- La locuințe se va evita montarea pe fațade a grilajelor cu desene complicate sau din profile din oțel.

Sticla: Se recomandă folosirea geamului clar; a geamului termoizolator, dublu sau triplu-strat.

- Este nepotrivită folosirea geamului cu efect de oglindire, reflectorizant, colorat, fumuriu sau utilizarea foliilor care creează aceste efecte și a geamurilor care ies din planul ferestrelor (geam bombat).

Soluții de umbrire și antiefracție: Pentru umbrirea suprafețelor vitrate vor fi adoptate soluțiile arhitecturii tradiționale (prispa, streșini, vegetație).

- În cazul în care este necesară o protecție suplimentară sunt recomandate soluțiile care utilizează elemente din materiale naturale, care prin conformare și aspect sunt cât mai discrete și nu creează elemente discordante pe fațade (de exemplu obloane care amintesc de închiderile pereților din lemn ale anexelor gospodărești sau panourile de închidere laterală ale unor prispe tradiționale). Se vor evita rulourile exterioare, obloanele din PVC sau metalice.

- Se recomandă amplasarea sistemelor antiefracție la interior sau între ferestrele interioare și cele exterioare (în cazul tâmplăriilor duble). Se recomandă evitarea amplasării grilajelor metalice pe fațade, inclusiv a celor din fier forjat. ■

AȘA DA: [1-3] Se recomandă păstrarea și reabilitarea tâmplăriilor existente ale clădirilor vechi sau, atunci când acestea nu pot fi recuperate, realizarea unor tâmplării din lemn, care să preia modelele tradiționale. Pentru construcțiile noi, sunt indicate tâmplăriile din lemn.

5.5 Elemente de fațadă

Specific local

Pentru diferențieri și detalieri ale caracteristicilor arhitecturii în funcție de tipurile de construcții, vezi capitolul 2.5.

Locuința

- Prispa este un element definitoriu pentru arhitectura locuințelor tradiționale.

- Stâlpii prispei sunt de obicei din lemn și pot fi decorați cu crestături.

- Cornișa poate avea console din lemn, care au uneori elemente sub forma unor ciucuri și/sau casete decorate cu motive geometrice între console (la case din perioada interbelică);

- În funcție de specificul local, sunt prezente decorații din lemn cioplit pentru diferite elemente: stâlpi decorați, parapete, capete cioplite ale grinzilor sau câpriorilor, console decorative, pazii traforate, elemente decorative adosate la partea superioară a stâlpilor (sub forma

unor contravântuiri sau pazii traforate), ancadrame, contrafișe rectilinii (la construcții din prima jumătate a sec. XX).

- La unele construcții (influențate de arhitectura târgurilor de provincie de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX) este prezent un volum decroșat, amplasat în poziție centrală sau lateral (mai rar). Aceste construcții sunt din cărămidă și au uneori stâlpii verandei sau marchizei din cărămidă sau beton armat (de cele mai multe ori cu marcarea bazei și a capitelului), cu arce în plin cintru sau trilobate din beton sau zidărie; pereții sunt finisați cu tencuieli exterioare șprîuite, în culori variate, paselate, cu profilaturi trase sau decorații modelate manual.

Stănești, jud. Giurgiu

Cetate, jud. Dolj

AȘA DA: [4-7/70; 1-18] Decorul foarte bogat și variat de la nivelul cornișei caracterizează arhitectura tradițională din zona de sud a Munteniei. Acestea sunt excutate cu piese frezate, sculptate, traforate, decorate cu incizii, iar modelele sunt realizate adesea prin suprapunerea mai multor straturi. Adesea, acestea sunt armonizate cu decorațiile parmalăcului și stâlpilor, tratarea tuturor elementelor construcției realizate din lemn fiind unitară. Pentru coerența compoziției fațadelor și prezervarea arhitecturii valoroase, este necesară păstrarea și uneori recondiționarea lor.

Construcțiile-anexă

• Construcțiile-anexă sau clădirile cu caracter industrial sunt mai sărace în elemente de decor, dar pot avea elemente de decor similare locuințelor, la căpriori, stâlpi sau pazie, ferestre cu ancadrame etc. sau elemente de decor din cărămidă (aparentă).

Recomandări

În funcție de specificul localității sau al zonei în care sunt amplasate construcțiile, elementele arhitecturi tradiționale pot fi preluate sau interpretate într-o manieră modernă (simplificată), fără a utiliza împrumuturi din alte zone etnografie sau din alte spații culturale. Pentru integrarea pe fațadă a sistemelor de colectare a apelor pluviale, a sistemelor aferente instalațiilor și tehnologiilor actuale, vezi recomandările de la capitolele 7 și 8. ■

AȘA DA: [3-10] Construcțiile mai recente (locuințe cu influență urbană sau din a doua jumătate a sec. XX) au decorația fațadelor mai puțin bogată, în comparație cu cele tradiționale. Totuși, la multe dintre acestea sunt păstrate consolele decorate cu piese frezate și casete în relief realizate din tencuială, precum și profile la cornișă și uneori și la brâu (la înălțimea parapetului ferestrelor și prispei) și ancadrame la ferestre și uși. Ca și la clădirile tradiționale, păstrarea și, eventual, completarea elementelor lipsă are un aport important în conservarea arhitecturii valoroase din satele din Câmpia Română. [1, 2; 1-5/73]

Valea Marei, jud. Olt

1

Blejești, jud. Teleorman

2

Blejești, jud. Teleorman

6

8

10

Plătărești, jud. Călărași

14

Blejești, jud. Teleorman

3

Malu, jud. Giurgiu

4

7

9

11

12

13

Lazu, jud. Dolj

15

Cosmestii, jud. Teleorman

5

AȘA NU: [7-10] Este contraindicată termoizolarea aplicată la exterior (pentru efectele izolării termice cu polistiren, a se vedea cap. 7). Pe lângă efectele nedorite care apar în timp, la construcțiile cu decorații aplicate, placarea cu polistiren are ca rezultat „înețarea” decorațiilor sau eliminarea lor, ceea ce conduce la fațade lipsite de valoare arhitecturală [7-9]. Suprimarea decorațiilor pe fațade sărăcește arhitectura clădirilor de elemente care o definesc, rezultând o construcție cu o valoare arhitecturală mult diminuată [9]. Decorațiile autentice, din stuc, nu pot fi înlocuite cu decorații prefabricate, din polistiren, utilizarea celor din urmă nefiind recomandată. Tratarea decorațiilor sau a diferitelor elemente de construcție în culori variate, contrastante, are ca efect o imagine nefirească a fațadelor [10, 11]. Așa cum s-a menționat la cap 2, elementele de construcție și decorul de pe fațade nu erau diferențiate prin culoare. Dacă se consideră necesar, accentuarea decorului pe fațade se poate face prin diferențe de ton ale aceleiași culori sau prin culori puțin contrastante.

AȘA NU: [12-13] Balcoanele în consolă nu sunt caracteristice arhitecturii din Câmpia Română. Nu este indicată utilizarea balustradelor din oțel inoxidabil sau a balustrărilor, atât la balcoane și terase, cât și la scări.

AȘA DA: [14] Prisma este elementul ce definește arhitectura fațadelor caselor din Câmpia Română. Pre-luarea acestui element în arhitectura locuințelor sau a altor funcțiuni contribuie la integrarea acestora în imaginea satului, dar oferă și beneficiile date de această configurație: protejarea fațadei și umbrirea ferestrelor în timpul verii, protejarea de intemperii a zonei de acces, posibilitatea de a realiza circulații exterioare acoperite între diverse corpuri de clădire etc.

AȘA DA: [15] Balcoanele pot fi realizate prin decupaje în volumul construcției; parapetul poate fi realizat din zidărie sau din lemn [14]. Vezi și p. 39.

6.6 Utilizarea unor materiale tradiționale în arhitectura contemporană. Construcții comunitare

Sisteme tradiționale, prin calitatea materialelor utilizate și prin lipsa de etanșeitate a închiderilor, permit transferul termic și circulația vaporilor între interior și exterior, fără riscul apariției condensului. Materialele și sistemele constructive contemporane, cu etanșeitate foarte mare, împiedică transferul termic și circulația vaporilor între interior și exterior și prezintă riscul apariției condensului în interiorul elementelor constructive, urmată de instalarea în timp a ciupercilor și mucegaiurilor. Din aceste considerente, trebuie acordată atenție sporită configurării elementelor constructive (prin adoptarea soluțiilor care permit ventilarea), precum și materialelor de construcție utilizate (materiale care să permită difuzia și transferul vaporilor: vată minerală, soluții de termoizolare care utilizează materiale naturale: stuf, lână, celuloză etc., tencuieli și zugrăveli pe bază de var sau silicatică ș.a.). Recomandarea este valabilă în special în cazul reabilitării construcțiilor vechi, dar și o construcție nouă care utilizează aceste principii poate asigura un confort sporit utilizatorilor.

Materialele de construcție tradiționale sau din surse puțin poluante (deșeuri sau materiale locale) au fost de multă vreme utilizate în construcții nou-edificate. Acestea au dovedit că pot îndeplini cu succes cerințele estetice și de confort ale arhitecturii contemporane. Mai jos sunt prezentate câteva exemple de construcții cu o arhitectură contemporană din țara noastră, unde au fost utilizate materialele de construcție și tehnici tradiționale (pereți din pământ, tencuieli de lut, structuri și închideri din lemn, șită etc.) sau disponibile la nivel local cu costuri și resurse reduse (baloți de paie). Acestea au avantajul că, utilizate rațional, reduc substanțial impactul construcțiilor asupra mediului, atât în perioada de construire, cât și în cea de postutilizare. Dintre obiectele produse de om, construcțiile sunt printre cele mai mari consumatoare de resurse în momentul realizării, printre cei mai mari poluatori pe parcursul utilizării și printre cele mai mari generatoare de deșeuri în perioada de postutilizare. Impactul construcțiilor ca poluatori ai planetei este unul semnificativ, de aceea este importantă încercarea de a-l limita prin orice mijloace. Mediul rural, în special, este un teren ideal de experimentare și pentru utilizarea pe scară largă a tehnicilor de construire și a materialelor de construcție mai puțin poluante. În acest sens, tradițiile constructive locale pot asigura în bună măsură o sursă de inspirație și un răspuns pentru găsirea unor soluții constructive optime, acestea fiind îndelung experimentate. Trebuie avut în vedere că impactul construcțiilor asupra mediului nu se rezumă la consumul de energie necesar utilizării, ci și la necesarul de resurse pentru edificare

și la cantitatea și „calitatea” deșeurilor produse după încetarea ciclului de viață al clădirii. Resursele necesare edificării, la rândul lor, nu se rezumă la materialele utilizate, ce se regăsesc în costuri și în complexitatea punerii în operă, prin necesitatea unei mâini de lucru calificată sau a unui timp îndelungat pentru manoperă. Acestea includ și energia înglobată în fabricarea materialelor de construcție și în resursele utilizate pentru aceasta (procurarea și utilizarea materiilor prime și consumul de energie aferent fabricării). Pentru o evaluare corectă trebuie însumat, prin urmare, și efectul pe care acest proces îl are asupra mediului. În plus, se adaugă impactul pe care îl are transportul materialelor de la locul fabricării la cel al punerii în operă sau de la cel al exploatarei materiilor prime la cel al prelucrării lor. Analizând în detaliu întregul proces al construirii, de la luarea deciziei până la demolarea construcției, observăm că fiecare componentă și fiecare pas pot avea un impact mult peste cel anticipat la prima vedere. De aceea, sunt cu atât mai relevante recomandările de a utiliza materiale și materii prime naturale, produse în zona în care se ridică construcția, și chiar a tehnicilor de construire tradiționale și a mâinii de lucru disponibile local. În același timp, nu trebuie uitat că o bună configurare și o orientare optimă a construcțiilor în raport cu punctele cardinale contribuie în bună măsură la economisirea resurselor necesare unei utilizări confortabile a clădirii, prin reducerea necesarului de încălzire și de răcire a încăperilor în perioadele reci sau calde. Și aici, observarea atentă a gospodăriilor și a clădirilor tradiționale locale poate oferi

un răspuns la îndemână pentru luarea celor mai bune decizii.

Exemplele prezentate sunt din diverse zone ale țării, o preluare a lor fără adaptarea arhitecturii la specificul zonei din Câmpia Română nu este recomandată. Selecția are la bază utilizarea materialelor și a tehnicilor tradiționale de construire și încearcă să arate o varietate de utilizări în arhitectura contemporană, care pot fi utile ca îndrumar pentru decizii privind alegerea materialelor, a tehnicilor sau a unor detalii constructive. Proiectele nu au fost alese întâmplător – toate sunt construite în mediul rural și s-a avut în vedere calitatea arhitecturii și a execuției, precum și coerența compozițională, de la ansamblu la detaliu, și atenția acordată conceperii tuturor detaliilor: ele pot fi un bun model și pentru integrarea coerentă a mai multor componente arhitecturale (învelitoare, tâmplării, tratarea pereților și a soclului, amenajarea spațiului adiacent construcției), de aceea s-a optat pentru prezentarea împreună a acestora. Exemplele își propun a oferi cititorului un prim pas pentru o documentare mai detaliată asupra acelor materiale sau tehnici care sunt considerate utile.

Recomandări generale privind eficiența energetică (vezi și recomandările de la capitolul 8)

A Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (> 250 mp)

- Se recomandă utilizarea materialelor și a sistemelor cu eficiență energetică sporită, dar care nu afectează mediul înconjurător și care sunt realizate din materiale naturale, reciclabile.
- Pentru termoizolare se încurajează, pe cât posibil, folosirea de materiale locale (lână, cânepă, paie, rumeguș, celuloză).
- Se recomandă evitarea utilizării materialelor care împiedică transferul vaporilor între interior și exterior (de exemplu, polistiren, vopseluri silico-nice) – în special în cazul reabilitării construcțiilor vechi. Pentru izolarea termică suplimentară a construcțiilor existente se recomandă utilizarea unor sisteme care permit transferul vaporilor: vată minerală, celuloză, lână, panouri izolatoare din stuf etc. ■

ASA DA: [1-4] Construcție recentă (2015-2016) din pământ bătut, cu o arhitectură contemporană. Lipsa de planeitate a suprafeței pereților exprimă materialitatea acestora și este unul din elementele prin care clădirea se integrează firesc în peisajul rural, alături de materialele utilizate pentru finisaje (lemnul, șita). Pensune, autori: arh. Mihai Silvestru, arh. Raluca Paută, com. Lelese, jud. Hunedoara.

AȘA DA: [1-6] Centrul de resurse ale comunității (CERC) Boldești-Scăieni, construcție cu pereți din baloți de paie montați într-o structură din lemn [3] și tencuieli de lut pe plasă de răbiț [4, 5]. Fundațiile sunt realizate din șuruburi, reducând impactul construcției asupra terenului [6]. La realizarea proiectului a fost implicată comunitatea locală [5]. Autori: arh. Adrian Pop, arh. Anca-Maria Pop, arh. Simona Zinca, ing. Marius Șoflete; com. Boldești-Scăieni, jud. Prahova (2012-2015).

AȘA DA: [7-10] Locuință în Piscu, jud. Ilfov, construită cu „hempcrete”. Hempcrete este un material de construcție realizat dintr-un amestec de așchii din miezul fibros al cânepii, var pastă și apă, utilizat pentru pereți, fiind un bun izolator termic. Compoziția este amestecată pe șantier, înainte de a fi turnată în cofraje. Suprafața pereților poate fi lăsată aparentă sau finisată cu tencuială de var.

AȘA DA: [11] Arhitectura contemporană cu volume simple și materiale neutre – utilizarea mai multor tipuri de materiale pentru diferențierea volumelor, fără contraste supărătoare. Locuință în Cioflăceni, jud. Ilfov; arh. Sorin Istudor, arh. Kalliopi Dimou.

1

2

6

3

4

7

8

9

ASA DA: [1-5] Casa Prisma. Proiect realizat în 2012, de o echipă de studenți de la universități din București, pentru participarea la competiția internațională dedicată caselor solare Solar Decathlon Europe. Proiectul este o reinterpretare modernă a arhetipului casei tradiționale românești – casa cu prispa. Prisma este un excelent regulator termic: în lunile de vară razele soarelui au un unghi de incidență mai mare (deci fațada din spatele prispei este umbră), iar în lunile de iarnă, când unghiul de incidență al razelor soare este mai mic, interiorul beneficiază de aportul termic al soarelui. Această calitate a arhitecturii tradiționale este valorificată în proiectul Prisma, una din componentele competiției fiind controlul aportului solar. În construcția casei au fost utilizate tencuieli de lut (pentru pereții interiori) [3, 4] și au fost integrate tehnologii inovative, încă de la etapa de proiectare a construcției (panta acoperișului pe latura de sud configurată în funcție de unghiul optim de captare a razelor solare, iar „polata” de pe latura de nord adăpostește echipamentele și instalațiile necesare funcționării construcției). Casa a fost mutată după participarea la competiție în comuna Mărgineni, jud. Bacău [5]. [Mai multe detalii și componența echipei la adresa www.prispa.org]

5

ASA DA: [6-9] Locuință în satul Cocani, jud. Dâmbovița. Șita este utilizată pentru a îmbrăca în cea mai mare parte volumul simplu al clădirii și este pusă în valoare prin contrastul cu suprafețele albe ale timanelor. Este esențial ca șita să fie pusă corect în operă, pentru o bună comportare în timp a materialului: suprapunerea pieselor în mai multe straturi (de preferat cinci) și decalarea fiecărui strat pentru a crea o suprafață asemănătoare cu solzii, dar și acoperirea cuielei cu care sunt fixate piesele cu noul strat, astfel încât acestea să nu rămână vizibile și expuse intemperiei. Nu este lipsită de importanță nici tehnica de executare a șitei: cioplirea cu cuțitoaia a muchiilor vizibile ale pieselor asigură o rezistență mai bună la umiditate. Autorii proiect: arh. Adina Ștefănescu, arh. Călin Ștefănescu; execuție șită: Zona srl.

DA

1

2

3

AȘA DA: [1-3] Locuință în mediul rural, cu volume fragmentate, dispuse pavilionar, realizate cu finisaje din materiale tradiționale; arh. Alpár András, Barna Lőrincz, Zsolt Tövissi, Bancu, jud. Harghita.

4

5

6

AȘA DA: [4-9, 13-15] Dotări turistice: refugiu [4-9], Tomești, jud. Harghita, arh. Arnold Macalik, arh. István Pásztor și turn de informare turistică [13-15], Ciurani, jud. Harghita, arh. Arnold Macalik. Vezi și imaginea p. 72.

10

AȘA DA: [10-12] Scară de acces la mansardă, pentru extinderea unei unități de învățământ, arh. Köllő Miklós, arh. Madaras Péter, Gheorgheni, jud. Harghita (proiectul este prezentat și la p. 57).

7

8

9

11

12

13

14

15

AȘA DA: [2, 7, 10-15] Rîflajele din lemn dispuse vertical sau orizontal pot masca elemente arhitecturale a căror integrare în imaginea satului este mai dificilă, cum ar fi suprafețele mari vitrate sau scările exterioare. În plus, acestea amintesc de modul de realizare a închiderilor pereților construcțiilor anexă, variantele de realizare a pereților traforați prezentați la cap. 6.2 (p. 66) pot fi o sursă de inspirație.

AȘA DA: [1-3] Amenajarea unui spațiu public comunitar într-un sat din jud. Harghita și integrarea noilor construcții în imaginea satului. Dintre materialele utilizate se distinge lemnul: structura, închideri, mobilier urban și învelitoarea cu draniță. Tradiția lemnului este încă vie în comunitățile maghiare din România, putând fi o bună școală pentru reluarea unei meserii tradiționale care a fost răspândită în întreaga țară. Mădăraș, jud. Harghita, arh. Györfy László-Miklós, arh. Köllő Miklós.

AȘA DA: [4-12] Piață agroalimentară și spațiu pentru târguri de animale. Compoziția simplă, orizontală, acoperișul detașat și materialele naturale, în tonuri neutre, utilizate pentru finisaje asigură o integrare a construcției de dimensiuni mari în sat, în timp ce riflajul orizontal din lamele de lemn asigură umbrirea spațiului pieței. Ghimpați, jud. Giurgiu.

AȘA DA: [1-9] Utilizarea materialelor naturale, tratate neutru, pentru construcțiile contemporane face ca acestea să fie ușor asimilate contextului rural, indiferent de dimensiunile lor. În plus, volume și compoziții simple contribuie la imaginea neutră a arhitecturii contemporane în contextul în care este amplasat. Manej în Sânsimion, jud. Harghita, arh. Köllő Miklós.

AȘA DA: [10-13] Reducerea impactului vizual al unor construcții de mari dimensiuni, pentru funcțiuni care nu permit fragmentarea unui volum construit compact se poate face prin crearea unor taluzuri înierbate. La integrarea construcției în cadrul rural existent contribuie, deopotrivă, și materialele utilizate pentru finisaje (piatra naturală și lemnul, păstrate cu textura și culorile naturale), precum și simplitatea compoziției și sobrietatea volumelor. Crama Avincis, Dobrușa, jud. Vâlcea; arh. Alexandru Beldiman și colectiv.

7. AMENAJĂRI EXTERIOARE

7.1 Terase și scări exterioare

Prispa caselor tradiționale era din pământ bătut cu maiul sau pardosită cu dușumea de lemn. La oricare dintre tipurile de arhitectură descrise anterior, specifice zonei de câmpie din țării, materialele naturale tratate neutru (lemn, piatră) erau utilizate pentru trepte de acces sau prispe. Acestea pot fi identificate și la clădirile proiectate în perioada interbelică pentru satul-model Dioști, jud. Dolj¹. Ca elemente nou-introduse în aceste proiecte apar treptele și pardoseala din cărămidă – material care se integrează foarte bine în arhitectura locală [1-3]. În aceleași proiecte și în alte construcții realizate în Câmpia Română, placările materialelor din care sunt realizate treptele de acces (beton aparent, ciment sclivisit) nu sunt o soluție întrebuițată în mod tradițional și nici recomandată, chiar și în cazul materialelor mai noi, cum ar fi treptele din beton.

¹ Pentru detalii, vezi Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural. Zona Câmpia Olteniei.

AȘA DA: [1-11] La clădirile inspirate din arhitectura tradițională, realizate în 1939 în Dioști, jud. Dolj, au fost introduse pardoselile din cărămidă pentru prispe și trepte de acces din cărămidă, din beton aparent sau ciment sclivisit, împreună cu zone din prispă pardosite cu dușumea de lemn (vezi și „Ghidul...”, pentru zona Câmpia Olteniei) [1-5]. Conacele au, de regulă, trepte și terase exterioare din piatră sau din mozaic turnat, Călinești, jud. Botoșani [1/81], Curtișoara, jud. Gorj [2/81].

AȘA DA: [7-12] În arhitectura contemporană, materialele tradiționale sunt o sursă de inspirație și pentru amenajările exterioare. Utilizate fără tratamente care să altereze imaginea naturală, aceste finisaje fac ca aproape orice tip de investiție să se integreze contextului local. Reabilitarea unei construcții tradiționale fără prispă, căreia i s-a adăugat acest element arhitectural [11]. O reinterpretare contemporană a prispei poate fi realizată prin terasele adosate construcțiilor – în acest caz, utilizarea materialelor tradiționale și în special a lemnului netratat este esențială pentru încadrarea acestor elemente de limbaj contemporan în specificul localităților rurale [12, 13]. Pentru amenajarea unor spații pentru activități desfășurate în exterior (de ex. bucătăria de vară, zone pentru petrecerea timpului liber etc.) este recomandată, de asemenea, utilizarea materialelor tradiționale (lemn, cărămida aparentă), tratarea neutră a suprafețelor fiind o condiție importantă [11-13, 3-5/81].

AȘA NU: [6] Nu este recomandată placarea treptelor cu gresie (în special la construcțiile tradiționale) și cu plăci cu diverse culori și modele.

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

● Diferențele de nivel de pe traseele de circulație sau de la accesurile în clădiri vor fi preluate de trepte sau rampe finisate de preferință cu materiale naturale (lemn, piatră, cărămidă), materiale reciclate, încadrându-se în specificul local, fără decorații excesive.

● Pentru treptele sau terasele exterioare executate din beton, este suficientă tratarea suprafeței cu scliviseală de ciment – placarea cu gresie ceramică, piatră sau alte placaje nefiind necesară pentru a obține o suprafață acceptabilă pentru construcții din mediul rural.

● Se recomandă ca prispa sau terasele să fie realizate cu pardoseală din lemn, cu trepte din lemn, piatră, cărămidă. Amenajarea pardoselilor unor funcțiuni exterioare (de ex. bucătăria de vară) pot fi realizate în aceeași manieră descrisă anterior, cu materiale naturale, tratate neutru, sau fără placări ori tratamente speciale. ■

ASA DA: [1-2] Pentru treptele de acces și terasele conacelor sau ale construcțiilor cu valoare arhitecturală ridicată materialele vor fi alese în concordanță cu arhitectura construcțiilor – piatra naturală [1], mozaicul turnat [2] sau cărămida pot fi unele dintre opțiunile posibile în aceste cazuri.

[6, 7, 9-13/80, 3-5] Amplasament și autori: conversie fierărie în capelă privată, Cetate, jud. Dolj, arh. Alexandra Afrăsinei [6/80]; locuințe: Poeinarii Rali, jud. Prahova; arh. Adela Ene, arh. Mihai Ene [7, 13/80]; Ciofliceni, jud. Ilfov, arh. Sorin Istudor, arh. Kalliopi Dimou [12/80]; reabilitare locuință [11/80] și extindere grădiniță Gheorgheni [9/80], arh. Miklós Köllő; dotări turistice: Tomești, jud. Harghita, arh. István Pásztor, arh. Arnold Macalik [4], turn de informare, Ciurmani, jud. Harghita, arh. Arnold Macalik [10/80]; centru comunitar Boldești-Scăieni, jud. Prahova, arh. Adrian Pop [3, 5]. [→74-79]

7.2 Pavimente exterioare

Suprafețele terenurilor din mediul rural sunt utilizate rațional, fiind plantate în cea mai mare parte. Zonele utilizate pentru accesul la construcții sunt minimum dimensionate pentru a asigura traseele necesare circulației. Aleile acoperite cu pietriș sau pavate sunt înguste și deseori bordate de vegetație sau dublate de spaliere pentru susținerea viței-de-vie.

[6-12] Chiar și în vatra satului, terenul este tradițional utilizat pentru a fi cultivat în cât mai mare măsură [6]; tradițional, curțile nu erau pavate sau cu zone de circulație delimitate în terenul acoperit de vegetație [7, 8]. Atunci când acestea sunt delimitate, circulațiile sunt de dimensiuni minimum necesare și sunt acoperite cu pietriș sau, mai nou, dale de beton sau alei cimentate, fie că sunt destinate accesului pietonal sau al vehiculelor [9-12].

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

● Se recomandă ca spațiul amenajat în interiorul curților pentru circulații, utilizarea curentă și/sau parcare autovehiculelor să se dimensioneze în funcție de strictul necesar, favorizându-se spațiile plantate.

● Se va evita amenajarea unor platforme betonate în interiorul curților. Pentru acces și pentru amenajarea spațiului neplantat din interiorul curților se vor favoriza soluțiile care permit infiltrarea în sol a apelor pluviale

(alei pietruite sau realizate din dale care, de preferință, nu vor fi dispuse în suprafețe continui – dale înierbate).

● Se recomandă ca materialele folosite să fie de proveniență locală. Aleile pietonale, trotuarele, terasele descoperite se recomandă a fi pavate cu pietriș sau piatră de râu, cu dale de piatră cioplită, lemn, cărămidă refolosită sau vor fi alei înierbate sau pietruite. Culoarele dalelor și platformelor vor fi cele ale materialelor folosite (naturale), nu se vor folosi pigmenți pentru colorarea suprafețelor. Nu se recomandă utilizarea pavajelor din beton amprentat.

● Se recomandă realizarea unui drenaj perimetral pentru construcții, care

să corespundă la nivelul soclului cu o zonă cu pietriș, dispusă perimetral, cu o lățime de cca 60 cm, pentru drenarea apelor pluviale și subterane și pentru protejarea soclului și a pereților împotriva stropirii (vezi și recomandările de la cap. 5.3). Se recomandă ca platformele pentru autovehicule și aleile carosabile să fie pietruite sau cu elemente (dale) înierbate. Se va evita betonarea și asfaltarea suprafețelor aferente circulațiilor sau staționării automobilelor și trasarea marcajelor. Atunci când este necesară crearea unor platforme asfaltate sau betonate, acestea se vor dimensiona în funcție de strictul necesar. ■

ASA DA: [1-6] Suprafețele destinate circulațiilor este recomandat să fie dimensionate la lățimea minimă necesară circulației, în special în cazul celor acoperite cu dale sau ciment. Este recomandat ca amplasarea garajelor sau gararea autovehiculelor să fie făcute în zona din spatele casei [1-6]. Circulațiile destinate autovehiculelor pot fi, de preferință, acoperite cu iarbă [2, 5] sau pietriș [1] ori cu lățimea minimă pentru asigurarea circulației și bordate de vegetație [3-6]. Aleile pietonale și/sau auto pot fi dublate de spaliere pentru susținerea vișei-de-vie [1, 3, 4], pentru a profita de umbra asigurată de plante în timpul verii.

ASA NU: [7-8] Este contraindicată betonarea sau pavarea unor suprafețe mari de teren, atât în cazul curților private, cât și al construcțiilor comunitare. Avantajul aparent al unei mai ușoare întrețineri nu compensează disconfortul creat de aceste suprafețe și de lipsa vegetației în timpul verii.

ASA DA: [9-12] Chiar și în cazul instituțiilor publice este recomandat ca accesul să se realizeze pe alei minim dimensionate, urmând ca restul terenului să fie amenajat cu vegetație. Pentru funcțiunile publice, împrejmuirea este recomandat să fie realizată din materiale transparente sau gard viu.

7.3 Împrejmuiri și porți de acces

Tradițional, împrejmuirile erau realizate din lemn (scânduri, uluci), împletituri de nuiile (pentru împrejmuirile laterale, posterioare și pentru împrejmuirea anexelor), mărăcini (dublat sau nu de șanț) sau gard viu (la grădini, la deal, la vii, la „conace”); în zona de nord, către podiș, era utilizată piatra (zid de piatră, cu sau fără mortar). Uneori, împrejmuirea poate fi dublată de vegetație. Înălțimea uzuală este de 1,20-1,60 m. Gardul din lemn (uluci verticale, late de cca 10-15 cm) este atât către spațiul public [5-8, 11-15], cât și către limitele laterale [10] sau ca demilitare a diverselor zone din curte [9]. Scândurile nu sunt decorate, dar sunt, de regulă, rotunjite la partea superioară și pot fi cioplite cu un decor caracteristic [5-8, 11-15]. Stâlpii care susțin porțile pot fi decorați la partea superioară prin cioplire [6, 7], iar ulucile porților pot fi decorate prin traforare [6, 7, 12]. Începând din a doua jumătate a sec. XX, gardul poate avea un soclu din cărămidă sau beton (cca 20 cm) [14]. Tot la construcțiile sau în parcelările mai recente, împrejmuirea către stradă putea fi realizată dintr-un zid scund din zidărie din piatră sau cărămidă ori de beton (cca 40-60 cm), iar la partea superioară, din uluci sau plasă de sârmă (cca 1-1,20 m) [13]. Ulucile din lemn pot fi înlocuite cu panouri din „uluci” din tablă profilată [13] sau panouri din plasă metalică ori din fier forjat cu desene sobre, în special geometrice. În a doua jumătate a sec. XX, multe împrejmuiri au fost realizate din prefabricate de beton armat, traforate, cu un desen care imita dispunerea ulucilor sau cu perforații cu rol decorativ, cu decor sobru (în special desene geometrice)]. [→84]

DA

1

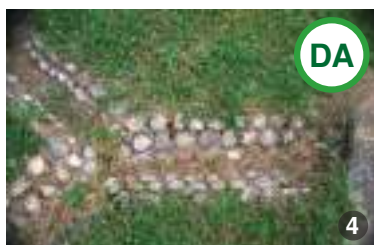
DA

2

DA

3

DA

4

ASA DA: [1-4] Se recomandă amenajarea aleilor din interiorul proprietăților sau din spațiile publice (inclusiv parcuri) cu soluții și materiale naturale, pietrișul fiind unul dintre materialele cel mai la îndemână. De asemenea, bordurile, taluzurile pentru preluarea diferențelor de nivel și rigolele pot fi realizate din materiale naturale: ceramică sau piatră.

5

6

7

[5-16] Împrejmuirea tradițională pentru satele din Câmpia Română este din uluci de lemn. Înălțimea gardului este de cca 1,50 m, iar ulucile sunt dispuse vertical și distanțate unele față de altele cu cca 1/4-1/2 din lățimea ulucii [5-15]. Distanțarea ulucilor contribuie la rezistența materialului în timp, prin crearea unui spațiu pentru preluarea deformațiilor și uscarea permanentă a lemnului, dar, în același timp, asigură o relație vizuală între spațiul privat (curtea casei) și spațiul public (strada), o caracteristică importantă a împrejmuirilor în satele din Câmpia Română fiind înălțimea relativ joasă și păstrarea relației vizuale între spațiul privat și spațiul public [11]. Împrejmuirile laterale sunt mai joase sau de aceeași înălțime cu cele din spre stradă [5, 9], iar cele care delimitează diferite zone ale curții sunt scunde [8].

8

11

9

10

12

13

14

15

16

[1-14] Soluțiile mai recente de împrejmuire (sec. XX) urmăresc aceleași principii ca și cele tradiționale: înălțimea relativ mică, relația vizuală spațiu public – spațiu privat (în special zona de reprezentare – grădina cu flori din fața casei), precum și alegerea unor decorații simple și a unor culori sobre, indiferent de materialul din care sunt realizate: soclu din cărămidă sau beton armat cu stâlpi metalici și închidere din panouri cu uluci din lemn [1] sau metalice [2, 12, 13], stâlpi din beton și panouri metalice transparente [3] sau panouri prefabricate din beton armat [4, 5, 14]. Porțile sunt, de asemenea, realizate după aceleași principii. [1-3, 7, 12, 13] Gardul și porțile pot fi vopsite în culori neutre, sobre sau văruite.

AȘA DA: [5, 14] Preluarea rezolvărilor simple ale împrejuririi și a modelelor de realizare a panourilor prefabricate – care să permită o relație vizuală între spațiu public-curte – este recomandată și pentru panourile prefabricate executate acum.

AȘA DA: [1-8 și 9-14] Porțile sunt în general duble – o poartă mică, pentru accesul pietonal, și o poartă pentru accesul vehiculelor [3, 7, 9, 10, 12, 13]. Materialele din care sunt realizate este similar cu cel al gardului [2, 3, 7-13] – o diferențiere de tratare între acestea nu este specifică zonei. Chiar și la împrejuririle mai recente, unde porțile pot fi metalice, iar gardul din lemn sau din panouri prefabricate din beton armat, se urmărește o unitate în imaginea și tratarea ansamblului [1, 12]. Lângă poarta pentru accesul pietonal este, de regulă, amplasată o bancă din lemn, cu o construcție simplă [2, 9, 12]. Gardurile din panouri prefabricate nu au un decor încărcat, ci imită imaginea celor tradiționale [14, 5, 14].

În a doua jumătate a sec. XX au apărut gardurile din panouri prefabricate din beton armat, traforate, cu un desen ce imită gardul tradițional (19). Curtea este vizibilă din stradă prin interspațiile dintre uluci (cca 1/2 din grosimea scândurii) – o împrejmuire opacă (spre spațiul public sau chiar spre limitele laterale) nefiind caracteristică zonei, pentru niciuna dintre variantele de configurare sau materialele din care sunt realizate împrejuririle. Culorile sunt neutre: lemnul este netratat sau protejat cu ulei ars [1] ori cu var alb, fără pigmenți pentru colorare; metalul poate fi vopsit în culori sobre și nuanțe naturale (negru, gri, verde), iar betonul este aparent.

O caracteristică a gardurilor și porților din Câmpia Română este înălțimea relativ redusă (cca 1,60 m) și faptul că toate materialele sau punerea în operă

oferă posibilitatea de a pătrunde cu privirea dinspre spațiul public în curtea din fața casei. Partea superioară a gardului în zona de câmpie este neacoperită. Gardul dinspre drum, spre deosebire de restul împrejuririi, este de obicei mai atent lucrat și din materiale mai durabile, ulucă sau scândură, deseori fasonată la partea superioară. Lemnul ulucilor poate fi netratat sau vâruit. Gardurile și porțile metalice sunt vopsite în diverse culori, predominant albastru, verde, gri. Gardurile din elemente prefabricate din beton sunt în general vâruite sau vopsite în alb sau din beton aparent. De cele mai multe ori sunt două porți: o poartă pentru intrarea oamenilor (poarta mică, simplă), separată de cea pentru vehicule sau pentru intrarea animalelor (poarta mare, porți duble). Partea superioară a porților este neacoperită.

Ghimpați, jud. Giurgiu

Tufeni, jud. Olt

ASA DA: [1, 2] Importantă în cazul realizării împrejuririi este păstrarea relației vizuale dintre spațiul public și spațiul privat (în special zona de reprezentare – grădina cu flori din fața casei), atât pentru gard, cât și pentru porțile de acces.

Recomandări

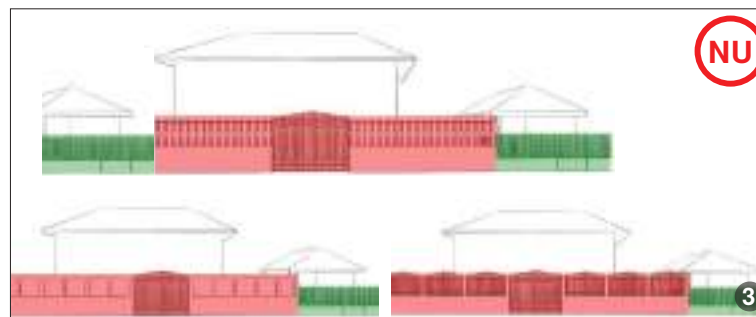
A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp) • **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

• Alături de celelalte componente ale spațiului rural, împrejuririle și porțile de acces contribuie în mod însemnat la conturarea unei imagini coerente a localității. Pentru păstrarea acesteia este importantă utilizarea materialelor tradiționale și mai ales a caracteristicilor esențiale ale împrejuririi: înălțimea redusă și posibilitatea stabilirii unei

relații vizuale între spațiul public și cel privat, din fața casei, dar și geometria și coloritul sobre.

• Pentru realizarea împrejuririi și a porților de acces vor fi adoptate configurații și materiale care să permită perceperea grădinii dinspre stradă și a construcțiilor (fațadelor) orientate către spațiul public [1, 2]. Se recomandă realizarea a două porți de acces, pentru acces pietonal și pentru acces auto.

• Materialele din care se realizează împrejuririle vor respecta specificul

ASA NU: [3-7] Sunt inadecvate împrumuturile din alte zone geografice sau spații culturale [1, 7] ori împrejuririle din panouri cu decorații abundente și compoziții încărcate [5, 7]. Se va urmări păstrarea înălțimii reduse a noilor împrejuriri, similare celor vechi, indiferent de configurarea gardurilor și a porților (vezi schemele alăturate). Împrejuririle sub forma unui paravan opac, indiferent de materialul din care sunt realizate, nu sunt specifice zonei de câmpie din sudul țării [4, 6, 7].

local; acestea nu vor fi asamblate în configurații care să creeze suprafețe opace sau realizate din elemente cu suprafețe mari netraforate, astfel încât să împiedice vizibilitatea în curtea adiacentă spațiului public [3-6, 7]. Se recomandă înălțimi reduse ale împrejuririi; aceasta nu va depăși 1,60 m și nu va fi mai mare decât a împrejuririlor adiacente (vezi schemele alăturate) [3].

• Nu se vor realiza împrejuriri opace, care să nu permită vizibilitatea în spațiul grădinii, din tablă cutată sau ondulată, ziduri opace din beton, cărămidă sau din panouri translucide (polycarbonat sau materiale similare); de asemenea, împrejuririle existente sau transparente (traforate) nu vor fi dublate cu astfel de materiale. Împrejuririle și porțile din fier forjat nu sunt specifice localităților rurale din Câmpia Română [6, 7].

• De asemenea, nu sunt recomandate gardurile din șipci de lemn înalte, dispuse fără spațiu între ele, pentru a forma un paravan opac [4]. Se recomandă ca scândurile de lemn pentru gard care sunt procurate din comerț să fie ajustate în înălțime pentru a corespunde înălțimii gardurilor vechi (1,50-1,60 m), dispuse la distanță de cca 5-10 cm, conform specificului localităților din sudul țării.

• Nu vor fi adoptate pentru împrejuriri, porți de acces ori alte elemente de mobilare tipologii sau interpretări ale unor modele preluate din alte zone etnografice (de exemplu, garduri și porți maramureșene) ori din alte spații culturale.

• Pentru împrejuriri sau porțile de acces nu se va opta pentru materiale sau culori stridente ori pentru utilizarea mai multor culori (în special a combinațiilor de culori puternic contrastante); se vor utiliza materiale naturale, netratate sau vopsite cu alb ori culori neutre, puțin contrastante (conform specificului local – vezi mai sus). Culorile stridente (de exemplu: roz, ciclamen, violet, portocaliu, roșu) nu se încadrează în specificul localităților din Câmpia Română.

• Sunt cât se poate de neadecvate în mediul rural împrejuriri sau zone de acces cu balustră, realizate din inox, materiale plastice sau materiale lucioase sau strălucitoare, precum și orice variantă de acces monumental. ■

AȘA NU: [1-11] Ulucile din lemn pentru garduri pot fi cumpărate din comerț, dar adesea acestea au înălțimi mari – la asamblarea gardului se recomandă scurtarea șipcilor în funcție de înălțimea soclului, astfel încât înălțimea împrejurii să nu fie mai mare de 1,60m, și montarea lor cu păstrarea distanței între uluci de cca 1/2 din lățime [1].

Utilizarea lemnului pentru împrejurire într-un mod neadecvat: șipci de înălțime prea mare, montate fără spațiu între ele [1], șipci dispuse orizontal, tratate cu băi care modifică textura și culorile naturale [5, 6] și tratamente ale unor suprafețe artificiale care imită materiale naturale (lemnul) [10].

Dispunerea orizontală a scândurilor la împrejuriri și porți nu este specifică satelor din Câmpia Română [5, 6].

Sunt neadecvate împrejuririle din materiale opace și cu înălțimi mari: panouri prefabricate din beton armat, opace (în special cele cu un decor încărcat) [2, 3, 10, 11]; împrejuririle din materiale ieftine, neadecvate acestei utilizări, cum ar fi tabla cutată [4, 8] sau din ziduri înalte [9].

Dublarea împrejuririlor sau a porților realizate din panouri cu goluri mari cu panouri din materiale plastice translucide (policarbonat) este o soluție nepotrivită pentru crearea unor zone de intimitate în curte [3, 4, 7-9].

Este neadecvată utilizarea mai multor materiale și culori pentru împrejurire și porți [7-9, 11, 12].

Designul complicat, culorile stridente sau saturate ori contrastele de culoare sunt nepotrivite atât pentru fațade, cât și pentru împrejuriri [10-12].

AȘA DA: [13-17] Soluțiile tradiționale, cu șipci de cca 10-15 cm și spații înguste între ele (de cca 7-12 cm) și înălțimi de cca 1,2-1,5 m, asigură în același timp discreție zonei private a curții, dar permit stabilirea unei relații vizuale între spațiul public și cel privat [13-14]; în plus, vegetația poate contribui la intimitatea spațiului domestic, împreună cu crearea unei ambianțe plăcute atât pentru spațiul public, cât și pentru cel privat [14].

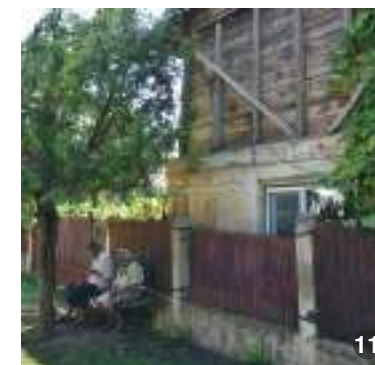
Pentru împrejuririle clădirilor cu acces public, cele transparente sunt cele mai potrivite, pentru a permite perceperea în cât mai mare măsură a curții și a clădirilor din stradă [15-17], gardurile de înălțime joasă sau gardul viu [17].

7.4 Spațiul public

Amenajarea spațiului public adiacent proprietăților și a curții de reprezentare

Specific local

Așa cum s-a menționat la descrierea gospodăriei tradiționale (cap. 2), curtea casei, vizibilă din spațiul public, este amenajată ca grădină de reprezentare (cu plante ornamentale sau uneori plantată ca grădină de zarzavaturi). De asemenea, în întreaga gospodărie (mai puțin în bățatură) abundă vegetația: în general cu plantații agricole și grădini către ogradă și plante ornamentale spre spațiul public, dublate de arbori și arbuști (în special pomi fructiferi) și viță-de-vie. Vegetația este prezentă pentru dublarea împrejuririi (în general salcâmi) și la amenajarea spațiului adiacent curții (plantație de aliniament, în general cu pomi fructiferi); șanțul sau terenul dintre stradă și gard este, de regulă, înierbat. [1-9]

[1-9] Spațiul adiacent curții este acoperit cu vegetație. Adesea există plantații de aliniament: pomi fructiferi sau arbori; zona carosabilă poate fi sau nu mărginită de șanțuri, care la rândul lor sunt înierbate, în acest caz accesul către curțile private se face printr-un podeț minimum dimensionat și realizat din lemn [12] sau, mai nou, din elemente prefabricate din beton [6]. Fântânile pot fi amplasate în spațiul public [3, 4, 7]. În satele tradiționale, deși fântânile sunt amplasate pe parcelă, prin configurația împrejuririi este asigurat accesul public la sursa de apă [10]. Cișmelele, recent apărute în sate, sunt amplasate în spațiul public.

Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

● Se recomandă ca mobilierul exterior să fie realizat din materiale naturale, respectând specificul local. Acesta va fi realizat cu volume și forme simple și va fi o prezență discretă în amenajarea spațiului public, atât prin amplasare,

cât și prin conformare, materiale sau culori. Nu vor fi utilizate materialele strălucitoare, inox, plastic, fibră de sticlă. Prin amenajările exterioare nu vor fi obturate elementele importante naturale sau construite de peisaj (construcții de valoare istorică sau ambientală, vegetație semnificativă etc.).

● Pentru amenajarea curții vizibile din spațiul public nu se vor utiliza fântâni arteziene, jardiniere, statuete,

DA

1

DA

2

DA

3

DA

4

DA

5

NU

6

NU

7

NU

8

ASA DA: [1-3] Spațiul adiacent curții este acoperit cu vegetație. Adesea există plantații de aliniament: pomi fructiferi sau arbori; zona carosabilă poate fi sau nu mărginită de șanțuri, care la rândul lor sunt înierbate, în acest caz accesul către curțile private se face printr-un podeț minimum dimensionat și realizat în general din lemn. Vegetația are rolul de a accelera drenarea apelor pluviale, astfel că pentru circulația pietonală, în general, nu este nevoie de alei pietonale pietruite sau pavate. Lipsa vegetației conduce la stagnarea apei de ploaie și la o degradare mai accelerată a terenului, fiind necesară întreținerea constantă a spațiilor plantate.

ASA DA: [4-5] Se recomandă plantarea zonei adiacente curților – vegetația ajută la drenarea rapidă a apei pluviale și la stabilizarea taluzurilor șanțurilor – și limitarea la minimum necesar a suprafețelor destinate circulațiilor și accesului [5]. Se recomandă plantarea cu arbori sau pomi fructiferi, plantațiile de aliniament fiind caracteristice satelor din zonele de câmpie [3, 4].

ASA NU: [5-8] Dacă este necesar, se recomandă ca circulațiile pietonale și zonele de acces pe proprietate (pietonale și carosabile) să aibă lățimea minimum necesară; pavarea în întregime a trotuarelor și transformarea șanțurilor în rigole nu sunt specifice zonelor rurale [5-8]. Lipsa vegetației conduce la o imagine nefirească pentru satele din sudul țării [5, 6, 8]. Banca din fața curții și, în general, mobilierul tradițional din spațiul public au o construcție simplă și sunt o prezență discretă; nu este recomandată utilizarea unui mobilier masiv, cu un decor încărcat [8]. Nu este recomandată pavarea sau betonarea unei suprafețe mari în fața porților; amenajarea unor locuri de parcare (cu atât mai mult betonate) în spațiul public nu este potrivită spațiului rural.

căderi de apă și ansambluri de roci decorative, ansambluri sau elemente rustice (care cu flori, bănci și foișoare); pentru amenajarea peisageră nu sunt recomandate plantele exotice sau coniferele (tuia, brad, pin), precum și amenajări care imită tipologii sau sunt inspirate din mediul urban ori care provin din alte spații culturale (de exemplu, fântâni arteziene, grădini japoneze).

• Pentru amenajarea accesului și a spațiului public aferent proprietății se vor utiliza soluții în acord cu specificul zonei (acolo unde este cazul: șanț pe marginea drumului, podișcă de acces, bancă lângă poartă, plantație de aliniament etc.).

• Se recomandă ca pentru aleile de acces și trotuare să fie utilizate materiale care permit infiltrarea apelor meteorice (pietriș, dale înierbate).

• Podișca de acces peste șanț se va

realiza în limita dimensiunilor porților de acces.

• Amenajările în spațiul public (banca din fața porții și balustrada care limitează podul de acces, dacă este cazul) vor fi în conformitate cu specificul local (bănci din lemn sau stănoage); pentru acestea nu se vor utiliza materiale și configurații care nu amintesc de alte zone etnografice sau repere culturale (de exemplu, balustradă cu baluștri în locul stănoagelor; bănci cu un aspect nepotrivit zonei rurale).

• Parcarea și amenajarea spațiilor de parcare pentru autovehicule se vor face în incinta proprie, în zone care nu sunt vizibile din spațiul public.

• În amenajarea străzilor va fi respectat profilul stradal existent (configurare și dimensiuni, prezența sau nu a șanțului și a eventualelor plantații de aliniament sau spații verzi din fața proprietăților).

• Amenajarea șanțurilor care mărginesc drumurile se va face de preferință cu vegetație; nu se recomandă betonarea acestora, imaginea rezultată fiind în contrast cu peisajul satului tradițional.

• Pentru spațiul public aferent proprietății se recomandă păstrarea în cea mai mare parte a solului și a vegetației existente și, eventual, plantarea acestuia (spații verzi amenajate, plantații de aliniament), evitându-se realizarea unor trotuare betonate sau asfaltate (acestea pot fi din pietriș sau dale prefabricate).

• Nu se vor realiza trotuare și platforme betonate pe toată lungimea proprietății; dacă se va considera necesar, acestea se vor limita la zona de acces auto și/sau pietonală (fără a acoperi șanțul pe o lungime mai mare decât este necesar pentru a asigura accesul pe proprietate).

ASA DA: [1] Se recomandă amenajarea spațiului reprezentativ al curții, vizibil din spațiul public ca grădină (cu plante decorative și pomi fructiferi).

ASA NU: [2] Nu este recomandată amenajarea curții cu obiecte de decor sau specii de plante care nu sunt specifice zonei rurale din sudul țării.

Tătăraștii de Jos, jud. Teleorman 5

Poiana Mare, jud. Olt 4

Poiana Mare, jud. Olt

ASA DA: [5, 8] Fântânile și adăpătorile din spațiul public sunt unul din elementele reprezentative ale satelor din sudul Munteniei; acestea trebuie păstrate și întreținute pentru a nu se degrada, contribuind la perpetuarea unei identități locale.

ASA NU: [6, 7, 9] Păstrarea și întreținerea fântânilor (chiar și a celor nefuncționale) contribuie la perpetuarea imaginii satului tradițional [6]. Montarea unei „scenografii” cu false fântâni rustice pentru amenajarea spațiului public nu este o soluție recomandată [7], nici realizarea unor amenajări inspirate din alte zone culturale sau a unor construcții pentru protecția fântânilor vechi mult supradimensionate și care nu sunt concepute în spiritul celor tradiționale. Placarea obiectelor din spațiul public cu faianță sau gresie sau cu alte materiale care, aparent, presupun o întreținere mai ușoară este contraindicată [6, 7, 9].

Amenajarea spațiului public. Elemente de mobilier urban. Monumente de for public

● Se va avea în vedere ca amenajarea spațiului public sau obiectele propuse să nu obtuzeze imaginea unor construcții reprezentative, a construcțiilor-monument sau a celor cu valoare ambientală, a monumentelor de for public, a fântânilor sau a altor elemente valoroase din localitate.

● Se recomandă executarea mobilierului exterior din materiale naturale, respectând cât mai mult specificul local. Acestea vor fi realizate cu volume și forme simple și vor fi o prezență discretă în amenajarea spațiului public, atât prin amplasare, cât și prin conformare, materiale sau culori. Nu vor fi

utilizate materialele strălucitoare, inox, plastic, fibră de sticlă.

● Pentru amenajarea spațiului public nu se vor utiliza fântâni arteziene, pergole, jardiniere, statuete, căderi de apă și ansambluri de roci decorative, amenajări inspirate din modele care provin din alte spații culturale, pastişe sau copii ale unor monumente ori ansambluri locale sau elemente „rustice” (căruțe cu flori, bănci și foisoare din trunchiuri contorsionate etc.).

● Pentru amenajarea peisageră sunt recomandate speciile autohtone; nu se vor folosi plante exotice sau conifere.

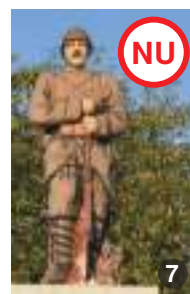
● Se recomandă ca mobilierul,

AȘA NU: [1] Nu se recomandă betonarea, asfaltarea sau pavarea unor suprafețe mari în spațiul public – prezența unor jardiniere nu compensează lipsa vegetației, iar acestea nu sunt un element care să poată fi ușor integrat în spațiul rural; în plus, lipsa îngrijirii permanente conduce la imagini dezolante. Ca oricare alte zone din mediul rural, amenajarea spațiilor publice din zonele centrale sau din proximitatea instituțiilor este recomandat să fie făcută cu materiale naturale și cu vegetație în cât mai mare măsură.

AȘA DA: [2-3] Se recomandă amenajarea unor recipiente pentru colectarea gunoierului în spațiile publice des frecventate (în zonele centrale, în proximitatea unor instituții) [2] și pentru colectarea selectivă a deșeurilor [3]. Se recomandă evitarea maselor plastice pentru coșurile de gunoi, acestea pot fi realizate cu un design simplu și cu materiale naturale [2].

AȘA DA: [5] Se recomandă întreținerea monumentelor comemorative, cu păstrarea tratării adecvate a suprafețelor (aparente sau tratate în culori neutre).

AȘA NU: [6, 7] Intervențiile inutile pentru crearea unei imagini realiste a elementelor figurative sunt nepotrivite.

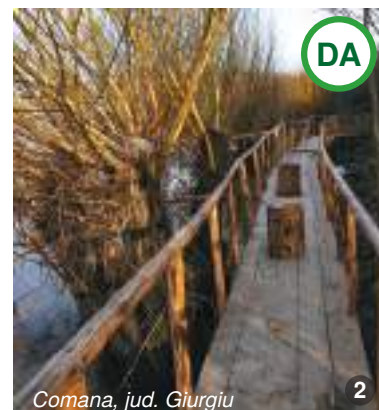
AȘA DA: [4, 8-12] Pentru realizarea construcțiilor, amenajărilor și mobilierului din spațiul public se recomandă utilizarea materialelor naturale, tratate neutru, și a unui design cât mai simplu, fără decorații inutile. Sunt recomandate suprafețele naturale ale materialelor netratate cu lac sau vopsea sau utilizarea unei game de culori neutre (nuanțe stinse de gri, maro).

AȘA NU: [13, 14] Nu se recomandă utilizarea obiectelor din mase plastice, a închiderilor laterale sau acoperirii cu policarbonat.

monumentele și amenajările existente să fie restaurate păstrând caracterul obiectelor inițiale, fără a interveni pentru completarea sau îmbunătățirea acestora (de exemplu, vopsirea statuielor, a basoreliefurilor etc.).

- Se recomandă pentru amenajarea parcurilor și a locurilor de joacă pentru copii utilizarea în cât mai mare măsură a materialelor naturale (lemn, nisip).

- Pentru alei se recomandă materialele naturale și alegerea unor soluții care să permită infiltrarea apei de ploaie (de exemplu: pietriș, dale înierbate). Nu se recomandă acoperirea suprafețelor locurilor de joacă pentru copii cu covoare și dale din materiale sintetice. ■

ASA DA: [1-8] În localitățile riverane Dunării există un potențial turistic de care se poate profita pentru atragerea turiștilor, prin amenajarea zonelor adiacente malurilor și limanelor pentru promenadă și petrecerea timpului liber – același lucru este valabil și pentru malurile râurilor largi sau ale bălților sau în zonele de la liziera pădurilor. Ca și în cazul celorlalte amenajări, și în aceste zone sunt recomandate aceleași principii prezentate pentru amenajarea spațiului public. În aceste zone, anumite funcțiuni necesare (grupuri sanitare, spații pentru colectarea deșeurilor etc.) pot fi acomodate în construcții în care este reinterpretată arhitectura construcțiilor anexă și unde sunt utilizate materialele tradiționale pentru realizarea acestora (de exemplu, împletituri de nuiele pentru mascarea zonelor de acces sau pentru realizarea pereților etc.).

ASA NU: [8] Pentru aceste amenajări sunt neadecvate amenajările „rustice” realizate din trunchiuri nefinisate, contorsionate și din lemn tratat cu lac.

7.5 Vegetație

Specific local

Vegetația deține o pondere semnificativă în cadrul parcelelor și are un rol important în conturarea peisajului rural din Câmpia Română. Adesea vegetația este prezentă în zona fațadei orientate spre sud, în zona prispei (arbori, pomi fructiferi sau viță-de-vie). De asemenea, vegetația este prezentă la limitele de proprietate (un șir de arbori plantați pe limitele de proprietate, mai ales salcâmi). Se remarcă plantarea arborilor și arbuștilor de-a lungul limitelor de proprietate (în special cele laterale). Vița-de-vie este susținută de structuri amplasate uneori în fața locuințelor (de cele mai multe ori în fața prispei, ceea ce face ca locuința să fie mascată și umbră de aceasta în timpul verii) sau pe structuri ce mărginesc aleea de acces către casă, sau în bălătură, creând imaginea

unei bolți de vegetație [7-8/91]. În fața casei sau în grădină sunt plantați unul sau mai mulți pomi fructiferi [1-5, 7-11, 12]: gutui – *Cydonia Oblonga*, corcoduș – *Prunus Cerasifera*, cireș – *Cerasus Avium*, cireș amar – *Prunus Avium*, cireș pietros – *Prunus Duracina*, cireș pitic – *Prunus Chamoecerasus*, vișin – *Prunus cerasus*, prun – *Prunus Domestica*, măr – *Malus Domestica*, păr – *Pirus Sativa*, dud – *Murus Nigra* și *Murus Alba* (o specie valoroasă pentru sericicultură) ș. a. sau arbuști ornamental: liliac – *Syringa Vulgaris*, mălin – *Prunus Padus* etc. Salcâmul (*Robinia Pseudacacia*) este un arbore foarte valoros pentru zona de stepă aridă și pentru zonele cu risc de eroziune a terenului și extindere a dunelor de nisip [16]. Este deopotrivă rezistent la călduri excesive, secetă și ger, iar prin rădăcinile robuste, adânc înfipte în pământ, stabilizează terenurile cu risc de eroziune și dunele de nisip, plantațiile

AȘA DA: Vegetația medie sau înaltă preponderentă în satele din Câmpia Română este formată din pomi fructiferi, acest lucru fiind vizibil în special în perioada de înflorire. Păstrarea și sporirea plantațiilor de pomi fructiferi din speciile autohtone, atât în gospodării, dar și pentru amenajarea spațiilor publice, contribuie nu doar la perpetuarea imaginii caracteristice a satelor de câmpie, dar are și beneficii asociate, oferind mediul propice pentru una din îndeletnicirile tradiționale din sudul țării – apicultura – și prin poamele ce pot fi recoltate.

DA

de salcâm constituind, în același timp, o perdea eficientă împotriva vânturilor puternice și a zăpezilor viscolite. Plantat în soluri nisipoase, îmbogățește solul prin fixarea azotului, dar o acumulare prea mare a azotului în sol poate pune în pericol dezvoltarea altor specii. Lemnul are o mare rezistență la umiditate, fiind adesea folosit la construcțiile tradiționale, iar florile sunt apreciate de apicultori pentru mierea obținută

primăvara. Pe lângă importanța economică și buna adaptare la condițiile aride, salcâmul este considerat o specie invazivă, fiind necesară o supraveghere a plantațiilor de salcâm, pentru ca acestea să nu pericliteze alte specii. În sec. XX, plopul piramidal a fost intens utilizat ca un stăvilor natural împotriva crivășului, fiind plantat în special de-a lungul drumurilor [13, 14]. Plopii au o creștere rapidă și formează o umbră

deasă când sunt plantați grupat sau aliniați, având un rol decorativ prin tulpina înaltă și zveltă. Multe drumuri de țară din Câmpia Română mai păstrează încă plantațiile de aliniament cu plopi – din păcate multe dintre acestea sunt distruse prin tăierea arborilor sau se degradează datorită neglijenței. Valoarea economică a plopului este relativ scăzută, datorită lemnului cu rezistență mică, dar care poate fi utilizat

în industria mobilei. Pe lângă valoarea practică a acestor arbori, prezența lor în peisajul rural (plantați în linie de-a lungul drumurilor sau grupați, în special în zona fermelor) creează o imagine proprie în peisajul de câmpie (prin geometrie, ritm, variația coloristică de-a lungul anotimpurilor), în contrast cu terenurile cultivate adiacente, de aceea se recomandă păstrarea, întreținerea și înținerirea acestor plantații.

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

DA

Pomii fructiferi sunt printre cei mai răspândiți arbuști care cresc spontan sau sunt cultivați în satele din sudul țării. Pe lângă recolta de fructe, acest fapt oferă avantajul creșterii albinelor în gospodărie – apicultura fiind o activitate răspândită în această zonă [11/92]. Imagine caracteristică a unei ulițe și a unui drum de la marginea satului în timpul verii [9, 10] și în timpul primăverii, cu pomii fructiferi înfloriți [2, 12/92]. Plantarea arborilor (în special salcâmi) pe limita de proprietate este caracteristică satelor din Câmpia Română [13/92]. În apropierea locuințelor, în spațiul adiacent străzii, sunt plantate diverse specii de arbuști ornamentali [1-6, 11]. Vița-de-vie este prezentă în aproape toate curțile din satele de câmpie [7, 8].

ASA DA: [1-16/93, 11-14] Specii de arbori răspândiți în satele din Câmpia Română: teiul [2/90], nucul [4/93], salcâmul [13/93], sălcia [9], plopul [13, 14], dudul [6/93, 11], glădița [12], jugastrul (arțarul de câmpie) și frasinul [9, 10].

ASA DA: [13, 14] Cu silueta caracteristică, vizibilă de la mari distanțe în câmpiile cultivate, plopul piramidal este cel mai utilizat arbore plantat de-a lungul drumurilor ce fac legătura între satele din Câmpia Română. Este necesară păstrarea acestor plantații de aliniament valoroase și întreținerea și revigorarea lor. Acestea sunt puse în pericol de tăierile ilegale din ce în ce mai numeroase.

AȘA DA: [1-3] Plantații de aliniament și în parcul comunal cu tei de la jumătatea sec. XX din satul Dioști, jud. Dolj [1, 2]. Mai recent introdus, castanul s-a adaptat bine condițiilor de climă: aleee plantată cu castani și glădiță, Ghimpați, jud. Giurgiu [3].

Recomandări

● Așa cum s-a menționat în capitolul 2.3, vegetația este o componentă esențială în definirea caracterului peisajului cultural al localităților rurale din

Câmpia Română. Prezența vegetației aduce îmbunătățiri esențiale ale microclimatului cu veri aride și zone cu risc crescut de secetă și ierni cu vânturi puternice. Se va acorda o importanță sporită amenajărilor peisagere și

AȘA NU: [4-6] Vegetația are un rol important în conturarea imaginii satului de câmpie – plantarea unor specii din alte zone geografice sau neadekvate climatului de câmpie este nepotrivită. Coniferele și tuia nu sunt arbori specifici zonei de câmpie. [5, 6] Paulownia este un arbore originar din Asia, cu creștere accelerată și înmulțire spontană foarte rapidă, în detrimentul speciilor autohtone. În plus, prin frunzele de dimensiuni foarte mari, aspectul arborelui este foarte diferit de ale celor autohtoni. [4, stânga]

AȘA DA: [7] Vegetația poate fi un element important pentru integrarea construcțiilor cu dimensiuni mari din afara vetrei satului (ferme, unități de producție etc.).

în special plantării spațiilor neconstruite cu arbori și arbuști autohtoni, pentru a profita de microclimatului creat de vegetația abundentă, care îmbunătățește confortul termic prin menținerea umidității și a unei temperaturi mai scăzute în timpul verii și prin atenuarea intensității vântului.

● În spațiul liber dinspre stradă, rezultat din retragerea construcțiilor, se recomandă amenajarea unor grădini cu flori și arbuști ornamental.

● Se va favoriza amenajarea în cât mai mare măsură a spațiului liber din interiorul proprietății, cu plantație joasă (grădini de flori, legume sau plantație agricolă), viță-de-vie (prin favorizarea creșterii în fața construcțiilor, delimitarea unor zone din interiorul proprietății sau amenajarea unor „bolți” de vegetație pe spaliere) și se va urmări plantarea cât mai multor pomi fructiferi, arbori și arbuști.

● Se recomandă respectarea specificului local privind plantarea arborilor și arbuștilor (în special salcâmi) de-a lungul limitelor de proprietate (în special cele laterale).

● Se încurajează, de asemenea, utilizarea vegetației ca element arhitectural sau pentru mascarea construcțiilor existente ori noi, cu volume care depășesc scara construcțiilor specifice zonei. Nu sunt recomandate speciile exotice și fasonarea excesiv decorativă a arbuștilor.

● Vegetația poate fi un element important în mascarea unor intervenții care în alte condiții nu se încadrează în imaginea de ansamblu a localității, prin necesitatea edificării unor volume compacte (atunci când nu este posibilă dispunerea pavilionară a funcțiunilor pentru care sunt necesare suprafețe mari construite) sau în cazul construcțiilor mai înalte, cu condiția ca acestea să fie amplasate retras față de limitele de proprietate, iar înălțimea lor să nu depășească cu mult coroana arborilor plantați în spațiul dintre limita terenului și construcții (pentru mai multe detalii, vezi cap. 3). Majoritatea fermelor și a construcțiilor destinate exploatărilor agricole, precum și a altor funcțiuni ce presupun suprafețe mari construite, amplasate în afara vetrei satului, pot fi integrate mai ușor în peisajul rural cu ajutorul plantațiilor din interiorul parcelei și de-a lungul limitelor de proprietate. ■

7.6 Reclame, firme, inscripții, totemuri

- Reclamele, firmele, inscripțiile sau totemurile (susținute de alte construcții sau montate pe structuri proprii) vor fi discrete și se vor amplasa astfel încât să nu obtureze sau să concureze cu elementele de fațadă (profilaturi, ferestre, streșini etc.) sau cu construcțiile învecinate.
- Nu se recomandă amplasarea reclamelor luminoase (cu casete luminoase sau neoane, șir luminos cu leduri etc.) ori a celor executate din materiale sau cu culori stridente sau puternic contrastante. Se recomandă utilizarea iluminatului indirect al reclamelor, inscripțiilor sau totemurilor, în defavoarea sistemelor cu panouri luminoase.

1

2

3

- Dimensiunile firmelor vor fi de preferință cât mai reduse și se vor alege în funcție de proporțiile construcțiilor (raportul plin-gol, decorații), astfel încât să nu fie obturate goluri sau elemente de decor ale fațadelor.
- Amplasarea panourilor obligatorii de identificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.
- Se recomandă ca echipamentele tehnologice (instalații de aer condiționat, antene parabolice) să fie amplasate astfel încât să nu fie vizibile din spațiul public.
- Panourile care indică localități, obiective publice sau turistice vor fi conformate astfel încât să nu obtureze perspectiva asupra unor construcții, să nu concureze cu alte amenajări ale spațiului public și să nu creeze imagini contrastante prin forme complicate, culori stridente, dimensiuni mari etc. ■

4

5

ASA DA: [1] O marcare discretă a obiectivului și funcțiunii este adecvată spațiului rural. [4] Echipamentele pot fi amplasate în curte, în zone care nu sunt vizibile din spațiul public..

ASA NU: [3] În special în zonele rurale, nu este justificată amplasarea unor firme sau reclame astfel încât să fie cât mai vizibile din spațiul public. [2] Este neadecvată amplasarea pe fațadele clădirilor cu valoare arhitecturală sau ambientală a reclamelor de orice fel. [5] Nu se recomandă amplasarea echipamentelor pe fațade, în fața clădirilor sau în zone vizibile din spațiul public.

7.7 Iluminat exterior. Echipare edilitară

- Se va evita poluarea luminoasă și folosirea luminii artificiale în exces.
- Corpurile de iluminat vor fi o prezență discretă în amenajarea spațiului public, cu volume simple, fără ornamente excesive sau elemente care imită stilurile istorice, în special cele provenite din alte culturi.
- Nu se va folosi iluminarea cu diferite culori (cu excepția amenajărilor temporare pentru sărbătorile de iarnă).
- Nu sunt recomandate reclamele și firmele luminoase pentru nicio funcțiune; se va opta pentru iluminarea indirectă a firmelor și a reclamelor.
- Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Se va evita amplasarea antenelor TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și dispunerea vizibilă a cablurilor CATV [3].
- În lipsa unor amenajări edilitare în

localitate, se recomandă realizarea unor ministații de epurare pentru o gospodărie sau un grup de gospodării. Apele menajere (cu excepția celor care provin de la toalete) pot fi colectate într-o fosă de decantare. În urma tratării, acestea pot fi reutilizate pentru irigații și pentru spălarea toaletelor.

- Nu este recomandată realizarea unor puțuri absorbante pentru evacuarea apelor uzate, deoarece prin această soluție se pune în pericol calitatea apei freactice.
- Se recomandă recuperarea și re folosirea apei de ploaie, pentru a fi utilizată ca apă „gri” în gospodărie sau pentru udarea grădinii.
- Se recomandă amenajarea în gospodărie a unui loc pentru obținerea compostului din materialele organice reziduale (resturi și deșeuri vegetale, resturi alimentare, deșeuri de textile organice etc.). ■

6

ASA DA: [6] Chiar dacă este utilizată tehnologia actuală, designul obiectelor poate fi discret – o variantă mult mai indicată în aceste situații.

7

8

9

ASA NU: [7-9] Amenajarea spațiilor publice, a unor zone de recreere sau a terenurilor din incinta instituțiilor (școli, grădinițe) în localitățile rurale este potrivit să fie făcută cât mai discret, evitând utilizarea unor obiecte de mobilier, a vegetației și a unor amenajări nefirești într-un spațiu rural. Dintre acestea, corpurile de iluminat și echipamentele care utilizează ultima tehnologie, cu un design modern sau încărcat și realizate din materiale care nu sunt proprii zonelor rurale (metal, mase plastice, sticlă) au cel mai pregnant impact vizual. Prezența corpurilor de iluminat trebuie să fie discretă, deoarece încărcarea excesivă a acestor spații cu corpuri de iluminat și mobilier inutil conduce la o imagine haotică și neatractivă.

8. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Performanța energetică a unei clădiri ne spune în ce măsură clădirea respectivă are un consum mai mic sau mai mare de energie și combustibili în raport cu folosirea ei în condiții de confort. De asemenea, casele în care locuim și clădirile în care ne desfășurăm activitățile zilnice trebuie să ne asigure condiții optime de trai (căldură, lumină etc.), fără ca acest lucru să aducă prejudicii atât mediului, cât și celor din jur. În acest sens, e necesar ca toate clădirile să își păstreze temperatura potrivită la interior, fără a avea pierderi de căldură sau emanații cu efect poluant semnificativ în mediul înconjurător. Astfel, și în România, legislația devine din ce în ce mai exigentă cu privire la performanța energetică a clădirilor (Legea 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor și Legea 120/2002 privind utilizarea eficientă a energiei).

Trebuie avut în vedere că atât eficiența termică, cât și eficiența energetică, atunci când sunt înțelese într-un sens foarte simplist, având la bază doar considerentele economice, pot duce la soluții cu consecințe negative asupra sănătății clădirii și a utilizatorilor săi. De exemplu, prin utilizarea unei termoizolații de polistiren (care nu este permeabilă la vapori) la o clădire tradițională, ale cărei zidării sunt permeabile la vapori (adică „respiră”), pot apărea numeroase consecințe negative în timp, deși clădirea devine, aparent, mai eficientă din punct de vedere termic. Una dintre aceste consecințe negative este deteriorarea zidăriei existente din cauza barierei impermeabile și a acumulării de săruri în zidărie, care, prin fenomenul de îngheț-dezgheț, dezagregă suprafața zidăriei. O altă consecință negativă este apariția condensului și a mușgaiului la interior, lucru care duce la degradarea calității aerului.

ASA NU: [1-4] Placarea cu polistiren a pereților exteriori ai unei construcții este deosebit de nocivă nu numai pentru că distruge/ascunde decorațiile, ci mai ales pentru că prin translatarea punctului de rouă se creează condens în interiorul zidurilor; acest lucru atrage cristalizarea sărurilor, care cu greu mai pot fi îndepărtate ulterior. Impermeabilizarea zidurilor exterioare prin placarea cu polistiren și montarea ferestrelor din plastic dublu stratificate, coroborată cu folosirea unei zugrăveli impermeabile la interior, atrage după sine apariția mușgaiului. Zidurile din cărămidă ale construcțiilor vechi au o grosime considerabilă, nefiind necesară izolarea. Se recomandă mai degrabă izolarea cu materiale naturale a tavanelor și a pardoselilor. În imagine, o simulare de calcul a eficienței termice a unei clădiri tradiționale la care nu s-au înlocuit ferestrele tradiționale, dar s-a izolat tavanul și pardoseala. Graficul arată o îmbunătățire considerabilă a eficienței termice a clădirii.

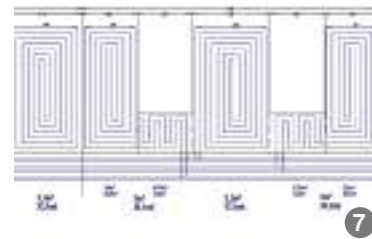
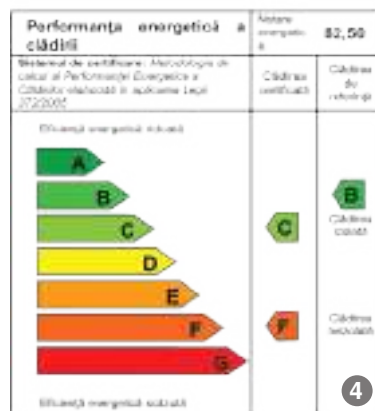
Recomandări

A Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp) • **B** Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp)
• **C** Construcții noi cu gabarit mare (>250 mp)

● Recomandările se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de construcție ecologice, din resurse naturale sau produse naturale reciclate, constituie, de fapt, un prim pas către bunăstare și un nivel superior de viață, în condițiile în care sărăcia este o caracteristică atât de prezentă astăzi în majoritatea zonelor rurale. În mod paradoxal, deși multe dintre materialele naturale au fost tradițional utilizate în construcții durabile și sănătoase de sute de ani, acestea au fost total ignorate tehnic și legislativ-normativ, fiind considerate demodate sau „rușinos a fi utilizate” (de exemplu, chirpicul din argilă, vâlăucii, paie, lână de oaie, uneori chiar și lemnul, varul natural etc.), în comparație cu produsele de sinteză, poluante încă din faza de fabricare și pe toată durata de exploatare, dar care sunt considerate moderne (de exemplu, PVC, BCA, polistirenul expandat sau extrudat, produsele aglomerate cu rășini sintetice ș.a.).¹

● Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la materiale locale naturale, la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

¹ Miron, Constantin, *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCĐ URBAN INCERC Iași, <http://documents.tips/documents/neconventionale.html>, p. 10 -11.

ASA DA: [5-10] Folosirea unui sistem de încălzire în pereții exteriori în planul tencuiei este o metodă deosebit de eficientă și elegantă de încălzire. Încălzind zidurile groase, cu inerție termică mare, întreaga construcție se comportă ca o teracotă. Sistemul are însă și dezavantajul că nu permite lipirea mobilierului de peretele în cauză și necesită o atenție sporită atunci când se bate un cui în perete. De aceea, se recomandă montarea acestui sistem de încălzire până la o înălțime la care nu ar prezenta riscul de a fi perforat accidental cu ocazia fixării unor tablouri sau a mobilierului de perete.

8.1 Sisteme de încălzire

Sistemele de încălzire folosite vor fi eficiente termic, conform standardelor de mediu și eficienței energetice a clădirilor. Se recomandă folosirea unor sisteme de încălzire alternative folosirii gazului metan sau a combustibililor solizi (fosili). Acestea pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui grad minim de independență.

Dintre sistemele de energie alternativă se pot folosi:

- panourile solare și panourile fotovoltaice (se încurajează amplasarea lor pe acoperiș în măsura în care nu denaturează imaginea ansamblului și se încadrează discret în peisajul rural);
- este acceptată folosirea pompelor de căldură acolo unde este posibil și investiția se justifică (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului);
- se recomandă încadrarea sistemelor de energie alternativă în specificul local prin mascarea lor adecvată cu ajutorul unor elemente provenite din forme uzuale, folosindu-se materiale locale. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul *Amenajări exterioare*, subcapitolul *Echipare edilitară*. Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului/ execuției.

- **Cazanele cu combustibil solid regenerabil** (biomasă sau combustibil

rezultat în urma reciclării). Materialele combustibile disponibile local se pot împărți în: materiale lemnoase (deșeuri de lemn, rumeguș, căzătură de lemn masiv în păduri, resturi de lemn) și materiale nelemnoase (cerealiere sau de origine organică). Pentru zonele în care nu sunt disponibile ca sursă de energie termică gazele naturale, este necesară utilizarea centralelor cu combustibili solizi. Exemple de materiale combustibile sustenabile:

- **Peleții din lemn** sunt deșeuri lemnoase, deshidratate și comprimate până la dublul densității energetice a lemnului verde, neuscat. Caracteristici: putere calorică mare, densitate mare, costuri relativ reduse de transport; sunt o sursă alternativă de energie capabilă să înlocuiască combustibilii convenționali (gazul natural, GPL, petrol, cărbune, lemn, ulei, electricitate etc.); sunt neutri din punctul de vedere al emisiilor de carbon. La ardere, aceștia emit aceeași cantitate de dioxid de carbon care a fost absorbită de pădure în timpul creșterii; peleții din

lemn ard aproape fără emisie de fum, în timp ce în gazele de ardere praful este alcalin; au un conținut scăzut de metal, iar sulfurile sunt aproape inexistente. Cenușa, bogată în minerale, poate fi folosită cu succes drept îngrășământ natural. Peleții costă mai puțin decât combustibilii fosili și sunt considerați înlocuitori ai gazelor naturale. Mai ieftini cu 20-25% față de gazul natural, nu prezintă pericol de explozie, se utilizează cu același confort. Comparativ cu lemnul de foc, peleții sunt mai eficienți din punctul de vedere al randamentului de ardere, al puterii calorice, al confortului și al siguranței în utilizare.

- **Brichete din resturi vegetale din agricultură:** se obțin prin comprimarea mecanică sau hidrolică a biomasei (resturi vegetale din agricultură: paie de grâu, orz, orez, rapiță, muștar, vrejuri de soia, fasole, resturi vegetale de viță-de-vie, coceni de porumb, resturi forestiere), pentru reducerea dimensiunilor și obținerea unui produs compact și cu o putere calorică mare. Dintr-o tonă de paie se obține o tonă de brichete. Puterea calorică a brichetelor din resturi vegetale este mai mare decât a lemnului de fag și aduce o economie de 60% față de încălzirea cu gaze și de 40% față de încălzirea cu lemne.²

2 Constantin Miron, *Op. cit.*, p. 106-116.

ASA DA: [3] Șemineele sunt corpuri de încălzire care, în afară de funcția de des-tindere pe care o au, pot fi introduse cu succes în circuitul sistemului de încălzire al clădirii. Există șeminee din oțel cu funcționare pe peleți și ventilație forțată, termoseminee, potrivite pentru locuințe moderne, eficiente energetic cu sistem de recuperare. În afară de încălzirea apei, termosemineele nu generează doar o căldură plăcută în interior, ci creează, de asemenea, o atmosferă confortabilă.

ASA DA: [4] Sobe de teracotă sunt elemente care fac parte în continuare din amenajarea unei case tradiționale. În afară de funcția estetică, de animare a interiorului, pe care o au uneori, sunt și foarte practice, în condițiile în care combustibilul solid se găsește încă la un preț redus față de ceilalți combustibili.

ASA DA: [5, 6] Materiale combustibile sustenabile: brichete din resturi vegetale [5] și peleți din lemn [6].

[1-2] Sobe vechi se păstrează încă în multe construcții, în special locuințele tradiționale, unde se întâlnesc în camerele de locuit sobele oarbe [1], în legătură cu o vatră aflată în tindă [2]. Păstrarea acestor elemente care fac parte din arhitectura tradițională aduce interiorului un plus de autenticitate, chiar și în situația în care nu mai sunt folosite.

8.2 Sisteme și materiale pentru izolarea termică

Termoizolațiile frecvent utilizate în prezent au la bază materiale minerale (anorganice): vata de sticlă, vata bazaltică sau materiale organice: polistirenul și poliuretanel. Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂ atât pentru fabricare, cât și pentru prelucrare. În timp ce termoizolațiile minerale sunt permeabile la vapori, deci permit zidăriei să „respire”, polistirenul și poliuretanul nu permit trecerea vaporilor, astfel încât acestea din urmă nu sunt recomandate a fi utilizate în cazul construcțiilor tradiționale. Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Soluția care oferă beneficii atât din punctul de vedere al eficienței termice, cât și al costurilor (prețul este redus atunci când sunt produse locale), având avantajul provenienței din surse regenerabile, este folosirea unei termoizolații naturale, care este la fel de performantă ca izolația din fibre sintetice.

Tipurile de izolații naturale:

a. Izolația naturală din fibre de lână de oaie se utilizează ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn, cât și pentru casele din cărămidă sau piatră. Calitățile izolației din fibre de lână de oaie:

- este un material termofonoizolant ecologic și sănătos, obținut din materii prime naturale, regenerabile. După terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi sau este biodegradabilă;
- este accesibilă local (se produce în România);
- se realizează din fibre de lână naturală de oaie, spălată, tratată cu săruri de bor pentru insecte și ignifugată. Poate fi prelucrată în saltele, plăci

semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție;

- este rezistentă împotriva mușcăturii (conform EN ISO 846, are nota cea mai bună: 0) și nu putrezește;
- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător. Lâna este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30-40% din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile. Fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei. Când temperatura exterioară scade și umiditatea aerului crește, atunci lâna preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces. Într-o zi călduroasă se întâmplă procesul invers: lâna eliberează umiditatea

în aer și în același timp absoarbe energie, astfel răcind încăperea pe care o izolează. Din acest motiv, se spune că lâna „respire” și acționează ca un condiționator natural de aer. Fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide de temperatură sau umiditate;

- conductivitatea termică a izolației din lână este cuprinsă între 0,0356 W/mK și 0,040 W/mK;
- este un depoluant natural; locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lâna absoarbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf. Formaldehida este foarte des utilizată în produsele rășinoase din lemn, cum ar fi plăcile de aglomerații de lemn (MDF), parchetul și mobila. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lână absorb și se contopesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lână de oaie poate absorbi aproape 100% din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeuri gazoase produse prin arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui. Sunt cel mai des întâlnite în încălzitoarele cu gaz, în focurile deschise sau în fumul de eșapament (care pătrunde în casă din cauza proximității șoselelor circulante). Izolația din lână de oaie absoarbe definitiv aceste gaze nocive, așa cum absoarbe formaldehida, realizând astfel o filtrare a aerului din interior. Lâna de oaie este singurul tip de izolație care are calitatea de filtrare a aerului din interior, contribuind astfel nu doar la un confort termic sporit, ci și la menținerea pe termen lung a unui mediu sănătos.³

b. Izolația din fibre de cânepă este un material natural care nu conține substanțe de adaos dăunătoare sănătății. Procesul de producere presupune un consum redus de energie, iar rezultatul este un material cu calități tehnice excepționale. Se livrează sub

formă de saltele sau role, fiind un produs recomandat pentru izolarea acoperișurilor, a pereților și a pardoselilor. Se realizează din fibre la care se adaugă 10-12% fibre Biko (fibre sintetice), pentru o stabilitate dimensională optimă. În ultima perioadă, a apărut izolația din cânepă 100% naturală. În acest caz, fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb. Calitățile izolației din fibre de cânepă:

- montare rapidă și simplă, fără zgârieturi și iritații ale pielii;
- poate absorbi umiditate până la 20%

din greutatea sa fără nicio deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;

- are capacitatea de a regla umiditatea din încăperea. Pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vapori care permit transferul umidității;
- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;
- datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin albumină, nu este nevoie de un tratament împotriva molii și a gândacilor.

ASA DA: [2-3] Materiale termoizolante pe bază de fibre naturale: Saltele termoizolante din lână de oaie [1] și altele termoizolante din fibre de cânepă [2].

ASA DA: [4-7] Termoizolația din lână este recomandată în mod special. Folosirea unei izolații din lână sprijină o industrie a prelucrării produselor locale: în mod frecvent, lâna se aruncă, în loc să fie utilizată. Această măsură este încă la început în țara noastră, dar se folosește cu succes și pe scară largă în majoritatea țărilor europene.

ASA DA: [1] Termoizolația din cânepă: montare rapidă și simplă. Nu este necesar un costum de protecție, deoarece produsul nu irită pielea și nu conține substanțe periculoase pentru mediu sau sănătate.

c. Pereții termofonoizolanți neporanți de tip Hempcrete, realizați din cânepă mărunțită (puzderie) și un liant pe bază de var calcic hidratat.

- Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete constă în execuția pereților prin turnarea în cofraje pierdute a unui amestec realizat din cantități controlate de puzderie de cânepă, un liant pe bază de var calcic hidratat, un liant pe bază de var hidrolic și apă. Procedeu constă în amestecarea produselor componente cu apă și realizarea unui amestec omogen care se toarnă în cofraje pierdute. Prin acest procedeu se obține un material neporțant, sustenabil, permeabil la vaporii de apă, care se poate folosi la realizarea pereților și a planșelor, a pardoselilor sau la izolarea acoperișului, realizându-se astfel îmbunătățirea comportării la transfer termic a elementelor de construcție.

- Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete contribuie la economia de energie în construcții. Durabilitatea pereților neporanți din amestec de cânepă cu var, respectiv a izolațiilor termice realizate cu acest procedeu este asigurată prin satisfacerea

cerințelor de calitate impuse produselelor predozate. În condițiile unei puneri în operă corespunzătoare, durata de viață a produselor finite este de minimum 70 de ani.

- Tencuielile și zugrăvelile recomandate pentru pereții și tavanele de tip Hempcrete sunt cele permeabile la vaporii de apă, precum cele tradiționale pe bază de var stins pastă. Aplicarea unor produse de tencuire și/sau vopsire cu permeabilitate redusă, de exemplu, cu vopsele alchidice, lacuri sau pe bază de polimeri, nu este recomandată, deoarece vor compromite permeabilitatea peretelui și durabilitatea acestuia.⁴

d. Izolația din fibre de lemn se prezintă sub formă de vrac, plăci flexibile sau plăci rigide termofonoizolante. Aceste produse reprezintă o soluție modernă, eficientă și ecologică și sunt utilizate în special la case pe structură de lemn, la casele eficiente energetic, dar și la casele tradiționale, construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn:

- fiind un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a construcțiilor existente, atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structura din lemn sau cu pereți din lemn masiv;
- pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn se utilizează, ca materie primă, deșeurile de așchii lemnoase provenite din fabrici de cherestea sau de la alți producători de produse din lemn sau din lemnul nevalorificat silvic;
- este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgomotele și izolează excelent atât pe timp de iarnă, cât și vara;
- este ușor de montat, disponibilă și cu profiluri de nut și feder pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice. Se livrează în diverse grosimi.
- plăcile fibrolemnoase sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea, oferind un climat de locuit sănătos;

4 Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neporanți de tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidrolic și apă.

- corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar dacă ard, plăcile nu emit vapori toxici.

- izolațiile din fibre de lemn sunt materiale de construcții din surse naturale, regenerabile, care nu au un impact negativ asupra mediului înconjurător.

e. Izolația din vată bazaltică este un material ecologic care se comercializează sub formă de plăci rigide sau saltele.

Calitățile plăcilor termoizolatoare din vată bazaltică:

- nu ard, nu emană gaze toxice și împiedică răspândirea focului;
- sunt permeabile la vaporii de apă și permit trecerea vaporilor de apă din interior spre exterior, prevenind astfel condensul. Pereții vor fi uscați, locuința aerisită, eliminând riscul de apariție a mușcăliștilor și a igrasiei.

f. Baloții de paie: Paiele sunt folosite sub forma unor baloți compactați, care sunt inserați în perete prin presare ușoară. Un balot de paie are la bază același material ca și lemnul: celuloza. Pentru că paiele sunt goale în interior, gradul de termoizolare este mai bun decât în cazul lemnului. În plus, comprimarea balotului îl face rezistent la compresie, ceea ce înseamnă că este potrivit pentru construcția unor ziduri solide. Tencuiala din pământ și var permite pereților să „respire”, reglează umiditatea și conferă un mediu de viață plăcut și sănătos. Construcțiile din baloți de paie sunt foarte eficiente energetic datorită calităților termoizolante ale acestora: un perete din

baloți de paie tencuit cu argilă și var, cu o grosime totală de 50 cm, asigură aceeași termoizolare ca un perete din 20 cm de BCA cu 20 cm de polistiren. Producerea unor materiale ca BCA-ul, polistirenul, tencuiala pe bază de ipsos și vopseala pentru finisaje necesită însă un consum de energie mult mai ridicat decât paiele, lemnul, pământul și varul, generând, în același timp, și un nivel ridicat de emisii CO₂. De asemenea, costul pentru 1 mp de perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var este de trei ori mai mic decât cel pentru 1 mp de perete din BCA, polistiren și tencuială din comerț. În plus, aceste case sunt sigure, rezistente la foc și cutremur, se realizează rapid și oferă un mediu de viață plăcut și sănătos.⁵

g. Plăcile de stof termoizolante sunt obținute prin asamblarea tulpinilor de stof uscat. Asamblarea se realizează prin legarea strânsă a pachetului de stof cu legături de sârmă din oțel zincat (dispusă la o distanță de cca 20 cm) și agrafe (dispusă la o distanță de aproximativ 60 mm), fixate de legăturile din sârmă. Avantaje:

- eliminarea punților termice;
- reglarea umidității; deci, o casă fără mușcăliștilor;
- eliminarea apariției fisurilor, care constituie cauza majoră de degradare a fațadelor;
- sunt ușor de montat;
- tencuielile și zugrăvelile recomandate sunt cele permeabile la vaporii de apă, realizate din materiale naturale.⁶

5 www.earthsafedesign.com.

6 www.natural-home4u.com.

h. Tencuielile termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă

O bună variantă pentru zonele de câmpie și podiș este folosirea tencuielii termoizolante realizate din argila amestecată cu paie. Argila protejează materialul organic, paiele, iar acestea au rol de izolator termic. Amestecurile de argilă cu paie sau pleavă folosite la izolarea termică a tavanelor, a podurilor și a pardoselilor au calitatea de a genera condiții de viață sănătoase prin masa termică, capacitatea de regulator de umiditate și lipsa oricărei emisii poluante, chiar dacă din punct de vedere termic nu sunt foarte eficiente. Tradițional, argila ușoară se folosea în amestec cu paie la construcțiile din lemn pentru realizarea închiderilor

ASA DA: [1-5] Pereți cu termoizolație din Hempcrete.

ASA DA: [1-5] Exemple de pereți placați cu panouri termoizolante de stof.

ASA DA: Plăci izolatoare din plută expandată

elastice, pe un suport din împletitură de nuiele. Densitatea brută a amestecului de argilă ușoară cu paie este mai mică de 1 200 kg/mc. Paiele folosite pot fi de secară, grâu sau ovăz. Pentru tencuieli din argilă sunt preferate paiele de orz, pentru că sunt mai moi. Mai important decât tipul de paie este structura tulpinii. Un câștig pentru creșterea capacității termoizolante este folosirea paielor subțiri cu tulpini rezistente, care nu se strivesc.

Concluzii

- Se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, la protecția la foc etc.
- Pentru termoizolare se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș).
- Există pe piață deja suficienți producători de tencuieli termoizolante și materiale naturale termoizolante agrementate tehnic (începând cu 2015, s-au agrementat tehnic de către INCD URBAN INCERC Cluj-Napoca izolații din lână și cânepă), care îndeplinesc toate cerințele impuse de actele normative în vigoare.
- Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi cap. 5.2. *Pereții*).
- Prin programe precum „Casa Verde” și „Casa Verde Plus”, lansate de Ministerul Mediului, se încurajează folosirea sistemelor de încălzire din surse alternative și materiale regenerabile, acordându-se finanțări caselor sau altor obiective care folosesc panouri solare sau pompe de căldură, sisteme de acoperișuri verzi, sisteme de iluminat ecologice sau aleg să își izoleze termic pereții cu materiale ecologice precum lână, cânepa sau celuloza.

7 De exemplu, *Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neportanți tip HEMPCRETE și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidraulic și apă; Agrementul Tehnic 001SC-03/319-2015 pentru panouri termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/314-2014 pentru saltele termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/320-2015 pentru termoizolație din lână de oaie.*

- În cazul intervențiilor pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum), se recomandă următoarele:

Pereți

- Își vor menține stratificația specifică, fie că e vorba de pereți din piatră (tencuiți sau nu), din cărămizi de pământ nearse (văioage), chirpici, pământ compactat (obligatoriu tencuiți) sau baloți de paie.
- Se dorește totuși păstrarea aparenței sau a stereotomiei, astfel încât fața exterioară a peretelui brut să rămână neschimbată în cazul reabilitării termice.
- Dacă se termoizolează pe interior,

detaliul constructiv va fi de asemenea naturală, încât să nu rețină apa rezultată din procesul de condensare în interiorul pereților. Membrana trebuie să fie permeabilă, iar materialele indicate pentru termoizolație, la fel, permeabile și biodegradabile, cum ar fi cânepa sau lână de oaie.

Planșee

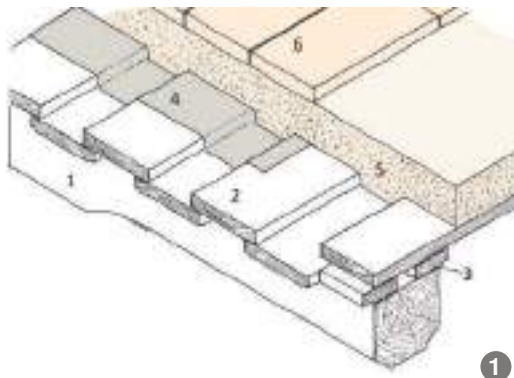
- Alcătuirea planșeelor va urma aceeași linie ca a pereților, păstrându-se materiale pe cât posibil naturale, biodegradabile.

Pentru posibile soluții de detaliu, vezi și desenele alăturate. ■

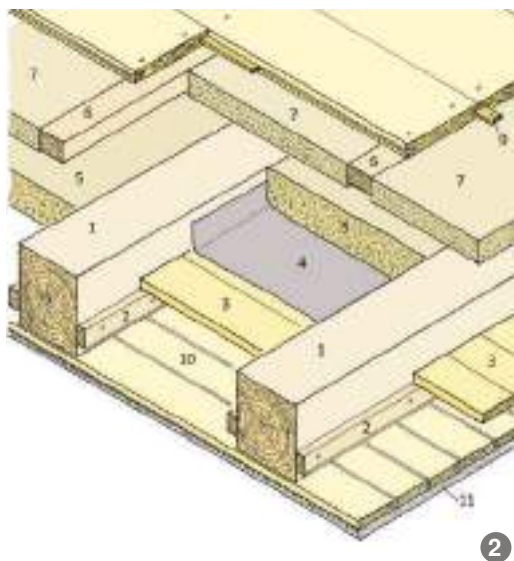
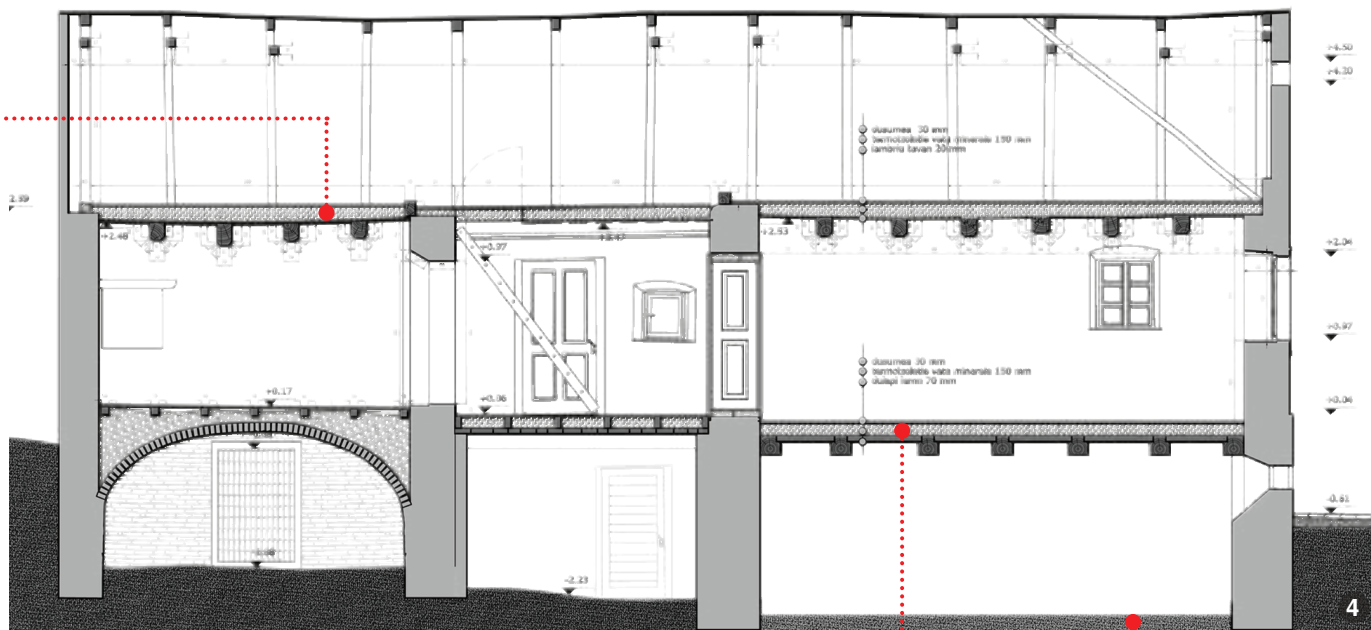
ASA NU: [1-2] Reabilitarea unui cămin cultural prin izolarea cu polistiren. Folosirea polistirenului atrage după sine probleme legate de condens, igrasie, apariția mușcăiului și este un material ușor de vandalizat de către copii, animale, persoane agresive etc.

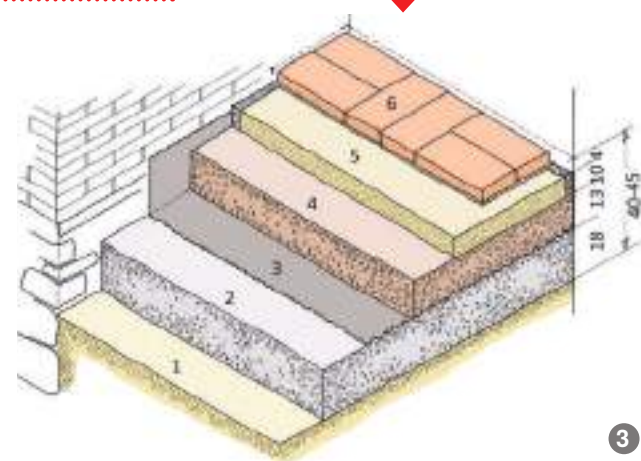
Alcătuirea pardoselii din pod:

- 1 grinda de planșeu
- 2 scândurile de planșeu
- 3 elemente de egalizare a reazemului
- 4 strat protector contra prafului, deschis spre difuzie
- 5 umplutură din argilă și paie, compactată sau necompactată
- 6 acoperire cu cărămizi (rar).

Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:

- 1 grinzi de tavan
- 2 lați de susținere pentru pardoseala oarbă, de 30 × 50 mm
- 3 pardoseală oarbă: 25 mm
- 4 geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
- 5 umplutură din lut cu paie: 80-100 mm
- 6 rigle pentru pardoseală: 35 × 60 mm
- 7 izolație rigidă sau granulată: 40 mm
- 8 dușumea de 25-30 mm, rostuită și nutuită: 6 × 12 mm
- 9 pene: 6 × 20 mm
- 10 suport din scânduri: 18 mm
- 11 tencuială de tavan aplicată pe un strat de armătură.

Modul de construire a pardoselilor din cărămizi peste pământul natural al încăperilor fără pivniță:

- 1 pământ natural
- 2 pietriș grosier (8-32 mm)
- 3 folie protectoare (geotextil)
- 4 izolație din umplutură
- 5 placă din argilă compactată
- 6 plăci de cărămidă pe pat de mortar.

Autor detalii: arh. Jan Hülsemann. Vezi alte detalii în volumul: *Casa țărănească săsească din Transilvania. Ghid pentru restaurarea caselor vechi*, Editura Simetria, București, 2014.

STUDIU DE AMPLASARE ȘI ÎNCADRARE ÎN IMAGINEA AȘEZĂRII

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune *online*, la adresa _____ sau la secretariatul filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.
- Două siluete caracteristice ale localității prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității, de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.
- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.
- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.
- Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune caracteristică prin construcția investiției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.
- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj. ■
-

GLOSAR DE TERMENI

Glosarul cuprinde o selecție de termeni referitori la anumite noțiuni utilizate în Ghid, asupra cărora s-a considerat utilă o definire sau o detaliere suplimentară a informațiilor cuprinse în textul Ghidului. Pentru a fi mai ușor de urmărit, termenii sunt grupați în funcție de domeniile în care sunt cuprinse noțiunile la care se referă informațiile respective, de la noțiuni de urbanism la elemente și materiale de construcție. Cea mai mare parte din definiții și informații a fost preluată ca atare din diverse surse (uneori corelate), citate în Bibliografie. Acestea sunt indicate într-un format prescurtat, în paranteze drepte, la finalul definiției termenilor.

Noțiuni de urbanism

Amenajarea teritoriului (AT) – Scopul de bază al AT îl constituie armonizarea la nivelul întregului teritoriu a politicilor economice, sociale, ecologice și culturale, stabilite la nivel național și local pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea diferitelor zone ale țării, urmărindu-se creșterea coeziunii și eficienței relațiilor economice și sociale dintre acestea.

Obiectivele principale ale AT sunt următoarele: dezvoltarea economică și socială echilibrată a regiunilor și zonelor, cu respectarea specificului acestora; îmbunătățirea calității vieții oamenilor și colectivităților umane; gestionarea în spiritul dezvoltării durabile a peisajului, componentă de bază a patrimoniului natural și cultural și a resurselor naturale; utilizarea rațională a teritoriului, prin limitarea extinderii necontrolate a localităților și conservarea terenurilor agricole fertile; conservarea și dezvoltarea diversității culturale. [cf. *Legea 350/2001*]

Dezvoltare durabilă – satisfacerea necesităților prezentului, fără a se compromite dreptul generațiilor viitoare la existență și dezvoltare. [cf. *Legea 350/2001*]

Documentație de amenajare a teritoriului și de urbanism – ansamblu de piese scrise și desenate, referitoare la un teritoriu determinat, prin care se analizează situația existentă și se stabilesc obiectivele, acțiunile și măsurile de amenajare a teritoriului și de dezvoltare

urbanistică a localităților pe o perioadă determinată.

Domeniul public – totalitatea bunurilor care fac obiectul dreptului de proprietate publică, ce aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale. Domeniul public poate fi de interes național, caz în care proprietatea asupra sa, în regim de drept public, aparține statului, sau de interes local, caz în care proprietatea, de asemenea în regim de drept public, aparține comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor. [cf. *GM-007 – 2000*]

Dotări publice – terenuri, clădiri, construcții, amenajări și instalații, altele decât sistemul de utilități publice, aparținând domeniului public sau privat al unităților teritoriale-administrative sau al statului și destinate deservirii populației unei anumite zone. Realizarea acestora reprezintă obiectiv de utilitate publică.

Dotările publice cuprind: obiective de învățământ; obiective de sănătate; obiective de cultură; obiective de sport și recreere; obiective de protecție și asistență socială; obiective de administrație publică; obiective pentru autoritățile judecătorești.

Drumuri publice – drumurile destinate transportului rutier public de toate categoriile, gestionate de autoritățile administrației publice centrale sau locale și clasificate tehnic, conform legislației și terminologiei tehnice, în autostrăzi, drumuri expres, naționale, județene și comunale în

extravilan și străzi în intravilan. [cf. *GM – 007 – 2000*]

Echipare edilitară – ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambient. [cf. *GM-007 – 2000*]

Parcelă – suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil. [cf. *GM-007 – 2000*]

Parcelare – reprezintă operațiunea de proiectare urbanistică prin care se determină divizarea uneia sau mai multor proprietăți funciare distincte, destinate construirii, în scopul atribuirii, concesiunii sau vânzării loturilor rezultate. [cf. *Legea 350/2001*]

Proprietatea privată – este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege. Prin lege poate fi limitată exercitarea atributelor dreptului de proprietate. Legea poate limita exercitarea dreptului de proprietate fie în interes public, fie în interes privat. **Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului și asigurarea unei bune vecinătăți**, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului. [cf. *Codului Civil*]

Regimul juridic al terenurilor – totalitatea prevederilor legale prin care se definesc drepturile și obligațiile legate de deținerea sau exploatarea

terenurilor. [cf. *Legea 350/2001*]

Rețea de localități – totalitatea localităților de pe un teritoriu (național, județean, zonă funcțională) ale căror existență și dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relații desfășurate pe multiple planuri (economice, demografice, de servicii, politico-administrative etc). Rețeaua de localități este constituită din localități urbane și rurale. [cf. *Legea 350/2001*]

Servitute de utilitate publică – sarcină impusă asupra unui imobil pentru uzul și utilitatea unui imobil având un alt proprietar. Măsura de protecție a bunurilor imobile publice nu poate fi opusă cererilor de autorizare decât dacă este conținută în documentațiile de urbanism aprobate (având drept consecință o limitare administrativă a dreptului de proprietate). [cf. *Legea 350/2001*]

Strategie de dezvoltare – direcționarea globală sau pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung, a acțiunilor menite să determine dezvoltarea urbană. [cf. *Legea 350/2001*]

Teritoriul administrativ al localității – suprafața constituită din suprafața agricolă (teren arabil, pășuni, fânețe, vii și livezi), suprafața fondului forestier, suprafața ocupată de construcții și amenajări de infrastructură (căi de comunicație, echipare energetică, lucrări de gospodărire a apelor), bălți și suprafața aferentă intravilanului (construcții și amenajări), a căror carte funciară sau alte evidențe funciare au aparținut localității respective la data intrării în vigoare a Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României. [cf. *Legea 350/2001*]

Teritoriul unității administrativ-teritoriale – suprafața delimitată de lege, reprezentând suprafața totală a teritoriilor localităților componente. [cf. *Legea 350/2001*]

Teritoriu intravilan – totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază, delimitate prin planul urbanistic general aprobat și în cadrul cărora se poate autoriza execuția de construcții și amenajări. De regulă intravilanul se compune din

mai multe trupuri (sate sau localități suburbane componente). [cf. *Legea 350/2001*]

Teritoriu extravilan – suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipii, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan. [cf. *Legea 350/2001*]

Peisajul – desemnează o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani. Peisajul are valoare remarcabilă prin caracterul său de unicitate și coerență și cuprinde zone naturale sau și construite având valoare particulară în materie de arhitectură și patrimoniu ori fiind măturii ale modurilor de viață, de locuire, de activitate sau ale tradițiilor, agricole ori forestiere, artizanale sau industriale. [cf. Art I, lit. a) din Convenția ... și *Legea 350/2001*]

Protecția peisajului – cuprinde acțiunile de conservare și menținere a aspectelor semnificative sau caracteristice ale unui peisaj, justificate prin valoarea sa patrimonială derivată din configurația naturală și/sau de intervenția umană. [cf. Art I, lit. d) din *Convenția ...*]

Obiectiv de calitate peisajeră – desemnează formularea de către autoritățile publice competente, pentru un anumit peisaj, a aspirațiilor populațiilor cu privire la caracteristicile peisajere ale cadrului lor de viață. [cf. Art I, lit. c) din *Convenția ...*]

Amenajarea peisajului – reprezintă acțiunile cu caracter de perspectivă ce au ca scop dezvoltarea, restaurarea sau crearea de peisaje. [cf. Art I, lit. f) din *Convenția ...*]

Protecția mediului – ansamblu de acțiuni și măsuri privind protejarea fondului natural și construit în localități și în teritoriul înconjurător. [cf. *Legea 350/2001*]

Zonă de risc natural – areal delimitat geografic, în interiorul căruia există un potențial de producere a unor fenomene naturale distructive care pot afecta populația, activitățile umane, mediul natural și cel construit și pot

produce pagube și victime umane. [cf. *Legea 350/2001*]

Zonă de protecție – suprafața delimitată în jurul unor bunuri de patrimoniu construit sau natural, al unor resurse ale subsolului, în jurul sau în lungul unor oglinzi de apă etc. și în care se instituie servituți de utilitate publică și de construire pentru păstrarea și valorificarea acestor resurse și bunuri de patrimoniu și a cadrului natural aferent.

Zonele de protecție sunt stabilite prin acte normative specifice, precum și prin documentații de amenajare a teritoriului sau urbanism, în baza unor studii de specialitate. [cf. *Legea 350/2001*.] Cf. GM *GM-007 – 2000*, p. 23, „pentru protecția câmpului vizual al monumentelor, pe baza documentațiilor de urbanism aprobate se pot institui servituți *non edificandi* și/sau *non altius tollendi*, în conformitate cu prevederile Codului Civil, art. 622”.

Zonă protejată – zonă coerentă naturală sau construită, delimitată geografic și/sau topografic, în cuprinsul căreia se află elemente sau ansambluri ale patrimoniului natural sau cultural cu valoare deosebită.

Statutul de zonă protejată creează asupra imobilelor din interiorul zonei servituți de intervenție legate de desființare, modificare, funcționalitate, distanțe, înălțime, volumetrie, expresie arhitecturală, materiale, finisaje, împrejurimi, mobilier urban, amenajări și plantații și este stabilit prin documentații de urbanism specifice aprobate. [cf. *Legea 350/2001*, *Legea 50/1991*]

Autorizația de construire/desființare (AC/AD) – este actul de autoritate al administrației publice locale – consilii județene și consilii locale municipale, orașenești și comunale –, pe baza căruia se pot realiza lucrări de construcții. AC se emite pe baza unui certificat de urbanism. Procedura de emitere a AC/AD este reglementată prin *Legea 50/1991* (cu modificările și completările ulterioare) și prin Normele metodologice.

Certificat de urbanism (CU) – este actul de informare cu caracter

obligatoriu prin care autoritatea administrației publice județene sau locale face cunoscute regimul juridic, economic și tehnic al imobilelor și condițiile necesare în vederea realizării unor investiții, tranzacții imobiliare ori a altor operațiuni imobiliare, potrivit legii.

CU se eliberează la cererea oricărui solicitant, persoană fizică sau juridică, care poate fi interesat în cunoașterea datelor și a reglementărilor cărora îi este supus respectivul bun imobil.

Pentru aceeași parcelă se pot elibera mai multe CU, dar conținutul acestora, bazat pe documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, și celelalte reglementări în domeniu **trebuie să fie aceleași pentru toți solicitanții**. În acest scop **nu este necesară solicitarea actului de proprietate asupra imobilului**, în vederea emiterii CU.

În CU se menționează în mod obligatoriu scopul eliberării acestuia. CU cuprinde informații privind: regimul juridic al imobilului, regimul economic al imobilului, regimul tehnic al imobilului, regimul de actualizare, modificare sau detașare a documentațiilor de urbanism, distinct, în cazul în care realizarea investiției propuse nu se încadrează în prevederile documentațiilor de urbanism în vigoare. **CU nu conferă dreptul de executare a lucrărilor de construire, amenajare sau plantare.** [cf. *Legea 350/2001*]

Construibilitatea – calitatea unui teren de a primi o construcție, a cărei destinație și caracteristici sunt compatibile cu atributele de fapt (legate de natura terenului și de caracteristicile sale) și de drept (vizând servituțile care îl grevează) ale acestuia. [Cf. *GM-007 – 2000*]

Edificabil (suprafața edificabilă) – suprafață componentă a unei parcele, în interiorul căreia pot fi amplasate construcțiile; este delimitată de conturul rezultat în urma identificării retragerilor minime față de limitele de proprietate impuse de regulamentele de urbanism. Suprafața terenului edificabil nu corespunde cu suprafața maximă admisă construită la sol (ce poate fi calculată din valoarea indicatorului POT), ci este

în general mai mare decât aceasta. Volumele construite pe teren, cu suma suprafețelor construite la sol mai mică sau egală cu valoarea rezultată din POT, pot fi distribuite oriunde în conturul edificabil, fără a depăși limitele retragerilor minime admise. În zona rămasă în afara suprafeței edificabile, numită *non aedificandi*, nu pot fi amplasate construcții.

Interdicție de construire (*non aedificandi*) – regula urbanistică urmarea căreia, într-o zonă strict delimitată, din rațiuni de dezvoltare urbanistică durabilă, este interzisă emiterea autorizației de construire, în mod definitiv sau temporar, indiferent de regimul de proprietate sau de funcțiunea propusă. [cf. *Legea 350/2001*]

Indicatori urbanistici – instrumente urbanistice specifice de lucru pentru controlul proiectării și al dezvoltării durabile a zonelor urbane.

Aceștia se definesc și se calculează după cum urmează:

Coefficient de utilizare a terenului (CUT) – raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșeelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, logiilor, teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție. [cf. *Legea 350/2001*]

Procent de ocupare a terenului (POT) – raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii sau proiecția pe sol a perimetrului etajelor superioare) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului

amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. [Cf. *Legea 350/2001*]

Pe terenurile în pantă, nivelurile clădirilor/corpurilor de clădire la care, cel puțin pe o latură a acestora, pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, sunt considerate subsoluri și vor fi luate ca atare la calculul indicelui CUT.

Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT:

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale construcțiilor noi;
- dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții. [Legea 350/2001]

Suprafața construită (SC) – (amprenta la sol a clădirii) suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, scăriilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. [Cf. *Legea 350/2001*]

Gabarit – contur poligonal constituit din linii drepte sau curbe, care limitează dimensiunile maxime ale profilului unui agregat, unui vehicul, unei treceri obligatorii, unei clădiri etc. (gabarit de construcție – sinonim regim de construcție). [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Lucrări de reabilitare – reprezintă orice fel de lucrări de intervenții necesare pentru îmbunătățirea performanțelor de siguranță și exploatare a construcțiilor existente, inclusiv a instalațiilor aferente, în scopul prelungirii duratei de exploatare prin aducerea acestora la nivelul cerințelor esențiale de calitate prevăzute de lege. [Cf.

Legea 350/2001]

Tipuri de construcții

Anexe gospodărești – sunt construcțiile cu caracter definitiv sau provizoriu, menite să adăpostească activități specifice, complementare funcțiunii de locuire, care, prin amplasarea în vecinătatea locuinței, alcătuiesc împreună cu aceasta o unitate funcțională distinctă.

În categoria anexelor gospodărești, de regulă în mediul rural, sunt cuprinse: bucătării de vară, grajduri pentru animale mari, pătule, magazii, depozite și altele asemenea. În mod similar, sunt asimilabile noțiunii de anexe gospodărești și garajele, serele, piscinele și altele asemenea. [Cf. *Legea 50/1991*]

Anexe gospodărești ale exploatațiilor agricole – sunt construcțiile situate în zone izolate în extravilan și îndepărtate de localitatea de reședință a lucrătorilor agricoli, menite să adăpostească mașini agricole, utilaje, mici ateliere, scule, alte bunuri ale acestora, inclusiv animale, precum și spații pentru cazare temporară pe timpul campaniilor agricole. [Cf. *Legea 50/1991*]

Construcții cu caracter provizoriu – construcțiile autorizate ca atare, indiferent de natura materialelor utilizate, care, prin specificul funcțiunii adăpostite ori datorită cerințelor urbanistice impuse de autoritatea publică, au o durată de existență limitată, precizată și prin Autorizația de construire. De regulă, construcțiile cu caracter provizoriu se realizează din materiale și alcătuituri care permit demontarea rapidă în vederea aducerii terenului la starea inițială (confecții metalice, piese de cherestea, materiale plastice ori altele asemenea) și sunt de dimensiuni reduse.

Din categoria construcțiilor cu caracter provizoriu fac parte: chioșcuri, tonete, cabine, locuri de expunere situate pe căile și în spațiile publice, corpuri și panouri de afișaj, firme și reclame, copertine, pergole ori altele asemenea. Realizarea construcțiilor provizorii se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează construcțiile definitive. [Cf. *Legea 50/1991*]

Construcții anexe – construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel suprateeran, care deservesc funcțiunea de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinarit, șoproane, terase acoperite, foișoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire. [Cf. *Legea 50/1991*]

Garaj – construcție cu unul sau mai multe niveluri pentru staționarea, adăpostirea, întreținerea și eventual repararea autovehiculelor. [Cf. GM-007 – 2000]

Împrejmuire – construcțiile definitive sau provizorii, cu rolul de a delimita suprafețe, arii sau parcele asupra cărora există forme de proprietate, executate pentru protecție împotriva intruziunilor, realizate din diferite materiale – beton, cărămidă, piatră, lemn, metal, inclusiv sârmă ghimpată întinsă pe bulumaci –, ori prin planșii specifice. [Cf. *Legea 50/1991*]

Mobilier urban – Elementele funcționale și/sau decorative amplasate în spațiile publice care, prin alcătuire, aspect, amplasare, conferă personalitate apartenței zonei sau localității. Prin natura lor, piesele de mobilier urban sunt asimilate construcțiilor dacă amplasarea lor se face prin legare constructivă la sol (fundapii platforme de beton, racorduri la utilități urbane, cu excepția energiei electrice), necesitând emiterea autorizației de construire. Fac parte din categoria mobilier urban: jardiniere, lampadare, bănci, bazine, pavaje decorative, pergole, cabine telefonice și altele asemenea. [Cf. *Legea 50/1991*]

Pătul – construcție acoperită, îngustă, înaltă și lungă, executată dintr-un schelet de stâlpi și grinzi de lemn sau de beton armat, destinată păstrării porumbului în știuleți. În vederea asigurării unei ventilații naturale din toate părțile, construcția este amplasată la oarecare înălțime deasupra solului, iar pereții se fac din nuiele împletite, din șipci de lemn cu spații libere între ele, sau din plasă metalică. Sinonim: *Porumbar*,

coșar. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Părți de construcție

Demisol (prescurtat D) – Nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateeran al construcției. Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției. [Cf. *P118-99 Normativ de siguranță la foc a construcțiilor*]

Mansardă (prescurtat M) – Spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri suprateerane. Se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:

- podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;
- podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60% din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin. [Cf. *P118-99 Normativ de siguranță la foc a construcțiilor*]

Firmă – Este elementul constructiv aplicabil pe clădire sau independent, pe care se inscripționează date de identificare a unei instituții publice, societăți comerciale, fundații, denumirea comercială, obiectul de activitate sau orice alt text specific, sub care o persoană fizică sau juridică își exercită activitatea într-o clădire sau într-o incintă. [Cf. *Legea 50/1991*]

Instalații aferente construcțiilor – Reprezintă totalitatea echipamentelor care asigură utilitățile necesare funcționării construcțiilor, situate în interiorul limitei de proprietate, de la bransament/racord la utilizatori, indiferent dacă acestea sunt sau nu încorporate în construcție. Instalațiile aferente construcțiilor se autorizează împreună cu acestea sau, după caz, separat. [Cf.

Legea 50/1991]

Elemente structurale

Structură portantă – Este ansamblul elementelor de construcție solidarizate între ele, care țin în picioare o clădire, preiau toate sarcinile la care este supusă clădirea și care îi asigură sprijinirea și transmiterea acestor sarcini la sol. Principalele subansambluri ale unei structuri tradiționale sunt: fundațiile, bolțile, planșeele, pereții portanți și șarpanta sau acoperișul. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Fundație – Elementul construcției care se află în contact direct cu terenul bun de fundare, servind la preluarea încărcărilor care acționează asupra construcției, repartizându-se astfel încât să nu fie depășită capacitatea portantă a terenului, iar tasările care rezultă să fie cât mai uniforme și să poată fi suportate de construcție fără repercusiuni dăunătoare. Pentru determinarea calităților terenului de fundare sunt necesare cercetări geotehnice pe teren și în laborator, prin care să se stabilească condițiile hidrogeologice ale terenului, prezența apei subterane și de suprafață, adâncimea, natura, grosimea și caracteristicile fizico-mecanice ale straturilor de sub fundații, iar pentru construcții în regiuni seismice, terasamente de căi ferate și drumuri etc., și comportarea terenurilor la sollicitări dinamice. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Planșeu – Element de construcție având rol de compartimentare pe verticală a volumelor clădite, în etaje sau niveluri și de închidere la partea superioară. Planșeele sunt elemente plane orizontale, de rezistență ale clădirii, care prin conlucrare cu pereții portanți și stâlpii alcătuiesc structura de rezistență; sunt prevăzute cu elemente de finisaj: pardoseală și tavan.

Condițiile tehnice cerute planșeelor sunt: rezistență, rigiditate, durabilitate, rezistență la foc, izolare termică (când sunt alcătuite deasupra sau dedesubtul unor spații neîncălzite), izolare fonică și hidrofugă, plastică arhitecturală.

Planșeele se clasifică după: poziția lor în clădire (intermediare, peste subsol,

peste ultimul etaj; planșee de pod sau planșee terasă); după materialul din care se execută elementele principale de rezistență (grinzi de lemn, metalice sau de beton armat, bolți de zidărie). [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Sarpantă – Schelet alcătuit din bare de lemn sau de metal, prin extensiune și din bare de beton armat prefabricat, care formează structura de rezistență a unei construcții civile sau industriale (de exemplu, clădire, hangar, hală de fabricație etc.) sau a unei părți dintr-o construcție (ex. acoperiș, pentru susținerea învelitorii). [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Elemente de plastică a fațadelor

Coamă – 1 Partea de deasupra, orizontală, a unui zid. 2 Linie de intersecție (orizontală sau oblică) a două versante de acoperiș.

Cornișă – Partea superioară, ieșită în afară și ornamentată, a zidului unei construcții, având rolul de a sprijini acoperișul și de a împiedica scurgerea apei de ploaie pe fața clădirilor. [cf. *DEX 1998*]

Streașină – Porțiunea acoperișului scoasă dincolo de linia pereților exteriori, care este destinată să apere fața pereților de acțiunea directă a ploii și de scurgerea apelor de pe înveliștoare, precum și să constituie un element decorativ al fațadelor. Streșinile de lemn pot fi simple sau înfundate, cele înfundate, denumite sageacuri, au căpriorii și astereala mascate cu scânduri geluite și profilate la capetele căpriorilor, având o pazie profilată. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Pazie – 1 Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriorilor unui acoperiș cu streașină pentru a ascunde capetele acestora. 2 Fâșie de tablă așezată la intersecția unei învelitori cu un zid, pentru a împiedica pătrunderea apei prin rostul de la intersecție. [cf. *DEX 2009*]

Parament – a Îmbrăcămintă de piatră sau de cărămidă a unui perete, a unei bolți, a unui baraj de beton, cu scop estetic sau de protecție. b Fiecare din fețele exterioare văzute ale unei

construcții sau ale unui element de construcție. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Registru – Zona orizontală, delimitată în câmpul fațadei sau pereților interiori, caracterizată printr-o concepție unitară a elementelor arhitecturale și decorative pe care le conțin. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Rezalit – Volum proeminent în planul unui perete, exprimând pe toată înălțimea construcției sau numai pe unul sau mai multe niveluri prezența unui spațiu interior (nișe, casa scării, bovindouri). Rezaliturile de dimensiuni reduse la simple îngroșări locale ale zidăriei pot apărea pe fațadă pentru obținerea unei cadențe sau accentuarea impresiilor de verticalitate. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Trafor – Ornament perforat de piatră (naturală sau artificială), de lemn sau de metal, cu goluri de forme geometrice sau florale și cu fețele văzute ale plinurilor netede sau sculptate, care servește ca element decorativ de arhitectură sau se așază într-o deschizătură din peretele exterior al unei încăperi sau în canalul unei uși (fără geamuri), pentru a masca golul, pemițând însă iluminarea și aerisirea interiorului. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Soclu – Registru inferior al fațadei, finisat cu materiale rezistente. Soclul are o funcție utilitară, de a proteja și de a evita degradarea zonei de fațadă în contact direct cu solul sau cu trotuarul (față de lovitură, umiditate etc.). [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Elemente specifice construcțiilor tradiționale din Câmpia Română

Prispă – Un fel de terasă îngustă înălțată deasupra terenului și pardosită cu scânduri sau cu lut, care se întinde de-a lungul peretelui din față (uneori și al celor laterali) la casele țărănești, fiind mărginită uneori de o balustradă de lemn sau de zidărie.

Mică platformă, dispusă în fațada cu intrarea sau înconjurând casa țărănească, având o înălțime relativ mică, de regulă cât soclul de bolovani sau de tâlpoaie, finisată cu lipitură

de lut sau cu scânduri și protejată de streașină sau de acoperiș. În acest caz, ea poate fi delimitată spațial spre exterior de un șir de stâlpi de lemn. Balustrada este, de regulă, absentă.

Prin funcțiile și caracterul ce-l conferă casei, prisma este socotită, mai ales, ca un rudiment al pridvorului, ea fiind specifică mai ales locuințelor modeste din satele din Câmpia Dunării sau Tisei. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Pridvor – Spațiu exterior acoperit și delimitat de stâlpi (de lemn sau de zidărie), realizat pe fațada cu intrarea principală a casei țărănești, uneori continuat și pe alte fațade. În arhitectura populară, pridvorul are funcții multiple: de protejare a accesului, spațiu exterior pentru activitățile gospodărești sau reuniuni familiale. Spre deosebire de prispă, pridvorul presupune o cotă mai ridicată deasupra terenului și existența unei balustrade, neobligatorie la prispă. [Definiție preluată din *DEX 2009* și *Lexicon ...*]

Cerdac – Galerie sau terasă acoperită, situată de obicei la o oarecare înălțime deasupra solului, la casele cu parterul înălțat sau cu mai multe caturi. Cerdacul constituie un spațiu exterior adiacent construcției, specific arhitecturii balcanice, sub formă de balcon, uneori închis cu geamlăc, la casele orășenești și țărănești, în special în regiunile dunărene, începând cu sec XVII.

Prin extindere, termenul se folosește pentru a desemna și alte dispoziții constructive ce realizează variante îmbunătățite ale prispei tradiționale (în foisorul decroșat cu scară exterioară, specific la casele și mănăstirile Olteniei și Munteniei sau în *loggii* situate mai ales la ultimul nivel, în cazul culelor).

Asemenea dispoziție îi amplifică funcția de expansiune a interiorului spre un contact mai intim cu mediul ambiant, prin obținerea unei perspective mai largi și în același timp îi conferă o mai mare senzație de confort, prin relativa izolare în raport cu spațiile mai accentuat utilizate și uneori dezagreabile de la nivelul solului (strada, ograda, curtea, acareturile etc.). Sub acest raport, noțiunea de cerdac poate fi asociată și

cu cea de belvedere, ceea ce explică și atribuirea termenului unor edicule de agrement izolate sau grădinilor, de unde se oferă perspective largi asupra peisajului. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Geamlăc – 1 Perete format din geamuri fixate pe un schelet metalic sau de lemn. 2 Coridor, verandă, încăpăre închisă spre exterior cu un astfel de perete. [Definiție preluată din *DEX 2009*]

Parmalâc – 1 Construcție de lemn, de piatră etc. de forma unui perete sau a unui gard scund, folosită pentru a mărgini o altă construcție sau un element de construcție. 2 Gard, grilaj; (rar) fiececare dintre scândurile, barele etc. care formează un gard sau un grilaj. [Definiție preluată din *DEX 2009*]

Pălimar – 1 Stâlp de pridvor sau de prispă, care susține streașina acoperișului. 2 Împrejmuire de scânduri la prisma unei case țărănești, la un balcon, la un pod etc.; parmalâc, balustradă (la un balcon). [Definiție preluată din *DEX 2009*]

Polată – Streașină sau acoperiș prelungit pentru protejarea unui spațiu la casele de la țară. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Tindă – Încăpăre mică situată la intrarea caselor țărănești. Spațiu de intrare, cumulează și alte funcțiuni (gătit, depozitare etc.), specific locuinței țărănești tradiționale. În vechime, termenul desemna și încăpăre la intrarea caselor sau a edificiilor publice, și încăpăre la intrarea bisericilor, despărțită de naos printr-un perete. Faptul că denumirea de tindă se aplică uneori și prispei, pridvorului și pronaosului bisericilor confirmă accepțiunea sa principală de vestibul. [Definiție preluată din *DEX 2009*, *DEX 1955-1957* și *Lexicon...*]

Materiale de construcție

Ciamur – Lut amestecat cu paie tocate sau pleavă, bine frământat, întrebuințat la tencuirea caselor, la construirea cuptoarelor, ca material de legătură la zidăria din chirpici.

Chirpici – Material de construcție

similar cărămidilor (12x16x23 cm sau 19x19x39 cm), din argilă cu adaos de paie tocate, rumeguș, pleavă etc., nears, uscat la soare. Punerea în operă se realizează în aceeași manieră ca și la zidăria din cărămidă, materialul utilizat ca mortar este similar celui din care sunt realizate blocurile (mortar de lut, ciamur). Avantajele chirpiciului: este un material de construcție ieftin, din resurse locale, ușor de procurat, realizat fără o tehnologie sofisticată, care să presupună utilaje costisitoare și mână de lucru calificată; în plus, zidăria din chirpici asigură o bună izolare termică.

Paiantă – Tip de construcție cu schelet de lemn (rotund, cioplit sau ecarisat), având spațiile dintre piesele de lemn ale pereților umplute cu zidărie ușoară de cărămidă sau de chirpici pe împletitură de nuiiele. Scheletul de lemn cu lipitură de pământ sau tencuială pe șipci ori lețuri se vâruiește, astfel încât aparența exterioară să nu se deosebească de cea a caselor din zidărie de chirpici. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Pământ bătut – Tehnică de realizare a pereților portanți, prin compactarea în cofraje din lemn, similare celor în care se toarnă betonul armat, a unor straturi succesive de argilă. Argila utilizată, de regulă fără alte amestecuri și la umiditatea naturală, era preluată din zone din apropierea construcției, fiind omogenizată înainte de a fi utilizată. Pereții (cu o grosime cuprinsă între 80–100 cm) se realizau în sistem monolit, continuu, iar compactarea straturilor se executa prin bătăre cu maiul de către mai multe persoane care lucrau coordonat.

Vălătuci – Material de construcție din argilă amestecată cu paie sau rogoz, uscat în aer liber, sub formă de cărămidă sau colac, utilizat pentru realizarea pereților neportanți ai caselor țărănești (astupându-se o îngrăditură din pari), care se zidește cu mortar de lut. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Materiale pentru finisaje

Dușumea – Pardoseală din scânduri de lemn, bătute strâns una lângă alta sau îmbinate cu lambă și uluc sau cu falț, de obicei geluite pe fața aparentă. *Dușumea oarbă* – scândurile de brad, de obicei negeluite, de 2-3 cm grosime,

bătute cu cuie la mică distanță unul de altul, pe grinzisoarele pardoselii; constituie suportul pentru stratul superior (de uzură) al pardoselii (parchet sau dușumea obișnuită). (Sinonim: *podea*) [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Tencuială – Element de finisaj din mortar, aplicat umed (în stare plastică) sau uscat pe suprafața brută a pereților, tavanelor sau a altor elemente de construcție (*suprafață suport*), cu rol de protecție împotriva intemperiilor, umidității ridicate din unele încăperi, focului, agenților chimici și mecanici din mediul ambiant, decorativ, estetic, igienic etc. Atât tencuiala intrioară cât și tencuiala exterioară se aplică pe suprafețe de: cărămidă, piatră, beton greu sau ușor, ipsos, șipci, trestie, stuf, stabilit, rabiț etc, operația respectivă numindu-se tencuire. [Definiție preluată din *Lexicon ...*]

Șiță – material de construcție din lemn, asemănător cu șindrila, dar de dimensiuni mai mici (60 cm lungime și 8-10 cm lățime), mai subțire și cu capătul vizibil finisat rotund sau în unghi (prin despicarea radială sau semiradială a capetelor rămase la secționarea buștenilor. Șița se execută cu cuțitoaia, din lemn de stejar, brad, plop, salcie, gorun; datorită dimensiunilor și grosimii mai mici, șița se montează de regulă fără muchie la colțuri, pe muchiile intrând și ieșind materialul se montează continuu, prin racordarea printr-o suprafață riglată a suprafețelor plane ale acoperișului. Șița este folosită ca și șindrila. [cf. *DEX 1998* și *Lexicon ...*]

Șindrila – material de construcție din lemn folosit la acoperirea construcțiilor, tăiat în forma unor scânduri cu lungimea de 1 m și lățimea de 18-20 cm cu capătul vizibil tăiat drept; cu secțiune transversală trapezoidală, de pană, prevăzută cu uluc de îmbinare de-a lungul cantului gros. Șindrila se făcea cu barda, iar lemnul era cioplit sau spart; se utiliza lemn de rășinoase, stejar sau fag; pe muchiile se montau șipci sau blane de dimensiuni mai mari, numite „coșai”. Șindrila este folosită ca atare sau impregnată și ignifugată ca material de învelitori pentru acoperișuri sau la îmbrăcarea pereților exteriori la casele din regiunile muntoase, realizând o etanșare mai bună decât șița.

Șindrila se deosebește de șiță prin faptul că are secțiunea trapezoidală și uluc longitudinal de îmbinare cu piesa alăturată. [Definiție preluată din cf. *DEX 1998* și *Lexicon ...*]

Draniță – material de construcție din lemn (în general de brad) cu care se acoperă construcțiile (în special în zonele montane), sub forma unor scânduri subțiri, cu lungimea de cca 1 m; draniță are dimensiuni mai mari decât șindrila și este utilizată în special în nordul țării – Moldova, Bucovina, Maramureș.

Azbociment – material de construcție din ciment amestecat cu fibre de azbest – un mineral natural utilizat pentru realizarea panourilor plane sau ondulate (folosite cel mai adesea ca învelitori), a conductelor și a plăcilor pentru tavane și pardoseli de vinilazbest etc. Azbestul era utilizat și pentru realizarea unor tencuieli, etanșeizări, izolații termice, ignifuge sau acustice etc. sau pentru echipamentele de protecție împotriva focului. Azbestul a fost utilizat în mare măsură pentru realizarea unor materiale de construcție în sec. XX, pentru îmbunătățirea calităților acestora, datorită proprietăților sale: rezistența mecanică ridicată, incombustibilitate, rezistența la agenți chimici etc.

Fiind un material relativ ieftin și cu rezistență ridicată, produs în țară, în a doua jumătate a sec. XX, azbocimentul a fost utilizat la multe dintre construcțiile din mediul rural, la renovarea sau acoperirea construcțiilor-anexă, a locuințelor, ca panouri despărțitoare etc. și poate fi întâlnit în mod frecvent și astăzi în satele din România.

Ulterior, s-a descoperit că **azbestul este o substanță extrem de dăunătoare mediului și sănătății oamenilor, expunerea prelungită la acesta putând provoca boli extrem de grave** (azbestoză, mezoteliomul pleural și alte forme de cancer pulmonar). Datorită proprietăților fizice, fibrele de azbest pot fi separate în fire subțiri și cu durabilitate ridicată. Materialul este periculos dacă este perturbat prin acțiuni susceptibile să determine desprinderea particulelor de azbest: tăiat, manipulat sau deteriorat într-un anumit mod.

Factorii de risc pentru sănătate sunt reprezentați de fibrele sau pulberile de azbest (care au dimensiuni de ordinul micronilor) aflate în suspensie în aer, care pot fi inhalate.

Azbestul este clasificat la nivel european ca substanță cancerigenă, de categoria 1A – una dintre categoriile „de cea mai mare îngrijorare privind sănătatea și mediul”, conform Regulamentului Consiliului European nr. 1272/2008 privind clasificarea, ambalarea și etichetarea produselor chimice.

Deoarece materialele de construcție ce conțin azbest prezintă un risc mare asupra sănătății, s-au luat măsuri legislative, atât la nivel european, cât și național. Astfel, Hotărârea nr. 124/2003 privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest prevede ca: „În scopul protecției sănătății populației și a mediului, de la 1 ianuarie 2007 se interzic toate activitățile de comercializare și de utilizare a azbestului și a produselor care conțin azbest. Produsele care conțin azbest, comercializate până la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, pot fi utilizate până la încheierea ciclului de viață al acestora.” Prin urmare, **producerea și comercializarea produselor care conțin azbest este interzisă** de mai bine de un deceniu.

Demolarea sau îndepărtarea materialelor de construcții care conțin azbest este necesară să se realizeze în condiții de precauție pentru a împiedica răspândirea particulelor de azbest în mediu și cu luarea unor măsuri de siguranță pentru protejarea sănătății personalului care realizează lucrările, a persoanelor din apropiere sau a celor care ar putea intra în contact cu praful rezultat ori cu particulele de azbest produse în procesul de demolare.

Directiva 2009/148/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă prevede măsuri ce trebuie adoptate la demolarea și îndepărtarea materialelor ce conțin azbest, mijloacele de protecție a sănătății lucrătorilor și precauții ce trebuie luate în timpul lucrărilor de

demolare. Dispozițiile prevăd **limitarea numărului lucrătorilor implicați în aceste activități și limitarea în cât mai mare măsură a expunerii la praful provenit din azbest** sau din materiale care conțin azbest.

Depozitarea materialelor de construcții care conțin azbest rezultate din demolări se face în condițiile legii, în depozite zonale de deșeuri periculoase.

Surse și informații suplimentare:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0148>

Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Regional de Sănătate Publică București – „Ghid de supraveghere a riscului de expunere profesională la azbest”, autor Dana Mates. Accesibil la adresa: <https://cnmrnc.insp.gov.ro/cnmrnc/images/ghiduri/Ghid-Expunere-Profesionala-Azbest.pdf>

Inspekția muncii – „Ghid metodologic pentru prevenirea riscurilor legate de expunerea la azbest”, Grigorița Năpar (coord). Accesibil la adresa: inspectia-muncii.ro/documents/66402/

<https://www.epa.gov/asbestos/asbestos-national-emission-standards-hazardous-air-pollutants-neshap#ren>

Legislație

Directiva Consiliului 91/382/CEE (25 iunie 1991) de modificare a Directivei 83/477/CEE privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă

Hotărârea de Guvern nr.1875/2005 (22.12.2005) privind protecția sănătății și securității lucrătorilor față de riscurile datorate expunerii la azbest (MO nr.64/24.01.2006).

Directiva Consiliului 87/217/CEE (19 martie 1987) privind prevenirea și reducerea poluării mediului cu azbest

Hotărârea de Guvern nr. 124/2003 (30.01.2003) privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest (MO nr. 109/20.02.2003)

Hotărârea de Guvern nr. 734/2006 (07.06.2006) pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.124/2003 privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest (MO nr.519/15.06.2006)

Ordin nr.95/2005 (12.02.2005) privind stabilirea criteriilor de acceptare și procedurilor preliminare de acceptare a deșeurilor la depozitare și lista națională de deșeuri acceptate în fiecare clasă de depozit de deșeuri (MO nr. 194/8.03.2005). ■

BIBLIOGRAFIE

Mai jos sunt prezentate lucrări care au constituit, alături de cercetarea de teren, o parte din baza documentară pentru realizarea ghidurilor pentru zonele din Câmpia Română. Consultarea acestor surse va oferi celor interesați informații suplimentare valoroase.

Publicații

- ***, *Arta Populară românească*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969.
- ***, *Atlasul geografic al lumii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.
- ***, *Atlasul Etnografic român*, Editura Academiei Române, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2003.
- ***, *Atlasul Republicii Socialiste România*, Institutul de Geologie și Geofizică, București, 1978.
- ***, *Dicționar de artă*, vol. I-II, Editura Meridiane, București, 1998.
- ***, *Dicționar de artă populară românească*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.
- ***, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2009. [în text: DEX 2009]
- ***, *Dicționarul istoric al localităților din Județul Dolj*, (3 vol.), Editura Alma, Craiova, 2004.
- ***, *Dicționarul istoric al localităților din Județul Olt*, (3 vol.), Editura Alma, Craiova, 2009.
- ***, *Ialomița. Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1980.
- ***, *Județele României Socialiste*, Editura Politică, București, 1969.
- ***, *Habitatul. Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român*, vol. I Oltenia, ediția I, Editura Etnologică, București, 2010.
- ***, *Landscape atlas. Landscapes identification and character assessment in the Romania-Bulgaria cross border area*, elaborat în cadrul programului „Common strategy for Sustainable Territorial Development of the cross-border area Romania-Bulgaria” (SPATIAL), sub coordonarea Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România, 2014, accesibil la adresa: <http://www.danube-ecotourism.com/pluginfile.php/2168/course/section/235/Landscape%20Atlas%20of%20the%20Romania%20Bulgaria%20Cross%20Border%20Area%20-%20copie.pdf>
- ***, *Lexicon de construcții și arhitectură*, (3 vol.), Editura Tehnică, București, 1988. [în text: Lexicon...]
- ***, *Studii de arhitectură tradițională în vederea conservării și valorificării prin tipizare. Locuința sătească din România*, Institutul Central de Cercetare, Proiectare și Directivare în Construcții, Institutul de Proiectare Prahova, 1989.
- ***, *România. Atlas istorico-geografic*, Editura Academiei Române, București, 1996.
- Bărcă, Ana, *Plastica arhitecturii rurale. Sistem de reprezentări formale și mentale*, Editura Ad Libri, București, 2007.
- Bârnaure, Mircea, Mădălin Coman, Dragoș Marcu, „Cerințe specifice și criterii de optimizare a structurilor de rezistență pentru locuințe individuale”, în Țugu, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Locuințe*, p. 200-205, Editura Ozalid, București, 2013.
- Bodea, Lucia, Octavia Bogdan, Dragoș Bugă et al. (coord.), *Geografia României. Vol. I. Geografia fizică*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1983.
- Butură, Valer, *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978.
- Cioară-Bătcă, Maria, Vlad Bătcă, *Zona etnografică Teleorman*, București, Editura Sport-Turism, 1985.
- Ciobănel, Adina Ioana, *Habitatul. vol. V, Dobrobea și Muntenia*, Editura Etnologică, București, 2019.
- Crișan, Mircea, „Monumentele istorice între reglementări, principii și cutremure”, în *Confluente arhitecturale*, Editura Ozalid, 2018.
- Crișan, Rodica, „Reabilitarea patrimoniului construit”, în *Confluente arhitecturale*, Editura Ozalid, 2018.
- Drăgan, Valeriu, „Memoria existenței clădirilor”, în *Confluente arhitecturale*, Editura Ozalid, 2018.
- Enache, Ștefan, Teodor Pleșa, *Zona etnografică Dolj*, București, Editura Sport-Turism, 1982.
- Giurescu, Dinu C., *The raising of Romania's past*, World Monuments Fund, US/ICOMOS, New York and Washington, D.C., 1989.
- Ghinoiu, Constantin (coord.), *Atlasul etnografic român. vol. I. Habitatul*, Editura Academiei Române, R. A. Monitorul Oficial, București, 2003.
- Gligor, Liviu, „Tradițional și contemporan în arhitectura de detaliu”, în Țugu, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Locuințe*, p. 192-199, Editura Ozalid, București, 2013.
- Hoinărescu, Călin, Manuela Hoinărescu, *Habitatul rural tradițional prahovean*, Editura Restitutio Edit, Ploiești, 2013.
- Hülsemann, Jan, *Casa țărănească săsească din Transilvania. Ghid pentru restaurarea caselor vechi*, Editura Simetria, București, 2014.
- Ionescu, Grigore, *Arhitectura populară în România*, București, Editura Meridiane, 1971.
- Joja, Constantin, *Actualitatea tradiției arhitecturale românești*, București, Editura Tehnică, 1984.
- Lehm, Dachverband, *Reguli pentru arhitectura din pământ. Noțiuni, materiale, elemente de construcție*, Arhiteria, București, 2010.
- Marchelov, Olimpia, „Conținutul expertizelor tehnice”, în Țugu, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Transformări*, p. 197-200, Editura Ozalid, București, 2013.
- Marcu, Dragoș, Sebastian Drăghici, Tudor Saidel, „Abordarea lucrărilor de extindere pentru structuri de construcții existente”, în Țugu, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Transformări*, p. 201-205, Editura Ozalid, București, 2013.
- Mateescu, Bogdan, „Historical Geography of Rural House Types and Premises of Social and Economic History. Moldova, Muntenia and Oltenia, Late 18th Century – Early 20th Century”, *Romanian Journal of Population Studies*, vol. 12, nr. 2, Cluj-Napoca, 2018.
- Mates, Dana, *Ghid de supraveghere a riscului de expunere profesională la azbest*, Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Regional de Sănătate Publică București. Accesibil la adresa <https://cnmrnc.insp.gov.ro/cnmrnc/images/ghiduri/Ghid-Expunere-Profesionala-Azbest.pdf>
- Minke, Gernot, *Construind cu pământ. Proiectare și tehnologii pentru o arhitectură durabilă*, Editura Simetria, București, 2008.
- Miron, Constantin, *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCD URBAN INCERC Iași, <http://documents.tips/documents/neconventionale.html>, p. 10 -11.
- Munteanu, Raluca, *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național Piatra Craiului*, Arhiteria, București, 2013.
- Năpar, Grigorița (coord.), *Ghid metodologic pentru prevenirea riscurilor legate de expunerea la azbest*, Inspekția Muncii. Accesibil la adresa <https://www.inspectiamuncii.ro/documents/66402/264079/ghid+metodologic+pentru+prevenirea+riscurilor+legate+de+expunerea+la+azbest/5d332116-1297-4a9e-b9fb-662d7ad7f835>
- Pănoiu, Andrei, *Arhitectura și sistematizarea rurală în județul Mehedinți*, București, Muzeul Național de Istorie, 1983.
- Păun, Silvia, *România. Valoarea arhitecturii autohtone*, București, Editura Per Omnes Artes, 2003.
- Postăvaru, Iosefina, „Vedere asupra peisajului cultural al satelor de câmpie prin prisma Listei Monumentelor Istorice. Județul Teleorman”, în Țăntăreanu, Ecaterina și Ruxandra Nemțeanu (ed.), *Lucrările conferinței „Schimbări umane și interacțiuni în peisajul cultural rural”*, Alexandria, 8-9 aprilie 2010, Editura Renaissance, București, 2010.
- Rădulescu, D., M. Bleahu, *Harta geologică 1:2000. Notă introductivă*,

Institutul Geologic. Comitetul de Stat al Geologiei, București, 1968.

Saidel, Tudor, Georgiana Butulescu, „Studiul geotehnic. Principii de bază ale investigării geotehnice”, în Țugui, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Locuințe*, p. 206-209, Editura Ozalid, București, 2013.

Săndulache, Marius-Iulian, Curs „Câmpia Română” (1-4), website Universitatea București, http://old.uni-buc.ro/prof/sandulache_m_i/index.php

Stahl, Paul H., „L'Habitation enterrée dans la région orientale du Danube (XIXe et XXe siècles)”, în *L'Homme* 12 n°4, 1972, p. 37-61. Accesibil la adresa doi: 10.3406/hom,1972, 367299

Stănculescu, Florea, Andrei Gheorghiu, Paul Stahl și Paul Petrescu, *Arhitectura populară românească. Regiunea București*, Editura Tehnică, București, 1958.

Stoica, Georgeta, Paul Petrescu, Maria Bocșe, *Dicționar de artă populară*, București, Editura Științifică și enciclopedică, 1985.

Stoica, Georgeta, Rada Ilie, *Zona etnografică Câmpia Boianului*, București, Editura Sport-Turism, 1990.

Stoica, Georgeta, Rada Ilie, *Zona etnografică Olț*, București, Editura Sport-Turism, 1986.

Șofranksy, Zina, Valentin Șofranksy, *Cromatică tradițională românească*, Editura Etnologică, București, 2012.

The soil of Europe, Joint Research Centre (European Commission), 2018, accesibilă la adresa: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f407c11f-f849-11e8-9982-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=41957&WT.ria_f=5709&WT.ria_ev=search

Totolici, Liviu, Sebastian Drăghici, Tudor Saidel, „Aspecte geotehnice și probleme de fundare în cazul extinderii clădirilor existente”, în Țugui, Emilia (ed.), *Arhitectura românească în detalii. Transformări*, p. 206-209, Editura

Ozalid, București, 2013.

Țânțăreanu, Ecaterina, Ruxandra Nemțeanu (ed.), *Lucrările conferinței „Schimbări umane și interacțiuni în peisajul cultural rural”*, Alexandria, 8-9 aprilie 2010, Editura Renaissance, București 2010.

Țugui, Emilia, Mircea Bârnaure, Mădălin Coman, „Earth buildings in Romania. Tradition and perspectives”, *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, vol. 399, IOP Publishing, Bristol: 2018, accesibil la adresa doi: 10.1088/1757-899X/399/1/012049

Vlăduțoiu, Ion, *Turism cu manualul de etnografie*, Editura Sport-Turism, București, 1976.

Resurse internet

<http://agph.ro>

<https://www.anuala.ro>

<https://dexonline.ro>

<http://www.cimec.ro>

<https://cnmrnc.insp.gov.ro>

<http://www.comune.ro>

<http://www.crameromania.ro>

<http://www.danube-ecotourism.com>

<http://www.dexonline.ro>

<http://enciclopediaromaniei.ro>

<https://www.epa.gov/asbestos>

<https://eur-lex.europa.eu>

<https://www.google.com/earth>

<https://www.google.com/maps>

<http://www.insse.ro>

<http://issg.org>

<http://www.limes-transalutatus.ro>

<http://www.meteoromania.ro>

<http://www.oar.arhi>

<http://www.oar-bucuresti.ro>

<http://www.oar-ftmv.ro>

<http://www.oar-oltenia.ro>

<https://oararges.ro>

<https://oarprahova.ro>

<https://op.europa.eu>

<http://peisaje-arheologice.ro/>

<http://www.recensamantromania.ro>

<http://www.sdtr.ro>

<https://www.uar-bna.ro>

Legislație

Surse pentru consultarea legislației: Monitorul Oficial al României; surse online: <http://www.cdep.ro/>, <https://lege5.ro/>.

Mai multe texte legislative și normative și standarde tehnice pot fi consultate pe website-urile Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației și ale Ordinului Arhitecților din România, la adresele: <https://www.mdrap.ro/constructii/legislatie-5191>, <https://www.oar.archi/legislatie>.

***, *Codul Civil*, Monitorul Oficial, București, 2009.

Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale. Text publicat în Monitorul Oficial al României; în vigoare de la 1 decembrie 1974 până la 26 decembrie 1989, abrogat prin Decret-lege 1/1989.

Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, text publicat în Monitorul Oficial al României; în vigoare de la 7 august 1991, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, text publicat în Monitorul Oficial al României; în vigoare de la 24 ianuarie 1995, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, text publicat în Monitorul Oficial al României; în vigoare de la 10 iulie 2001, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice. Text publicat în Monitorul Oficial al României; în vigoare de la 24 iulie 2001, cu modificările și completările ulterioare.

Hotărârea nr. 974 din 15 iunie 2004 pentru aprobarea Normelor de supraveghere, inspecție sanitară și monitorizare a calității apei potabile și a Procedurii de autorizare sanitară a producției și distribuției apei potabile.

Ordinul nr. 119/2014 pentru aprobarea Normelor de igienă și sănătate publică privind mediul de viață al populației. Text publicat în Monitorul Oficial nr. 127 din data de 21.02.2014 cu modificările și completările ulterioare.

Hotărârea nr. 342 din 4 iunie 2013 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 974/2004 pentru aprobarea Normelor de supraveghere, inspecție sanitară și monitorizare a calității apei potabile și a Procedurii de autorizare sanitară a producției și distribuției apei potabile.

Ghid privind elaborarea și aprobarea regulamentelor locale de urbanism, indicativ GM-007-2000, aprobat prin Ordinul MLPAT nr. 21/N/10.04.2000. [În text: GM-007 – 2000]

Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, Indicativ P118-99. În vigoare de la 7 aprilie 1999.

Normativ privind securitatea la incendiu a construcțiilor. Partea I. Construcții,

Indicativ P 118/1-2013. În vigoare de la 7 aprilie 1999.

Convenția europeană a peisajului din 20 octombrie 2000, text publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 536 din 23 iulie 2002. [În text: Convenția ...] ■

CREDITE FOTOGRAFICE

Orice preluare a materialelor din această lucrare se poate face doar cu menționarea autorilor și a sursei. Imaginile din prezentul Ghid sunt proprietatea autorilor și nu pot fi preluate decât cu acordul scris al deținătorilor drepturilor de autor.

© Emilia Țugui

P. 6 1; p. 7 1, 2, 4; p. 8 4-6; p. 9 1, 4, 5, 8-11; p. 10 4, 5; p. 15 1, 4; p. 16 1-4, 6; p. 17 1-7; p. 18 1-5, 7, 9; p. 20 3-5; p. 21 1, 2, 4, 6-9; p. 22 2, 5, 8; p. 23 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13; p. 24 4, 8; p. 25 1, 4, 6, 7, 9; p. 26 1, 5, 13; p. 27 2-4, 6, 8; p. 28 1, 3, 5-7; p. 29 2-6, 8; p. 30 1, 2, 4; p. 31 1-5, 8-11, 13; p. 32 6-8; p. 33 3-12, 15; p. 34 3; p. 35 10; p. 37 3, 4; p. 38 3-6; p. 39 1, 2; p. 40 1, 2, 5, 6; p. 42 5, 7-9, 11, 12; p. 43 3; p. 44 1, 2, 5; p. 46 2; p. 47 1, 3, 7; p. 48 1, 2, 5, 7-10; p. 49 1-11; p. 50 4, 5, 8, 10-12; p. 51 2, 4-9; p. 52 8; p. 53 1, 2; p. 55 3; p. 58 1, 4, 7, 11-16; p. 59 4-11; p. 60 1, 4; p. 61 2, 7, 12-15; p. 62 1-17; p. 63 1-28; p. 64 1-3, 5-15; p. 65 1, 3-5, 7, 9, 11, 13, 14, 16; p. 66 1-11; p. 67 1-10; p. 68 1-13; p. 69 2, 4-6, 11, 13, 14; p. 70 4-7; p. 71 1-4, 6-18; p. 72 1-8, 10; p. 73 1-6, 9, 12-15; p. 78 4-12; p. 80 3-5; p. 81 1, 2, 6-12; p. 82 1-7, 11, 12; p. 83 1-4, 6, 8-16; p. 84 3, 5-14; p. 85 1, 4-7; p. 86 1-4, 6-14; p. 87 1-8, 10, 11; p. 88 1-8; p. 89 1-4, 5, 6, 8, 9; p. 90 2-9, 11-13; p. 91 1, 2, 5, 6, 8; p. 92 1-16; p. 93 1-6, 9-14; p. 94 1, 3, 5, 7; p. 95 2, 5-9; p. 97 1, 2.

© Gabriel Negulescu

P. 4 1; p. 5 1; p. 8 7; p. 9 3, 7; p. 16 5; p. 17 8; p. 18 6; p. 19 3; p. 21 3, 5; p. 22 1, 3, 4, 6, 7; p. 23 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14; p. 24 1-3, 5-7; p. 25 2, 3, 5, 8; p. 26 2-4, 7-12; p. 27 1, 5, 7, 9-12; p. 28 2, 4, 8-10; p. 29 1, 7; p. 30 3, 5, 6-9; p. 31 6, 7, 12; p. 32 1-5; p. 33 1, 2, 8, 13, 14, 16; p. 34 1, 2; p. 35 5-9; p. 38 2; p. 42 10; p. 48 3, 4; p. 65 12; p. 71 5; p. 72 9; p. 75 7-10; p. 83 5, 7; p. 84 1, 2, 4; p. 85 2; p. 88 5.

© Alexandra-Eliana Pelcea

P. 18 8; p. 20 1, 2; p. 34 4-6; p. 35 1-4;

p. 43 1, 2, 4-6; p. 44 4, 6; p. 47; 2, 4-6; p. 50 1-3, 6, 7, 9; p. 51 1, 3; p. 55 1, 2; p. 58 2, 3, 5, 7-10; p. 59 1-3; p. 60 2, 3, 7-9; p. 61 1, 5, 6, 9-10; p. 64 4; p. 65 2, 6, 8, 10; p. 69 1, 3, 7-10, 12, 15; p. 70; 1, 3; p. 73 7, 8, 10, 11; p. 80 1, 2; p. 86 5, 15-17; p. 87 9, 12; p. 89 5, 9; p. 90 1, 14, 15; p. 93 3, 4, 7; p. 93 2, 4, 6; p. 94 1, 2; p. 95 1, 3.

© Roberta Boeriu, Emilia Țugui

P. 36 2, 3; p. 44 3; p. 45 1-8; p. 46 1, 5; p. 46 2; p. 47 1, 3, 7; p. 48 1, 2, 5, 7-10; p. 49 1-11; p. 50 4, 5, 8, 10-12; p. 51 2, 4-9; p. 52 8; p. 53 1, 2; p. 55 3; p. 58 1, 4, 7, 11-16; p. 59 4-11; p. 60 1, 4; p. 61 2, 7, 12-15; p. 62 1-17; p. 63 1-28; p. 64 1-3, 5-15; p. 65 1, 3-5, 7, 9, 11, 13, 14, 16; p. 66 1-11; p. 67 1-10; p. 68 1-13; p. 69 2, 4-6, 11, 13, 14; p. 70 4-7; p. 71 1-4, 6-18; p. 72 1-8, 10; p. 73 1-6, 9, 12-15; p. 78 4-12; p. 80 3-5; p. 81 1, 2, 6-12; p. 82 1-7, 11, 12; p. 83 1-4, 6, 8-16; p. 84 3, 5-14; p. 85 1, 4-7; p. 86 1-4, 6-14; p. 87 1-8, 10, 11; p. 88 1-8; p. 89 1-4, 5, 6, 8, 9; p. 90 2-9, 11-13; p. 91 1, 2, 5, 6, 8; p. 92 1-16; p. 93 1-6, 9-14; p. 94 1, 3, 5, 7; p. 95 2, 5-9; p. 97 1, 2.

© Institutul Național al

Patrimoniului (INP)

P. 8 1-3; p. 10 8; p. 14 1-4; p. 19 1, 2, 4-6; p. 42 1-4.

© Imagini Google Earth

P. 10 1-6; p. 11 1-3, 9-11; p. 12 1-6; p. 13 1-7.

© Asociația Monumentum

P. 36 1; p. 96 1, 3, 4; p. 97 4; p. 100 1, 2, 6.

© Jan Hülsemann

P. 96 2; p. 100 3-5, 7; p. 101 1-4.

© Camil Iamandescu

P. 7 3; p. 10 6, 7; p. 15 2, 3; p. 42 6.

© Thibault Hock

P. 34 7; p. 38 1; p. 91 5.

© Oana Mihăescu

P. 93 7; p. 95 4.

P. 5 © 2 Lorin Niculae, colaj realizat de Irina Scobiola.

P. 9 © 2 Mihai Nuță; 6 Gabriela Marinică.

P. 37 © 2, 5 autori proiect: arh. Attila Kim, arh. Tiberiu Bucșa, arh. Adriana Diaconu, arh. Alpár András, arh. Ioana Păgu.

P. 39 © 3-7 autor proiect: arh. Emilia Țugui, autor reprezentare: arh. Bogdan Vitec.

P. 40 © 3, 4 autor proiect: arh. Gábor Tóthfalusi; 7-9 autor proiect și fotografii: arh. Dragoș-Mihai Dordea.

P. 41 © 1 autor proiect: arh. Mihai Duțescu, autor fotografii: Cosmin Dragomir; 2, 3 autori proiect: arh. Adrian Pop, arh. Anca-Maria Pop, arh. Alex Sabău, arh. Ioana Sabău; 4, 5, 7, 8 autor proiecte: arh. Dragoș-Mihai Dordea, autor fotografii 4, 5 Radu Malașincu; 6 autori proiect: arh. Adela Ene, arh. Mihai Ene, autor fotografie: Radu Malașincu.

P. 48 © 6 Raluca Bobaru.

P. 52 © 1-7 autor proiect: arh. Köllő Miklós, autor fotografii: Szigeti Vajk-István; 9 Anda Domnișoru.

P. 53 © 3-7 autor proiect: arh. Alexandra Afrăsinei, sursa: <http://www.uar-bna.ro/2014/proiecte/d/5/>; 8-11 autor proiect și imagini: arh. Mihai Duțescu.

P. 54 © 1-5 autori proiect: arh. Constantin Gorcea, c. arh. Constantin Stroescu, c. arh. Carmen Zorin, c. arh. Ioan Spineanu, autori fotografii: Constantin Stroescu, Alexandru Maiorescu; 6-8 autori proiect: arh. Adrian Pop, arh. Anca-Maria Pop, arh. Adrian Sabău, arh. Ioana Ceonodolea, autori fotografii: 6 Cosmin Dragomir, 7, 8 Adrian Pop.

P. 56 © 2-6 autor proiect: arh. Remus Hârșan, autor fotografii: 2 Remus Hârșan, 3-6 Corin Trandafir; 7-12 autor proiect și imagini: arh. Dragoș-Mihai Dordea.

P. 57 © 4-6 autor proiect: arh. Nagy Árpád, autor fotografii: Desző Matyás; 7-9 autor proiect: arh. Köllő Miklós, autor fotografii: Szigeti Vajk-István.

P. 60 © 2 Anca Filip.

P. 61 © 3 autor proiect: arh. Mihai Duțescu, autor fotografie (detaliu): Cosmin Dragomir; 4 autor proiect: arh. Dragoș-Mihai Dordea, autor fotografie (detaliu): Radu Malașincu.

P. 65 © 14 autor proiect: arh. Ana-Maria Goilav.

P. 70 © 1 autor proiect: arh. Mihai Sivestru, arh. Raluca Paută, autor fotografie: Arhigest srl.

P. 74 © 1-4 autor proiect: arh. Mihai Sivestru, arh. Raluca Paută, autor fotografii: Arhigest srl.

P. 75 © 1-6 autor proiect: arh. Adrian Pop, arh. Anca-Maria Pop, arh. Simona Zinca, ing. Marius Șoflete, autori fotografii: 1, 2 Laurian Ghinițoiu, 3 Ovidiu Micsi, 4, 5 Cătălin Georgescu, 6 Adrian Pop; 7-10 Gabriel Negulescu; 11 autori proiect: arh. Sorin Istudor, arh. Kalliopi Dimou, autor fotografie: Sebastian Apostol.

P. 76 © 1-4 autor proiect: echipa Prispa, autori fotografii: Cosmin Dragomir, 5 Pierre Bortnovski; 6-9 autori proiect: arh. Adina Ștefănescu, arh. Călin Ștefănescu, autor fotografii: Mihai Nuță.

P. 77 © 1-3 autor proiect: arh. Alpár András, arh. Barna Lőrincz, arh. Zsolt Tövissi, autor fotografii: Szöcs Lajos; 4-9 autori proiect: arh. István Pásztor, arh. Arnold Macalik, autori fotografii: 4, 9 István Benedek, 5-8 Ákos Kún; 10-12 autor proiect: arh. Köllő Miklós, arh. Madaras Péter, autor fotografii: Szigeti Vajk-István; 10-12 autor proiect și fotografii: arh. Macalik Arnorld.

P. 78 © 1-3 autor proiect: arh. Köllő Miklós, arh. Madaras Péter, autori fotografii: 1 Szász Adorján, 2, 3 Szigeti Vajk-István.

P. 79 © 1-9 autor proiect: arh. Köllő Miklós, autor fotografii: Szigeti Vajk-István; 10-13 autor proiect: arh. Alexandru Beldiman și colectiv, autor fotografii: Andrei Mărgulescu.

P. 80 © 6 autor proiect: arh. Alexandra Afrăsinei, sursa: <http://www.uar-bna.ro/2014/proiecte/d/5/>; 7, 13 autori proiect: arh. Adela Ene, arh. Mihai Ene, autor fotografie: Radu Malașincu 9, 11 autor proiect: arh. Köllő Miklós, autor fotografii: Szigeti Vajk-István; 10 autor proiect: arh. Sorin Istudor, arh. Kalliopi Dimou, autor fotografie: Sebastian Apostol.

P. 81 © 3, 5 autor proiect: Adrian Pop, autori fotografii: Laurian Ghinițoiu; 4 autori proiect: arh. István Pásztor, arh. Arnold Macalik, autor fotografie: István Benedek.

P. 90 © 10 autor proiect: arh. Köllő Miklós, autor fotografie: Szigeti Vajk-István.

P. 96 © 5-10 Ulrich Roth.

P. 97 © 3 Copșa Mare Guesthouses; 5, 6 https://ecohightech.ro/prelucrare_biomasa.html.

P. 98 © 1, 4-7 www.naturalpaint.ro; 2 Raum srl, Grupul Rural al OAR; 3 Hemp Flax Europe srl.

P. 99 © 1, 2 Mark Reinders; 3 Tradiția Noastră srl, Galați; 4 <https://casenaturale.ro>; 5 Gutex, <https://www.naturalpaint.ro>; 6 Alex Wilson, Building Green.

Fotografie copertă Locuință tradițională, Balaci, jud. Teleorman. © Gabriel Negulescu

Arhitectura este știința de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, realizând construcții optim alcătuite. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează clădirile și desenează (alături de echipa de ingineri) planșele după care acestea se construiesc. Arhitectul armonizează posibilitățile și nevoile beneficiarilor cu legile în vigoare și cu principiile după care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

Obiectivele generale ale Programului Rural al Ordinului Arhitecților din România:

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural;
- conștientizarea nevoii de protejare și promovare a zonelor cu specific local valoros;
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârgă în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice și responsabile;
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană).

Acest ghid se distribuie gratuit.

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe *website*-ul OAR:
<https://www.oar.archi/despre-oar/ghidurile-de-arhitectura-pentru-incadrarea-in-specificul-local-din-mediul-rural> sau consultat *online* la adresa <https://issuu.com/ozalid>

ISBN online • 978-606-93327-1-8

ISBN tipărit • 978-606-94837-2-5

Editura Ozalid

www.ozalid.ro • contact@ozalid.ro